

परिच्छेद – एक: पृष्ठभूमि, कानुनी व्यवस्था तथा परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको हुने र राज्यशक्तिको प्रयोग तीनै तहले संविधान र कानून बमोजिम गर्ने व्यवस्था गरेको छ । संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अन्तरसम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था गरेको छ । संविधानको अनुसूची ८ को स्थानीय तहको अधिकारको सूचीको क्रमसंख्या ६ मा स्थानीय तहका तथ्याङ्क तथा अभिलेख संकलन सम्बन्धी अधिकार तथा क्रमसंख्या १७ मा वेरोजगारको तथ्याङ्क संकलन सम्बन्धी अधिकारलाई सूचीकृत गरेको छ । नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारहरूको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदनले स्थानीय तहका तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तर्जुमा, वेरोजगारको तथ्याङ्कसहित स्थानीय तहको आधारभूत तथ्याङ्क, संभाव्य प्राकृतिक, भौतिक र साँस्कृतिक श्रोत साधनको तथ्याङ्कीय अभिलेख, सूचना तथा प्रविधियुक्त तथ्याङ्क व्यवस्थापनलाई स्थानीय तहको कार्य क्षेत्र भनी उल्लेख गरेको छ । उपरोक्त संवैधानिक व्यवस्था र अधिकारको व्याख्या अनुसार स्थानीय तहको विस्तृत र खण्डीकृत तथ्याङ्क सहितको वस्तुगत विवरण तयार गर्न आधारभूत प्रक्रिया, विधि र फारामहरू सहितको गाउँ तथा नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि, २०७४ जारी भएको छ । कार्यविधिको प्रमुख उद्देश्य प्रत्येक स्थानीय तहहरूले विकास प्रक्रिया तथा सेवा प्रवाहका लागि नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरू तयार गर्न अत्यावश्यक आधारभूत तथ्यांक, सूचना वा विवरण संकलन, विश्लेषण तथा व्यवस्थापनका न्यूनतम विषयहरूमा एकरूपता र स्तरीयता कायम गरी तथ्याङ्क संकलनका पद्धति, प्रक्रिया, औजार तथा प्रक्रियाहरू निर्धारण गरी स्तरीय ढाँचामा गाउँ वा नगर वस्तुगत विवरण तयारी गर्न दिशानिर्देश प्रदान गरेको छ ।

नेपालको संविधान अनुसार नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन, स्थानीय तह शासन सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी विधेयक तथा स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४, स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ ले स्थानीय तहलाई आ-आफ्नो क्षेत्रको वार्षिक, आवधिक तथा रणनीतिक र दीर्घकालिन योजनाहरू तयार गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने र अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ । सो अनुसार स्थानीय तहको रणनीतिक/आवधिक, एकीकृत एवं वार्षिक योजना तर्जुमा र नतिजा अनुगमनको लागि क्षेत्रगत स्थितिसहित स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण तयारी आवश्यक रहेको छ । उक्त विवरणमा आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधार, वन तथा वातावरण र संस्थागत विकासका क्षेत्रमा गाउँपालिका तथा नगरपालिका भित्र रहेका भौतिक, प्राकृतिक, धार्मिक, साँस्कृतिक, सामाजिक, मानवीय श्रोत साधनहरूको तथ्याङ्कको विश्लेषण र प्रस्तुती संलग्न हुन आवश्यक छ ।

स्थानीय योजना तर्जुमा तथा अनुगमनलाई सूचनामा आधारित, व्यवस्थित, एकीकृत, नतिजामूलक, सहभागितामूलक र प्रभावकारी बनाउन वस्तुगत विवरणले निर्णयकर्ता तथा विकास प्रदायक संस्थालाई महत्वपूर्ण आधार प्रदान गर्दछ । तसर्थ वस्तुगत विवरणमा योजना तर्जुमा, नतिजा अनुगमन तथा सेवा प्रवाहको लागि आवश्यक आधारभूत विवरण संकलन गर्ने र निश्चित अवधिमा त्यसलाई अद्यावधिक गर्दै उपलब्ध स्रोत साधनको समुचित उपयोग सुनिश्चित गर्नुपर्ने हुन्छ ।

सूचना प्रविधिमा आधारित वस्तुगत विवरण संकलन, भण्डारण, प्रशोधन र विश्लेषणका आधारमा वस्तुगत विवरण प्रकाशन र अद्यावधिक गर्नु नै आर्थिक दृष्टिले समेत दीगो सूचना व्यवस्थापन हुने लक्षका साथ **पाँचखाल** नगरपालिकाको नगर पार्श्वचित्र तयार गरिएको हो ।

नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले स्थानीय सरकारहरूलाई दिएको २२ वटा एकल अधिकार र अन्य साभ्ना अधिकारहरूलाई स्थानीयतहमा स्थापित गर्न र सो सम्बन्धी सेवाहरूलाई स्थानीय स्तरमा प्रभावकारिताका साथ प्रवाह गर्न सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले (हालको सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय) देशका सबै स्थानीय सरकारहरूलाई गाँउ तथा नगर पार्श्वचित्र तयारीका लागि निर्देशन तथा अनुरोध गरेको थियो । यसै विषयलाई आत्मासात गरि पाँचखाल नगरपालिकाको एकिकृत नगर विकासका लागि नगर क्षेत्र भित्रको तथ्याङ्क संकलन गरि समग्र नगरपालिकाको अवस्था तथा वस्तुस्थिति झल्कने गरि **पाँचखाल** नगर पार्श्वचित्र (Municipal Profile of Panchkhal Municipality) तयार गरिएको हो ।

१.२ उद्देश्य

समग्रमा यस अध्ययनको मुख्य उद्देश्य **पाँचखाल** नगरपालिकाको वस्तुस्थितिको पहिचान गर्नु हो । साथै **पाँचखाल** नगरपालिकासंग सम्बन्धित आर्थिक, सामाजिक, भौतिक, भौगोलिक आदी विभिन्न वस्तुस्थितिको विश्लेषण गरी स्थानीय तहको नीति निर्माण, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन लगायत अनुगमन मुल्यांकनमा सहयोग पुऱ्याउनु रहेको छ । यस नगरपालिका पार्श्वचित्रको विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्न बमोजिम रहेका छन् ।

- भौगोलिक, प्रशासनिक, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, धार्मिक, ऐतिहासिक, पूर्वाधार पहुँच, लगायत विकासको सन्दर्भमा समुदायको विद्यमान अवस्थाको विश्लेषण गर्नु ।
- नगरपालिकाको दीर्घकालीन योजना तथा नीति निर्माण लगायत योजना तथा कार्यक्रम छनौट र बाडफाँडमा सहयोग पुऱ्याउने ।
- सूचनाबाट विभिन्न निकाय तथा व्यक्तिहरूसँग सम्बन्ध बढाउन सहज हुने हुनाले आपसी सहयोगको वातावरण निर्माण गर्ने ।
- नगरपालिका भित्र रहेका स्रोत साधन लगायत अवस्थाको बारेमा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने अनुसन्धानकर्ता, योजनाकार, संघसंस्था एवं नगरपालिकाको विकासमा जिज्ञासा राख्ने व्यक्तिहरूलाई महत्वपुर्ण क्षेत्र, सम्भावना र समस्याहरूको बारेमा अवगत गराउने सामाग्रीको रूपमा दस्तावेज तयार गर्ने ।

१.३ कानुनी तथा नीतिगत आधारहरू

स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४ अनुसार, स्थानीय तहको शासन संचालन सम्बन्धी विधेयक छलफलको प्रक्रियामा रहेकोले तत्काल स्थानीय तहको शासन सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको मिति २०७४ जेठ २ गतेको निर्णय अनुसार स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४ जारी भएको छ । यस आदेशको अनुसूची ३ मा स्थानीय तथ्याङ्क र अभिलेख संकलन बारेमा र अनुसूची ४ मा वडा कार्यालयहरूले योजना तर्जुमा र

तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्नु पर्ने व्यहोरा उल्लेख छ । प्रस्तुत आदेशमा जनसांख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कूल ग्राहस्थ उत्पादन, प्रतिव्यक्ति आय, मानव विकास सूचकांक, राजश्व तथा आयव्यय समेतको तथ्याङ्क संकलन र प्रशोधन गरी राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवद्धता र पार्श्वचित्र तथा श्रोत नक्साको अद्यावधिक अभिलेखनलाई गाउँपालिका वा नगरपालिकाको काम कर्तव्य र अधिकार भनि उल्लेख गरेकोले सोहि अनुसार **पाँचखाल** नगरपालिकाको पार्श्वचित्र तयार पारिएको छ ।

स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा १ मा “प्रत्येक स्थानीय तहले वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा सहभागितामुलक प्रक्रियाबाट नतिजामुलक ढंगले गर्नुपर्ने र योजना र बजेट तर्जुमा गर्नु पूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यथार्थ स्थिती देखिने गरी वस्तुगत विवरण (Profile) तयार गर्नु पर्नेछ” भन्ने व्यवस्था रहेको हुनाले सोहि अनुसार **पाँचखाल** नगरपालिकाको पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन: २०७४ को परिच्छेद ३ दफा ११ को उपदफा २ को च (२) र (३) ड को (२), (४), (५) र (६) मा स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन, दफा ११ को उपदफा २ थ (१), (२) (३), (४) र (५) मा वेरोजगारको तथ्याङ्क संकलन तथा दफा १२ को वडा समितिको काम, कर्तव्य अधिकार अन्तर्गत उपदफा २ को (ख) मा तथ्याङ्क अद्यावधिक तथा संरक्षण अन्तर्गत खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनासहितको वडाको पार्श्वचित्र तयार तथा अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था रहेकोले सोहि अनुसार वडाको अवस्था सहित भल्कने गरि पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ ।

वस्तुगत विवरण (Profile) भन्नाले कुनै स्थान, क्षेत्रमा रहेको जनसंख्या, भौगोलिक अवस्था, सामाजिक विशेषता, प्राकृतिक सम्पदा, आर्थिक अवस्था, विकासको स्थिति आदि स्पष्ट हुने आधारभूत तथ्यांक, सूचक वा आधाररेखाको विवरण रहेको दस्तावेज हो । वस्तुगत विवरणलाई नेपालीमा “पार्श्वचित्र” पनि भनिन्छ । Profile शब्दलाई भूगोल, ईन्जिनियरिङ, चिकित्साशास्त्र आदि क्षेत्रमा फरक फरक वस्तुको विशेषता विश्लेषण गर्न प्रयोग गरिएता पनि कुनै प्रशासनिक वा भौगोलिक क्षेत्र वारेको तथ्याङ्क प्राप्ती, विश्लेषण तथा प्रस्तुती गरिएको विवरणलाई पनि वस्तुगत विवरण (Profile) भन्ने गरिएको छ ।

वर्तमान अवस्था अनुसार नेपालको सन्दर्भमा स्थानीय तह स्थानीय सरकार हो । यसले स्थानीयस्तरमा जनतालाई तोकिएको सेवाहरु प्रवाह गर्दछ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा स्थानीय तहहरुले आफ्नो नगरपालिका तथा नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गरी त्यसैका आधारमा योजना छनौट गर्नुपर्ने व्यवस्था उल्लेख गरेको छ । वस्तुगत विवरण तयारीका लागि सूचना संकलन र विश्लेषण गर्नु पर्दछ । संकलन गरिएका सुचनालाई यथार्थपरक ढंगले राखी वस्तुगत विवरण तयार गर्दा त्यसले स्थानीय तह लगायत अन्य सरोकारवालाहरुवाट विकास क्रियाकलाप संचालन गर्न ठुलो सहयोग पु-याउँदछ ।

कुनै पनि व्यक्ति, संस्था, घटना, प्रक्रिया वा चिजविज वारेको तथ्य वा विस्तृत विवरणलाई सामान्यतः सूचना भनिन्छ । संकलनका आधारमा यी दुई प्रकारका हुन्छन् - प्राथमिक सूचना र द्वितीय सूचना । प्राथमिक सूचना आफैले सम्बन्धित क्षेत्रमा गएर संकलन गरिन्छ भने अरुले संकलन गरेको सूचनालाई द्वितीय सूचना भनिन्छ । यी सूचनाहरुलाई संकलन, प्रशोधन (तालिकीकरण, व्याख्या वा विश्लेषण) तथा प्रकाशन गर्ने सम्मका सम्पूर्ण कार्यहरु सूचना व्यवस्थापन अन्तर्गत पर्दछन् । आवश्यकता अनुसार चाहिएको मात्रामा र

समयमा सूचना प्राप्त गर्न सकियोस भन्ने उद्देश्यले सूचना व्यवस्थापन गरिन्छ । व्यवस्थित गरिएको सूचनालाई आवश्यक मात्रामा निकाल्न र प्रयोग गर्न सकिने हुनुपर्दछ । सूचना व्यवस्थापन नगरी सबै वा अनावश्यक मात्रामा दिँदा मुख्य विषय छुट्ने वा ओभरलमा पर्ने सम्भावना हुन्छ । त्यसकारण सूचनाको व्यवस्थापन गरिनु पर्दछ ।

नगरपालिकाको विकास निर्माण र सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा स्थानीय तहको भूमिका अत्याधिक मात्रामा बढिरहेको सन्दर्भमा नगरपालिकामा विकास सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन नगरपालिकाले गर्नुपर्ने एक महत्वपूर्ण कार्य हो । हाल मन्त्रालयले नेपालका सबै गाँउपालिका र नगरपालिकाका लागि वस्तुगत विवरण तयारीका लागि स्पष्ट खाँका तयार गरि सबै स्थानीय तहमा पठाई सकेको हुनाले तयार गर्न चाहने स्थानीय तहहरूका लागि वस्तुगत विवरण तयार गर्न सहयोगी हुने र विगतमा रहेको अपूर्ण र एकरूपताको अभाव तथा कठिनाईलाई हटाउन सक्ने देखिन्छ । विविध पक्षहरूको वास्तविक स्थितिको तथ्यांक र सूचना विना कुनै पनि योजनाको सही छनौट हुन सक्दैन । तसर्थ वस्तुगत विवरणको आधारमा प्राथमिकता निर्धारण गरी वास्तविक आवश्यकता र जनताको चाहनामा आधारित कार्यक्रम संचालन गर्न तथा भविष्यका लागि पूर्व तयारी गर्न समेत पार्श्वचित्रले सहयोग गर्दछ ।

१.४ तयारीका चरण

नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गर्दा विशेष गरि **जनगणनामा आधारित** भई नगरपालिका भित्र रहेका सबै वडाहरूको **घरधुरी सर्वेक्षण** गरि प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । साथै साविकका गा.वि.स.हरूका वस्तुगत विवरणहरूको अध्ययन, सहस्राब्दी विकास लक्ष्यका लक्ष्य तथा सूचकहरूको अध्ययन, जिल्ला सूचना व्यवस्थापन सम्बन्धी दिग्दर्शन, आवधिक योजना तर्जुमा निर्देशिका आदि सामग्रीहरूको अध्ययन, नगरपालिकाका वडाहरूको स्थलगत भ्रमण तथा अवलोकन र यस क्षेत्रमा कार्य गरेका विज्ञहरूसँग गरेको परामर्श आदि प्रमुख रहेका छन् ।

पार्श्वचित्र तयारीको लागि विभिन्न अध्ययन विधिहरूको प्रयोग गरिएको छ । यस क्रममा घरधुरी सर्वेक्षण २०७५, राष्ट्रिय जनगणना २०६८, राजपत्रमा प्रकाशित सूचना, जिल्ला समन्वय समिति काभ्रेपलान्चोक, समुहगत छलफल तथा अन्तर्क्रिया लगायत सामाजिक अध्ययन विश्लेषणका विवरणात्मक र विश्लेषणात्मक शैलीहरूको उपयोग गरिएको छ । यसैगरी स्थानीय तहमा उपलब्ध प्रकाशित तथा अप्रकाशित द्वितीय सूचनाका श्रोतहरू, विभिन्न संघसंस्थाका प्रतिवेदनहरू लगायत भौगोलिक सूचना प्रणालीको समेत प्रयोग, अध्ययन विश्लेषण गरी समग्र नगरपालिकाको अवस्था भल्कने गरी सिंगो पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ । विशेष गरि यसका चरणहरूलाई निम्न बुँदामा उल्लेख गर्न सकिन्छ ।

- ✓ वस्तुगत विवरण ढाँचा, सर्वेक्षण औजार तथा विधि स्वीकृती
- ✓ वस्तुगत विवरण तयारी गोष्ठी तथा कार्य योजना स्वीकृती
- ✓ सर्वेक्षण तथा तथ्यांक संकलन
- ✓ तथ्यांक विश्लेषण, प्रस्तुती तथा श्रोत नक्सा तयारी
- ✓ वस्तुगत विवरण मस्यौदा तयारी
- ✓ वस्तुगत विवरण प्रमाणीकरण कार्यशाला

१.५ वस्तुगत विवरण तयारी कार्यशाला

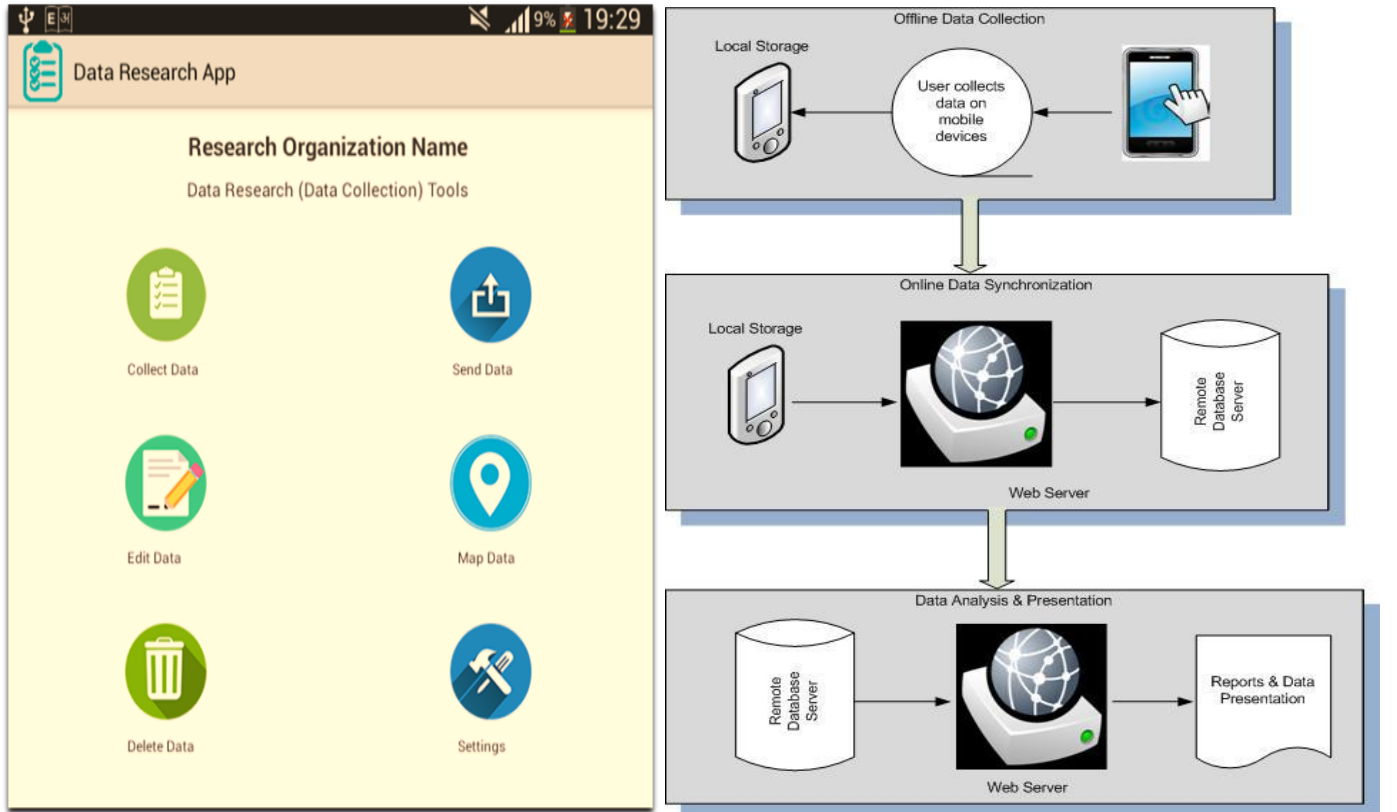
पाँचखाल नगरपालिकाको वस्तुस्थितिलाई चित्रण गर्ने क्रममा विभिन्न चरण तथा विधिलाई मध्यनजर गर्दै नगर पार्श्वचित्रलाई कसरी तथ्यपूर्ण बनाउन सकिन्छ, भन्ने उद्देश्यका साथ विभिन्न तह तथा समुहमा छलफल तथा कार्य समितिको बैठक वसी यस पार्श्वचित्रलाई जिवन्त तथा तथ्यमय बनाउने निर्णय सहित कार्यशाला गोष्ठी सम्पन्न गरियो ।

१.६ सहजकर्ता तथा गणक छनौट अभिमुखीकरण र परिचालन

यस नगरपालिकाको पार्श्वचित्र तयार गर्ने क्रममा अपनाइएको एउटा विधि घरधुरी सर्वेक्षण थियो, जसमा बास्तविक विवरण प्राप्त गर्ने उद्देश्यका साथ प्रत्येक वडाबाट सोही वडावासीहरूलाई नै घरधुरी सर्वेक्षणका लागि छनौट गरि सर्वेक्षणको क्रममा आइ पर्न सक्ने सम्भावित कठिनाईहरूको पूर्वअनुमान गरि सोही अनुरूप परिस्थितिलाई सम्हाल्न सक्ने वातावरण तथा मनस्थिति सिर्जना गरि उनीहरूलाई अभिमुखीकरण तालिम तथा प्रशिक्षण प्रदान गरि घरधुरी सर्वेक्षण कार्यको थालनी तथा परिचालन गरिएको थियो ।

१.७ तथ्याङ्क संकलन / तथ्याङ्क प्रशोधन तथा विश्लेषण र श्रोत नक्शा तयारी

कुनै पनि अध्ययन तथा अनुसन्धानलाई वैज्ञानिक तथा तथ्यपरक बनाउनको लागि तथ्यांकको आवश्यकता पर्दछ । तथ्यांकलाई प्रतिवेदन तथा अध्ययनको मेरुदण्डको रूपमा लिने गरिन्छ । समय तथा परिस्थिति सगैँ विधि तथा प्रविधिको विकास तथा विस्तार भएको छ यसै सन्दर्भमा यस पाँचखाल नगरपालिकाको पार्श्वचित्र निर्माण गर्ने क्रममा घरधुरी सर्वेक्षण विधिबाट पार्श्वचित्र निर्माण गर्ने निर्णय अनुरूप हाल प्रविधिमा देखा

परेको तथा अत्यन्तै उपयोगी मोबाइल एप्सको (Mobile Apps) माध्यमबाट तथ्यांक संकलन गरियो जसलाई एउटा विशेष प्रकारको सफ्टवेयरको निर्माण गरि सोही सफ्टवेयरको माध्यमद्वारा तथ्यांक सफ्लेषण / विश्लेषण तथा प्रशोधन गर्ने काम सम्पन्न गरियो साथै प्राप्त तथ्यांकबाट आवश्यक श्रोत नक्शांकन पनि निर्माण गरिएको छ ।

१.८ अध्ययन/ढाँचाको महत्व:

विकासका प्रतिफलहरु जनसमक्ष पुऱ्याउन र सबै वर्गले उपयोग गर्न सक्ने वातावरणको श्रृजना गर्नकालागी स्थानीय तहको वास्तविक वस्तुस्थिति र आवश्यकताको पहिचान गर्नु आवश्यक हुन्छ । आजको विश्वव्यापीकरण (Globalization) को यूगमा समय सापेक्ष ढंगले समानूपातिक विकासका प्रकृयाहरु अगाडी बढाउन सम्बन्धित क्षेत्रको वस्तुगत र विश्लेषणात्मक अध्ययन हुनु जरूरी पर्दछ । यस अध्ययनले सम्बन्धित क्षेत्रको वास्तविक वस्तुस्थिति पहिचान गरी भावी विकास योजना र रणनीतिहरु तर्जुमा गर्न तथा विभिन्न विकासका क्रियाकलापहरु संचालन गर्न विशेष महत्व राख्ने छ । यसका अतिरिक्त प्रस्तूत पार्श्वचित्र, सम्बन्धित क्षेत्रका संस्था एवं अनुसन्धानकर्ता, योजनाकार, विकासचिन्तक, समाजसेवी लगायत जिज्ञाशु महानुभावहरुलाई समेत उपयोगी हुने भएकोले यस अध्ययनको महत्व व्यापक रहेको छ ।

१.९ वस्तुगत विवरण मस्यौदा तयारी

तथ्यांक संकलन, विश्लेषण, सश्लेषण तथा प्रशोधन पश्चात वस्तुस्थितिको एउटा प्रारम्भीक खाँका तयार भएको हुन्छ । यो चरण पार्श्वचित्र निर्माणको संवेदनशिल पक्ष हो । प्राप्त सम्पूर्ण तथ्यांकहरुको तथा विषयवस्तुको समायोजन पछि तथ्यांकको तथा विषयवस्तुको क्रमबद्धतालाई एउटा खाँकामा ढालेर मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गरिएको थियो ।

१.१० वस्तुगत विवरण सुभाब संकलन

मस्यौदा प्रतिवेदन पेश गर्नुको मुख्य उद्देश्य भनेको नै सुभाब तथा जानकारी संकलन गरी पार्श्वचित्रलाई पुर्णरूप दिनु नै हो । यसै सन्दर्भमा मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी पश्चात उक्त पार्श्वचित्रका आधिकारिक व्याक्तित्व तथा स्थानीय बासिन्दाहरुको सुभाब तथा सल्लाहलाई संकलन गर्ने कार्य गरिएको थियो जसले गर्दा नगर पार्श्वचित्रलाई मुर्तरूप प्रदान गर्न सहज तथा सफलता प्राप्त भयो ।

१.११ वस्तुगत विवरण अन्तिम प्रतिवेदन तयारी

मस्यौदा प्रतिवेदन पेश गरे पश्चात पाँचखाल नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि तथा नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारी, विषयगत कार्यालय तथा विभिन्न तह तथा समुहबाट प्राप्त सल्लाह, सुभाब तथा प्रतिवेदन लेखनको क्रममा देखापरेका कमी कमजोरी तथा त्रुटिहरुलाई सच्याउदै पुनः अन्तिम नगर पार्श्वचित्र लेखन तथा निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

१.१२ वस्तुगत विवरणको सीमा

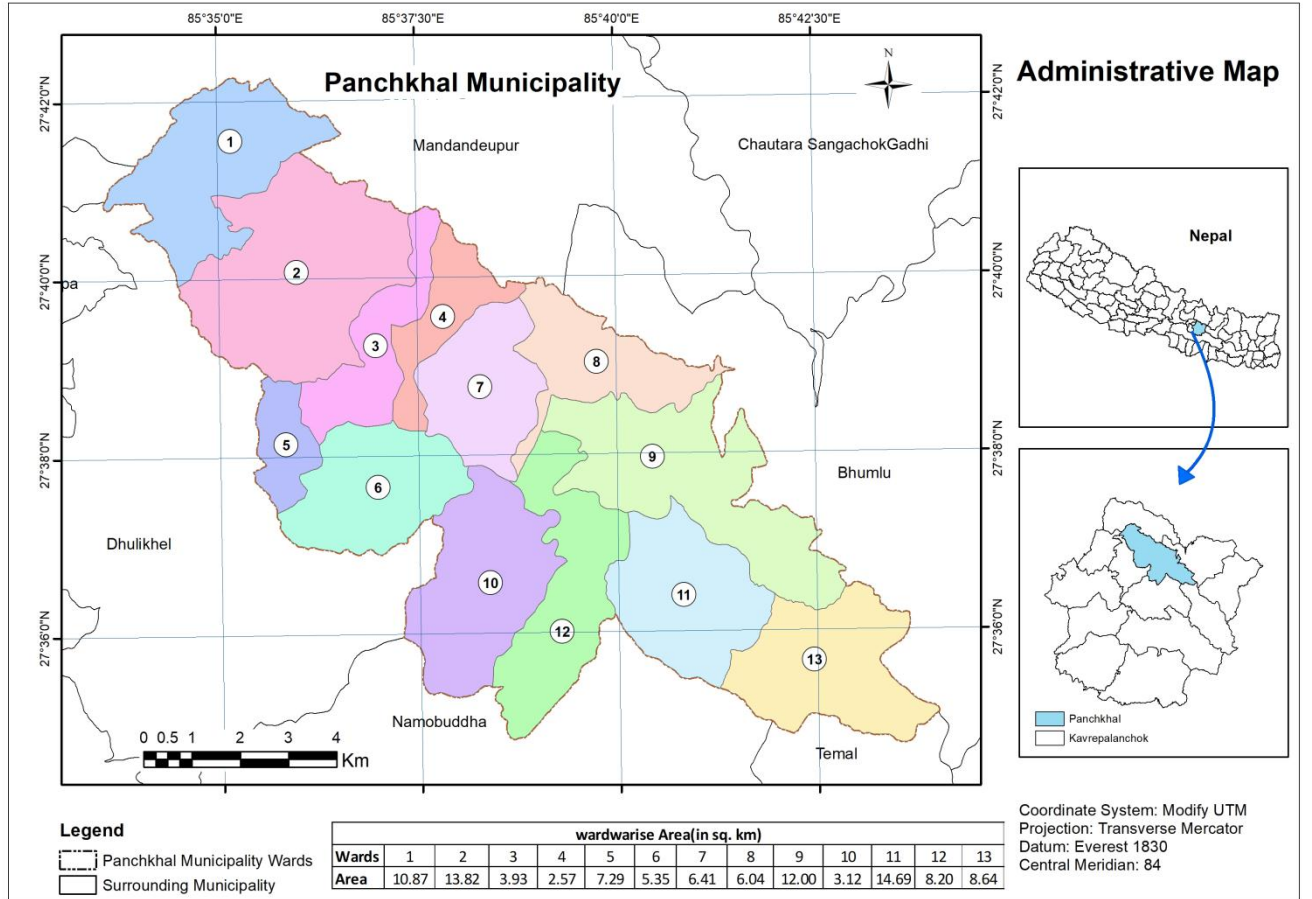
नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण तयारीका लागि ढाँचा तयार गर्ने क्रममा प्राप्त विभिन्न विषयक्षेत्रको सैद्धान्तिक अध्ययन गरिएको भएता पनि वास्तविक रूपमा सम्बन्धित क्षेत्रमा परीक्षण गर्न बाँकी रहेको हुनाले

सुधार गर्नुपर्ने हुन सक्छ । यसैगरी भौगोलिक, सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, आर्थिक, प्राकृतिक आदि विविधता भएको क्षेत्रको सम्पूर्ण पक्ष नसमेट्न सक्छ भने कतिपय उल्लेखित सबै फारामहरु नगरपालिकामा उपयोग नहुन सक्छ । तापनि प्रोफाईलको अध्ययन क्षेत्र विस्तृत भएको हुदा अध्ययनको उद्देश्यलाई नै मुख्य क्षेत्रको रूपमा लिईएको छ । साधन, श्रोत, समय, लागत, सूचना लगायत अन्य कुराहरुको सिमितताको कारणले गर्दा जुनसुकै अध्ययन पनि केही निश्चित सीमा भित्र बाधिएको हुन्छ । त्यसैले पाँचखाल नगरपालिकाको नगरपार्श्वचित्र तयार गर्ने क्रममा जनगणनामा आधारित घरधुरी सर्वेक्षण, मन्त्रालयबाट प्रकाशित गरिएको वस्तुगत विवरण ढाँचा, नापी विभागबाट उपलब्ध तथ्यांक, जिल्लाबाट उपलब्ध तथ्यांक विवरण, नगरपालिकाभित्र रहेका सरोकारवाला निकाय, नगरपालिकाका विभिन्न शाखा उपशाखा तथा इकाई लगायत जननिर्वाचित प्रतिनिधि सहितको स्थलगत सर्वेक्षण आदिको सिमा भित्र रहि समग्र पाँचखाल नगरपालिकाको नगर वस्तुस्थिती विवरण तयार गरिएको छ ।

परिच्छेद दुई: नगरपालिकाको चिनारी

२.१ भौगोलिक अवस्थिति तथा राजनैतिक अवस्थिति

प्रदेश न. ३ काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लामा अवस्थित पाँचखाल नगरपालिका जिल्लाको तत्कालिन पाँचवटा गाविसहरु समेटी नेपाल सरकार, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको मिति २०७१ बैशाख २५ गतेको मन्त्रीस्तरीय निर्णयबाट पारित भै स्थापना भएको हो । यस नगरपालिकामा समेटिएका साविकका

पाँच गाविसहरु क्रमशः पाँचखाल, होक्सेवजार, देवभुमी बालुवा, अनैकोट र साठीघर भगवती हुन् । साथै संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको मिति २०७३/११/२७ को मन्त्र परिषदको निर्णय अनुसार थप साविकका दुई खरेलथोक र कोशीदेखा गाविस गरि सात ओटा साविकका गाविसहरु मिलि पाँचखाल नगरपालिकाको प्रशासनिक संरचना बनेको छ । भौगोलिक अवस्थिति अनुसार ८५ डिग्री ३३ मिनेट ३५ सेकेण्ड देखि ८५ डिग्री ४४ मिनेट ८ सेकेण्ड पुर्वी देशान्तरसम्म र २७ डिग्री ३४ मिनेट ४४ सेकेण्ड देखि २७ डिग्री ४२ मिनेट १७ सेकेण्ड उत्तरी अक्षांशसम्म फैलिएको यस नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल १०२.९५ वर्ग किमि रहेको छ । हाल १३ वटा वडामा विभाजन गरिएको यस नगरपालिका काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको क्षेत्रफलको आधारमा दोश्रो ठुलो नगरपालिकाको रुपमा रहेको छ । पूर्वमा भुम्लु गाँउपालिका, पश्चिममा धुलिखेल र बनेपा नगरपालिका, उत्तरमा मण्डनदेउपुर नगरपालिका र भुम्लु गाँउपालिका र दक्षिणमा तेमाल गाँउपालिका, नमोबुद्ध र धुलिखेल नगरपालिकासंग सीमाना जोडिएको पाँचखाल नगरपालिकामा कृषिको

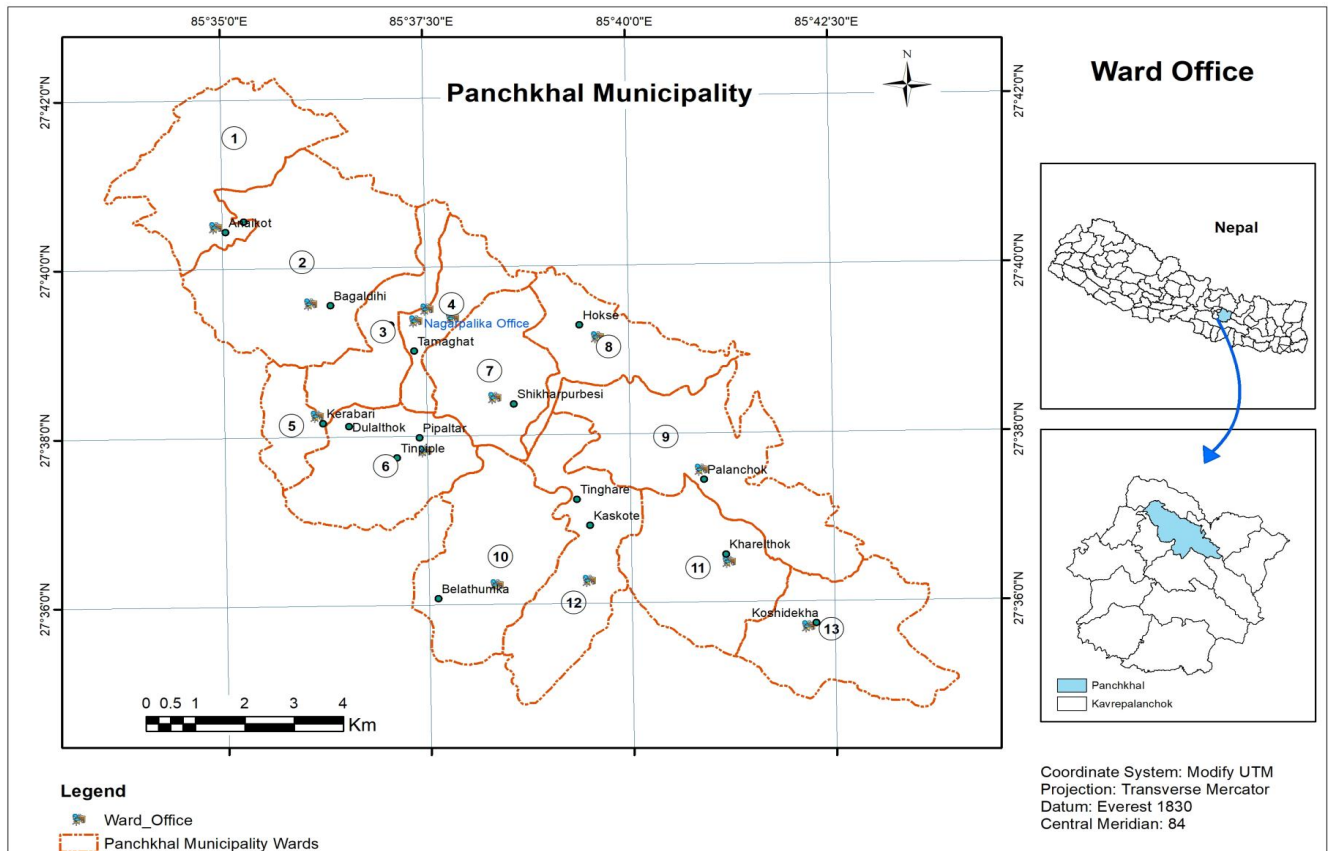
प्रचुर सम्भावना रहेको छ । पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा रहेको पलाञ्चोक भगवतीको मन्दिर, अनैकोट भ्यु टावर, दुग्धेश्वरी मन्दिर, सुनकोशी बगर आदि परिचित रहेको हुदाँ यहाँ स्थानीय पर्यटन उद्योगको प्रचुर सम्भावना रहेको देखिन्छ ।

२.२ प्रशासनिक विभाजन

मिति २०७३।१।२७ को मन्त्रीपरिषदको निर्णय अनुसार पाँचखाल नगरपालिकालाई हाल १३ वटा वडामा विभाजन गरि प्रशासनिक रूपमा संचालन गरिएको छ भने नगरपालिकाको कार्यालय हालको ३ नं. वडा समाजकल्याण भन्ने स्थानमा रहेको छ । नगरपालिकाका वडा कार्यालय रहेको स्थान र स्वामित्व सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. २.१ वडा कार्यालय सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	वडा कार्यालय रहेको स्थान	कैफियत	वडा नं.	वडा कार्यालय रहेको स्थान	कैफियत
१	अनैकोट	आफ्नै	७	शिखरपुर	आफ्नै
२	तीनकुने	भाडामा	८	होक्से बजार	आफ्नै
३	पाँचखाल तामाघाट	आफ्नै	९	पलाञ्चोक मन्दिर	आफ्नै
४	पाँचखाल तामाघाट	आफ्नै	१०	नयाँ गाँउ	भाडामा
५	केराघारी	भाडामा	११	खरेलथोक	आफ्नै
६	तीनपिप्ले	आफ्नै	१२	देवभूमी बालुवा	आफ्नै
श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका २०७५			१३	कौसीदेखा	आफ्नै

२.३ चिनारी तथा नामाकरण

पाँचखाल नगरपालिका काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला भित्रमा अवस्थित एउटा सुन्दर नगरपालिका हो । यो नगरपालिका जिल्लाको पूर्वी भागमा अवस्थित छ । काठमाडौँबाट ४५ कि.मि. दुरी पार गरेपछि पाँचखालमा पुग्न सकिन्छ । धुलिखेलबाट १५ किलोमिटर टाढाको दुरीमा अवस्थित पाँचखाल काभ्रे जिल्लाको सबैभन्दा ठूलो समथर बेशी पनि हो । अरनिको राजमार्गले बिचबाट काटेर गएको यो बेशी समुन्द्र सतहबाट ९३७ मिटर अथवा ९२०७३ फिटको उचाइमा अवस्थित छ । पाँचखाल नगरपालिका काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको पाँचवटा तत्कालिन गाविसहरु समेटि नेपाल सरकार, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको मिति २०७१ बैशाख २५ गतेको मन्त्रीस्तरीय निर्णयबाट पारित भै स्थापना भएको थियो । तत्कालिन समयमा यस नगरपालिकामा समेटिएका साविकका पाँच ओटा गाविसहरु क्रमशः पाँचखाल, होक्सेबजार, देवभूमि, वालुवा, अनेकोट र साठीघर भगवती हुन् । साथै संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको मिति २०७३/११/२७ को मन्त्री परिषदको निर्णय अनुसार थप साविकका दुई खरेलथोक र कोशीदेखा गाविस गरि सात ओटा साविकका गाविसहरु मिलि हाल यस पाँचखाल नगरपालिकाको प्रशासनिक संरचना बनेको छ । यस नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल १०२.९५ वर्ग किमि रहेको छ । यस नगरपालिकामा पाँचखाल उपत्यकाको उर्वर भूमिको साथै तत्कालिन अनेकोट, होक्सेबजार, साठीघर भगवती गाविसहरुका भिरालो जमिनहरु रहेका छन् । यहाँ कृषि उत्पादन र पशुपालनका साथै आन्तरीक पर्यटन उद्योगको प्रचुर सम्भावना रहेको छ ।

२.४ धरातलीय अवस्था

पाँचखाल नगरपालिका बेंसीको वरिपरि पलाञ्चोक, अनेकोट, रविओपि, जैशितोक, पाल्लेखेतका डाँडाहरुले घेरिएको छ । यहाँको तापक्रम सरदर ३२ डिग्री देखि ३३ डिग्री सम्म पुगेको छ । डाँफे र भिकद्र खोलाहरु द्वारा सिंचित यो बेंसी मलिलो भएतापनि पहिला यस ठाँउमा औलो लाने भएकाले यहाँ बस्ती थिएन । पहिला दनुवार जातिहरुको मात्र बस्ती भएतापनि राजमार्गको विकासले गर्दा अन्य जातिहरुको आकर्षण बढ्दैछ । यस नगरपालिकामा चैत महिना देखि असोजको प्रारम्भसम्म गर्मी

असोजदेखि फागुन सम्म जाडो हुने भएकोले यहाँको हावापानी मौसम अनुसार विविध किसिमको रहेको छ । भौगोलिक विषमातायुक्त नगरपालिका भएकोले यहाँको उचाई र अवस्थिति फरक फरक पाइन्छ । ग्रीष्म र वर्षा ऋतुमा मनसुनी वर्षा हुने गर्दछ । कम उचाइका कारण ग्रीष्म ऋतुमा यँहाको तापक्रम ३२ देखि ३३ डिग्री सेल्सीयस भन्दा माथि र जाडोमा २० डिग्री सेल्सीयस सम्म रहन्छ । मनसुनी वायुको प्रभावले करिब

२००० मिलीलिटर सरदर वर्षा भएको पाइन्छ । यस नगरपालिकामा दक्षिणपूर्वी मनसुन प्रभावित क्षेत्रमा पर्ने हुनाले असारदेखि भाद्रसम्ममा प्रशस्त पानी पर्दछ । यी महिनाहरूमा कुल वर्षाको ८० प्रतिशत सम्म पानी पर्दछ । जिल्लाका मुख्य दुई जलाधारक्षेत्रहरू वाग्मती र रोशी क्षेत्र हुँदै न्युनचापीय वायु जाने हुनाले यस क्षेत्रमा बढी वर्षा हुनेगर्दछ । यी दुवै जलाधारक्षेत्रहरू महाभारत क्षेत्रको वृष्टिछाँयामा पर्नेगर्दछ ।

२.५ जलवायु तथा हावापानी:

यस नगरपालिका पलाञ्चोक, अनेकोट, रविओपि, जैशीथोक, पाल्लेखेतका डाँडाहरूले घेरिएको छ र यहाँको उचाई समुन्द्र सतहवाट ५९४ (कोशीदेखा) देखि १६१२ (अनैकोट भ्यू टावर) मि.सम्म रहेको छ । यहाँको तापक्रम गिष्ममा सरदर ३२ देखि ३३ डिग्री सेल्सीयस सम्म पुगेको देखिन्छ । डाँफे र भिगु खोलाहरूद्वारा सिंचित यो बेंसी मलिलो भएतापनि अघि औलो लाग्ने भएकाले यहाँ बस्ती थिएन । पहिला दनुवार जातिहरूको मात्र बस्ती भएतापनि राजमार्गको विकासले गर्दा अन्य जातिहरूको आकर्षण बढिरहेकोछ । यस नगरपालिकामा चैत महिना देखि असोजको प्रारम्भसम्म गर्मी र असोज देखि फागुनसम्म जाडो हुने भएकोले यहाँको हावापानी मौसम अनुसार विविध किसिमको रहेको छ । यस नगरपालिकामा दक्षिणपूर्वी मनसुन प्रभावित क्षेत्रमा पर्ने हुनाले असारदेखि भाद्रसम्ममा प्रशस्त पानी पर्दछ । यी महिनाहरूमा कुल वर्षाको ८० प्रतिशतसम्म पानी पर्दछ । जिल्लाका मुख्य दुई जलाधारक्षेत्रहरू वाग्मती र रोशी क्षेत्र हुँदै न्युनचापीय वायु जाने हुनाले यस क्षेत्रमा बढी वर्षा हुनेगर्दछ । यी दुवै जलाधारक्षेत्रहरू महाभारत क्षेत्रको वृष्टि छाँयामा पर्ने गर्दछ । सबैभन्दा कम वर्षा जिल्लाको उत्तर पूर्वी क्षेत्रका पहाडी भू-भागहरूमा हुने गर्दछ । रोशी जलाधार क्षेत्रमा १३०० देखि २००० मि.मि. र वाग्मती जलाधार क्षेत्रमा २००० मि.मि भन्दा बढी तथा सुनकोशी क्षेत्रमा १३०० मि.मि. भन्दा कम वर्षा हुने गर्दछ ।

२.६ वनस्पति तथा वन्यजन्तुहरू

यस नगरपालिका जैविक विविधताले महत्वपूर्ण मानिन्छ । उक्त क्षेत्रमा पाइने मुख्य जडिबुटीहरूमा लौठसल्ला, सुगन्धवाल, चिराइतो, जटामसी, धसिंगरे, कुटकी, पाखनवेद, कुरिलो, सतिवयर, नूनढिकी, भ्याउ, पदमचाल, गुराँस, लप्सी, बेल आदि हुन् । तर यी जडिबुटीको व्यवसायिक प्रयोजनका हिसावले प्रयोग भएको भने पाँइदैन । यस बाहेक डाबर नेपालले उग्रतारा जंगलमा जडिबुटी खेती गरेको छ भने केही किसानहरूले पनि जडिबुटी खेती शुरूवात गरेका छन् । महाभारत क्षेत्रको ढुंखर्क, भुग्देउ, च्यासिंखर्क, चलाल गणेशस्थान क्षेत्रमा पाइने केही महत्वपूर्ण जडिबुटीहरू लौठ सल्ला, ठिग्रे सल्ला, विस्वामा, लोक्ता, अघौली, भ्याउ, सुगन्धवाल, चिराइतो, मजिठो, कुरिलो आदि रहेका छन् ।

नगरमा पाइने मुख्य जनावरहरूमा सालक, चितुवा, भालु, बँदेल, दुम्सी, खरायो, स्याल, रतुवा मृग लङ्कुर, बादर आदि छन् भने चराचुरूङ्गीमा काग, परेवा, चिवे, कालिज, हुचिल, लाटोकोसेरा, भंगेरा, मैना, सुगा, बाज, ठेउवा, जुरेली, फिस्टा, तित्रा, बकुल्ला, चिल, गिद्ध, वनकुखुरा, ढुकुर जस्ता पंक्षी पाईन्छन् । गोहोरो, सर्प, छेपारो, माउसुली जस्ता सरीसृप, भ्यागुतो जस्ता उभयचर, विच्छी, फट्यांग्रा, वन मौरी, अरिङ्गल, बारूलो र विभिन्न जातका अन्य किराहरू पाईन्छन् ।

२.७ चाडपर्व तथा साँस्कृतिक उत्कृष्टता

देशका अन्य भागमा जस्तै यस नगरपालिकाका वासिन्दाहरूले पनि राष्ट्रिय चाडपर्वका साथै आफ्नो जाति र धर्म विशेषका चाडपर्वहरू र रितिरिवाजहरू मान्दछन् । यस नगरपालिकामा हरेक धर्ममा पनि जाति विशेष

चाडपर्वहरू फरक फरक तरिकाले मनाउने गरेको पाइन्छ । परम्परागत रूपमा मनाइने चाडपर्वहरूमा दशैं, तिहार, हरितालिका तिज, रामनवमी, शिवरात्री, फागुपुर्णिमा, बुद्धपुर्णिमा, नागपञ्चमी, माघेसक्रान्ती, साउने सक्रान्ती, कृष्णजन्माष्टमी, चैतेदशैं, हरिशयनी एकादशी, हरीवोधनी एकादशी, कूशेऔसी तथा अन्य चाडपर्वहरू परम्परागत रूपमा मनाइन्छ भने म्हः पुजा, सिटि नखः, यमोरी पुन्ही, गठे मंगल, ल्होसार, सामा सकेवा आदी जाती विशेषमा मनाइने गरिन्छ । विशेषगरी यस नगरपालिकाका मुख्य हिन्दु धर्मावलम्बीहरूले दशैं तथा तिहार पर्व विशेष रूपमा मनाउने गर्दछन् । साथै यस पर्वमा पलाञ्चोक भगवतीमा दर्शनार्थीको विशेष भिड लाग्दछ । त्यसैगरि तिहारको सन्दर्भमा पौराणिक कथा अनुसार कार्तिक कृष्ण पक्ष अमावश्यक दिन देवी लक्ष्मीलाई कुवेर महाराजले दिप प्रज्वलित गर्दै आह्वान गरी ढुकुटी (तिजोरी) मा कैद गरेको हुनाले धनकी देवी लक्ष्मीलाई रिभाउन यस दिन आ-आफ्नो क्षमताले भ्याए अनुसार वत्ती प्रज्वलित गरी पुजा अर्चना गर्ने गर्दछन् । यस पर्वलाई किसानहरू भन्दा व्यापारीहरू बढी धुमधाम साथ मनाउने गर्दछन् । यस पर्वको अवसरमा ठाउँ ठाउँमा मेलाको आयोजना गर्ने गरिन्छ । दशैं तथा तिहार बाहेक यस नगरपालिकाका वासिन्दाहरूले मातातिर्थ औंसी, बुद्धजयन्ती, गुरुपुर्णिमा, साउन संक्रान्ती, नागपञ्चमी, रक्षाबन्धन, कृष्ण अष्टमी, तीज, सोह्रश्राद्ध, धान्यपुर्णिमा, स्वस्थानीव्रत आरम्भ, माघेसंक्रान्ती, ल्होसार, श्रीपञ्चमी, महाशिवरात्री, जखनी पुजा, फागु पुर्णिमा, चैते दशैं आदि पर्वहरू पनि मनाउँछन् ।

तालिका नं. २.२ स्थानीय चाडपर्व तथा जात्राहरूको विवरण

क्र.सं	चाडपर्व तथा जात्राहरू	मनाउने महिना	मनाउने जातजाती
१	सुवर्णेश्वर जात्रा	मंसिर पुर्णिमा	सबै
२	राँके जात्रा	साउन २ गते	तामाङ्ग र दनुवार
३	रथ बोक्ने जात्रा (तीन पिप्ले)	भाद्रकृष्ण अष्टमी	नेवार
४	पलाञ्चोक भगवती जात्रा	वैशाख बुद्ध जयन्ती(चण्डी पुर्णिमा)	सबै
५	दशैं	असोज, कार्तिक	सबै
६	तिहार	कार्तिक	सबै
७	माघे संक्रान्ती	माघ	सबै
८	फागुपुर्णिमा	फाल्गुण	सबै
९	चैते दशैं	चैत	सवसबै
१०	तीज	भाद्र	महिला तथा सबै
११	साउने सक्रान्ति	श्रावण	सबै

श्रोतः पाँचखाल नगरपालिका २०७५

२.८ धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थान

पाँचखाल नगरपालिकामा प्रख्यात पलाञ्चोक मन्दिर लगायत अनैकोट भ्यु टावर, दुग्धेश्वरी मन्दिर, सुनकोशी बगर आदि थुप्रै धार्मिक, पर्यटकीय तथा ऐतिहासिक मठमन्दिरहरूको साथै स्थानहरू रहेका छन्, जसलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तलिका नं. २.३ धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरुको विवरण

क्र.स	नाम	स्थलको महत्व	वडा नं.
१	पञ्चकन्या देवी	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	१
२	कालिका देवी	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	
३	कृष्ण मन्दिर	धार्मिक	
४	भकरम देवी	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	२
५	सत्यस्वर मन्दिर	धार्मिक तथा पर्यटकीय	
६	दुधेश्वर मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	३
७	तामेश्वर महादेव	धार्मिक तथा पर्यटकीय	
८	गोल्मादेवी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	४
९	तामाधार देवी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	
१०	गुम्बा	धार्मिक	
११	कोटदेवी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	५
१२	महाकाल मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	६
१३	हनुमान गढी मन्दिर	धार्मिक तथा पर्यटकीय	
१४	कृष्ण मन्दिर	धार्मिक	
१५	रानीपोखरी	ऐतिहासिक	७
१६	नाटेश्वरी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	
१७	आइतबारे देवी थान	धार्मिक	
१८	सुर्वणेश्वरी महादेव मन्दिर	ऐतिहासिक	८
१९	सेतीदेवी मन्दिर	धार्मिक	
२१	हरहर महादेव	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	
२२	निर्जलादेवि मन्दिर	धार्मिक तथा पर्यटकीय	९
२३	भिमसेन मन्दिर	धार्मिक तथा पर्यटकीय	
२४	पलाञ्चोक मन्दिर	धार्मिक ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय	
२५	कालिका भगवती	धार्मिक ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय	१०
२६	सन्तानेश्वर महादेव	धार्मिक ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय	
२७	भ्रमकेश्वरी महादेव	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	
२८	नारायणस्थान	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	१०
२९	दरवार	ऐतिहासिक	
३०	गुप्तेश्वर महादेव	ऐतिहासिक	११
३१	हिगी स्तुपा	ऐतिहासिक	
३२	बालकुमारी देवी	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	१३
३३	कोशी नदी	पर्यटकीय	

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका २०७५

२.९ नगरपालिकामा रहेको सम्भाव्यता, अवसर, चुनौती र समस्याहरू

पाँचखाल नगरपालिका भौगोलिक रूपले भुम्लु गाँउपालिका, धुलिखेल नगरपालिका, बनेपा नगरपालिका, मण्डनदेउपुर नगरपालिका, तेमाल गाँउपालिका र नमोबुद्ध नगरपालिकाको सिमानासँग जोडिएका छन् । पाँचखाल नगरपालिका एक धार्मिक, सांस्कृतिक, एतिहासिक तथा पर्यटकिय स्थलहरूले भरिएको नगरपालिका हो । यस नगरपालिकामा रहेका कुल जनसंख्याको जातिय बनावट हेर्दा बहु-सम्प्रदायीक जातजातिहरू पाउन सकिन्छ । खासगरी मंगोलियन र आर्य सम्प्रदायहरू अन्तर्गतका विभिन्न जातजातिहरू विगतदेखि नै बसोवास गर्दै आएका छन् । मंगोलियन सम्प्रदायहरूमा तामाङ्ग, मगर, गुरुङ्ग, पहरी, दनुवार आदि मुख्य रहेका छन् । यिनीहरू गैरहिन्दु र तह विहिन सामाजिक संरचना भएका समुदाय हुन् । अर्को प्रमुख सम्प्रदायमा तहगत हिन्दु जात समुह रहेको छ, भने यसै अन्तर्गत पेशागत जाति समुह (दलित जातिहरू) पनि यस जिल्लामा रहेका छन् । यस नगरपालिकामा रहेका जातजातिहरू मध्ये तामाङ्गहरूको बाहुल्यता धेरै रहेको छ । पाँचखाल नगरपालिकामा क्षेत्रगत रूपमा रहेका सम्भाव्यता, अवसर, चुनौती र समस्याहरूलाई निम्नानुसार देखाईएको छ ।

२.१० नगरपालिकामा कृषिको सम्भावना अवसर, चुनौती र समस्याहरु

यस नगरपालिकाको मुख्य पेशा मध्येमा कृषि हो । यहाँ तरकारी खेतीको उच्च उत्पादकत्व रहेको छ । कृषि विकासका लागि उचित सिचाई तथा यातायातको व्यवस्था हुनु आवश्यक छ । यस नगरपालिकाको भौगोलिक धरातलीय स्वरूप अनुसार स्थान विशेष विभिन्न प्रकारको माटो पाईन्छ, तथापि अधिकांश भूभागमा चिम्ट्याइलो दोमट माटोको बाहुल्यता रहेकोले धान, मकै, गहुँ, आलु, भटमास, केरा, मेवा, कोदो, दलहन, गहत, मस्याङ, मास, रहर, वर्षे फलफूल, आँप आदि वालीहरु

उत्पादन गरिन्छ । हावापानी तथा माटोको उर्वरा शक्ति अधिक भएको तथा कृषिमा केहि नयाँ प्रविधिको प्रयोगवाट यहाँका मानिसहरुको कृषि पेशा प्रति आकर्षण वढ्को देखिन्छ । कृषिमा आधुनिकीरणका साथसाथै उन्नत विउ विजन प्रयोग गरी उत्पादन बढाउन सकेको खण्डमा रोजगार तथा खाद्यन्न आपूर्तिमा परनिर्भर रहन नपर्ने सम्भावना रहेको छ । कृषि तर्फ हेर्दा हाल भैरहेको व्यवसायमुलक तरकारी खेतीलाइ अभ प्रभावकारी बनाउन सकेको खण्डमा नगरपालिका क्षेत्र भित्रका कम आय भएका मानिसहरुको जिवनस्तर उकास्न धेरै समय पर्खनु पर्दैन ।

२.११ नगरपालिकामा व्यापार तथा व्यवसायको सम्भावना अवसर, चुनौती र समस्याहरु

यस क्षेत्रमा बसोवास गर्ने अधिकांश मानिसहरु कृषि तथा व्यापार व्यवसाय तर्फ आकर्षित भएको पाइन्छ । व्यापार व्यवसाय गर्नका निमित्त बजारको कुनै कमी छैन । यस भेगमा मानिसहरुको जनघनत्व उच्चरहेको हुदा व्यापार व्यवसाय पनि राम्रैसंग फस्टाएको पाइन्छ । यहाँका मानिसहरु ले आफ्नो निजी उद्योग व्यवसाय चलाएर वसेको पाइन्छ । यस नगरपालिकाका केहि व्यक्तिहरुले आफ्नै निजि स्रोतवाट साना उद्योगहरु संचालन गरेका छन भने धेरै व्यक्तिहरु अन्य पेशा तथा व्यवसायमा सलग्न छन । व्यापार व्यवसायको माध्यमबाट अर्थ उर्पाजनका साथै जनमुखी सेवालाई प्रभावकारी रुपमा प्रवाह गर्नका लागि न.पा. को तर्फ बाट व्यवस्थित बजार व्यवस्थापनका लागि पहल गर्नु अपरिहार्य बनेको छ । यस न.पा. का व्यक्तिहरु केही मात्रामा सरकारी वा गैह्रसरकारी नोकरीमा लागेको पाइन्छ, भने केहि व्यक्तिहरु विदेश गएकाछन । यस नगरपालिकाका मानिसहरुको मुख्य आमदानीको स्रोत भनेको नै कृषि, व्यापार व्यवसाय सरकारी जागीर, गैरसरकारी जागीर, वैदेशिक रोजगार, ज्यालामजदुरी, पेन्सन आदी हो । पाँचखालमा अधिकांश व्यापारीहरु स्थानीय भएको हुदाव्यापार तथा व्यवसायमा नै प्रवल संभावना र अवसरहरुपनि रहेको छ । यसैगरी यस

न.पा.मा घरेलु, साना तथा ठूला उद्योगहरूको भविष्यमा स्थापना गर्न सकिने प्रसस्त संभावना रहेको छ । यस न.पा.मा रहेको घरेलु सामाग्री उत्पादनले बिक्रीको लागि बजारको कुनै अभाव देखिदैन । स्थानीय सिप र प्रविधिमा आधारित उत्पादनको माग हाल आएर बढ्दै गइरहेको सन्दर्भमा गुणस्तरयुक्त वस्तुहरूले यस ठाँउमा राम्रै गरी स्थान पाउने गरेको देखिन्छ ।

२.१२ नगरपालिकामा पर्यटन विकासको सम्भावना अवसर, चुनौती र समस्याहरू

पाँचखाल नगरपालिकामा रहेको अर्को मुख्य संभावना र अवसर बोकेको क्षेत्रभनेको पर्यटन प्रवर्द्धन पनि हो । धार्मिक रूपले महत्वपूर्ण मानिएको यस पाँचखाल नगरपालिकामा धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा पलाञ्चोक भगवती रहेको छ । यस ठाँउको पर्यटकीय सम्भावनालाई अझ बढी उजागर गरी आर्थिक तथा आन्तरिक आयमा पनि वृद्धी गराउन सक्ने सम्भावना रहेको क्षेत्र हो। पर्यटन क्षेत्रको रूपमा विकास गरिरहदा वातावरण माथि चरम अतिक्रमण भएको कुरा सार्वजनिक रूपमा उठ्ने गरेको पाइन्छ । विकास निर्माणका कार्य गर्दा दिगो विकासको अवधारणालाई आत्मासात गरी विकासका कार्य संचालन गर्नु आजको टड्कारो आवश्यकता हो ताकि विकासले विनाशको रूप नलियोस । त्यसैगरि यातायात सुविधालाई हेर्दा यस क्षेत्र भित्र तथा ग्रामिण ठाँउमा समेत कच्ची सडक सुविधा भएकोले यस नगरपालिकामा खासै समस्या रहेको देखिदैन । यस नगरपालिकाको प्राय ठाँउहरू सम्म बाटैमासे यातायातका साधन संचालन भईरहेको छ । जसको माध्यमबाट पर्यटकहरूको आवगमनलाई सहज, सरल तथा सफल बनाएको छ । न.पा.लाई कृषि तथा धार्मिक पर्यटकीय नगरीको रूपमा रूपान्तर गर्नका लागि सवैले आ-आफ्नो क्षमता तथा जिम्मेवारीताको महशुस गरी योगदान गर्न सकेको खण्डमा नगरपालिकाको चौतर्फी विकासको अवसर तथा प्रबल सम्भावना रहेको देखिन्छ ।

२.१३ नगरपालिकामा सांस्कृतिक पक्षको सम्भावना अवसर, चुनौती र समस्याहरू

नेपाल एक बहुजातीय, बहुभाषी, बहुसांस्कृतिक तथा धार्मिक स्वतन्त्रता रहेको एक प्रजातान्त्रीक मुलुक हो । यस सन्दर्भलाई पाँचखाल नगरपालिका संग तुलना गरि हेर्दा यस न.पा.मा पनि धेरै जातजाति तथा भाषाभाषीका मानिसहरूको बसोवास रहेकोले सांस्कृतिक रुपमा विविधता रहेको पाइन्छ । आ-आफ्नै जाति अनुसार रितिरिवाज, चालचलन मुल्य र मान्यता रहेको भएता पनि एक अर्काको धर्म तथा संस्कृतिलाई सम्मान गर्ने गरेको

पाइन्छ । नेपालमा हाल धर्म परिवर्तनको होड पनि चलेको पाइन्छ । आर्थिक प्रलोभनमा परी धर्म परिवर्तन गराई आफ्नो निहित स्वार्थ पुर्तिका लागि केही तत्वहरूले सक्रिय भुमिका खेलेका छन । यसका साथै विदेशी संस्कृतिप्रतिको मोहले पनि तिब्र रुपमा धर्म संस्कृति माथि प्रहार भइरहेको छ । यसको लागि पनि संस्कृतिको जर्गेना गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । समग्रमा यस न.पा.मा उच्चस्तरको शिक्षाको अध्ययनको पुर्वाधार न्यून रहेको हुँदा उच्च शिक्षाको लागी ललितपुर, काठमाण्डौ, भक्तपुर, पोखरा, हेटौडा, भरतपुर, भारत तथा तेस्रो

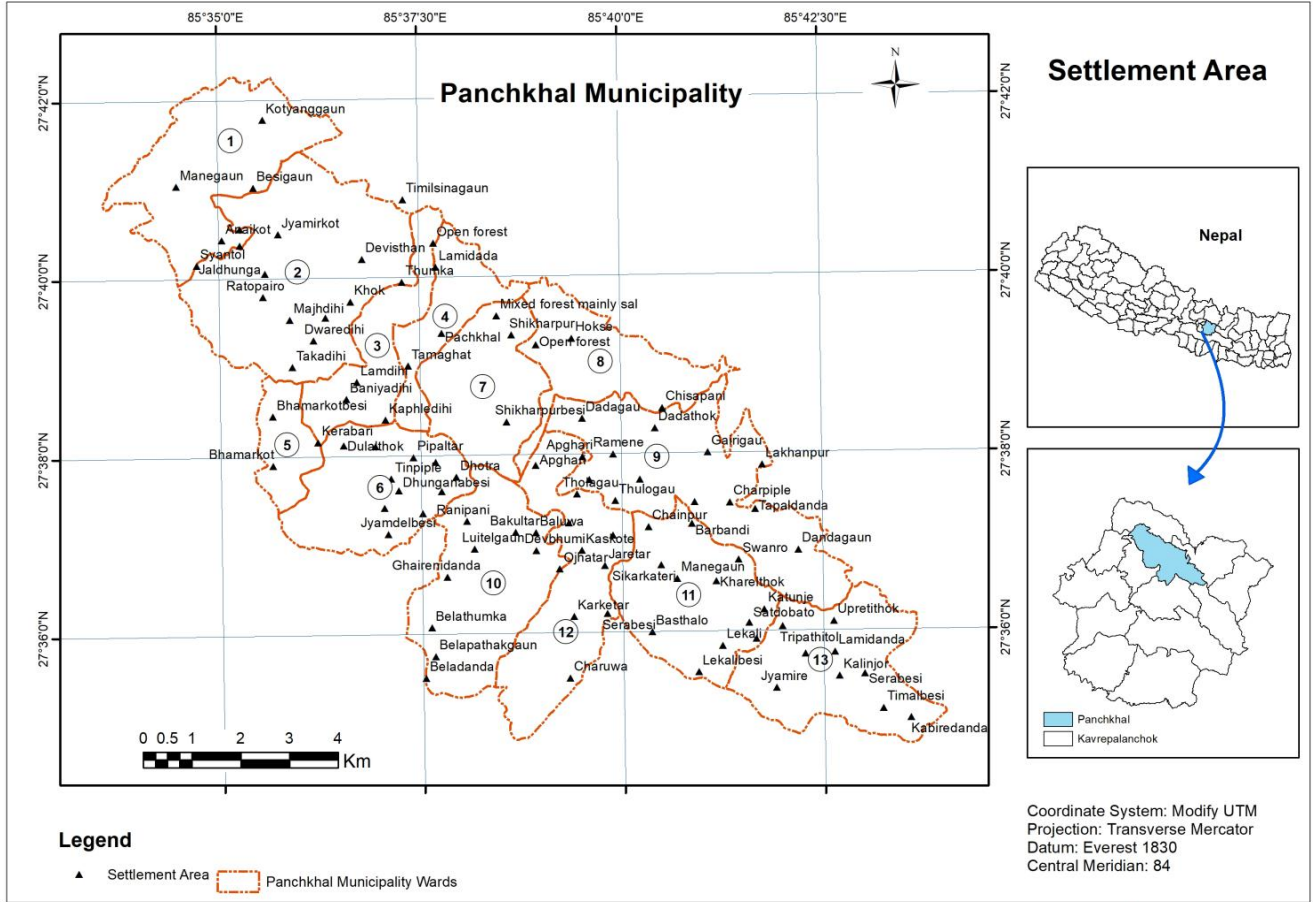

मुलुकसम्म जाने गरिएको देखिन्छ । यसका साथै यस ठाउको शैक्षिक गतिविधी हेर्दा निम्न आयस्तर हुने परिवारका वालवच्चाहरू सरकारी विद्यालयहरूमा पठनपाठन गर्ने गर्दछन भने आर्थिक सम्पन्नता भएका परिवारका वालवालिकाहरू नीजि विद्यालय तथा नीजि कलेजमा अध्ययन गरेको देखिन्छ । यस स्थानमा भएका सरकारी विद्यालयको गुणस्तरमा वृद्धी गर्न सकेको खण्डमा सवै वर्गका वालवालिकाहरू समेटिन सक्ने कुरामा कुनै दुइमत छैन ।

परिच्छेद तीन: पारिवारिक विवरण तथा जनसंख्याको अवस्था

३.१ बस्ती र घरपरिवार विवरण

बस्ती भन्नाले कुनै पनि ठाउँमा निश्चित क्षेत्र ओगटेर बसेका जनसंख्याको समुहलाई जनाउँदछ। परिवार, घर तथा टोल मिलेर एउटा बस्तीको संरचना हुन्छ। बस्ती भन्नाले त्यो स्थान भन्ने बुझिन्छ जहाँ भौतिक तथा जैविक पर्यावरणको अवस्थिति तथा सन्तुलन रहेको हुन्छ। वास्तवमा कुनै पनि क्षेत्रको विकास तथा विस्तार हुनको लागि त्यस क्षेत्रमा रहेका बस्तीको ठुलो योगदान रहेको हुन्छ। थोपा थोपा मिलेर जसरी

सागर बनेको हुन्छ त्यसैगरी बस्ती बस्ती मिलेर वडा अनि वडा वडा मिलेर सिंगो नगरको स्वरूप तयार भएको हुन्छ।

३.२ जनसंख्या वितरणको अवस्था

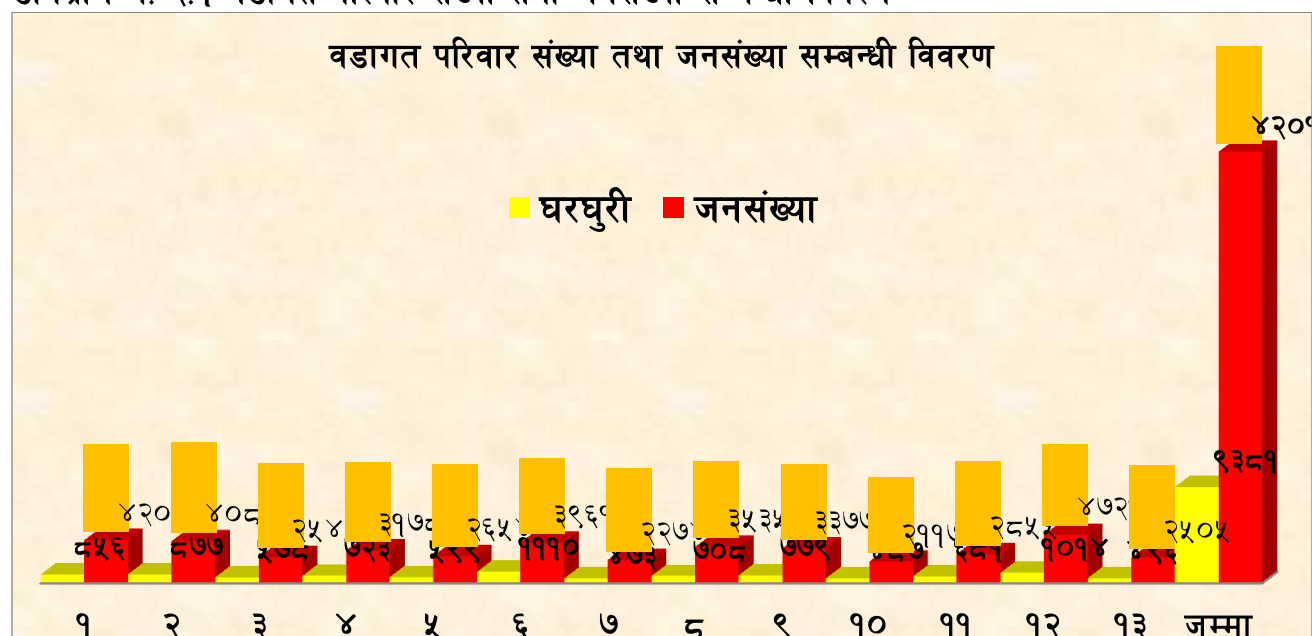
पाँचखाल नगरपालिकाको वडागत आधारमा जनसंख्या सम्बन्धी विवरणलाई अध्ययन गर्दा यहाँको जम्मा जनसंख्या ४२०९९ र घरपरिवार संख्या ९३८९ रहेको छ,। यस नगरपालिकाको वडा नं ९२ मा अन्य वडाको तुलनामा सबैभन्दा बढी जनसंख्या ४७२९ रहेको छ भने सबैभन्दा कम जनसंख्या वडा नं ९० मा अन्य वडाको भन्दा कम जनसंख्या २९९७ रहेको छ। त्यस्तै यस नगरपालिकाको वडागत घरधुरी संख्या सबैभन्दा बढी वडा नं ६ मा ९९९० र सबैभन्दा कम वडा नं ७ मा घरधुरी संख्या ४७३ रहेको छ। तलको तालिका तथा डायग्राममा वडागत जनसंख्या तथा घरधुरी संख्या सम्बन्धी विवरणलाई देखाइएको छ।

तालिका नं. ३.१ वडागत परिवार संख्या र जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	घरघुरी	पुरुष	महिला	तेश्रो लिङ्गी	जम्मा
१	८५६	२०२८	२१७२	०	४२००
२	८७७	२००२	२०८७	०	४०८९
३	५७८	१२७३	१२७२	०	२५४५
४	७२३	१५९७	१५८१	०	३१७८
५	५९९	१२८९	१३६५	०	२६५४
६	१११०	१९४६	२०१४	१	३९६१
७	४७३	११२५	११४८	१	२२७४
८	७०८	१८०५	१७३०	०	३५३५
९	७७९	१६६१	१७१६	०	३३७७
१०	४८७	१००४	१११२	१	२११७
११	६८१	१४५७	१३९५	०	२८५५
१२	१०१४	२४३२	२२८८	१	४७२१
१३	४९६	१२०४	१३०१	०	२५०५
जम्मा	९३८१	२०८२३	२११८४	४	४२०११

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

डायग्राम नं. ३.१ वडागत परिवार संख्या तथा जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

३.३ उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसंख्या विवरण

पाँचखाल नगरपालिकाको उमेरगत जनसंख्याको विवरणको तथ्याङ्कलाई आधारमानी हेर्दा सबैभन्दा बढी संख्या २५-२९ उमेर समुहका मानिसहरु रहेका देखिन्छन । जसअनुसार महिलाको जनसंख्या २३६७ तथा पुरुषको जनसंख्या २२७१ गरी कूल जनसंख्या ४६३८ रहेको देखिन्छ । यसैगरी सबैभन्दा कम जनसंख्या ७० देखि ७४ वर्ष नाघेका वृद्धवृद्धाको जम्मा जनसंख्या ७३२ रहेको छ । उमेर समुह तथा लिङ्ग अनुसार पाँचखाल नगरपालिकाको जनसंख्यालाई तलको तालिका तथा जनसंख्या पिरामिडमा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ३.२ वडागत रुपमा उमेर समुह अनुसार जनसंख्या विवरण

उमेर	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
०-४	३०६	२७३	१४२	१९२	११६	२०१	१३१	१९२	२३२	२२७	१८९	३०९	१०८	२६१८
५-९	२५३	३०४	१८२	२८४	१९२	२८९	१३४	२८१	२४३	११६	१९४	३६३	११५	२९५०
१०-१४	३७१	३७६	१८८	२६४	२३५	२७२	१७९	३२३	२९५	१७०	२२५	४७३	२९३	३६६४
१५-१९	४१८	३९९	२२२	२९३	२९१	३५०	२१८	४०६	३२९	१८५	२६६	४६८	२४३	४०८८
२०-२४	४१५	४६६	२५१	३४२	३१८	५०३	२८९	३२५	३४७	२२१	२९३	५१८	२२१	४५०९
२५-२९	६२९	४४२	२५०	३७८	२४९	४५३	२५५	३२१	३८६	२२८	३०२	५२६	२१९	४६३८
३०-३४	३२१	३५६	२२६	२५८	२३७	३४२	१७७	२८१	३१९	१८०	२२७	४०५	२२४	३५५३
३५-३९	२२४	३२०	२२१	२७५	२२३	२६९	१७९	३०७	२४८	१५८	२२३	३८६	२२८	३२६१
४०-४४	२८८	२७२	१७५	२१५	१९८	२७८	१३३	१९८	१८७	१४८	१८७	२६०	२१७	२७५६
४५-४९	४३५	२०८	१४७	१५४	१६२	२५४	१४९	२५०	१५९	१०८	१४५	२३२	२०३	२६०६
५०-५४	१२२	१५९	१५४	१५१	१३३	२४६	१२५	१८५	१८७	९६	१३६	२१७	१०९	२०२०
५५-५९	१२६	१५१	१०९	१२३	८४	१४०	७६	१५१	१०४	८२	१०५	१५१	९७	१४९९
६०-६४	१०९	११२	११२	९७	६९	१०८	७७	८९	१०१	६४	१०१	१४१	६८	१२४८
६५-६९	५९	९३	५५	४८	५१	८८	४६	९८	१०५	३४	८९	१०९	७१	९४६
७०-७४	४७	७२	४४	४२	४३	७७	५२	४५	७०	४९	७३	७६	४२	७३२
७५+	७७	८६	६७	६२	५३	९१	५४	८३	६५	५१	१००	८७	४७	९२३
जम्मा	४२००	४०८९	२५४५	३१७८	२६५४	३९६१	२२७४	३५३५	३३७७	२११७	२८५५	४७२१	२५०५	४२०११

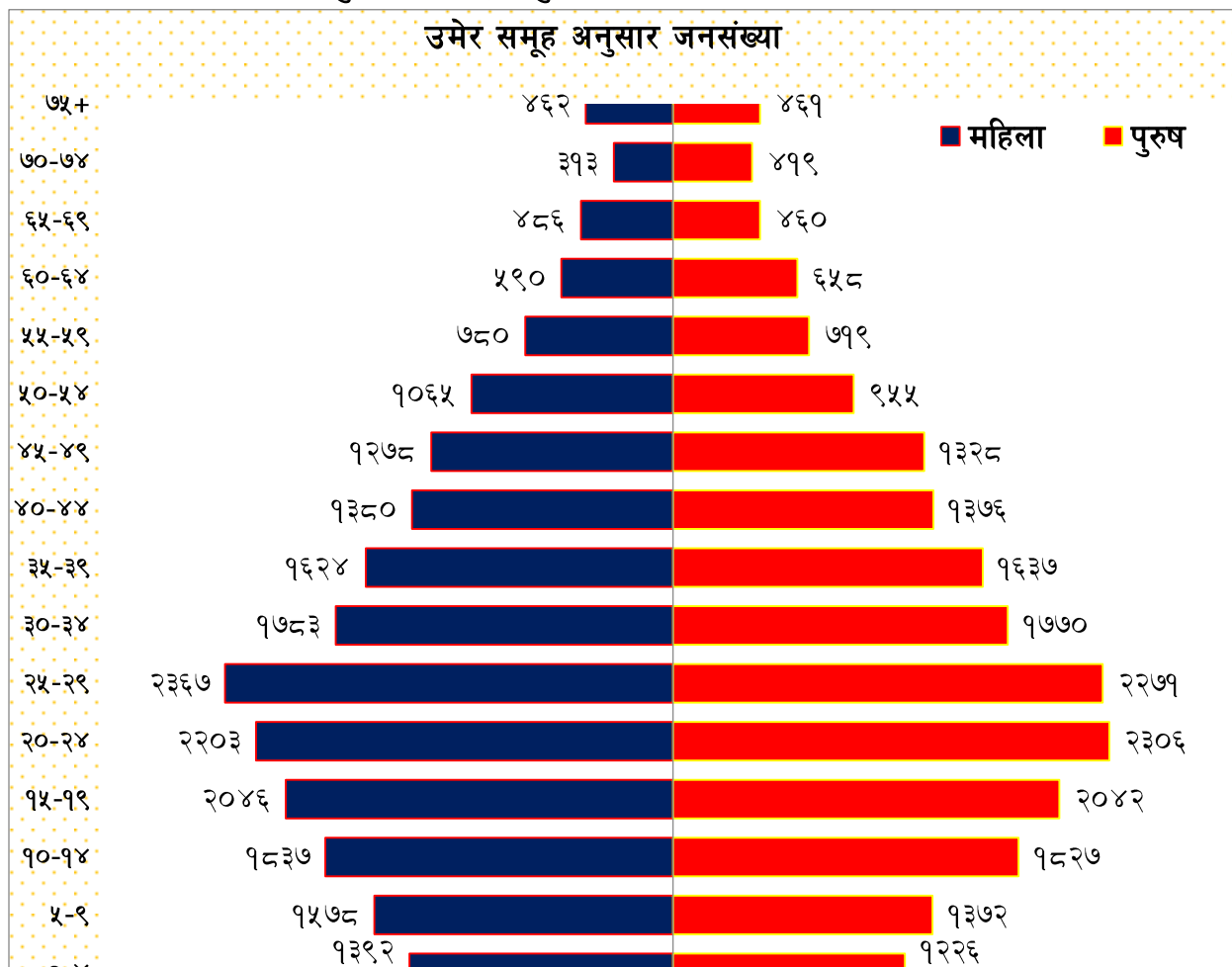
श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ३.३ उमेर समुह तथा लिंग अनुसार जनसंख्या विवरण

उमेर समुह	महिला	पुरुष	जम्मा
०-४	१३९२	१२२६	२६१८
५-९	१५७८	१३७२	२९५०
१०-१४	१८३७	१८२७	३६६४
१५-१९	२०४६	२०४२	४०८८
२०-२४	२२०३	२३०६	४५०९
२५-२९	२३६७	२२७१	४६३८
३०-३४	१७८३	१७७०	३५५३
३५-३९	१६२४	१६३७	३२६१
४०-४४	१३८०	१३७६	२७५६
४५-४९	१२७८	१३२८	२६०६
५०-५४	१०६५	९५५	२०२०
५५-५९	७८०	७१९	१४९९
६०-६४	५९०	६५८	१२४८
६५-६९	४८६	४६०	९४६
७०-७४	३१३	४१९	७३२
७५+	४६२	४६१	९२३

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

पिरामिड नं. ३.१ उमेर समूह तथा लिंग अनुसार जनसंख्या विवरण

३.४ मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण

मातृभाषाका आधारमा हेर्दा पाँचखाल नगरपालिकामा नेपाली भाषा बोल्ने मानिसहरूको संख्या बढि रहेको देखिन्छ। यस नगरपालिकामा रहेको जम्मा जनसंख्या मध्ये ४२०११ जनसंख्या (कूल जनसंख्याको ५८.७६ प्रतिशत) ले नेपाली भाषा बोल्ने गरेको पाइएको छ। यस नगरपालिकामा रहेका कुल जनसंख्याको जातिय बनावट हेर्दा बहु-सम्प्रदायीक जातजातिहरू पाउन सकिन्छ। खासगरी मंगोलियन र आर्य सम्प्रदायहरू अन्तर्गतका विभिन्न जातजातिहरू विगतदेखि नै बसोवास गर्दै आएका छन्। मंगोलियन सम्प्रदायहरूमा तामाङ्ग, दनुवार, मगर, गुरुङ्ग, आदि मुख्य रहेका छन्। मातृभाषाका आधारमा नगरपालिका भित्र रहेको जनसंख्याको वितरणलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका नं. ३.५ मातृभाषा अनुसार परिवार संख्याको विवरण

सि. नं.	मातृभाषा	जनसंख्या	प्रतिशत
१	नेपाली	२४६८७	५८.७६
२	तामाङ	९२१४	२१.९३
३	दनुवारी	५००३	११.९१
४	नेवारी	२५२२	६.००

सि. नं.	मातृभाषा	जनसंख्या	प्रतिशत
५	मगर	५६८	१.३५
६	गुरुङ	८	०.०२
७	माभी	४	०.०१
८	अन्य	५	०.०१
जम्मा		४२०११	१००.००

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

३.५ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

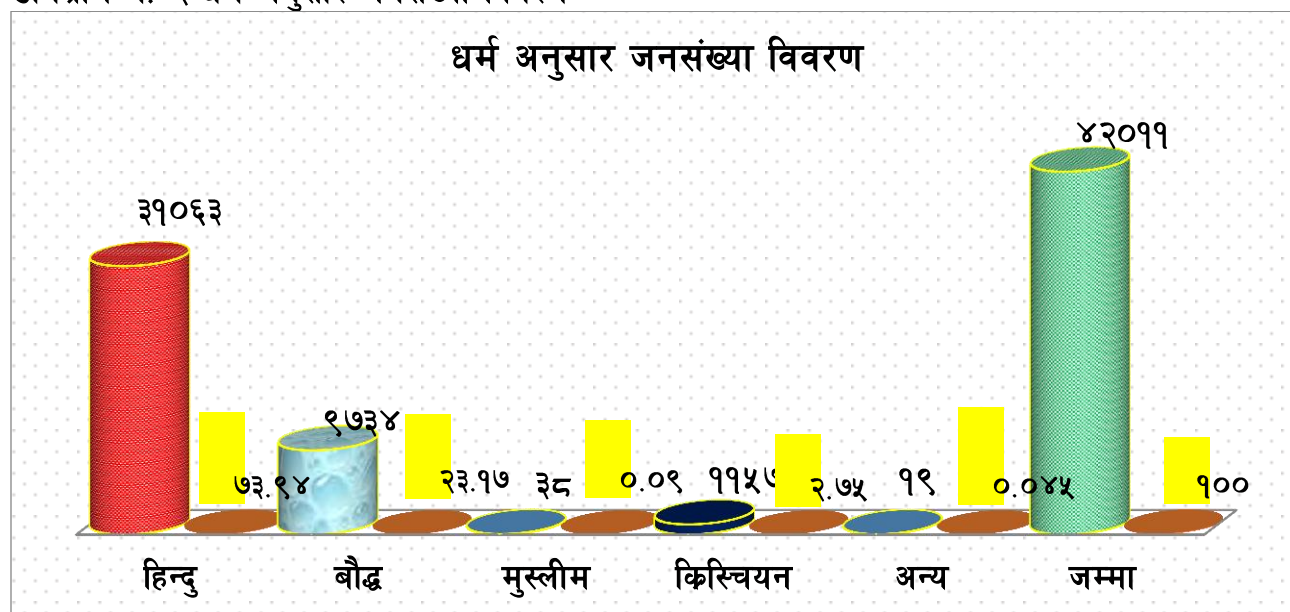
यस पाँचखाल नगरपालिकामा बसोवास गर्ने मानिसहरुको मुख्य धर्म हिन्दु रहेको छ । यहाँ वस्ने कुल जनसंख्या मध्ये ७३ प्रतिशत भन्दा बढि बासिन्दाहरुले हिन्दु धर्म मान्ने गरेको पाइन्छ । धर्मका आधारमा यहाँको जनसंख्याको अवस्थालाई तलको तालीकामा दिइएको छ ।

तालिका नं.३.६ मुख्य धर्म

सि. नं.	धर्म	जम्मा जनसंख्या	प्रतिशत
१	हिन्दु	३१०६३	७३.९४
२	बौद्ध	९७३४	२३.१७
३	मुस्लीम	३८	०.०९
४	क्रिस्चियन	११५७	२.७५
५	अन्य	१९	०.०४५
जम्मा		४२०११	१००

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

डायाग्राम नं. २ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

३.६ जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण

यस नगरपालिकामा रहेका कुल जनसंख्याको जातिय बनावट हेर्दा बहु-सम्प्रदायीक जातजातिहरू पाउन सकिन्छ । खासगरी मंगोलियन र आर्य सम्प्रदायहरू अन्तर्गतका विभिन्न जातजातिहरू विगतदेखि नै बसोवास गर्दै आएका छन् । मंगोलियन सम्प्रदायहरूमा तामाङ्ग, दनुवार मगर, गुरुङ्ग, आदि मुख्य रहेका छन् । अर्को प्रमुख सम्प्रदायमा तहगत हिन्दु जाती समुह रहेको छ । यस नगरपालिकामा रहेका जातजातिहरू मध्य ब्राहमण र तामाङ्गहरूको बाहुल्यता धेरै रहेको छ । पाँचखाल नगरपालिका बसोवास गर्ने मानिसहरूको जातिगत विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ । तालिकामा देखाईए अनुसार यस न.पा. मा २१ भन्दा बढि प्रकारका जातजातिका मानिसहरू बसोवास गर्ने गरेका छन् । तलको तालिकामा यस सम्बन्धी विवरणलाई देखाईएको छ ।

तालिका नं. ३.७ जातजाती अनुसार जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	जातजाती	जम्मा जनसंख्या	प्रतिशत
१	ब्राहमण	१२१३९	२८.८९
२	तामाङ्ग	९२१४	२१.९३
३	दनुवार	५२०३	१२.३८
४	क्षेत्री	३६७५	८.७५
५	नेवार	३२०४	७.६३
६	कामी	३०३७	७.२३
७	सार्की	२०५७	४.९०
९	मगर	९५३	२.२७
१०	दमाई / ढोली	७२०	१.७१
८	घर्ती / भुजेल	६६१	१.५७
११	ठकुरी	४४९	१.०७
१२	राई	२९४	०.७०
१३	पहरी	२०१	०.४८
१४	सन्यासी र दशनामी	११६	०.२८
१५	दराई	४१	०.१०
१६	मुस्लिम	१४	०.०३
१७	गुरुङ	८	०.०२
१८	गाइने	८	०.०२
१९	घले	६	०.०१
२०	माझी	६	०.०१
२१	अन्य	५	०.०१
	जम्मा	४२०११	१००.००

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

३.७ घरमुलीको विवरण

प्राचिनकाल देखि नै पुरुषको वर्चस्व रहेको हाम्रो समाज पुरुष प्रदान समाजको रूपमा परिचित छ । घरायासी तथा अन्य हरेक काममा महिलाको सहभागिता हुदाहुदै पनि समाजले महिलालाई पुरुष समान अधिकार दिन

सकिरहेको भने अझै छैन । यसै सन्दर्भमा यस पाँचखाल नगरपालिकामा गरिएको स्थलगत तथा घरधुरी सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्यांक अनुसार यस क्षेत्रमा पनि घरमुलिको रुपमा महिला भन्दा पुरुषको नै बाहुल्यता रहेको देखिन्छ । तलको तालिकामा यस सम्बन्धी विवरणलाई देखाईएको छ ।

तालिका नं ३.८ घरमुलीको विवरण

क्र.स	लिङ्ग	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	पुरुष	७९०७	८४.३
२	महिला	१४७३	१५.७
३	तेश्रो लिंगी	१	०
जम्मा		९३८१	१००

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं ३.९ वडागत रुपमा बैवाहिक स्थितिको असन्तुलन जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

बैवाहिक स्थिति	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
बहु विवाह	४१	४७	२३	२४	२२	३४	३५	२०	१८	२९	६८	२५	१९	४०५
पुनर् विवाह			१	१		१८				३		२	७	३२
विधुर र विधुवा	१२९	१८८	१२६	१३९	८४	१६७	८८	१३७	१६५	६९	१२२	११६	११३	१६४३
सम्बन्ध विच्छेद	४	१	५	१५	१	३	१	८	५	१	६	३	६	५९
विवाहित तर अलग बसेको	४	२२	८	१२	३	३४		८	३	४	१६	८	३	१२५
जम्मा	१७८	२५८	१६३	१९१	११०	२५६	१२४	१७३	१९१	१०६	२१२	१५४	१४८	२२६४

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं ३.१० वडागत रुपमा घरमुलीको विवरण

वडा नं.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
पुरुष	७३२	७४३	४६७	५९७	५१२	९५०	४०३	५८०	६५४	४२३	५६५	८७९	४०२	७९०७
महिला	१२४	१३४	१११	१२६	८६	१६०	७०	१२८	१२५	६४	११६	१३५	९४	१४७३
तेश्रो लिंगी	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१
जम्मा	८५६	८७७	५७८	७२३	५९९	१११०	४७३	७०८	७७९	४८७	६८१	१०१४	४९६	९३८१

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं ३.११ वडागत रुपमा वसोवास गरेका जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
गणना गरेको ठाँउमा बसेको	३९८१	३१३३	२०४७	३१३५	२५२८	३२६०	२००९	३४८४	३१४७	१७७८	२१०१	४१४२	२४४६	३७१९१
स्वदेशमा नै अन्यत्र बसेको	१४८	७९६	३७३	२०	१२०	५२६	१८६	५०	१८४	२४२	६४८	४६७	५२	३८१२
विदेशमा बसेको	७१	१६०	१२५	२३	६	१७५	७९	१	४६	९७	१०६	११२	७	१००८
जम्मा	४२००	४०८९	२५४५	३१७८	२६५४	३९६१	२२७४	३५३५	३३७७	२११७	२८५५	४७२१	२५०५	४२०११

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

३.८ अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्या विवरण (Population by Disability)

अपाङ्गता सम्बन्धी अवस्था पहिचानको लागि शारिरीक, दृष्टि विहिन / कम दृष्टि भएका, बहिरा / कम सुन्ने, दृष्टि विहिन तथा बहिरा, बोल्न गात्ते भएका, मानसिक अपाङ्ग, बौद्धिक रूपमा असक्त, विविध अपाङ्गता भएका पर्दछन् । घरपरिवार र समुदायमा हुने गरेका हिंसा, आमा बाबु र अभिभावकको मृत्यु, कुपोषण, गरिबी, अशिक्षा, अज्ञानता तथा चेतनाको कमी, बालश्रमको बोझ, मानसिक असन्तुलन आदिका कारण बालबालिकाहरु सानो छँदा मात्र होइन ठुलो भए पछि पनि उनीहरुको मनोविज्ञानमा गहिरो असर परेको हुन्छ । यसै सन्दर्भ हाम्रो देश लगाएत क्षेत्र, जिल्ला र स्थानिय स्तरमा वसेका अधिकांश बालबालिकाहरु गरिबी, विपन्नता र अभावका विचमा बाँचिरहेका छन् । उल्लेखित सुचकहरुको आधारमा हेर्दा पाँचखाल नगरपालिकामा रहेका जम्मा जनसंख्या मध्ये ३९३ जना अपाङ्गता भएका मानिसहरु फेला परेका छन् जसमा शारिरीक अपाङ्ग २५९ जना छन् । त्यसैगरी दृष्टि विहिनको जनसंख्या २२ रहेको पाइन्छ भने बोल्न गात्ते भएको महिला तथा पुरुषको संख्या क्रमशः ३८ रहेको छ । तलको तालिकामा अपाङ्गताको सम्बन्धी जनसंख्याको विवरणलाई विस्तृत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ३.१२ अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्या

अपाङ्गता विवरण	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
शारिरीक अपाङ्ग	२९	१९	२४	१५	२३	१८	१८	१५	१६	१९	१९	३४	१०	२५९
बौद्धिक अपाङ्ग	१	१	१	१	४	४	१	१		३	१०	३	१	३१
दृष्टिविहिन	३	२	१	५	१			१	१	१	५	१	१	२२
बोल्न तथा सुन्न नसक्ने (बहिरा)	२	२	२		१	२	३	१	४	५	२	७	७	३८
स्वर बोलाई सम्बन्धी अपाङ्ग	२	३	२		१			२	१	१		६	३	२१
श्रवन दृष्टिविहिन		२									२	६		१०
मनोसामाजिक अपाङ्गता	१	१	३				२	४	१					१२
जम्मा	३८	३०	३३	२१	३०	२४	२४	२४	२३	२९	३८	५७	२२	३९३

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ३.१३ अपाङ्गता परिचयपत्र प्राप्त जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

विवरण	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
छ	१०	१२	१०	१४	६	११	१४	५	१२	१६	१८	२०	९	१५७
छैन	२८	१८	२३	७	२४	१३	१०	१९	११	१३	२०	३७	१३	२३६
जम्मा	३८	३०	३३	२१	३०	२४	२४	२४	२३	२९	३८	५७	२२	३९३

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

परिच्छेद चार: आर्थिक अवस्था

४.१ प्रमुख आर्थिक विवरण

आर्थिक विकासले सामाजिक सांस्कृतिक परिवर्तनको सवालमा कायपलटरूपी भूमिका खेल्दछ । आर्थिक हेसियतले सामाजिक परिवर्तनको गति र दिशालाई पथपर्दशन गर्दछ । राम्रो र मजबुद आर्थिक अवस्था भएको समाजमा नयाँनयाँ परिवर्तनरूपी क्रियाकलापलाई सजिलै आत्मसाथ गर्न सकिन्छ । अन्य विकासको तुलनामा आर्थिक विकास नेतृत्वदायि विकास हो प्रत्येक सामाजिक प्राणी मानवको संवेदशील मानसपटलमा आर्थिक तत्वले घच्चचाई रहेको हुन्छ । वास्तवमा सामाजिक क्रियाकलापको केन्द्रबिन्दु नै आर्थिक विकास हो । आर्थिक हैसियतकै आधारमा सामाजिक व्यवहार, मुल्यमान्यता, क्रियाकलाप, सम्बन्धको दायरा तथा अन्य अवस्थाको विकास हुन्छ । जब मानिस आर्थिक रूपले सम्पन्न हुन्छ तब शिक्षा, स्वास्थ्य, संचार, पोषण लगायतका क्षेत्रमा उसको पहुँच विस्तार हुन्छ । परिणम स्वरुप समाजलाई हेर्ने वैज्ञानिक दृष्टिकोण र मान्यताको विकास हुन्छ । नयाँ मान्यता, संस्कार व्यवस्था र व्यवहारलाई आत्मसात गर्न समाजका मानिसहरु घनिभुत भएर लाग्छन जसले गर्दा सामाजिक परिवर्तनको गति तिब्र बन्दै जान्छ । यसरी आर्थिक विकास ले सामाजिक परिवर्तनमा प्रमुख स्थान ओगटेको छ । यसै अनुरूप यस क्षेत्रको आर्थिक विकासका सिमा तथा स्रोतहरुको विवरणलाई तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.१.१ मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण

आर्थिक विकास सरकारको प्रमुख उद्देश्यका रुपमा रहेको हुन्छ । रोजगारीको अवस्था, उद्योगधन्दाको पूर्ण विकास तथा व्यावसायिक खेती प्रणालीको प्रबर्द्धनबाट आर्थिक विकास हुन सक्ने मानिन्छ । यस नगरपालिकामा उद्योगधन्दाको अवस्था निकै कम मात्रामा रहेको छ । ठुला र रोजगारमुलक उद्योगधन्दाको अभाव रहेकाले यस नपाका अधिकांश मानिसहरु कृषि पेशामा आधारीत छन् । यसैगरी आधारभुत सर्भेक्षणको अध्ययन अनुसार कृषि तथा पशुपालनमामा ४९.७ प्रतिशत जनसंख्या संलग्न रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी नोकरीमा ६.३४ प्रतिशत, व्यापार व्यवसायमा लाग्नेहरुको संख्या लगभग ३ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने ६ प्रतिशत भन्दा बढि युवायुवतीहरु बैदेशिक रोजगारीका लागि विदेश गएको देखिन्छ । पाँचखाल नगरपालिकामा विभिन्न पेशामा संलग्न जनसंख्यालाई तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका नं.४.१.१ पेशागत जनसंख्या विवरण

पेशा	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा	प्रतिशत
कृषि तथा पशुपालन	२८५०	१९०७	१३३५	१००९	१३०६	१५९४	११९८	१९५७	१३०६	११२१	१५३५	२५०६	१२४७	२०८७१	४९.७
नोकरी	१७६	१५९	२०६	२८५	३१२	३८९	१५४	१४८	३१८	१७७	५८	१५४	१२६	२६६२	६.३४
उद्योग तथा व्यापार	५३	६४	५५	३७५	८२	२०८	६५	६९	९८	५२	१७	७३	३१	१२४२	२.९६
ज्याला र मजदुरी	६५	२६५	३६	१२५	२२	१७४	६१	६०	१६०	२८	१८०	५०	२६३	१४८९	३.५४
वै. रोजगारी	३०१	२५६	११४	१३६	२८७	२०९	११५	२७०	२०१	१८३	१०८	२७२	१५७	२६०९	६.२

पेशा	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा	प्रतिशत
व्यवसायिक कार्य	१३	१६	११	१२	३	३२	४	१४	१५	६	६	२	७	१४१	०.३४
विधार्थी	४८६	५८८	३७०	५३७	४८७	४८४	३५६	४३६	५३२	३०८	२०४	७३२	२२९	५७४९	१३.६८
गृहणी	१४०	५५३	३१९	४४७	५४	७२३	९७	११३	५३६	१७८	४२३	५८२	३१७	४४८२	१०.६७
बेरोजगार	७३	२६५	६६	२००	८०	१२७	१९७	२४५	१७६	४३	२९८	२१५	१०३	२०८८	४.९७
अन्य	४३	१६	३३	५२	२१	२१	२७	२२३	३५	२१	२६	१३५	२५	६७८	१.६
जम्मा	४२००	४०८९	२५४५	३१७८	२६५४	३९६१	२२७४	३५३५	३३७७	२११७	२८५५	४७२१	२५०५	४२०११	१००

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं.४.१.२ विशेष सीप र तालिम प्राप्त जनसंख्या

विवरण तथा बडा	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
सुचना तथा प्रविधि	८१	६०	१२	३६	१५	१६	१७	७	३	२१७	१	१२	३	४८०
सिलाई बुनाई	२३	६९	४७	८२	४९	३९	४४	२०	१६	२६	६	२७	१५	४६३
निर्माण सम्बन्धी	१६	३९	३८	१५	७	२१	३	६	५	८	३७	१४	५४	२६३
इन्जिनियरिङ्ग	३	६	३	२७	९	२	११	३	२	५		१०		८१
कृषि	५८३	७	४३	२८	८	१६	५३	११	२	२१	१६	१४८	१	९३७
जनस्वास्थ्य सम्बन्धी	६	९	११	८	२	२	५	१	१	१२	१	३	१०	७१
पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी	४	५	८	१७	३	६	२			२		३	१	५१
वन सम्बन्धी	१	२			३		४			१				११
पर्यटन, टाभल र सत्कार	२			२				१		१		१४	१	२१
होटल सम्बन्धी	३१	३	३२	४७	७७	१७	८	७५	२२	४	३	२०	७	३४६
सवारी चालक	२५	५८	४५	१००	५९	८५	४८	१००	३३	१०	२१	२२	१२	६१८
कला सम्बन्धी	८	४	९	५	१		२	३	१८			२	२	५४
फोटोग्राफी	३	१		३	४				२				२	१५
सुचना ,सिलाई ,कृषि ,होटल	३६	४२	१३	४८	२०	२८	१७	८	३५	२१	१२	१९	६	३०५
अन्य	१	७	२५	४८	८	११	१३	९३	९	३०	१०	४१	१९	३१४
जम्मा	८२३	३१२	२८६	४६६	२६५	२४३	२२७	३२८	१४८	३५८	१०७	३३५	१३३	४०३०

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

४.१.२ औषत आम्दानी विवरण

पाँचखाल नगरपालिकामा गरिएको घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ अनुसार यस नगरपालिकामा बसोवास गर्ने मानिसहरुको मासिक आम्दानीको अवस्थालाई हेर्दा औषत रु १००० भन्दा कम कमाउनेको परिवार संख्या १९९५ (२१.२७ प्रतिशत) रहेको देखिन्छ भने १००० देखि २००० सम्म आम्दानी गर्ने को परिवारसंख्या १२०९ (१२.८९ प्रतिशत) रहेको छ । त्यसैगरी २००१ देखि ३००० कमाउने परिवारसंख्या ८.४४ प्रतिशत रहेको छ । यसै अनुसार ३००१ देखि ५००० कमाउनेको संख्या ३.७७ प्रतिशत रहेको छ । समग्रमा यस नपाका ३५११ (३७.४३ प्रतिशत) घरपरिवारको मासिक आम्दानी २५००० भन्दा बढी रहेको छ । व्यापार व्यवसायको कमी, खेतिको असमान वितरण, चेतना र प्राविधिक ज्ञानको कमी आदि कारणले गर्दा यस

नपाका बासिन्दाको मासिक आय स्तर त्यति राम्रो भएको पाइदैन । आय कम भएका कारण नै मानिसहरूले अत्यावश्यक वस्तुहरूमा पनि कटौती गर्ने हुनाले यसका लागि शिपमुलक तालिम, शिक्षाको प्रचुरतम प्रचारप्रसार तथा आय आर्जनका वैकल्पिक उपायको खोजी गर्न पनि त्यत्तिकै आवश्यक देखिन्छ ।

तालिका नं. ४.१.३ औषत मासिक पारिवारिक आम्दानी

क्र.स	औषत मासिक पारिवारिक आम्दानी	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	१००० भन्दा कम	१९९५	२१.२७
२	१००० देखि २०००	१२०९	१२.८९
३	२००१ देखि ३०००	७९२	८.४४३
४	३००१ देखि ५०००	३५४	३.७७४
५	५००१ देखि १००००	३९८	४.२४३
६	१०००१ देखि १५०००	६७२	७.१६३
७	१५००१ देखि २५०००	४५०	४.७९७
८	२५००० भन्दा माथि	३५११	३७.४३
	जम्मा	९३८१	१००

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

४.१.३ औषत खर्च तथा बचत विवरण

यस नपाका अधिकांश परिवारको बचतको अवस्था प्रायः शुन्य (६३.१ प्रतिशत) नै रहेको छ किनभने आफ्नो भू-स्वामित्व कम भएका परिवार संख्याको अवस्था उल्लेख्य रहेको र भू-स्वामित्व भएका परिवार संख्याहरूको पनि जग्गा जमिनको मात्रा ज्यादै कम भएको हुँदा बचत गर्न सक्ने अवस्था देखिदैन । यस नगरपालिकामा बस्ने २२७५ (२४.२५ प्रतिशत) घरपरिवारको बचत १०००० भन्दा माथि रहेको छ । तलको तालिकामा यस नगरपालिकामा बसोवास गर्ने मानिसहरूको मासिक बचतको अवस्थालाई देखाइएको छ ।

तालिका नं. ४.१.४ औषत मासिक पारिवारिक बचत

क्र.स	औषत मासिक बचत	संख्या	प्रतिशत
१	शुन्य	५९१९	६३.१
२	५०० देखि १०००	३०८	३.२८३
३	१००१ देखि २०००	५७३	६.१०८
४	२००१ देखि ३०००	७५	०.७९९
५	३००१ देखि ५०००	८५	०.९०६
६	५००१ देखि १००००	१४६	१.५५६
७	१०००० भन्दा माथि	२२७५	२४.२५
	जम्मा	९३८१	१००

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

४.१.४ पारिवारिक आर्थिक अवस्थाको ऋण आवश्यकता पूरा सम्बन्धी विवरण

मानिसलाई आफ्नो आम्दानीले खर्च गर्न पुगेन भने उसले विभिन्न व्यक्ति, निकाय र संघसंस्थाबाट ऋण लिएर उसले आफ्ना आवश्यकताहरू पूरा गर्ने गर्दछ । यसले तत्काललाई मानिसहरूका आवश्यकता पूरा गर्ने गर्दछ । यसको सहि सदुपयोगले दिर्घकालिन अवस्थामा ऋणीको जीवनस्तर उकास्न यसले एक मेरुदण्डको

रुपमा काम गर्दछ, भने यसको दुरुपयोगले ऋणीलाई नकारात्मक प्रभाव पनि पार्ने गर्दछ। यस नपाका नागरिकहरूले अधिकांश ऋण शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र अन्य व्यापारिक प्रयोजनका लागि बैंक तथा लघुवित्त बैंकबाट लिने गरेको यहाँका बासिन्दाको भनाई रहेको छ। साथै यस नपाका नागरिकहरूले अधिकतम व्याँज भुक्तानी गरी व्यक्ति तथा साहु महाजनबाट पनि ऋण लिने गरेको छ।

४.१.५ खाद्यान्न सुरक्षाको अवस्था

यस नपाका अत्याधिक मानिसहरूको मुख्य पेशा कृषि नै हो भन्ने कुरा माथि नै चर्चा गरिएको छ। कृषि पेशा भन्नाले जमिनमा खेतीपाती गर्ने वा पशुपालन व्यवसाय गर्ने कुनै एक वा दुवै क्षेत्रहरू पर्दछन्। अतः यस नपाका मानिसहरूलाई उर्वरभूमी भएको कारण वर्षभर कृषि पेशामा लाग्दा खान लगाउन भने समस्या नरहेको देखिन्छ। खाद्यान्न उपलब्धताको स्थितिलाई हेर्दा यस नपा भित्र बाह्रै महिना खान पुग्ने र बचत सम्म हुने परिवारको संख्या २७३५ रहेको छ। कुल घरपरिवार संख्यामध्ये १५३४ परिवारलाई आफ्नो उत्पादनले १० देखि १२ महिना सम्म खान पुग्दछ, भने ५७७ घरपरिवारलाई आफ्नो उत्पादनले ३ महिना भन्दा बढि खान नपुग्ने देखिन्छ भने आफ्नो उत्पादन नै नगर्ने परिवार संख्या १९६३ रहेको छ। तलको तालिकामा यस सम्बन्धी विवरणलाई देखाइएको छ।

तालिका नं ४.१.५ खाद्यान्न अवस्था सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
वर्षभरी नै पुग्ने र बचत समेत हुने	४३०	१४५	१७१	२७८	२०३	४५६	११२	३९७	७९	१६७	१५	११०	१७२	२७३५
१०-१२ महिना सम्म	१६३	१२८	६७	९८	१०२	१०२	११९	१७	१०९	८३	६६	२८३	१९७	१५३४
७-९ महिना सम्म	१३३	९३	७६	३१	७१	६८	५४	४३	१३८	७७	४६	२६०	४७	११३७
४-६ महिना सम्म	६४	२०९	७६	२०	१०५	५०	९८	७७	२१६	३८	२६५	१७८	३९	१४३५
३ महिना भन्दा कम	२६	११९	६८	१७	४९	३८	२९	७	२८	६	११९	४९	२२	५७७
उत्पादन नगर्ने	४०	१८३	१२०	२७९	६९	३९६	६१	१६७	२०९	११६	१७०	१३४	१९	१९६३
जम्मा	८५६	८७७	५७८	७२३	५९९	१११०	४७३	७०८	७७९	४८७	६८१	१०१४	४९६	९३८१

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

४.२ आवास संरचना विवरण

यस नपाको कुल घरपरिवार संख्या ९३८१ मध्ये ६३९० घरपरिवार जस्ता तथा टिनको छाना भएको घरमा बस्ने रहेको देखिन्छ भने यो संख्या कुल परिवार संख्याको ६८.१ प्रतिशत हुन आउछ। यसैगरी यस नपामा आर.सी.सी ढलान भएको घरपरिवार संख्या २३६२ रहेको छ र यो कुल परिवार संख्याको २५.२ प्रतिशत हुन आउछ। तलको तालिकामा नपामा रहेका घरको प्रकार सम्बन्धी विवरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ४.२.१ वडागत रुपमा घरको छानाको प्रकार सम्बन्धी विवरण

विवरण	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा	प्रतिशत
फुस वा खरको छाना	२७	२	१	४	५		१	२	२	११	३	२	८	६८	०.७२
जस्ता टिनको छाना	७५३	५९१	२९०	३५२	४१२	६४०	२९८	५०९	४९४	३४९	५३२	७७५	३९५	६३९०	६८.१
टायल ढुंगाको छाना	१५	२२	११	१७	३६	९३	४५	१४	१९	४२	१०	१७	१६	३५७	३.८१
आर.सी.सी ढलान	५६	२५८	२७५	३२६	१४५	३७५	१२५	१२९	२६१	७१	१२१	२०२	१८	२३६२	२५.२
अन्य	५	४	१	२४	१	२	४	५४	३	१४	१५	१८	५९	२०४	२.१७
वडागत जम्मा	८५६	८७७	५७८	७२३	५९९	१११०	४७३	७०८	७७९	४८७	६८१	१०१४	४९६	९३८१	१००

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

४.२.१ घरको स्वामित्व

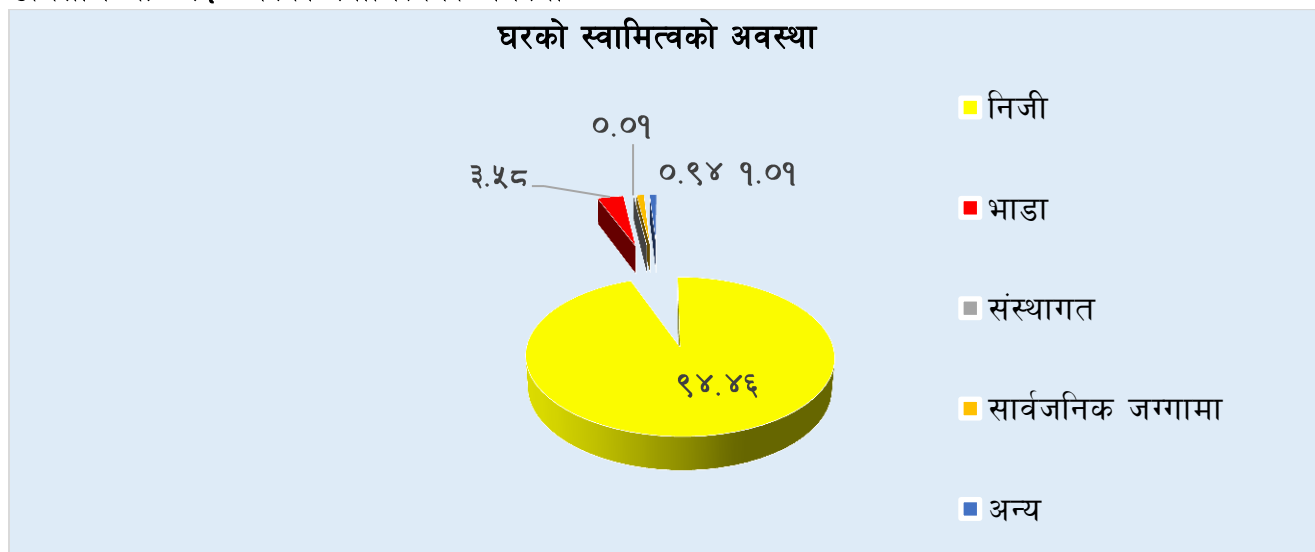
यस नगरपालिकामा बसोबास गर्ने ८८६१ (९४.४६ प्रतिशत) घरपरिवारको आफ्नै निजी घर रहेको देखिन्छ भने ३३६ (३.५८) घरपरिवारको भाडा तथा बहालमा, ९५ घरपरिवार सार्वजनिक जग्गामा, १ घरपरिवार संस्थागतमा बसोबास गर्दै आएको देखिन्छ र ८८ घरपरिवारको यकिन तथ्यांक आउन नसकेको देखिन्छ । पाँचखाल नगरपालिका भित्र रहेका विभिन्न घरहरुको स्वामित्वको अवस्थालाई तलको तालिका र वृत्तचित्रमा देखाईएको छ ।

तालिका नं. ४.२.२ घरको स्वामित्वको अवस्था

घरको स्वामित्वको अवस्था	जम्मा	प्रतिशत
निजी	८८६१	९४.४६
भाडा	३३६	३.५८
संस्थागत	१	०.०१
सार्वजनिक जग्गामा	९५	१.०१
अन्य	८८	०.९४
जम्मा	९३८१	१००.००

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

डायग्राम नं. ४.१ घरको स्वामित्वको अवस्था

तालिका नं. ४.२.३ वडागत रुपमा घरको स्वामित्वको अवस्था

स्वामित्वको अवस्था	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
निजी	८३९	८१३	५६२	५४६	५८०	१०८९	४५३	६५०	७४१	४४९	६५०	१००२	४८७	८८६१
भाडा	८	४९	१०	११८	११	२१	१३	१	३५	३१	२२	१०	७	३३६
संस्थागत				१										१
सार्वजनिक जग्गामा	३	१२	५	५६	८		७	३				१		९५
अन्य	६	३	१	२				५४	३	७	९	१	२	८८
जम्मा	८५६	८७७	५७८	७२३	५९९	१११०	४७३	७०८	७७९	४८७	६८१	१०१४	४९६	९३८१

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

४.२.२ घरको जगको प्रकारको अवस्था

यस नगरपालिकाको कुल घरपरिवार ९३८१ मध्ये ४८६५ घरपरिवार संख्या माटो र ढुंगाको जग भएको रहेको छ भने ३७७८ घरपरिवार सिमेन्ट र ढुंगाको जग भएको रहेको छ । साथै यस नपामा सबैभन्दा कम २२ घरपरिवारको जग फ्रेम स्ट्रक्चरको रहेको छ । घरको जगको प्रकारको अवस्थालाई तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ४.२.४ वडागत रूपमा घरको जगको प्रकारको अवस्था

घरको जग	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
माटो र ढुंगा	६१९	४७६	२१३	३२५	२८८	५१६	२७०	१०८	३१८	३७९	३७२	५८२	३९९	४८६५
सिमेन्ट र ढुंगा	१४५	३२४	३४५	३५०	२३९	५५७	१७९	४८९	४१७	१०४	२८२	३०७	४०	३७७८
फ्रेम स्ट्रक्चर		१	७	१	४			१	२		१	१	४	२२
लोड बेरिङ्ग		२	१	६		२	४		१			५	३४	५५
काठको खम्बा	४६	६९	१०	३७	६८	३५	१८	५०	३७	१	१२	८२	११	४७६
अन्य	४६	५	२	४			२	६०	४	३	१४	३७	८	१८५
जम्मा	८५६	८७७	५७८	७२३	५९९	१११०	४७३	७०८	७७९	४८७	६८१	१०१४	४९६	९३८१

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

४.२.३ मापदण्ड अनुसारको घर बनावटको अवस्था

नेपालमा २०७२ साल वैशाख १२ गतेको भुकम्पबाट देशका अधिकांश क्षेत्र प्रभावित भएको छ । भुकम्पबाट हुने क्षतिलाई न्युनिकरण गर्नका निमित्त घर बनाउने क्रममा देशका नागरिकहरूले विभिन्न मापदण्डहरू अपनाउनु पर्ने नेपाल सरकारले तोकिदिएको छ । यसै मापदण्डमा रहि हाल घर निर्माण गर्ने क्रम बढी राखेको अवस्थामा पाँचखाल नगरपालिकाले पनि यहाँका बासिन्दाहरूलाई सोही मापदण्डमा घर निर्माण गर्न प्रोत्साहन गरेको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ४.२.५ मापदण्ड अनुसारको घर बनावटको अवस्था

मापदण्ड	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
छ	२८०	२७६	४०३	३३१	४३२	४०३	१५६	५१२	४७०	१२५	४७८	३३४	३९०	४५९०
छैन	५७६	६०१	१७५	३९२	१६७	७०७	३१७	१९६	३०९	३६२	२०३	६८०	१०६	४७९१
जम्मा	८५६	८७७	५७८	७२३	५९९	१११०	४७३	७०८	७७९	४८७	६८१	१०१४	४९६	९३८१

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

४.२.४ घरको बनावटका आधारमा भुकम्प प्रतिरोधी घरको अवस्था सम्बन्धी विवरण

पाँचखाल नगरपालिका २०७२ साल वैशाख १२ गतेको भुकम्पमा यो नगरपालिका पनि क्षतिग्रस्त भएको क्षेत्र हो । त्यस पश्चात यस नगरपालिकामा पनि भुकम्प प्रतिरोधी घर निर्माण गर्ने क्रम बढेको छ । घरको बनावटका आधारमा यस नगरपालिकामा भुकम्प प्रतिरोधी घर ४५८८ रहेको छ भने ४७९३ घर भुकम्प प्रभावित रहेको छ । साथै सबैभन्दा बढी भुकम्प प्रतिरोधी घर वडा नं. ८ मा ५१५ रहेको छ भने सबैभन्दा कम ११५ वडा नं. १० मा रहेको सर्वेक्षणले देखाएको छ । यस्तैगरी सबैभन्दा बढी भुकम्प जोखिम भएको घर वडा नं.१२ मा रहेको छ भने सबैभन्दा कम वडा नं ७ मा रहेको छ । घरको बनावटका आधारमा भुकम्प प्रतिरोधी घरको अवस्था सम्बन्धी वडागत रूपमा तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ४.२.६ वडागत रूपमा घरको बनावटका आधारमा भुकम्प प्रतिरोधी घरको अवस्था

भुकम्प प्रतिरोधी	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
छ	२७०	२८९	४०४	३५२	४९३	४०४	१९१	५१५	४७४	११५	४९३	२४७	४२१	४५८८
छैन	५८६	५८८	१७४	३७१	१८६	७०६	२८२	१९३	३०५	३७२	१८८	७६७	७५	४७९३
जम्मा	८५६	८७७	५७८	७२३	६९९	१११०	४७३	७०८	७७९	४८७	६८१	१०१४	४९६	९३८१

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

४.३ आयात र निर्यातको अवस्था

विपेशगरी कुनै पनि स्थानमा कुनै चीजको अधिक उत्पादन पश्चात अन्य स्थानमा त्यसको सेवा तथा सुविधाको पहुँच विस्तार गर्नुलाई निर्यात भनिन्छ भने अन्य स्थानबाट आफ्नो बासस्थानमा रहेको कमीलाई पुरा गर्न अन्य कुनै स्थानबाट आवश्यक वस्तुको माग तथा ल्याउने कार्यलाई आयात भनिन्छ । विपेशगरी पाँचखाल नगरपालिकामा निर्यात तथा आयात हुने सामाग्रीको विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ४.३.१ आयात र निर्यातको अवस्था

आयात गरिने बस्तु	निर्यात गरिने बस्तु
खाद्यान्न (दाल, चामल, नुन, बेसार,तेल,)	तरकारी तथा दुग्ध पदार्थ
लत्ताकपडा	

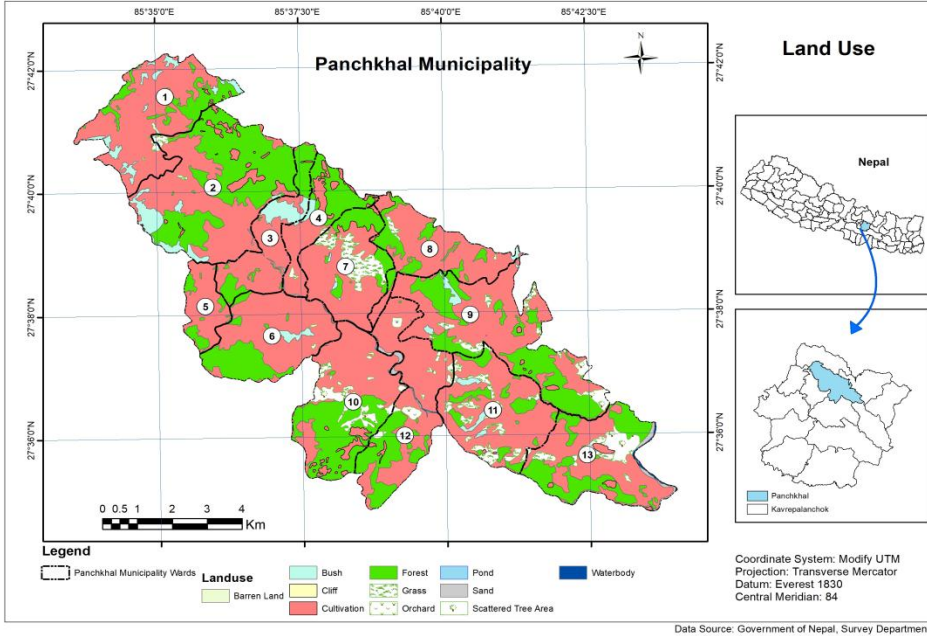
श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

४.४ वैदेशिक रोजगारी

रोजगारीको अवस्थाले कुनै पनि स्थानको आर्थिक विकासमा महत्वपूर्ण सहयोग पुऱ्याउने गर्दछ । रोजगारीले मानिसहरुलाई सवल र सक्षम पनि बनाउने गर्दछ । यस्तो रोजगारी पनि स्वदेशमा गरिने र विदेशमा गरिने गरी मुख्य रूपमा दुई प्रकारको हुने गर्दछ ।

४.५. वर्तमान भू उपयोग

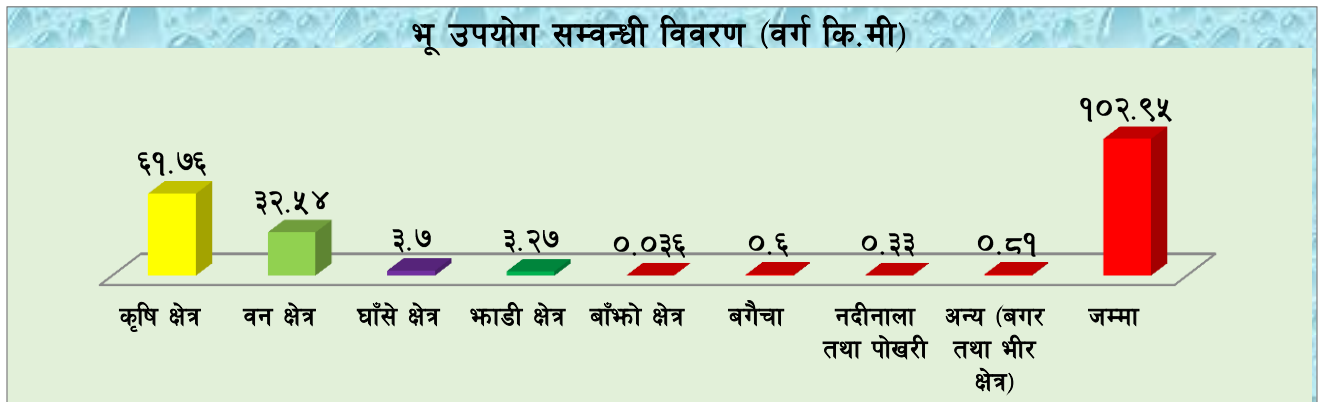
वर्तमान भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण हेर्दा पाँचखाल नगरपालिकाको जम्मा क्षेत्रफल १०२.९५ वर्ग कि.मी.मध्ये कृषि क्षेत्र ६१.७६ वर्ग कि.मी. रहेको छ। वन जंगलले ओगटेको क्षेत्र ३२.५४ वर्ग कि.मी. छ भने घाँसे मैदान ३.७ वर्ग कि.मी. रहेको छ। त्यसैगरी भाडी क्षेत्र ३.२७ वर्ग कि.मी. रहेको छ भने नदी/नाला बगर हुंग्यान क्षेत्र ०.८१ वर्ग कि.मी.

रहेको छ। तलको तालिका तथा चार्टमा यस नगरपालिकाको भू उपयोग सम्बन्धी विवरणलाई देखाइएको छ।

तालिका नं. ४.५.१ वर्तमान भू उपयोग सम्बन्धी विवरण

भू उपयोग सम्बन्धी विवरण (वर्ग कि.मी)	
कृषि क्षेत्र	६१.७६
वन क्षेत्र	३२.५४
घाँसे क्षेत्र	३.७
भाडी क्षेत्र	३.२७
बाँभो क्षेत्र	०.०३६
बगैचा	०.६
नदीनाला तथा पोखरी	०.३३
अन्य (बगर तथा भीर क्षेत्र)	०.८१
जम्मा	१०२.९५

श्रोत: जि.आई.एस. नक्सांकन तथा पाँचखाल नगरपालिका २०७५

४.६ कृषि तथा पशु विकास

कृषि र पशुपालनलाई हामी ग्रामिण समुदायमा बस्ने धेरै मानिसहरुको जीवनको आधार मान्दछौं । कृषि र पशुपालन एकअर्कोमा अन्तर सम्बन्धित छन् । किनकि खेतीपातीका लागि ग्रामिण भेगमा गाईबस्तुको मल प्रयोग गरिन्छ । मल नभएमा उत्पादन नहुने भएकाले जग्गाजमिन धेरै भएका किसानहरुले बाध्य भएर पशुपालन पनि गरेको पाइन्छ । खेतीपातीबाट वस्तुलाई पराल पनि हुने हुँदा र गोरु राँगा बिना खेतीपाती असम्भव भएकाले ग्रामिण भेगमा धेरै मानिसहरुले कृषि तथा पशुपालनलाई मुख्य पेशा तथा व्यवसायको रूपमा अंगालेको पाइन्छ ।

४.६.१ सार्वजनिक पोखरी तथा माछापालन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	पोखरी रहेको स्थान	वडा नं	स्वामित्व
१	बालुवा-डाँडागाँउ	१२	सार्वजनिक

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका २०७५

४.६.१ सिंचाइ सुविधाको उपलब्धता विवरण

यस नगरपालिकाका प्राय वडाहरुमा व्यवस्थित तथा आधुनिक सिंचाई पुर्वाधारको सुविधा रहेको देखिँदै न हालसम्म पनि यहाँ बसोबास गर्ने वासिन्दाहरुले परम्परागत रूपमा नै पुराना राजकुलो, खोला, कुल कुलेसा हरुको सहायता वाट सिंचाई गरेको देखिन्छ । यस क्षेत्रमा बढ्दो जनसंख्यासँगै कृषियोग्य जमिन मासिँदै गएको अवस्थामा कृषियोग्य जमिनलाई वचाइ राखी व्यवस्थित सिंचाईको प्रक्रियालाई अवलम्बन गरी भएका सिंचाइका स्रोतबाट आधुनिक सिंचाई प्रणाली अपनाउनु पर्ने आवश्यकता रहेको छ । नगरपालिकामा रहेका सिंचाईका स्रोतहरुलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं.४.६.२ सिंचाइको स्रोत सम्बन्धी विवरण

सिंचाई सुविधा वा आयोजनाहरुको नाम	वडा नं	सिंचाईको किसिम	सिंचाईको माध्यम	स्रोतको विवरण इकाई (कि.मी क्षेत्रफल)	सिंचाइको उपलब्धता (वर्ष भरी वा मौसमी)
गुदुङ्ग खोला	१	कुलो	कुलो ,पाइप	२ कि.मी	वर्ष भरी
गुदुङ्ग खोला	२	कुलो	कुलो ,पाइप	२ कि.मी	वर्ष भरी
टटले सिंचाई	२	कुलो	कुलो ,पाइप	५ कि.मी	वर्ष भरी
राजकुलो	३	कुलो	कुलो ,पाइप	३ कि.मी	वर्ष भरी
राजकुलो	४	कुलो	कुलो ,पाइप	१.५ कि.मी	वर्ष भरी
फुके कुलो र प्योल कुलो	६	कुलो	कुलो ,पाइप	१३ कि.मी	मौसमी
तेस्रो कुलो, डुढामुख	७	कुलो	कुलो ,पाइप	६ कि.मी	मौसमी
डाँफे	१०	कुलो	कुलो ,पाइप	४ कि.मी	वर्ष भरी
भ्रिगु खोला	१२	कुलो	कुलो ,पाइप	३ कि.मी	वर्ष भरी

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

४.६.२ कृषि उत्पादन सम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिकाको भौगोलिक धरातलीय स्वरूप अनुसार स्थान विशेष विभिन्न प्रकारको माटो पाईन्छ तथापि अधिकांश भूभागमा चिम्ट्याइलो दोमट माटोको वाहुल्यता रहेकोले धान, मकै, गहुँ, आलु, भटमास, केरा, मेवा, कोदो, दलहन, गहत, मस्याङ, मास, रहर, वर्षे फलफूल, आँप आदि वालीहरु उत्पादन गरिन्छ । पाँचखाल नगरपालिका कृषि क्षेत्रको लागि अत्यन्तै उपयुक्त क्षेत्र मानिन्छ । यस नगरपालिकामा लगाईने मुख्य वालीहरुमा धान, गहुँ, मकै, तरकारी वाली, तेलहन, नगदे तथा दलहन वाली पर्दछन । यहाँ खाद्यान्नवाली अन्तरगत धान, गहुँ तथा मकै जस्ता वालीहरु कुल कृषि योग्य क्षेत्रको करीब ७५ प्रतिशत जमिनमा लगाउने गरिएको छ भने तोरी, सूर्यमुखी जस्ता तेलहन वालीहरु १५ प्रतिशत जमिनमा लगाएको देखिन्छ । यसैगरी तरकारी वाली अर्न्तगत काउली, प्याज, आलु जस्ता खेतीहरु सिजन अनुसारको हुने हुँदा यसलाई पनि लगाएको देखिन्छ भने मास, मसुरो जस्ता दलहन वाली पनि लगाउने गरिएको छ । विशेष गरि यस नपामा लगाईने प्रचलित उन्नत जातहरुको वालीको विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं.४.६.३ नगरपालिकामा प्रचलित वालीका उन्नत जातहरु

क्र.सं.	वालीको नाम	प्रचलित जात
१.	धान	सुनौलो सुगन्धा, रामधान, मकवानपुर १, साबित्री, स्थानीय मन्सुली, राधा ७, राधा ११, राधा १२, बर्मेली, गोला, बातीसरा, खोले जर्नेली, पाखे जर्नेली, स्थानीय पहेंले, गोरखनाथ, लोकनाथ,खुमल, चैते २, चैते ४, हर्दिनाथ १
२.	मकै	मनकाना १, मनकामना ३, खुमल पहेलो, रामपुर कम्पोजिट, अरुण १, अरुण २, हेटौडा कम्पोजिट, गणेश (हाइब्रीड) , गौरव, देउती, सितला, पोसिलो, मनकामना १, अरुण १,२
३.	गहुँ	WK १२०४, गौतम, NL २९७, BL१०२२, BL१४७३, RR२१, सिद्धार्थ, अन्नपुर्ण आदि

स्रोत : कृषि विकास कार्यालय तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं.४.६.४ वाली पात्रो

क्र.सं.	वालीको नाम	ब्याड राख्ने समय	छर्ने /रोप्ने समय	काट्ने, टिप्ने समय
१	चैते धान	फाल्गुन	चैत्र	असार
२	वर्षे धान	जेष्ठ - असार	असार - श्रावण	कार्तिक - मंसिर
३	मकै वर्षे	-	चैत्र - वैशाख	भाद्र - असोज
४	मकै वसन्ते	-	माग - फाल्गुन	चैत्र - वैशाख
५	गहुँ	-	कार्तिक - मंसिर	चैत्र
६	कोदो	जेष्ठ - असार	साउन - भाद्र	मंसिर - पौष
७	जौ	-	कार्तिक - मंसिर	चैत्र - वैशाख
८	तोरी	-	भाद्र - असोज	पौष - माघ
९	आलु हिउँदे	-	कार्तिक - मंसिर	फाल्गुन - चैत्र
१०	आलु वर्षे	-	जेष्ठ - असार	असोज - कार्तिक
११	भटमास	-	असार - श्रावण	कार्तिक - मंसिर

स्रोत : कृषि विकास कार्यालय तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ४.६.५ प्राथमिकताको आधारमा वालीहरूको विवरण

प्रथम	द्वितीय	तृतीय	अन्य
धान	धान	मकै	केरा, आलु, भटमास
मकै	मकै	जुनार	तरकारी गोलभेडा, काउली, बन्दागोबी, बोडी, काँको, करेला, आँप, भटमास, गहत, मस्याङ, फाचर, अदुवा
मकै	मकै	मकै	तरकारी, वर्षे फलफूल, मास, भटमास, तोरी
धान	धान	मकै	गहत, मस्याङ, मास, रहर, आलु, तरकारी, वर्षे फलफूल
मकै	मकै	जुनार	गहुँ, हिउँदो फलफूल, तरकारी, मसलावाली

स्रोत : कृषि विकास कार्यालय तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

४.६.३ पशुपन्छीजन्य उत्पादन सम्बन्धी विवरण

पशुपालन यस नगरपालिकाका ग्रामाणि क्षेत्रका मानिसहरूको मुख्य पेशा हो । आफुलाई चाहिने दुध उपभोग गरी बाँकी रहेको दुध विभिन्न डेरीहरूमा विक्री गरी आय आर्जनको राम्रो श्रोत बनेको छ साथै बालिमा लगाउने मलको आपूर्तिमा पनि यसले मद्दत पुऱ्याएको छ । वन जंगलको कमी, सुख्खा हावापानी, सिंचाईको असुविधा, चरन क्षेत्र एवं घाँसपातको कमी आदि विविध कारणले गर्दा पशुपालन व्यवसायमा पछि परेको देखिएको भएतापनि उत्तरी भागमा चौरी र गाई पालनबाट राम्रो प्रभाव परेको र दक्षिणी भागमा बाखा पालन एवं भैसी पालनमा केही राम्रो स्थिति भएको पाइन्छ । पशु सेवा केन्द्र स्थापना गरी यस नगरपालिकाका कृषकलाई विभिन्न सेवा उपलब्ध गराउदै आइरहेको छ । यस नगरपालिकामा मुख्यगरी पालन हुने पशुहरू यस प्रकार छन् ।

गाई : कृत्रिम गर्भाधान तथा उन्नत साढेको प्रयोगले स्थानीय गाईहरूमा क्रस ब्रिडिङ भइ स्थानीय गाईहरूको संख्या घटेपनी उन्नत जातको संख्या भने बढ्दो छ ।

भैसी : गाईको तुलनामा भैसीको व्यवस्थापन गर्न कठिनाई हुने भएकोले भैसी पालनको क्रम घट्दो देखिन्छ साथै शहरन्तोमुख गाउँहरूमा जग्गा जमिनहरू घडेरीको रूपमा विकास भइरहेकोले पशुको संख्यामा वृद्धि हुन सकेको छैन ।

बाखा : मासुको लागि खसी बोका उत्पादन भइरहेका कारण बाखा पालनमा कृषकको आकर्षण देखिन्छ । साथै यस नगरपालिकाको उत्तरी क्षेत्रमा चरन भएकोले बाखा पालनको लागि सुहाउँदो छ ।

बंगुर : शहरी क्षेत्रमा खेर गइरहेका खाद्य वस्तुहरूको सदुपयोग हुने, सानो क्षेत्रमा पनि पाल्न सकिने, शारिरीक तौल छिटो वृद्धि हुने भएकोले बंगुर पालन गर्ने किसानको संख्या धेरै छ ।

कुखुरा : मासु खानको लागि कुखुराको बजार माग बढिरहेको हुदा यहाँका बसिन्दाहरू पनि कुखुरापालन तर्फ आर्कषक बनेको पाइन्छ । यी बाहेक यस नगरपालिकामा हाँस, खरायो, आदि पनि पालन गरिन्छ ।

४.६.४ खाद्यान्न वालीमा लाग्ने रोग तथा किरा

साधारणतया यस नगरपालिका भित्र तरकारी वाली, फलफुल तथा खाद्यान्न वालीमा विभिन्न रोग तथा किरा लाग्ने गरेको पाईएको छ । खासगरी यहाँका विभिन्न वडा तथा वस्तीहरूमा तरकारीमा लाग्ने रोगमा विशेषगरि लाई, खुम्रे, डडुवा, दुसी तथा गवारो राते जस्ता रोग देखा परेको छ, भने फलफुल खेति तर्फ लाग्ने रोगमा लाई, खुम्रे, डडुवा,

दुसी, सुन्तलाको पात पहेलो हुनु, सिरुस, फल भर्ने, फल कुहिने तथा फुल भर्ने जस्ता रोग लाग्ने गरेको देखिन्छ । खाद्यान्न वालीमा लाइ, डडुवा, दुसी, गवारो, पात सुक्ने, पतेरो आदी जस्ता रोगहरू लाग्ने गरेको देखिन्छ । विभिन्न खाद्यवालीमा लाग्ने विभिन्न रोग किरा सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.६.६ खाद्यान्न वालीमा लाग्ने रोग तथा किरा

सि.नं	वाली	प्रमुख रोगको नाम	प्रमुख किराको नाम
१	धान	मरुवा, फेद कुहिने, खैरा र नेक ल्वाष्ट	पात वेरुवा, पतेरो, गवारो, फड्के, रिठ्ठेकीरा, विराली कीरा, राइस स्पा
२	मकै	डाठ कुहिने, घोगा कुहिने	खुम्रे कीरा, फेद काट्नु, फौजी कीरा
३	गहुँ	सिंदुरे, कालोपोके	लाही, भण्डारणको घुन
४	आलु	लेट ब्लाइट, अर्लि ब्लाइट, ओइलाउने	रातो कमिला, हरियो पतेरो, धमिरा, लाही, फेदकटुवा, इटकटुवा, इटबुट्टे
५	कोदो	मरुवा	गवारो, खुम्रे
६	तरकारी	वेर्ना कुहिने, थोप्ले रोग, खराने रोग, फल कुहिने, ओईलाउने, मोजाइक भाइरस	रातो कमिला, हरियो पतेरो, धमिरा, लाही, फेदकटुवा, इटबुट्टे पुतली
७	फलफुल	फेद कुहिने, जरा कुहिने, खराने, सुटी मोल्ड	कल्ले कीरा, पात खन्ने कीरा, पतेरो, मधुवा, गवारो, फल कुहाउने औसा, लाही

स्रोत : कृषि विकास कार्यालय तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

४.६.५ पशुपन्छिमा लाग्ने रोग तथा कीरा

यस नगरपालिकाभित्र पशुहरूमा लाग्ने मुख्य रोगमा खोरेत, नाम्ले तथा जुगा लाग्ने गरेको पाइन्छ, भने पंक्षिहरूमा लाग्ने मुख्य रोगमा आखाँ पाक्ने, नाम्ले, रानी खेत, गंभारो तथा वर्ड फ्लू हुन ।

तालिका नं.४.६.७ पशुपक्षिमा लाग्ने रोगको विवरण

पशुहरुमा लाग्ने मुख्य रोग	पक्षिहरुमा लाग्ने मुख्य रोग
खोरेत, नाम्ले, माटे	आखाँ पाक्ने, नाम्ले
खोरेत, नाम्ले	आखाँ पाक्ने, नाम्ले
खोरेत, नाम्ले, जुगा	आखाँ पाक्न
खोरेत, नाम्ले, जुगा	नाम्ले
खोरेत, भ्यागुते, चाचो,पटंगे, विषालु जिवाणु	रानी खेत, गंभारो, वर्ड फ्लू

स्रोत : कृषि विकास कार्यालय तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

४.६.८ कृषक समुह सम्बन्धी विवरण

क्र.स	विवरण	ठेगाना
१	लामीडी कृषि समुह	वडा नं ३
२	सेतीदेवी कृषि समुह	वडा नं ३
३	बाल कुमारी कृषक समुह	वडा नं १०
४	राधाकृष्ण कृषक समुह	वडा नं १०
५	जोरपिपल कृषक समुह	वडा नं ७
६	तरकारी संकलन कृषक समुह	वडा नं ७
७	औरीदेवी आइपिएम कृषक समुह	वडा नं ७
८	दलित उत्थान महिला कृषक समुह	वडा नं ७
९	नव उदय कृषक समुह	वडा नं ५
१०	राधाकृष्ण कृषक समुह	वडा नं ५
११	भमरकोट कृषक समुह	वडा नं ५
१२	डढेडथोक कृषक समुह	वडा नं ५

स्रोत : कृषि विकास कार्यालय तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

४.६.९ आधुनिक (व्यवसायिक) पशुपालन (फार्म) सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	फार्मको नाम	फार्म रहेको स्थान	प्रमुख गतिविधीहरु
१	महाकाल गाईपालन केन्द्र	वालुवा-१२	दुध उत्पादन
२	आत्मनिर्भर पशुपालन केन्द्र	वालुवा-१२	दुध उत्पादन
३	पाचखाल उपत्यका गाई फर्म	अनैकोट-१	दुध उत्पादन
४	के.वि.कृषि फर्म	पाचखाल-८	दुध उत्पादन
५	पलाञ्चोक भगवती कृषि फर्म	वालुवा-१२	दुध उत्पादन
६	श्रेष्ठ गाई फर्म	खरेलथोक-११	दुध उत्पादन
७	श्रेष्ठ फर्म	खरेलथोक-११	दुध/मासु उत्पादन
८	महाकाल गाईपालन फर्म	वालुवा-१२	दुध उत्पादन
९	काभ्रे मार्डन काउ फर्म	वालुवा-१२	दुध उत्पादन
१०	अनैकोट कृषि फार्म	अनैकोट-१	दुध उत्पादन
११	सुवर्णेश्वरी कृषि फार्म	पाँचखाल-८	दुध उत्पादन

क्र.सं.	फार्मको नाम	फार्म रहेको स्थान	प्रमुख गतिविधीहरु
१२	भुवनेश्वरी कृषि फार्म	पाँचखाल-१२	दुध उत्पादन
१३	सरोज कृषि फार्म	पाँचखाल-१२	दुध उत्पादन
१४	एभरेष्ट एकिकृत कृषि तथा पशुपालन फार्म	पाँचखाल,२	दुध उत्पादन
१५	पाँचखाल गाईपालन तथा कृषि फार्म	पाँचखाल-३	दुध उत्पादन
१६	भक्तमदेवि कृषि फार्म	पाँचखाल-२	दुध उत्पादन
१७	हाम्रो टि.एस.कृषि फार्म	पाँचखाल-२	दुध उत्पादन
१८	दवाडी गाई फार्म	पाँचखाल-८	दुध उत्पादन
१९	सेतिदेवि पशुपालन कृषि फार्म	पाँचखाल-१२	दुध उत्पादन
२०	रुपक कृषि फार्म	पाँचखाल-६	दुध उत्पादन
२१	माता भगवती कृषि फार्म	पाँचखाल-१२	दुध उत्पादन
२२	परमजुली नमुना गाईपालन फार्म	पाँचखाल-७	दुध उत्पादन
२३	विरध्वज कृषि फार्म	पाँचखाल-७	दुध उत्पादन
२४	अम्बिकादेवी कृषि तथा पशुपालन फार्म	पाँचखाल-५	दुध उत्पादन
२५	इन्द्रायणी कृषि फार्म	पाँचखाल-५	दुध उत्पादन
२६	बालकुमारी स्वरोजगार गाइपालन फार्म	पाँचखाल-४	दुध उत्पादन
२७	ए.सि.एन नेपाल प्रा.लि	पाँचखाल	दुध उत्पादन
२८	मानेचौर कृषि फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
२९	भगवती कृषि फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
३०	दुग्धेश्वर महादेव कृषि फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
३१	कृष्ण कृषि फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
३२	देविस्थान पशुपालन फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
३३	ईन्द्रायणी कृषि तथा पशुपालन फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
३४	माता मनकामना कृषि फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
३५	हुंगाना कृषि फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
३६	युडदी घुमाउनेचौर कृषि फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
३७	थापा बहुउद्देश्यीय कृषि फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
३८	काफ्ले कृषि फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
३९	सुवर्णश्वरी कृषि तथा पशुपालन फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
४०	माँ पलाञ्चोक भगवती कृषि फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
४१	रामकृष्ण कृषि फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
४२	टाँके कृषि फार्म	पाँचखाल	दुध उत्पादन
४३	जय श्री कृष्ण डेरी उद्योग	पाँचखाल	दुधका सम्पूर्ण उत्पादनहरु
४३	प्रभात कृषि अनुसन्धान केन्द्र प्रा.लि	पाँचखाल	दुध उत्पादन

स्रोत : पशु विकास कार्यालय तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ४.६.१० दुध संकलन केन्द्र तथा चिस्यान केन्द्र

क्र.स	विवरण	ठेगाना
१	DDC दुध चिस्यान केन्द्र	पाँचखाल नगरपालिका वडा नं ४
२	भक्तपुर चिस्यान केन्द्र	पाँचखाल नगरपालिका वडा नं ४
३	काठमाडौं चिस्यान केन्द्र	पाँचखाल नगरपालिका वडा नं ४
४	अर्पण दुध संकलन तथा चिस्यान केन्द्र	पाँचखाल नगरपालिका वडा नं ४

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं.४.६.११ कृषि बजार तथा व्यापारिक केन्द्र सम्बन्धी विवरण

वडा नं	व्यापारिक बजार केन्द्र	मुख्य व्यापारीक बस्तुहरु
३	तामाघाट,	कृषिजन्य, तरकारी तथा खुद्रा व्यापार व्यवसाय, होटल, किराना तथा दैनिक उपभोग्य वस्तु, लत्ताकपडा, औषधी, स्टेशनरी आदि ।
४	तामाघाट, जिरोकिलो, लामिडाँडा	
५	खाँवा बजार	
६	तिनपिप्ले	
१०	पलाञ्चोक भगवती	
१२	बालुवा	

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ४.६.१२ नगरपालिका भित्र लगाइने उन्नत जातको घाँस सम्बन्धी विवरण

भुइँ घाँसको नाम	डाँले घाँसको नाम
जै, भेच, नेपियर, स्टाईलो सेट्स, मोलासेस	बडहर, टाँकी, कुटमिरो, किम्बु, इपिईपिल, निभारो, खसु, लाकुरी, पयौ, गायो, सिरिस

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

४.७ पर्यटन विकास

नेपाल प्राकृतिक, सांस्कृतिक एवं जैविक पर्यटकीय सम्पदाको धनी भएर पनि विश्व पर्यटन बजारमा आवश्यक पहुँच र प्रचार प्रसारको कमीले सोचे अनुरूप पर्यटकहरूको संख्यामा वृद्धि र पर्यटन गतिविधिलाई विकास गरी यसबाट अपेक्षित लाभ लिन नसकेको अवस्था छ । नेपालमा पर्यटन विकासका प्रमुख आधार भनेका यहाँका प्राकृतिक एवं सांस्कृतिक सम्पदाहरू हुन । उत्कृष्ट परम्परागत मान्यता एवं चालचलनका कारण प्राचीन आर्य सभ्यता र हिमाली संस्कृतिको समेत धनी रहेको नेपाली जनजीवन साँच्चै अनौठो र रोचकपूर्ण रहेको छ भने तिनीहरूको आस्थाका केन्द्र मठमन्दिर, गुम्बा र स्मारकहरू पर्यटकका लागि थप आकर्षणका केन्द्रका रूपमा रहेका छन् । बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी, हिन्दूहरूका आराधदेव पशुपतिनाथ, मुक्तिनाथ, दामोदरकुण्ड, गोसाइकुण्ड, स्वर्गद्वारी, जनकपुरधाम, खप्तड आश्रम, वराहक्षेत्र लगायतका स्थानहरूले नेपालमा धार्मिक पर्यटनको बलियो संभावना देखाएका छन् । सन् २०१२ मा नेपाल भित्रिने कुल पर्यटकमा १३.७ प्रतिशत धार्मिक पर्यटकहरू रहेको तथ्यांकले समेत यसलाई पुष्टि गरेको छ (MOTCA, 2013) । पर्यटन विकासका लागि आफ्नो मौलिक ब्राण्डको आवश्यक पर्दछ जो हामीले हिमाल आरोहण,

पर्वतीय पदयात्रा, हिन्दू तथा बौद्ध धर्ममा आधारित धार्मिक पर्यटन र उपत्यकामा हेरिटेज पर्यटन मार्फत प्राप्त गरिरहेका छौं । तर तिनै क्षेत्रहरूको उचित व्यवस्थापन, संरक्षण र प्रवर्द्धनको अभावमा नेपालले पर्यटनबाट अपेक्षित सफलता प्राप्त गर्न सकिरहेको छैन । यसको अलवा नदीहरूमा जल विहारका साथै वन्य जन्तु आरक्षण तथा राष्ट्रिय निकुञ्जमा जङ्गली जनावर, चरा, पुतली लगायतका जीवजन्तुको अवलोकन नेपालको पर्यटन विकासका अर्को महत्वपूर्ण आधारका रूपमा रहेका छन् ।

४.७.१ पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

यस नगरपालिकामा रहेका प्रमुख धार्मिक एवं पर्यटकीय स्थानहरूमा धार्मिक महत्व बोकेका केही मन्दिरहरू पर्दछन् । नगरपालिका भित्र रहेका प्रमुख धार्मिक पर्यटकीय तथा ऐतिहासिक लगायत प्रमुख क्षेत्रहरूलाई तलको तालिकामा दिईएको छ ।

तालिका नं. ४.७.१ प्रमुख पर्यटकीय तथा ऐतिहासिक स्थल

क्र. स	नाम	स्थलको महत्व	वडा नं.
१	पलाञ्चोक मन्दिर	धार्मिक ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय	९
२	दरबार	ऐतिहासिक	१०
३	हिगी स्तुपा	ऐतिहासिक	११
४	कोशी नदी बगर	पर्यटकीय	१३
५	अनैकोट भ्यू टावर		१
६	पिकनिक स्पोट		१
७	पर्यटकीय स्थल		५
८	निर्जलीय देवी मन्दिर		८

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

४.७.२ होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्ट सम्बन्धी विवरण

पाँचखाल नगरपालिकामा सानातिना खाजा पसल, चिया पसल, मदिरा पसल आदि थुप्रै रहेता पनि स्थलगत रूपमा अध्ययन गर्दा यस नगरपालिका भित्र प्रमुख रूपमा रहेका होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्ट सम्बन्धी विवरणलाई हेर्दा मुख्यतया ११ वटा जति रहेका छन् जसको विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ४.७.२ होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्ट सम्बन्धी विवरण

क्रं सं	विवरण	रहेको स्थान
१	दिपज्योति फेमली रिसोर्ट	३
२	पाँचखाल फुड क्याफे	३
३	जिरोकिलो होटल एण्ड लज	४
४	जय श्रीकृष्ण होटल एण्ड लज	४
५	होटल सिन्दु	४
६	भ्यू माउण्टेन रिसोर्ट	५
७	होटल हिलटप प्रा.लि.	५
८	सुनगावा रेष्टुरेन्ट	५
९	धुलिखेल माउण्टेन एण्ड रिसोर्ट	५

क्रं सं	विवरण	रहेको स्थान
१०	मनकामना रेष्टुरेष्ट एण्ड लसि सेन्टर	५
११	अस्मिता रेष्टुरेष्ट	५

स्रोत : स्थलगत सर्वेक्षण, पाँचखाल नगरपालिका २०७५

४.७.३ औद्योगिक विकास (लघु, घरेलु, साना, मझौला, ठूला उद्योग, सरकारी, पब्लिक, नीजि र सहकारी)

पाँचखाल नगरपालिका भित्र विभिन्न किसिमका व्यवसायहरू गरेर बस्ने मानिस तथा परिवारहरूको यकिन तथ्यांक प्राप्त गर्नका लागि घरधुरी सर्वेक्षण लगायत नगरपालिकामा दर्ता भई पेशा गर्नेहरूको तथ्यांकलाई संकलन गरिएको छ । संख्यात्मक रूपमा हेर्नेहो भने यहाँका वासिन्दाले किराना पसल, होटल व्यवसाय, कपडा पसल, खाजा घर, चिया पसल आदी लगायतका पेशा संचालन गर्नेको संख्या अत्याधिक रहेको छ भने अरु विभिन्न प्रकारका व्यवसाय गर्नेको संख्या पनि धेरै मात्रामा रहेको छ । तलको तालिकामा यस नगरपालिकामा दर्ता भई व्यवसाय संचालन गर्नेहरूको विवरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ४.७.३ बैंक तथा बित्तिय संस्था सम्बन्धी विवरण

क्र.स	विवरण	ठेगाना
१	नेपाल बैंक	वडा नं ४
२	कृषि विकास बैंक	वडा नं ४
३	नेपाल क्रेडिक एण्ड कर्मश बैंक NCC	वडा नं ४
४	लक्ष्मी बैंक	वडा नं ४
५	NIC बैंक	वडा नं ४
६	प्रभु बैंक	वडा नं ४
७	देव विकास बैंक	वडा नं ४
८	नयाँ नेपाल लघु वित्त वित्तिय संस्था	वडा नं ४

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

४.८ सहकारी सम्बन्धी विवरण

व्यक्ति, परिवार, टोल, समुदाय वा समाज विचको आन्तरिक अन्तरसम्बन्ध तथा सहकार्यवाट जून साना तथा ठूला आर्थिक आवश्यकता तथा समस्याहरूको निवारण गर्नका लागि वनाइएको संगठनलाई सहकारी संस्था भनिन्छ । यसनगरपालिकामा प्रायः मानिसहरूले सानो रकमको आवश्यकतालाई टोल छिमेकवाटै सरसापटी लिई चलाउने गरेको पाइन्छ भने ठूलो रकमको आवश्यकताको वेलामा बैंक तथा सहकारी संस्थावाट लिने गरेको पाइन्छ । यहाँका अधिकांस मानिसहरूले कूनै व्यवसाय संचालन गर्न वैदेशिक रोजगारीमा जान, घर वनाउन, सवारी साधन किन्न आदी विभिन्न कारणले सहकारी संस्था मार्फत ऋण लिइरहेका हुन्छन । यस नगरपालिकामा रहेका यस्ता सहयोगी संस्थाहरूवाट यहाँका वासिन्दाहरूको जिवनस्तर सहज सरल र सफल बनेकोछ । पाँचखाल नगरपालिकामा रहेका विभिन्न सहकारी संस्थाको विवरणलाई निम्न अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका न.४.द.१ सहकारी सम्बन्धी विवरण

क्र.स	विवरण	ठेगाना
१	मनोकामना बहुउद्देश्यीय महिला सहकारी संस्था लि.	वडा नं १
२	लास्सो फ्याफुल्ला सहकारी संस्था लि.	वडा नं १
३	डाँफे बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	वडा नं १
४	अनेकोट दुध उत्पादन सहकारी संस्था लि.	वडा नं १
५	शुभ प्रभात बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	वडा नं १
६	साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि.	वडा नं २
७	श्रमिक कृषक सहकारी संस्था लि.	वडा नं २
८	उदय कृषि सहकारी संस्था लि.	वडा नं २
९	सर्वसुलभ महिला कृषक सहकारी संस्था लि.	वडा नं २
१०	रमा भगवती कृषि सहकारी संस्था लि.	वडा नं २
११	स्वच्छ सहकारी संस्था लि.	वडा नं ४
१२	आर्थिक विकास सहकारी संस्था लि.	वडा नं ४
१३	युनिट सहकारी संस्था लि.	वडा नं ४
१४	आयआर्जन सहकारी संस्था लि.	वडा नं ४
१५	तेम धर्म स्मृति सहकारी संस्था लि.	वडा नं ४
१६	प्रगतिशील बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	वडा नं ४
१७	अति उत्तम सहकारी संस्था लि.	वडा नं ४
१८	पाँचखाल भ्याली बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	वडा नं ४
१९	जनविश्वास कृषि सहाकारी संस्था लि.	वडा नं १०
२०	नवदुर्गा बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	वडा नं १०
२१	संगम सुधार बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	वडा नं १०
२२	आत्मानिर्भर बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	वडा नं १०
२३	और देवि महिला बचत तथा सहकारी संस्था लि.	वडा नं ७
२४	शिखरा पर श्रीरामपाटी दुध उत्पादन सहकारी संस्था लि.	वडा नं ७
२५	कीटिनी कृषि सहकारी संस्था लि.	वडा नं ७
२६	चन्द्रसूर्य सहकारी संस्था लि.	वडा नं ५
२७	खावा सामुदायिक सहकारी संस्था लि.	वडा नं ५
२८	कृषि भू सहकारी संस्था लि.	वडा नं ५
२९	प्रतिष्ठा कृषि सहकारी संस्था लि.	वडा नं ३
३०	साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि.	वडा नं ३
३१	नेवा पुचः सहकारी संस्था लि.	वडा नं ४
३२	डोले सहकारी संस्था लि.	वडा नं ४

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ४.८.२ स्थानीय बजार तथा व्यापारिक केन्द्रको विवरण

क्र.स	व्यापारी बजार केन्द्र	मुख्य व्यापारीक वस्तुहरु
१	तामाघाट	कृषिजन्य, तरकारी तथा खद्रा व्यापार व्यवसाय, होटल, किराना तथा दैनिक उपभोग्य वस्तु लत्ता कपडा, औषधी, स्टेशनरी आदि ।
२	तामाघाट, जिरोकिलो, लामिडाँडा	
३	खाँवा बजार	
४	तिनपिप्ले	
५	पलाञ्चोक भगवती	
६	बालुवा	
७	नागवेली भिमसेनस्थान	

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ४.८.३ कृषि बजार तथा कृषि केन्द्रहरु

कृषि उपज उत्पादन तथा संकलन मुख्य स्थल	वडा नं	ढुवानीका लागि उपलब्ध सवारी साधन
तामाघाट	३ र ४	जीप, बस, ट्रक, टाटा मोबाइल
तिनपिप्ले	६	
नयाँ गाँउ	१०	
बालुवा	१२	
तिनकुने (प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना सुपर जोन -आलु)	२	
पलाञ्चोक बजार	९	

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ४.८.४ कृषि सामाग्री उपलब्धता तथा कृषि केन्द्र सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	कृषि सामाग्रीहरु	कृषि/केन्द्र
१	चौमासी सिमी	तरकारी बिउको स्रोत केन्द्र
२	अदुवा, बेसार र लसुन	बिउँको स्रोत केन्द्र
३	आँप, लिचिको बिउ विजन	बिउँको स्रोत केन्द्र

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ४.८.५ औद्योगिक तथा व्यापार,व्यवसाय सम्बन्धी वडागत अवस्था

सि.नं	व्यापार, व्यवसाय विवरण	वडा नं													जम्मा
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	
१	दुग्ध व्यवसायी	६	०	१	१	०	५	०	०	०	१	१	१	१	१७
२	टेलर्स	३	०	४		२	१०	६	२	१	२	०	०	०	३०
३	सुनचाँदी व्यवसायी	०	०	१	३	०	०	१	०	०	०	१	०	०	६
४	भाडा व्यवसायी	०	०	०	०	०	२	३	०	०	०	०	०	५	
५	होटल व्यवसायी	०	०	८	१६	५	१०	७	०	०	१	०	०	४७	
६	फेन्सी व्यवसायी	०	२	१	०	४	३	४	३	१	३	०	०	२१	
७	क्लिनिक तथा औषधी	०	०	२	३	०	१	०	१	०	०	०	०	१	

सि.नं	व्यापार, व्यवसाय विवरण	वडा नं													जम्मा
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	
	व्यवसायी														
८	तरकारी तथा फलफूल व्यवसायी			३	९		४	२	३	२	४	३	२	३	३५
९	इलेक्ट्रोनिक व्यवसायी	०	०	३	६	०	०	०	२	०	०	०	०	०	६
१०	माछामासु पसल, व्यवसायी	६	०	१३	१६	०	३	२	३	१	१	१	१	१	३८
११	हेयर सैलुंग तथा सौन्दर्यकला व्यवसायी	०	०	२	३	०	१	१	१	१	१	१	१	१	१
१२	उद्योग	०	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
१३	आर्ट व्यवसायी	०	०	०	३	०	०	०	१	०	०	१	०	०	१
१४	बेकरी तथा मिष्ठान्न व्यवसायी	०	०	५	३	०	१	०	३	०	०	२	०	०	१
१५	वाल मनोरञ्जन	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
१६	बंगुर पालन	०	०	०	०	०	३	०	०	०	०	०	०	०	३
१७	बोडिंग स्कूल संचालन	०	१	०	४	१	१	०	०	२	०	०	२	०	५
१८	ठेक्कापट्टा	०	०	२	२	०	२	०	२	०	०	०	०	०	२
१९	जुत्ता पसल	०	२	५	७	२	५	१	३	५	०	२	३	०	१३
२०	फोटो स्टुडियो	०	०	१	४	०	२	०	१	०	०	०	०	०	७
२१	फर्निचर	०	०	१	६	२	२	१	०	२	०	०	०	०	११
२२	किनारा पसल तथा व्यवसायी	२९	७	१०१	१५०	०	५०	५	९	७	४	८	९	४	३८३
२३	सि.डि.पसल	०	०	१	३	०	२	०	२	१	१	१	१	१	१३
२४	पुल हाउस	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
२५	अटो वर्कसप	०	०	०	२	०	१	०	१	०	०	०	०	०	४
२६	राइस मिल	६		४	२	१			१		२	१	२	१	२०
२७	घडि रेडियो टि.भी मर्मत	०	०	२	५	०	१	०	३	०	०	०	१	१	१३
२८	पेट्रोल पम्प	०	०	१	१	०	२	०	०	०	०	०	०	०	४
२९	मसला उद्योग	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
३०	चस्मा पसल	०	०	१	०	०	१	०	१	०	०	०	०	०	३
३१	खोज अनुसन्धान सेन्टर	०	०	०	२	०	१	०	०	०	०	०			३
३२	खाजाघर तथा चिया पसल	१२	१०	१५	२०	१०	५	७	१०	८	१०	५	६	५	१२३
३३	ढुवानी सेवा	०	०	१	२	०	०	०	१	०	०	०	०	०	४
३४	टयुसन सेन्टर	०	०	१	२	०	०	०	१	०	०	०	०	०	४
३५	हाउजिंग	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
३६	कार्पेट पसल	०	०	९	५	१	०	०	३	०	०	०	०	०	१८
३७	सरसफाइ तथा फोहोर	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१

सि.नं	व्यापार, व्यवसाय विवरण	वडा नं												जम्मा
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	
	मैला संकलन													
३८	नर्सरी फुल व्यवसायी	०	०	०	१	०	२	०	०	०	०	०	०	२
३९	ग्यास डिलर	०	०	२	२	०	२	०	२	०	०	०	०	२
४०	कानुन व्यवसायी र परामर्श सेवा	०	०	१	२	०	१	०	१	०	०	०	०	५
४१	निर्माण व्यवसायी तथा सप्लायर्स	०	०	१	२	०	०	०	१	०	०	०	०	४
४२	मल बिउ उत्पादन	०	०	०	२	०	१	०	०	०	०	०	०	३
४३	कम्प्युटर ट्रेनिंग सेन्टर साईवर व्यवसायी	०	०	१	३	०	१	०	१	०	०	०	०	६
४४	सिसा पसल	०	०	१	१	०	३	०	०	०	०	०	०	५
४५	पुस्तक व्यवसायी तथा फोटोकपी	२	०	२	३	१	०	२	०	०	०	०	०	१०
४६	मनी टान्सफर	०	०	४	७	०	०	०	१	०	०	०	०	१२
४७	सहकारी	५	०	१०	९	०	५	०	२	०	०	०	०	३२
४८	बैंक	०	०	०	८	०	०	०	०	०	०	०	०	८
४९	बिज्ञापन मिडिया र केवल सेवा	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१
५०	कागज उद्योग तथा छापाखाना	०	०	१	१	०	०	०	१	०	०	०	०	३
५१	पानी फिल्टर	०	०	०	१	१	१	०	०	०	०	०	०	३
५२	पार्टी प्यालेस	०	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	२
५३	भेटनरी	१	०	१	२	०	२	०	०	०	०	०	०	६
५४	चटपटे व्यवसाय	०	०	४	०	३	०	०	२	१	३	१	२	१७
	जम्मा	७०	१९	१८६	३०८	२९	१३६	३९	४६	२१	३१	२२	२४	९६६

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

परिच्छेद पाँच: सामाजिक अवस्था

यस परिच्छेद भित्र पाँचखाल नगरपालिका भित्र रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, बालबालिका तथा महिला विकास आदि लगायतको वर्तमान अवस्थालाई अध्ययन विश्लेषण गरिएको छ । नगरपालिका भित्र माथि उल्लेख गरिएका शिर्षक भित्रका उपलब्ध हुन सकेसम्मका तथ्यांकहरूलाई संकलन गरी अध्ययन विश्लेषण गरिएको छ ।

५.१ शिक्षा

सहस्राब्दी विकास लक्ष्यले बालबालिका विकासका लागि लिएको लक्ष्य तथा गन्तव्य (लक्ष्य २: गन्तव्य ३: सन् २०१५ सम्ममा सबैले प्राथमिक शिक्षा पाएका हुनेछन् । लक्ष्य ३: गन्तव्य ४: सन् २०१५ सम्ममा शिक्षाका सबै तहमा लैङ्गिक विभेद अन्त्य भएको हुनेछ । त्यसैगरी नेपाल सरकारले पनि सबै नेपालीलाई कम्तीमा साक्षर बनाउने नीति तथा रणनीति लिएको छ । नेपाल सरकार लगायत अन्तराष्ट्रिय समुदायले समेत शिक्षा प्रति लिएको चासोलाई मनन गर्दै अगाडी बढनु पर्ने देखिन्छ ।

यसै सन्दर्भमा नेपालको कुल साक्षरता ६५.९ प्रतिशत रहेको भएता पनि यस नगरपालिकामा गरिएको घरघुरी सर्वेक्षण २०७५ अनुसार पाँचखाल नगरपालिकाको साक्षरता ९३.९ प्रतिशत रहेको देखिएको छ । जसमध्ये महिलाको साक्षरता दर ९०.५३ प्रतिशत र पुरुषको साक्षरता दर ९७.२९ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस अवस्थालाई अझ माथि उकास्न वा पुर्ण साक्षर नगरपालिका बनाउनका लागि आगामी दिनहरूमा शिक्षा सम्बन्धी सरोकारवाला निकायहरूसंग समन्वय गरी शिक्षा सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरू संचालन गर्नुपर्ने नगरपालिकाको आवश्यकता रहेको छ । स्थलगत सर्भेक्षण अनुसार यस नगरपालिकामा रहेका शिक्षा सम्बन्धी तथ्यांक तथा विवरणलाई तल देखाइएको छ ।

५.१.१ साक्षरता विवरण

यस नगरपालिकामा रहेको कुल जनसंख्या ४२०११ मध्ये जम्मा ९३.९ प्रतिशत साक्षर रहेका छन् । तहगत रूपमा हेर्दा पूर्वप्राथमिक तहमा १६.६६ प्रतिशत, आधारभूत तहमा २२.५१, माध्यमिक तहमा २१.९९ रहेको अवस्था घरघुरी सर्वेक्षण २०७५ ले देखाएको छ । त्यसैगरी स्नातक गरेको संख्या ६.३२ प्रतिशत छ भने स्नाकोत्तर वा सो सरह पास गरेको संख्या १.७१ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने एमफिल र पिएचडी गरेको संख्या ०.२९ प्रतिशत रहेको छ । वर्तमान अवस्थामा यस नगरपालिका भित्र बसोवास गर्ने जम्मा जनसंख्या मध्ये ११.७ प्रतिशत जनसंख्या निरक्षर रहेको सर्वेक्षणले देखाएको छ । समग्र रूपमा तलको तालिकामा पाँचखाल नगरपालिकाको शैक्षिक अवस्थालाई देखाइएको छ ।

तालिका नं. ५.१.१ जनसंख्याको आधारमा वडागत साक्षरता तथा शैक्षिक तह सम्बन्धी विवरण

शैक्षिक स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा	प्रतिशत
पूर्वप्राथमिक	१४६९	६७०	३०१	२३५	७९७	१५८	१६८	६८९	८३३	२२५	४४५	५१०	४९८	६९९८	१६.७
आधारभूत तह	८८४	८८७	५६४	५३१	९८३	१०१७	३६२	६८७	७२६	४९५	३८४	१३४८	५८७	९४५५	२२.५
माध्यमिक तह	५६९	१००३	७६२	८४५	३८८	१२१५	६९१	६६३	५२९	४८५	८०४	८९९	३८४	९२३७	२२.०

शैक्षिक स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा	प्रतिशत
स्नातक तह	२३७	२८८	२८७	२९६	११३	३३६	१४२	१५६	१२३	२३७	१३९	२६०	४०	२६५४	६.३
स्नातकोत्तर	३७	६६	१०५	४८	१९	१०४	७६	४१	४५	७७	३५	५०	१६	७१९	१.७
एमफिल र पिएचडी	४	१	१७	१	१	२४	४९	२	८	४	४	३	५	१२३	०.३
प्राविधिक	१३	७	१२	२		२५	१७	१	९४	२२	३	३१	४८	२७५	०.७
साधारण लेखपढ / साक्षर	५०२	३९१	२९५	९४३	१७४	७५२	३९६	८७०	७८३	२८२	४९४	९६६	६७८	७५२६	१७.९
निरक्षर	४८५	७७६	२०२	२७७	१७९	३३०	३७३	४२६	२३६	२९०	५४७	६५४	२४९	५०२४	१२.०
जम्मा	४२००	४०८९	२५४५	३१७८	२६५४	३९६१	२२७४	३५३५	३३७७	२११७	२८५५	४७२१	२५०५	४२०११	१००

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

५.१.२ तहगत रूपमा शैक्षिक संस्था/विद्यालय (सामुदायिक, संस्थागत, मदरसा, गुम्बा) र विद्यार्थी विवरण

सहस्राब्दी विकास लक्ष्यले बालबालिका विकासका लागि लिएको लक्ष्य तथा गन्तव्य (लक्ष्य २: गन्तव्य ३: सन् २०१५ सम्ममा सबैले प्राथमिक शिक्षा पाएका हुनेछन् । लक्ष्य ३: गन्तव्य ४: सन् २०१५ सम्ममा शिक्षाका सबै तहमा लैङ्गिक विभेद अन्त्य भएको हुनेछ । त्यसैगरी नेपाल सरकारले पनि सबै नेपालीलाई कम्तीमा साक्षर बनाउने नीति तथा रणनीति लिएको छ । नेपाल सरकार लगायत अन्तराष्ट्रिय समुदायले समेत शिक्षा प्रति लिएको चासोलाई मनन गर्दै अगाडी बढनु पर्ने देखिन्छ ।

यसै सन्दर्भमा नेपालको कुल साक्षरता ६५.९ प्रतिशत रहेकोमा पाँचखाल नगरपालिकाको साक्षरता ९३.९ प्रतिशत साक्षरतालाई आगामी दिनहरूमा अझ द्रुतगतिमा अगाडी बढाउनका लागि सरोकारवाला निकायहरूसंग समन्वय गरि शिक्षा सम्बन्धि योजना तथा कार्यक्रमहरू संचालन गर्नुपर्ने नगरपालिकाको आवश्यकता रहेको छ । साविकको जिल्ला शिक्षा कार्यालय, निर्वाचित प्रतिनिधिहरूसंगको अन्तरकृया र स्थलगत सर्भेक्षणका अनुसार यस नगरपालिकामा रहेका विद्यालयहरूको विवरणलाई तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

५.१.३ तहगत रुपमा शैक्षिक संस्था र विद्यार्थी विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	कक्षा तह तथा विद्यार्थी संख्या																																			
		१			२			३			४			५			६			७			८			९			१०			११			१२		
		पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज
१	ज्ञानेश्वरी मा.वि	९	३	१२	११	७	१८	९	१०	१९	१०	१४	२४	७	६	१३	१६	१४	३०	१२	१०	२२	१५	१४	२९	१५	१६	३१	९	१६	२५						
२	सृजना मा.वि	८	८	१६	८	१२	२०	१२	५	१७	९	९	१८	३	८	११																					
३	कालिका मा.वि	९	९	१८	१०	५	१५	८	१६	२४	११	१५	२६	१३	११	२४	१०	२१	३१	८	१७	२५	२०	२६	४६	८	२४	३२	१३	११	२४		१५	१५	१	२	३
४	ज्ञानोदय आ.वि	१५	५	२०	१०	६	१६	६	१०	१६	७	१०	६	१०	१६	७	१२	१९	३	५	८	३	७	१०													
५	भकम देवि मा.वि	५	९	१४	३	९	१२	११	१२	२३	१०	७	१७	९	७	१६	७	१५	२१	८	१९	२७	२१	२६	४७	२२	२५	४७	१७	१४	३१						
६	बालप्रतिभा आ.वि	१३	१३	२६	१७	९	२६	१४	९	२३	९	१०	१९	१४	१२	२६	१०	८	१८	७	९	१६															
७	सर्वमंगला मा.वि	५	३	८	५	५	१०	१०	५	१५	७	६	१३	८	९	१७	१७	१४	३१	१२	१९	३१	१४	३३	४७	३५	५१	८६	३९	४३	८२	६७	१०८	१७५	४३	६३	१०६
८	समाज कल्याण प्रा.वि	६	४	१०	५	६	११	८	३	११	३	७	१०	७	५	१२																					
९	दुग्धेश्वर मा.वि	८	७	१५	४	५	९	७	७	१४	४	१२	१६	८	१०	१८	९	११	२०	११	१४	२५	११	१५	२६	१६	११	२७	१४	१३	२७						
१०	गोल्मा देवि प्रा.वि	८	७	१५	१	६	७		५	५	२	५	७		१	१																					
११	गणेश मा.वि	५	५	१०	९	४	१३	७	७	१४	८	१४	२२	८	९	१७	२५	२०	४५	२२	२५	४७	१५	२३	३८	४	२३	२७	५०	२१	४८						
१२	जनउदार प्रा.वि	५	३	८	६	५	११	४	८	१२		६	६		८	८																					
१३	प्रतिभा प्रा.वि	१	३	४	३	१	४	२	२	४	३	२	५	४	६	१०																					
१४	जोरपाटी मा.वि	३	४	७	३	५	८	६	४	१०	४	१०	१४	६	९	१५	१४	१३	२७	८	१७	२५	११	६	१८	१३	१३	२६	१०	२०	३०						
१५	भुमरकोट		७	७	१	४	५	२	४	६	३	५	८	३	७	१०	३	८	११	७	५	१२	४	४	८												

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	कक्षा तह तथा विद्यार्थी संख्या																																						
		१			२			३			४			५			६			७			८			९			१०			११			१२					
		पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज			
	आ.वि																																							
१६	भिंगना देवि प्रा.वि	४	५	९	३	४	७	२	३	५																														
१७	भविष्य उज्ज्वल	३	४	७	२	५	७	२	३	५	१	२	३	१	१	२																								
१८	नारायणस्थान आ.वि	१२	१४	२६	५	६	११	४	७	११	४	४	८	४	११	१५	१	९	१०	४	७	११	७	११	१८															
१९	सुन्दर सुर्योदय	५	१०	१५	७	४	११	७	५	११	५	६	११	६	५	११																								
२०	जनता मा.वि	४	२	६	८	१२	२०	५	३	८	७	७	१४	९	१२	२१	२८	२८	५६	२६	२४	५०	३०	१८	४८	१७	२०	३६	१७	१७	३४	१२	१८	३०	३	११	१४			
२१	जनज्योती प्रा.वि	४	३	७	८	३	११	३	४	७	२	४	६																											
२२	पलाञ्चोक भगवती	४		४	२	१	३	१	३	०	२	२	४	१	३	४	७	११	१८	४	९	१३	१३	१५	२८	८	१२	२०	८	१६	२४	४	४	८	४	८	१२			
२३	सरस्वती प्रा.वि	२	२	४	१		१	३		३	२	१	३	१	२	३																								
२४	जनजागरण प्रा.वि	८	७	१५	६	४	१०	४	६	१०	४	४	८	५	३	८																								
२५	काली देवि प्रा.वि	३	४	७	५	१	६	४	३	७	२	२	४	३	२	५																								
२६	महाकाल मा.वि	९	११	२०	१५	८	२३	१८	१३	३१	८	१४	२२	२०	२३	४३	२३	२३	४६	२४	३१	५५	१३	२९	४२	१८	२५	४३	१६	१७	३३									
२७	राधा कृष्ण प्रा.वि			१९			२१			११			७			१०																								
२८	ठकुरी गाँउ प्रा.वि	६	७	१३	४	४	८	३	४	७																														
२९	धरणी प्रा.वि	१		१		१	१	२	१	३		१	१	२		२																								
३०	गंगा देवि प्रा.वि	४	६	१०	७	४	११	५	५	१०	५	१०	१५	७	४	११																								
३१	भगवती	१०	९	१९	८	६	१४	८	४	१२	६	१२	१८	१५	१०	३०	१६	१९	३५	१४	१८	३२	११	१५	२६	१३	१४	२७	१४	१४	२८	१४	१७	३१	३	७	१०			

५.१.४ तहगत रुपमा शैक्षिक संस्थामा अध्ययनरत दलित विद्यार्थी विवरण

क्र.स	विद्यालय तथा तह	१			२			३			४			५			६			७			८			९			१०			११			१२					
		पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज						
१	ज्ञानेश्वरी मा.वि	१	१	२		१	१	२	१	३	३	२	५	३	१	४	२		२		२	१	१	२	४	१	५	१		१										
२	सृजना मा.वि					२	२																																	
३	कालिका मा.वि								२	२	१	१	२	१	१	२	१	२	३				५	५		१	१	१		१										
४	ज्ञानोदय आ.वि																																							
५	भकम देवि मा.वि					१	१	४	१	५		१	१	२		१		१	१		३	३		२	२	५	३	८	६	२	८									
६	वालप्रतिभा आ.वि	५	३	८	५	३	८	२	२	४	१		१	३	४	७	३	३	६	१	४	५																		
७	सर्वमंगला मा.वि	१		१	१	१	२	२		२				१	१	२	१	३	२	२	४	१	५	६	४	६	१०	४	४	८	१२	७	१९	६	४	१०				
८	समाज कल्याण प्रा.वि																																							
९	दुग्धेश्वर मा.वि	१	२	३	२	५	२	५	७	२	५	७	२	६	८	२	२	४	३	७	१	६	७	५	२	७	४	१	५											
१०	गोल्मा देवि प्रा.वि	३	५	८	१	२	३		२	२		१	१		१	१																								
११	गणेश मा.वि	२		२	३		३	२	१	३	२	६	८	४	२	६	९	७	१६	२	७	९	५	५	१०	५	७	१२	८	१०	१८									
१२	जनोदार प्रा.वि	४	३	७	५	५	१०	२	६	८		४	४		४	४																								
१३	प्रतिभा प्रा.वि																																							
१४	जोरपाटी मा.वि	१	१	२	२	१	३	२	२	४	३	२	५	२	२	४	३	२	५	२	४	६	३	१	४	२	४	६	१	२	३									
१५	भुमरकोट आ.वि			१	१	१	२						१	१	१	३	४	१	२	३	४	२	६																	
१६	भिंगना देवि प्रा.वि																																							
१७	भविष्य उज्ज्वल		१	१	१		१		२	२		१	१	१		१																								
१८	नारायणस्थान आ.वि	६	७	१३	२	३	५		६	६	२	१	३	१	६	७	१	४	५		२	२	१	७	८															
१९	सुन्दर सुर्योदय	१	२	३	१		१	१		१	१		१	१		१	१																							
२०	जनता मा.वि	१	१	२	२	४	६	१		१	१	२	३		४	४	१	५	६	१	१	२	१	३	४	१	१	२	२	१	३									
२१	जनज्योती प्रा.वि	१		१		१	१	१		१																														
२२	पलाञ्चोक भगवती	१		१				१	३	४	१		१		१	१	१	३	४	३	४	७	२	५	७	१		१	२	१	३	२	२	४	१	१	२			

क्र.स	विद्यालय तथा तह	१			२			३			४			५			६			७			८			९			१०			११			१२							
		पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज		
२३	सरस्वती प्रा.वि																																									
२४	जनजागरण प्रा.वि	६	४	१०	४	२	६	१	५	६	२	१	३		१	१																										
२५	काली देवि प्रा.वि		१	१	२		२			१	१																															
२६	मंहाकाल मा.वि	१	५	६	४	१	५	७	१	८		२	२	३	७	१०	४	३	७	७	५	१२	२	३	५		३	३		२	२											
२७	राधा कृष्ण प्रा.वि																																									
२८	ठकुरी गाँउ प्रा.वि																																									
२९	धरणी प्रा.वि	१		१				२		२																																
३०	गंगा देवि प्रा.वि																																									
३१	भगवती मा.वि	२	१	३	२	१	३	२		२																																
३२	समाज सुधार प्रा.वि																																									
३३	भुवनेश्वरी आ.वि	१	४	५	४	१	५	१	३	४	२	२	४	३	१	४	३	४	७	२	२	४	२	२	४																	
३४	जनभावना प्रा.वि	१		१		१	१	१		१		२	२	१	१	२																										
३५	नारायण प्रा.वि																																									
३६	आजाद मा.वि	२	२	४	२	१	३	१		१	१		१	१	१	५	२	७	५		५	७		७	३	३	३	६	५	२	७	४	५	९	३	५	६					
३७	श्रीराम मा.वि	४		४	२	१	३	१	२	३	२	१	३	१	३	४	५	७	१२	४	५	९	६	८	१४	२	६	८	१	१	२	२		२	२	७	९					
३८	जनजागृती प्रा.वि	१०	३	१३	६	९	१५	९	६	१५	३	८	११	९	६	१५																										
३९	गंगा प्रा.वि																																									

स्रोत : शिक्षा शाखा, पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

५.१.५ तहगत रूपमा शैक्षिक संस्थामा अध्ययनरत सीमान्तकृत विद्यार्थी विवरण

क्र.स	विद्यालय तथा तह	१			२			३			४			५			६			७			८			९			१०			११			१२				
		पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज	पू	म	ज					
१	आजाद मा.वि	१३	११	२४	५	१३	१८	९	१२	२१	११	१३	२४	१०	२३	३३	३८	२४	६२	२७	२५	५२	१४	१४	२८	१८	२५	४३	२७	३८	६५	२०	१८	३८	१७	२३	४०		
२	सर्वमंगला मा.वि	२	१	३		१	१	२		२	३	१	४	४	१	५	५	२	७	१	५	६	४	४	८	८	२१	२९	१०	१६	२६	६	१२	१८	५	९	१४		
३	पलाञ्चोक भगवती											२	२				१		१	१		१	१	२	३	१	१	२		४	४					२	२		
४	गणेश मा.वि					१	१																																
५	जनभावना प्रा.वि	४	५	९	७	२	९	५	२	७	३	५	८	३	३	६																							
६	भुमरकोट आ.वि										१		१																										
७	काली देवि प्रा.वि	१	१	२	४	१	५	३	२	५		१	१	२	१	३																							
८	भिंगनादेवि प्रा.वि	३	५	८	३	४	७	२	३	५																													
९	दुग्धेश्वर मा.वि	३	१	४	१	३	४	२	१	३		४	४	१		१	५	३	८		२	२		१	१	३	४	१०	१	४	५								
१०	नारायण स्थान आ.वि	३	१	४														२	२																				
११	जनजागरण प्रा.वि	१	२	३	१	२	३	१	१	२	२	३	५	२	२	४																							
१२	भुवनेश्वरी आ.वि	११	१०	२१	१०	३	१३	४	१२	१६	९	११	२०	९	१०	१९	८	१३	२१	११	१	४	२५	५	१३	१८													
१३	नारायण प्रा.वि	३	३	६	१	३	४	२	२	४																													
१४	जोरपाटी मा.वि		३	३	३	१	४	२	४	६	२	५	७	३	५	८	५	१२	१६	३	९	१२	८	२	१०	४	१	५	६	५	११								
३		५	४	२	६	४	४	८	३	५	८	७	३	१०																									

स्रोत : शिक्षा शाखा, पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

५.१.६ नगरपालिकामा रहेका निजी विद्यालयको विवरण

क्र.सं.	निजी विद्यालयको नाम	वडा नम्बर
आधारभूत तह		
१	वाइट फ्यूचर	१२
२	पलान्चोक भगवती बोर्डिङ्ग स्कुल	९
३	ध्रुवतारा बोर्डिङ्ग स्कुल	५
४	नवजनहित बोर्डिङ्ग स्कुल	२
मा.वि तह		
१	नमस्ते इलिस बोर्डिङ्ग स्कुल	९
२	दि शिखा मा.वि	१२
३	नवप्रतिभा बोर्डिङ्ग स्कुल	६
४	सरस्वती शिक्षा गृह	४
५	पाँचखाल भ्याली बोर्डिङ्ग स्कुल	४
६	गोल्डेन फ्यूचर बोर्डिङ्ग स्कुल	४
७	इन्द्रेणी विधा मन्दिर	४

स्रोत : शिक्षा शाखा, पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

५.१.७ सामुदायिक संस्थामा रहेका विद्यार्थी संख्या सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सामुदायिक विद्यालयको नाम	वडा नं.	इ.सी.डि	१-५	६-८	९-१०	११-१२	जम्मा
१	ज्ञानेश्वरी मा.वि	१	२४	१०२	८५	५७	-	२४४
२	सृजना प्रा.वि	१	२०	८१	-	-	-	१०१
३	कालिका मा.वि	१	-	१०७	१०२	५६	१८	२८३
४	ज्ञानोदय आ.वि	२	१८	८२	३७	-	-	१३७
५	भक्तमदेवी मा.वि	२	१८	८७	९९	७८	-	२६४
६	बालप्रतिभा आ.वि	२	२६	१२०	३४	-	-	१८४
७	सर्वमंगला मा.वि	३	-	६४	१०९	१६८	२६९	६१०
८	समाजकल्याण प्रा.वि	४	८	५४	-	-	-	६२
९	दुग्धेश्वर मा.वि	४	-	७२	७०	५४	-	१९६
१०	गोल्मादेवी प्रा.वि	४	१७	३५	-	-	-	५२
११	गणेश मा.वि	५	-	८४	१३०	९७	-	३११
१२	जनउद्धार प्रा.वि	५	२३	४९	-	-	-	७१
१३	प्रतिभा प्रा.वि	५	९	३३	-	-	-	४२
१४	जोरपाटी मा.वि	६	९	५३	७०	५५	-	१८७
१५	भमरकोट आ.वि	६	१२	३५	२८	-	-	७५
१६	भिङ्गनादेवी प्रा.वि	६	-	२१	-	-	-	२१
१७	भविष्य उज्वल प्रा.वि	६	१२	२३	-	-	-	३५
१८	नारायणस्थान आ.वि	७	-	७०	३९	-	-	१०९
१९	सुन्दर सुर्योदय प्रा.वि	८	१३	५९	-	-	-	७२

क्र.सं.	सामुदायिक विद्यालयको नाम	वडा नं.	इ.सी.डि	१-५	६-८	९-१०	११-१२	जम्मा
२०	जनता मा.वि	८	१२	६८	१५५	७२	५३	३६०
२१	जनज्योति प्रा.वि	८	-	३१	-	-	-	३१
२२	पलाञ्चोक भगवती मा.वि	९	७	१९	५९	४४	२०	१४९
२३	सरस्वती प्रा.वि	९	३	१४	-	-	-	१७
२४	जनजागरण प्रा.वि	९	९	५४	-	-	-	६३
२५	कालिदेवी प्रा.वि	९	७	१९	-	-	-	३६
२६	महाकाल मा.वि	१०	३१	१३९	१४३	७६	-	३६९
२७	राधाकृष्ण प्रा.वि	१०	-	६८	-	-	-	६८
२८	ठकुरीगाँउ प्रा.वि	१०	-	२८	-	-	-	२८
२९	धरणी प्रा.वि	११	४	८	-	-	-	१२
३०	गंगादेवी प्रा.वि	११	१९	५५	-	-	-	७४
३१	भगवती मा.वि	११	-	८८	९३	५५	४१	२७७
३२	समाजसुधार प्रा.वि	११	-	२२	-	-	-	२२
३३	भुवनेश्वरी आ.वि	१२	२५	१४६	१०१	-	-	२७२
३४	जनभावना प्रा.वि	१२	१६	५५	-	-	-	७१
३५	नारायण प्रा.वि	१२	७	१७	-	-	-	२४
३६	आजाद मा.वि	१२	२४	१७५	२५३	१९१	१४९	७९२
३७	श्रीराम मा.वि	१३	१४	१०१	११०	५८	३५	३१८
३८	गंगा प्रा.वि	१३	१३	७६	-	-	-	८९
३९	जनजाग्रीती प्रा.वि	१३	३	१३	-	-	-	१६
	जम्मा		४०५	१४३७	२०१७	१०६१	५८५	६५०३

स्रोत : शिक्षा शाखा, पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

५.१.३ विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका तहगत विद्यार्थीको विवरण

यस नपाभित्र विद्यालय जाने विद्यार्थीको अवस्थालाई हेर्दा जम्माजम्मी ६५०३ जना रहेका छन् जस्मा १-५मा १४३७ जना रहेका छन् भने ६-८ सम्म २०१७ जना विद्यालय जाने गरेको देखिन्छ । त्यसैगरि ९-१० सम्ममा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको संख्या १०६१ रहेको छ भने ११-१२ मा अध्ययन गर्नेको संख्या ५८५ रहेको छ । समग्रमा हेर्दा ६-८ सम्म अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको संख्या सबैभन्दा बढि रहेको छ ।

५.१.४ क्याम्पसमा अध्ययनरत छात्रछात्राको विवरण

यस नपाभित्र संचालन भएका उच्च मा.वि तथा क्याम्पसमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको विवरण लाई हेर्दा जम्माजम्मी ५८८ जना रहेका छन् जस्मा ११ कक्षामा पढनेको संख्या ३५३ रहेको छ भने १२ कक्षामा पढनेको संख्या २३५ रहेको छ । यस सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ५.१.८ प्रविणता प्रमाण पत्र तह अध्ययन गराउने विद्यालय, विद्यार्थी संख्या तथा स्वीकृत दरबन्दी

कलेजको नाम	वडा नम्बर	संकाय	पढाई हुने तह	किसिम	विद्यार्थी संख्या			शिक्षक स्वीकृत दरबन्दी
					११	१२	जम्मा	
सर्व मङ्गला	३	शिक्षा,मानविकी,	प्रविणता	सामुदायिक	१७५	१०६	२८१	२

कलेजको नाम	वडा नम्बर	संकाय	पढाई हुने तह	किसिम	विद्यार्थी संख्या			शिक्षक स्वीकृत दरबन्दी
					११	१२	जम्मा	
मा.वि		व्यवस्थापन	प्रमाणपत्र					
कालिका मा.वि	१	शिक्षा,मानविकी, व्यवस्थापन	प्रविणता प्रमाणपत्र	सामुदायिक	१५	३	१८	२
भगवति मा.वि	११	शिक्षा,मानविकी, व्यवस्थापन	प्रविणता प्रमाणपत्र	सामुदायिक	३१	१०	४१	२
पलान्चोक भगवती मा.वि	९	शिक्षा,मानविकी, व्यवस्थापन	प्रविणता प्रमाणपत्र	सामुदायिक	८	१२	२०	२
श्री राम मा.वि	१३	शिक्षा,मानविकी, व्यवस्थापन	प्रविणता प्रमाणपत्र	सामुदायिक	१९	१८	३७	२
आजात मा.वि	१२	शिक्षा,मानविकी, व्यवस्थापन	प्रविणता प्रमाणपत्र	सामुदायिक	७५	६२	१३७	२
जनता मा.वि	८	शिक्षा,मानविकी, व्यवस्थापन	प्रविणता प्रमाणपत्र	सामुदायिक	३०	२४	५४	२
जम्मा					३५३	२३५	५८८	१४

स्रोत : शिक्षा शाखा, पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं.५.१.९ बौद्धिक अपाङ्ग अध्यनरत विद्यालय सम्बन्धी विवरण

विद्यालयको नाम, ठेगाना	वडा नम्बर	बौद्धिक अपाङ्ग बालक	बौद्धिक अपाङ्ग बालिका	जम्मा
बौद्धिक अपाङ्ग स्कूल (भगवती मा.वि भित्र सञ्चालित)	११	६	४	१०

स्रोत : शिक्षा शाखा, पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

५.१.५ बाल बिकास केन्द्रको विवरण

वालवालिकाको मानसीक, सामाजीक तथा शारीरिक बिकासको लागी बिशेष स्याहार केन्द्र तथा बालबिकास केन्द्रको स्थापना गरीएको छ । बिद्यमान अवस्थामा यस्ता बालबिकास केन्द्रको अत्याधिक आर्कषण तथा आवश्यकता बढेको । यस नपामा पनि वालक र वालिका गरी जम्मा ४०० जना वालवालिका वालबिकास केन्द्रमा भर्ना भएका छन् जस्लाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका नं ५.१.१० बालबिकास केन्द्र सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम र ठेगाना	विद्यार्थी संख्या
१	आजात मा.वि बालबिकास केन्द्र	२४
२	जोरपाटी वालबिकास केन्द्र	९
३	जनता मा.वि बालबिकास केन्द्र	१२
४	भुवनेश्वरी नि.मा.वि बालबिकास केन्द्र	२५
५	समाज कल्याण प्रा.वि बालबिकास केन्द्र	८
६	सुन्दर सुर्योदय बाल बिकास केन्द्र	१३
७	महाकाल बालबिकास केन्द्र	३१

क्र.सं.	विद्यालयको नाम र ठेगाना	विद्यार्थी संख्या
८	प्रतिमा प्रा.वि बालविकाश केन्द्र	९
९	नारायण प्रा.वि बालविकाश केन्द्र	७
१०	गोल्मा देवि बालविकास केन्द्र	१७
११	भमरकोट , हिमालय बालविकास केन्द्र	१२
१२	जनभावना बालविकाश केन्द्र	१६
१३	भविश्य उज्ज्वल बालविकाश केन्द्र	१२
१४	बाल प्रतिभा नि.मा.वि बालविकास केन्द्र	२६
१५	सिर्जना बालविकास केन्द्र	२०
१६	बेसीटोल बालविकास केन्द्र	१२
१७	ज्ञानोदय बालविकास केन्द्र	१८
१८	राम उ .मा. वि, कोशीदेखा बालविकास केन्द्र	१४
१९	पलाञ्चोक भगवती बालविकास केन्द्र	७
२०	गंगा प्रा.वि बालविकास केन्द्र	१२
२१	कालिदेवि बालविकास केन्द्र	७
२२	सरस्वती प्रा.वि बालविकास केन्द्र	३
२३	धरणी प्रा.वि बालविकास केन्द्र	४
२४	जनजागृत प्रा.वि बालविकास केन्द्र	१६
२५	गंगादेवि प्रा.वि बालविकास केन्द्र	१९
२६	भकमदेवि बालविकास केन्द्र	१८
२७	समाज सुधार प्रा.वि बालविकास केन्द्र	८
२८	ज्ञानेश्वरी प्रा.वि बालविकास केन्द्र	८
२९	जनजागरण, भिमसेन बालविकास केन्द्र	१३
	जम्मा	४००

स्रोत : शिक्षा शाखा, पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

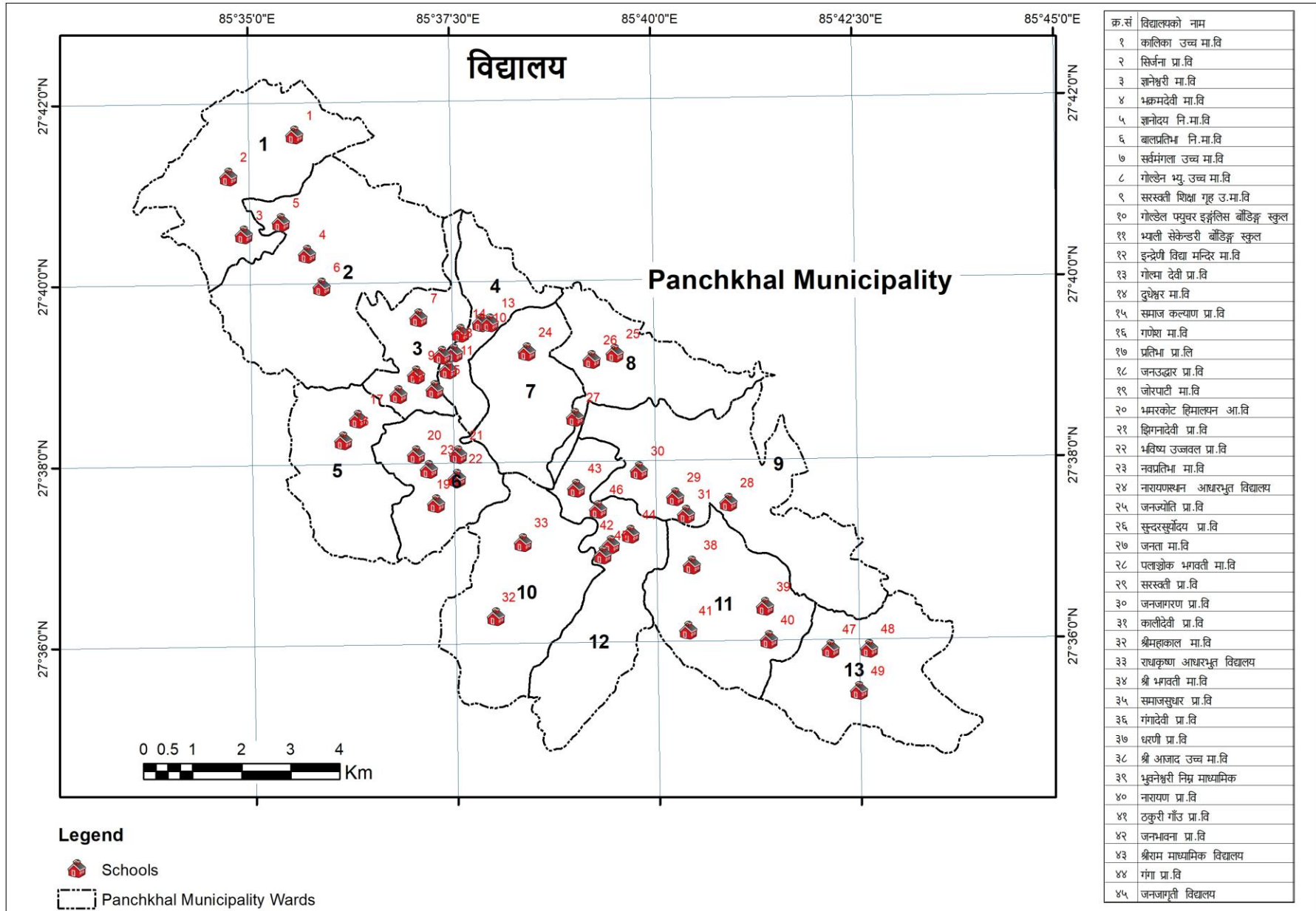
५.१.६ शिक्षक तथा शैक्षिक जनशक्ति विवरण

पाँचखाल नगरपालिका भित्र अध्यापन गराउने कुल शिक्षक शिक्षिका संख्या २५० जना मध्ये २०५ जना आधारभुत तर्फ र मा.वि तर्फ ४५ जना शिक्षकहरु कार्यरत छन । आधारभुत तर्फ १५ जना राहत दरवन्दीमा कार्यरत रहेका छन भने मा.वि. तर्फ २५ जना दरवन्दीमा रहेका छन भने ५ जना अस्थायी र १५ जना राहत दरवन्दीमा अध्यापन गराई रहेका छन ।

५.१.७ स्थानीय सरकारको शिक्षा क्षेत्रमा लगानी

शिक्षा ज्ञानको ज्योति हो । शिक्षाले अन्धकार र अन्धविश्वासलाई तोड्दै समाज परिवर्तनको सन्दर्भमा सेता किरणहरु छर्दछ । यो अज्ञानता विरुद्धको एक सञ्जीवनि वुटी हो र शिक्षा परिवर्तनको अस्त्र पनि हो । शिक्षाले समाजमा परम्परा देखि रुमलिदै आएका सामाजिक तथा सांस्कृतिक चरहरुलाई प्रतिस्थापन गरी नयाँ र नविन चलहरुको स्थापना गर्न सहयोग गर्दछ । शिक्षाले जातिय कट्टरता, विभेद र असमानताहरुलाई

क्रमशः हटाउदै गएको छ । सामाजिक समावेशिकरण र सामाजिक न्यायलाई मजबुद बनाइदिएको छ । यसले वैज्ञानिक आविष्कारलाई सहयोग गरेको छ । समाजमा ज्ञान, सिप, कला, विज्ञान र साहित्यको प्रष्फुटन गराइदिएको छ । समाजलाई हेर्ने दृष्टिकोणमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याई सामाजिक परिवर्तनको गति तथा दायरालाई फराकिलो बनाईदिएको छ । यसकै माध्यमबाट कानुनी सुधारहरु भई समाजमा समानतामा आधारित कानुनहरुको विकास भएको छ । यसै सन्दर्भमा पाँचखाल नगरपालिकाको अवस्थालाई अध्ययन तथा विश्लेषण गर्दा माथि उल्लेख गरिए अनुसारको नगरपालिका भित्र शैक्षिक तथा सीपयूक्त जनशक्ति लगायत मानव संशाधन रहेको देखिन्छ ।

Data Source: Government of Nepal, Survey Department

५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण

हाल नेपाल सरकारले स्थानीय तहमा यथाशक्य नगरपालिकाको प्रत्येक वडा भित्र एउटा स्वास्थ्य चौकी स्थापना गर्ने निर्णय गरेपछि देशका विभिन्न भागहरुमा स्वास्थ्य चौकी तथा अस्पतालहरु बन्न लागेका देखिन्छन् । यसैगरी यस पाँचखाल नगरपालिकामा पनि स्वास्थ्य चौकीहरु स्थापना हुने क्रममा छन् । यस नगरपालिका भित्र वस्ने अधिकांश घरपरिवारहरुले विरामी हुँदा सरकारी अस्पतालको सेवामा निर्भर रहेका हुन्छन् भने केहि मात्रामा निजी अस्पतालमा जाने गरेको पनि देखिन्छ । स्वास्थ्य सेवा तथा सुविधालाई ध्यानमा राखि पाँचखाल नगरपालिकामा रहेका विभिन्न स्वास्थ्य केन्द्र तथा सेवाहरुलाई तलको तालिकामा प्रष्ट्याइएको छ ।

तालिका नं. ५.२.१ विद्यमान स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	स्वास्थ्य सेवा	जम्मा
१	सरकारी अस्पताल	१
२	आयुर्वेद औषधालय	१
३	स्वास्थ्य चौकी	७
४	रेडक्रस	१
५	प्राथमिक स्वास्थ्य स्याहार केन्द्र	२
६	शहरी स्वास्थ्य इकाई	१
७	निजी अस्पताल	१
८	फार्मसी	८
९	चिकित्सक संख्या	४
१०	बर्थिङ सेन्टर (एउटा बर्थिङ सेन्टर परिवार नियोजन मार्फत)	४
११	क्लिनिक	३
१२	खोप केन्द्र	८
१३	टि.बी उपचार केन्द्र	७
१४	महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका संख्या:	८१

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

तथ्यांकले देखाए अनुसार पाँचखाल नगरपालिका भित्र सरकारी अस्पतालको संख्या १ आयुर्वेद अस्पताल संख्या १ स्वास्थ्य चौकी संख्या ७ निजी अस्पताल संख्या १ रेडक्रस संख्या १ प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र संख्या २ शहरी स्वास्थ्य एकाई संख्या १ फार्मसी संख्या ८ चिकित्सक संख्या ६ बर्थिङसेन्टर ४ क्लिनिक संख्या ३ खोपकेन्द्र संख्या ८ टि.बी उपचार केन्द्र संख्या ३ पोलयोक्लिनिक संख्या १ र महिला स्वयंसेविकाको संख्या ८१ ले सेवा दिइरहेको छ ।

तालिका नं.५.२.१ स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नं	संस्थाको प्रकार	स्वास्थ्य कर्मी स्विकृत दरबन्दी	शैया संख्या	पूर्तिको अवस्था	प्रसुती सेवा	ल्याव	क्लिनिक	एक्स रे सेवा	परिवार नियोजन	खोप सेवा	एस सिटि	परामर्श सेवा	सुरक्षित मातृत्व सेवा	रक्त संचार सेवा
सहरी स्वास्थ्य केन्द्र	१	स्वास्थ्य केन्द्र	२	छैन	२	छैन	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छैन	छ	छ	छैन
अनौकोट स्वास्थ्य चौकी	२	स्वास्थ्य केन्द्र	६	छैन	६	छैन	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छैन	छ	छ	छैन
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र पाँचखाल	६	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	१२	छैन	१२	छ	छ	छ	छैन	छ	छ	छैन	छ	छ	छैन
होक्से स्वास्थ्य चौकी	८	स्वास्थ्य केन्द्र	६	छैन	६	छैन	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छैन	छ	छ	छैन
साठीघर स्वास्थ्य चौकी	९	स्वास्थ्य केन्द्र	६	छैन	६	छैन	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छैन	छ	छ	छैन
खरेलथोक स्वास्थ्य चौकी	११	स्वास्थ्य केन्द्र	६	छैन	६	छैन	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छैन	छ	छ	छैन
वालुवा स्वास्थ्य चौकी	१२	स्वास्थ्य केन्द्र	६	छैन	६	छ	छैन	छैन	छ	छ	छ	छैन	छ	छ	छैन
कोसी देखा स्वास्थ्य चौकी	१३	स्वास्थ्य केन्द्र	२	छैन	२	छैन	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छैन	छ	छ	छैन

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं.५.२.२ चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीको विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको संख्या										
	वडा नम्बर	प्रकार	विशेषज्ञ चिकित्सक	सामान्य चिकित्सक	हे.अ.	नर्स	अहेव	अनमी	ल्याव टेक्निसियन	अन्य	
सहरी स्वास्थ्य केन्द्र	१	सहरी स्वास्थ्य केन्द्र	छैन	छैन	छैन	छैन	१	१	छैन	छैन	
अनौकोट स्वास्थ्य चौकी	२	स्वास्थ्य चौकी	छैन	छैन	१	छैन	२	२	छैन	१	
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र पाँचखाल	६	स्वास्थ्य चौकी	छैन	४	१	१	३	४	१	३	
होक्से स्वास्थ्य चौकी	८	स्वास्थ्य चौकी	छैन	छैन	१	छैन	२	२	छैन	१	
साठीघर स्वास्थ्य चौकी	९	स्वास्थ्य चौकी	छैन	छैन	१	छैन	२	३	छैन	१	
खरेलथोक स्वास्थ्य चौकी	११	स्वास्थ्य चौकी	छैन	छैन	१	छैन	२	२	छैन	१	
वालुवा स्वास्थ्य चौकी	१२	स्वास्थ्य चौकी	छैन	छैन	१	छैन	२	३	छैन	१	
कोसी देखा स्वास्थ्य चौकी	१३	स्वास्थ्य चौकी	छैन	छैन	१	छैन	२	२	छैन	१	

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका २०७५

तालिका न ५.२.३. स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र अन्य जनशक्ति विवरण

क्र.स	जनशक्ति विवरण	संख्या
१	चिकित्सक संख्या	४
२	महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका संख्या:	८१

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका २०७५

तालिका न ५.२.४. स्वास्थ्य संस्थाहरुको भौतिक अवस्था सम्बन्धी विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नं.	भवन भएको स्थान	कार्यालयको नाम	अवस्था
सहरी स्वास्थ्य केन्द्र	१	कोटयाङ्ग	सहरी स्वास्थ्य केन्द्र कोटयाङ्ग	जिर्ण
अनौकोट स्वास्थ्य चौकी	२	अनौकोट	स्वास्थ्य केन्द्र अनौकोट	राम्रो
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र पाँचखाल	६	दुलालथोक	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र पाँचखाल	राम्रो
होक्से स्वास्थ्य चौकी	८	वालुवा	होक्से स्वास्थ्य चौकी	राम्रो
साठीघर स्वास्थ्य चौकी	९	होक्से	साठीघर स्वास्थ्य चौकी	राम्रो
खरेलथोक स्वास्थ्य चौकी	११	साठीघर	खरेलथोक स्वास्थ्य चौकी	राम्रो
वालुवा स्वास्थ्य चौकी	१२	खरेल थोक	वालुवा स्वास्थ्य चौकी	राम्रो
कोसी देखा स्वास्थ्य चौकी	१३	कोसिदेखा	कोसी देखा स्वास्थ्य चौकी	जिर्ण

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका २०७५

५.२.१ खोप सेवा तथा सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण

सहस्राब्दी विकास लक्ष्य (Millennium Development Goals) अर्न्तगतको चौथो बुँदामा वाल मृत्युदर न्युनीकरण अर्न्तगत ५ वर्ष मुनिका सवै वालवालिकालाई उच्च प्राथमिकता दिई अकाल मृत्युवाट जोगाउनु पर्ने र सवै वालवालिका र शिशुहरुको बाँच्न पाउने अधिकारका लागि सहकार्य गर्दै समयमा नै आवश्यक मात्रामा खोप दिनु पर्ने कार्यलाई पनि जोड दिएको छ । त्यसैगरी सहस्राब्दी विकास लक्ष्यले वालवालिका विकासका लागि लिएको लक्ष्य ४ तथा गन्तव्य ५ अनुसार सन् १९९० को तुलनामा सन् २०१५ सम्ममा पाँच वर्ष मुनिका बालवालिकाको मृत्युदर दुई तिहाइले कम भएको हुनेछ । जसको फलस्वरुप हाम्रो देशले पनि आफ्नो केन्द्र देखि स्थानीय स्तरसम्म केहि हद सम्म यसको कार्यान्वयन गरेको देखिन्छ, तर पुर्ण रुपमा सन्तोष गर्ने स्थिती भने रहेको छैन । यस नगरपालिकाको अवस्थालाई तुलना गर्दा वालवालिकाले पाउनु पर्ने खोप सम्बन्धि सुविधाको अवस्था पनि राम्रो नै रहेको छ ।

समष्टिगत रुपमा पाँचखाल नगरपालिका भित्र रहेको खोप, पोषण तथा मातृत्व सम्बन्धीको अवस्थालाई तलको तालिका देखाईएको छ ।

तालिका नं. ५.२.५ खोप, पोषण तथा सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	बालवालिका संख्या			सुरक्षित मातृत्व
	१ बर्ष मूनीका	२ बर्ष मूनीका	५ बर्ष मूनी	१५-५९ बर्षका महिलाको संख्या
१	८५	८१	४६२	८८१
२	८१	७७	३६३	८३७
३	५२	४९	१९६	५५२
४	१२८	१२४	३५६	९२१

वडा नम्बर	बालबालिका संख्या			सुरक्षित मातृत्व
	१ बर्ष मूनीका	२ बर्ष मूनीका	५ बर्ष मूनी	१५-५९ बर्षका महिलाको संख्या
५	५९	५६	२४५	६३०
६	४६	९०	३४७	१०२३
७	५२	४९	१६२	५३३
८	५५	५३	२५१	५३१
९	६२	५९	२९०	६१२
१०	४२	४०	१६७	४३१
११	५५	५२	२२५	५४६
१२	१२४	११८	५५३	१२९९
१३	४०	३९	१९३	४०४
जम्मा	८८१	८८७	३८१०	९२००

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका २०७५

५.२.२ बाल स्वास्थ्य तथा कुपोषणको अवस्था

आधारभूत सर्वेक्षणमा अपाङ्गता सम्बन्धी अवस्था पहिचानको लागि शारिरीक, मानसिक, दृष्टि तथा सुस्त श्रवण सम्बन्धी सुचकहरु राखिएको थियो । यसैगरी दिर्घ रोगी पहिचानको लागि एच.आई.भी. एड्स, मलेरिया, क्यान्सर, टि.बी., चिनी रोग सम्बन्धी सोधिएको थियो । दीर्घरोग भन्नाले लागेपछि निको नहुने तथा निको भए पनि पूर्ण रुपमा निको हुन नसक्ने रोग भन्ने बुझिन्छ । उल्लेखित सुचकहरुको आधारमा हेर्दा यस नगरपालिकामा दीर्घरोगी बालबालिकाहरु रहेका छैनन् ।

तथ्यांकले देखाए अनुसार यस नपामा जम्मा ६ जना बालबालिका मध्ये ३ जना बालक र ५ जना बालिका गरि जम्मा ६ जना कुपोषण तथा कमतौल भएका बालबालिकाहरु रहेको देखियो । यसको विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ५.२.६ नगरपालिकामा कुपोषणमा परेका बालक र बालिकाहरु सम्बन्धी

लिङ्ग	संख्या
बालक	३ (जना)
बालिका	३ (जना)
जम्मा	६ (जना)

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका २०७५

५.२.३ प्रमुख रोग सम्बन्धी विवरण

हाल नेपाल सरकारले स्थानीय तहमा यथाशक्य एउटा वडा भित्र एउटा स्वास्थ्य चौकी स्थापना गर्ने निर्णय गरेपछि देशका विभिन्न भागहरुमा स्वास्थ्य चौकी तथा अस्पतालहरु बन्न लागेका देखिन्छन् । यस नपाभित्र वस्ने अधिकांश घरपरिवारहरुले बिरामी हुंदा नजिकको सरकारी अस्पतालको सेवामा निर्भर रहेका हुन्छन् भने केहि मात्रामा निजी अस्पतालमा जाने गरेको पनि देखिन्छ । यस नपामा बढि मात्रामा देखिने प्रमुख रोग सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका नं.५.२.७ नगरपालिका भित्रमा देखा परेका प्रमुख रोग

क्र.सं.	रोगको नाम
१	Muskulo skeleton pain
२	Fall /injury /fracture
३	Apd
४	Dog bite
५	Pharangitis
६	PID
७	COPD
८	Dysentry
९	Mental
१०	AGE
११	Hyper tension

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका २०७५

तालिका नं.५.२.८ सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सुरक्षित मातृत्व	संख्या
१	साठीघर	१८ (जना)
२	बालुवा	१६ (जना)
३	पाँचखाल	६८ (जना)
जम्मा		१०२ (जना)

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण तथा पाँचखाल नगरपालिका २०७५

तालिका नं.५.२.९ औसत आयु सम्बन्धी विवरण

औसत आयु	७०.२५
महिला औसत आयु	७१.८८
पुरुष औसत आयु	६८.६६

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका २०७५

५.३ खानेपानी तथा सरसफाई

खानेपानी तथा सरसफाई स्वास्थ्यसँग प्रत्यक्ष सरोकार रहेको विषय हो । स्वास्थ्य जिवन जिउनका लागि यि तत्वको निकै महत्व रहेको हुन्छ र यस वारेमा सचेत पनि रहनु पर्दछ । खानेपानीले मानिसको स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष रुपमा असर गर्ने गर्दछ तसर्थ खानेपानी सफा तथा शुद्ध हुन आवश्यक छ र यसको साथसाथै सरसफाईमा पनि त्यतिकै जानकारी राख्नु पर्दछ ।

५.३.१ खानेपानी सुविधाको अवस्था

पाँचखाल नगरपालिकामा बसोवास गर्ने जम्मा घरपरिवार मध्ये १७.३४ प्रतिशत घरपरिवारले मात्र निजी धाराको पानी प्रयोग गरेको देखिन्छ भने सार्वजनिक पाइप धाराको प्रयोग गर्नेको संख्या ३०.८३ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा रहेको जम्मा परिवार मध्ये ५० प्रतिशत भन्दा बढिले सुरक्षित पानी प्रयोग गरेको देखिँदैन । अर्को तर्फ २०७२ वैशाख १२ को महाभुकम्पका कारण अधिकांश पानीका श्रोतहरु नष्ट भएको स्थानीयवासीको गुनासो रहेको छ । यस नगरपालिकामा धेरैजसो घरपरिवारमा निजी तथा सार्वजनिक धाराहरु भएपनि त्यसमा निरन्तर पानी आउदैन । धारामा पानी नआउदा मानिसहरु घरबाट टाढा रहेको जरुवा वा मूलको पानी प्रयोग गर्न बाध्य छन् । तलको तालिकामा खानेपानी सम्बन्धी स्रोतको विवरणलाई देखाइएको छ ।

तालिका नं. ५.३.१ खानेपानी स्रोतको विवरण

खानेपानीको मुख्य स्रोत	परिवार संख्या	प्रतिशत
पाइप धारा घर कम्पाउण्डमा	१६२७	१७.३४
पाइप धारा सार्वजनिक	२८९२	३०.८३
डिप बोरिङ्ग	१४८४	१५.८२
ट्युबवेल हेन्डपम्प	३२	०.३४१
ढाकिएको इनार र कुवा	९९९	१०.६५
नढाकिएको इनार र कुवा	३१८	३.३९
मुलको पानी	२०२९	२१.६३
जम्मा	९३८१	१००

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ५.३.२ वडागत रुपमा खानेपानी स्रोत उपलब्धता सम्बन्धी विवरण

खानेपानीको स्रोत	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
पाइपधारा घरमा	११३	६६		३	१०	१०	१७६	२३४	५२६	११०	४२	१३६	२०१	१६२७
पाइपधारा सार्वजनिक	६१२	४१८	१२२	४२९	१४	९६	४	७	७६	२६४	४८८	१३८	२२४	२८९२
डिप बोरिंग		८	३३९	१८९	३३६	४२	२८	१	४४	६५	४७	३८१	४	१४८४
ट्युबवेल हेन्डपम्प	४					१	१४			१	९	२	१	३२
ढाकिएको इनार र कुवा	२९	५८	८९	६१	६	५५२	२०	५०	११	४२	४	७३	४	९९९
नढाकिएको इनारकुवा	१९	२०६	४	२	४	१	१	२२	४	३		५२		३१८
मुलको पानी	७९	१२१	२४	३९	२२९	४०८	२३०	३९४	११८	२	९१	२३२	६२	२०२९
जम्मा	८५६	८७७	५७८	७२३	५९९	१११०	४७३	७०८	७७९	४८७	६८१	१०१४	४९६	९३८१

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

५.३.२ शौचालय प्रयोगको अवस्था

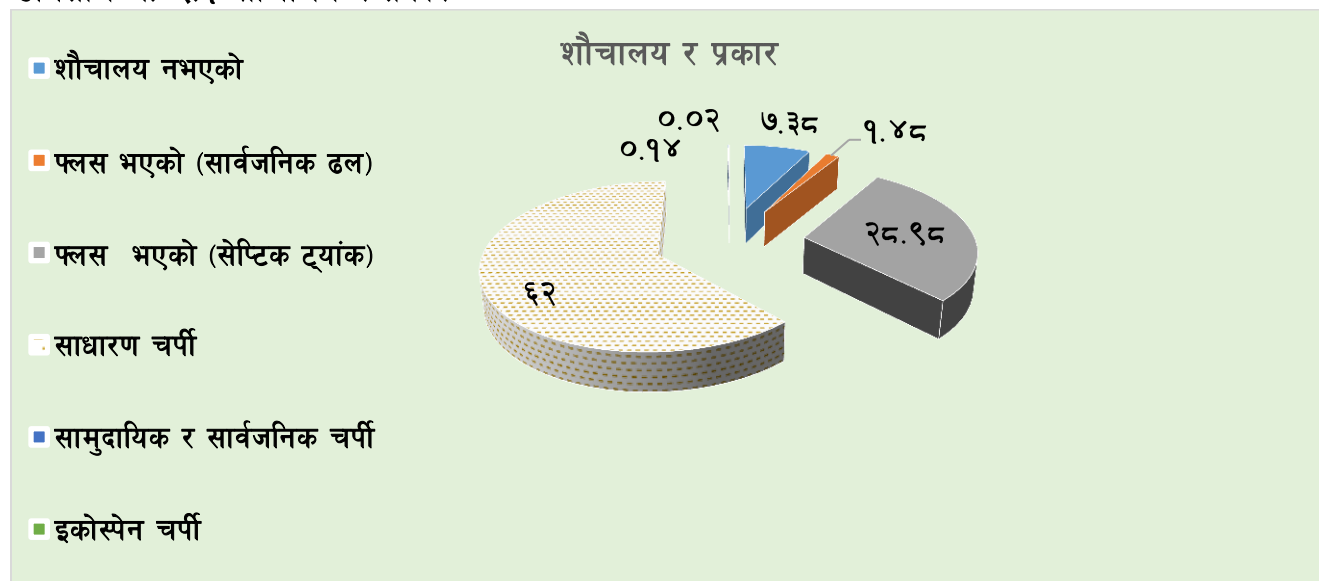
पाँचखाल नगरपालिका भित्र बस्ने ९३८१ घरपरिवार संख्या मध्य ६२ % अर्थात ५८१६ परिवारले शौचालयको रूपमा साधारण चर्पी प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ भने ६९२ (७.३८ प्रतिशत) को घरमा शौचालय नै रहेको छैन । पक्की शौचालय भएको परिवार संख्या ३०.४६ प्रतिशत रहेको छ । तलको तालिका र वृत्तचित्रमा शौचालय र यसको प्रकारको अवस्थालाई स्पष्ट पारिएको छ ।

तालिका नं. ५.३.३ शौचालय र प्रकार

सि नं	विवरण	जम्मा	प्रतिशत
१	शौचालय नभएको	६९२	७.३८
२	फलस भएको (सार्वजनिक ढल)	१३९	१.४८
३	फलस भएको (सेप्टिक ट्यांक)	२७१९	२८.९८
४	साधारण चर्पी	५८१६	६२.००
५	सामुदायिक र सार्वजनिक चर्पी	१३	०.१४
६	इकोस्पेन चर्पी	२	०.०२
	जम्मा	९३८१	१००.००

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

डायग्राम नं. ५.१ शौचालय र प्रकार

५.३.३ फोहोरमैला व्यवस्थापन

फोहोरमैला व्यवस्थापनमा यस वडाका वडावासीमा अभै पनि फोहोरमैला लाइ कसरी व्यवस्थापन गर्ने भन्ने कुराको ज्ञानको कमी भएको देखिन्छ । जसको फलस्वरूप मानिसको स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर त पर्छ नै, यसको अलावा वडाको सुन्दरतामा समेत कमी हुन आउछ । यसका लागी समय समयमा विभिन्न किसिमका

नगर पार्श्वचित्र, पाँचखाल नगरपालिका २०७५
कार्यक्रम संचालन गरेमा फोहोरमैला व्यवस्थापनमा विकास हुन गई वडालाई सफा, स्वच्छ तथा हरियाली वनाउन सकिन्छ ।

खानेपानी तथा सरसफाइ संवन्धी सहभागीतामुलक योजना निर्माण गरि यो वडा खुलादिशा मुक्त घोषणा भएको भए तापनि यस्को उचित सम्मान अझ हुन सकेको देखिदैन यस स्थानमा वसोवास गर्ने अधिकांस घरपरिवारले घरवाट निस्कने फोहोरनिश्चत स्थानमा फाल्ने गरेको पाइन्छ । यसका अलावा केही घरपरिवारले खोला, कूलोमा फाल्ने गर्ने गरेको पाइएकोछ, भने केही घरपरिवारले घरवाट निस्कने फोहोरलाई कम्पोस्ट मल वनाउने गरेका छन ।

५.४ समावेशिकरण

विश्वमा आधा जनसंख्याको भाग ओगटेको महिलालाई विकासको मुल प्रवाहमा समाहित गर्दै लैजानु आजको चुनौती हो । “जहाँ महिला सहभागीता त्यहाँ विकासमा परीपक्कता” भनेभै महिला सहभागीताले विकासमा प्राथमिकता पाउन थालेको छ । यस नपामा वसोवास गर्ने परिवारका सदस्यहरु कुनै न कुनै संघसंस्थामा आवद्ध रहेको देखिन्छ । समाजको हित तथा दिगो विकासका लागि सामाजिक संघ संस्थाहरुले विभिन्न तह तथा क्षेत्रहरु वाट विभिन्न प्रकारका योगदानहरु पुराइरहेका हुन्छन । सामाजिक संघ संस्थाहरुमा वनेको उपभोक्ता समिति, युवा क्लव, बाल क्लव, महिला तथा आमा समुह, सहकारी संस्था आदी पर्दछन ।

५.४.१ बालक्लव तथा संजालको विवरण

तालिका नं.५.४.१ बाल सञ्जालको अवस्था

वडा नं	बाल सञ्जालको विवरण	सदस्य संख्या		जम्मा
		लैंगिक आधार		
		बालक	बालिका	
९	जन जागरण आधारभूत	५	६	११
	सरस्वती प्रा. वि.	५	६	११
१	विद्यालयमा आधारित - २	११	९	२०
	समुदायमा आधारित - १			
७	समुदायमा आधारित - १	५	६	११
८	माधव स्मृती विकास केन्द्र	५	६	११
जम्मा				६४

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका २०७५

५.५ युवा तथा खेलकुद र मनोरञ्जन

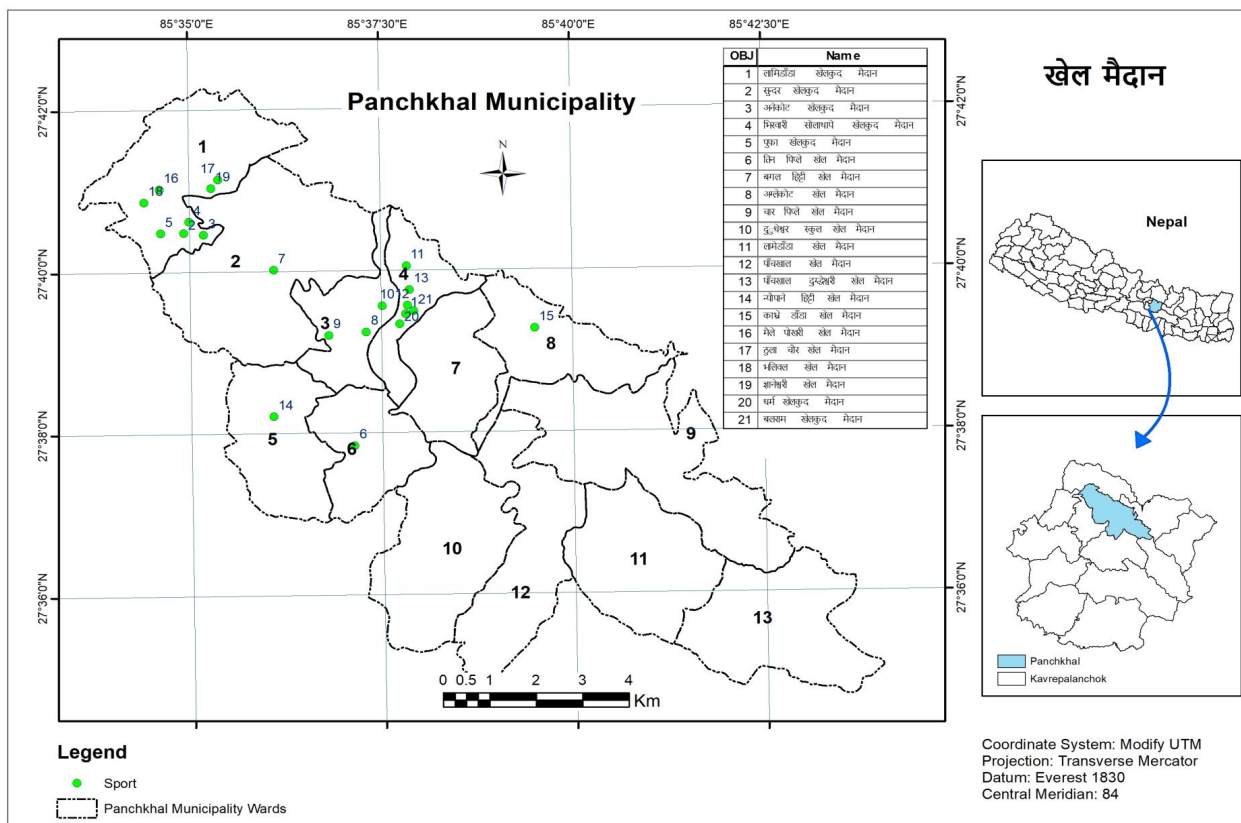
खेलकुद मानव जिवनको एक अभिन्न अङ्ग हो । मानिस स्वस्थ वन्न साथै स्वस्थ समाज निर्माण गर्न खेलकुदको महत्व अपरिहार्य जस्तै वनेको छ । यस नगरपालिकामा पनि स साना विभिन्न किसिमका खेदकुद मैदान रहेका छन । यस्ता मैदानहरुमा प्रायः फुटवल तथा भलिवल खेल्ने गरेको पाइएको छ । तलको तालिकामा यस नगरपालिका भित्र भएका खेलकुद मैदान सम्बन्धी विवरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं.५.५.१ खेल मैदान तथा पार्क सम्बन्धी विवरण

क्र.स	विवरण	ठेगाना
१	धर्म खेलकुद मैदान	पाँचखाल
२	बलराम खेलकुद मैदान	पाँचखाल

क्र.स	विवरण	ठेगाना
३	लामिडाँडा खेलकुद मैदान	पाँचखाल
४	सुन्दर खेलकुद मैदान	अनेकोट
५	अनेकोट खेलकुद मैदान	अनेकोट
६	भिरवारी सोलाथापे खेलकुद मैदान	अनेकोट
७	पुफा खेलकुद मैदान	अनेकोट

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

५.६ सार्वजनिक स्थल, पाटी पौवा र चौतारा

यस नगरपालिका भित्र रहेका वडाहरुमा विभिन्न प्रकारका सामुदायिक भवनहरु रहेको पाईन्छ । यस्ता भवनहरुमा विभिन्न किसिमका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने, वडा भेलागर्ने गरेको पाइन्छ । तलको तालिकामा पाँचखाल नगरपालिकाका भित्र रहेका सामुदायिक भवनहरुको विवरणलाई दिईएको छ ।

तालिका नं. ५.६.१ सामुदायिक भवनहरुको विवरण

क्र.सं.	सामुदायिक भवनको नाम	ठेगाना	हालको उपयोग
१	थुम्का चापाबोट	वडा नं १	निर्माणाधिन
२	मानेगाउँ सामुदायिक भवन	वडा नं १	निर्माणाधिन
३	ठाँटी भवन	वडा नं १	महिला समुह
४	कालिका देवि महिला भवन	वडा नं १	महिला समुह
५	महिला सहकारी भवन	वडा नं २	महिला समुह
६	आँखा सिविर भवन	वडा नं ३	समुह
७	कृषि सेवा सामुदायिक भवन	वडा नं ३	कृषि न.पा.

क्र.सं.	सामुदायिक भवनको नाम	ठेगाना	हालको उपयोग
८	भगवती महिला भवन	वडा नं ३	महिला समुह
९	खानेपानी सामुदायिक भवन	वडा नं ३	कृषि समुह
१०	महिला भवन	वडा नं ३	महिला समुह
११	घरेलु भवन	वडा नं ३	न.पा.
१२	चुनुवाट वस्ती भवन	वडा नं ४	चुनुवाट समुदाय
१३	महिला भवन	वडा नं ४	महिला समुह
१४	जनजाती भवन	वडा नं ४	जनजाती समुह
१५	डोने भवन	वडा नं ४	दनुवार केन्द्रीय कार्यालय
१६	सहकारी भवन	वडा नं ५	वडा कार्यालय
१७	महिला भवन	वडा नं ५	महिला समुह
१८	औरीदेवि महिला भवन	वडा नं ७	महिला समुह
१९	दुग्ध उत्पादन सामुदायिक भवन	वडा नं ७	सहकारी
२०	तीन कोठे सामुदायिक भवन	वडा नं ७	महिला समुह
२१	दुई तल्ले सामुदायिक भवन	वडा नं ७	महिला समुह
२२	दलित उत्थान महिला भवन	वडा नं ७	महिला तथा बालबालिका
२३	निरञ्जला सामुदायिक भवन	वडा नं ८	वन उपभोक्ता समिति
२४	साकिने महिला भवन	वडा नं ८	महिला समुह
२५	स्वर्णेश्वरी सहकारी भवन	वडा नं ८	सहकारी
२६	जनजागृती महिला भवन	वडा नं १२	मिटिङ्ग तालिम
२७	श्रीजनशील महिला भवन	वडा नं १२	तरकारी संकलन
२८	आँपघारी महिला भवन	वडा नं १२	निर्माणाधिन
२९	खाम्पुर भवन	वडा नं १२	मिटिङ्ग तालिम
३०	त्रिदेवी भवन	वडा नं १२	मिटिङ्ग तालिम
३१	कालिन्जोर सामुदायिक भवन	वडा नं १३	जनजाती समुह
३२	सहकारी भवन	वडा नं १०	स्थानीय वासी
३३	आत्मा निर्भर सहकारी भवन	वडा नं १०	स्थानीय वासी

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

परिच्छेद छः वन तथा वातावरणीय स्थिति

६.१ वन क्षेत्रको वर्तमान अवस्था

ग्रामिण अर्थतन्त्रमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने कृषि देखि लिएर जलश्रोत, पर्यटन आदिको विकासमा वन क्षेत्रले महत्वपूर्ण अवसरहरुको श्रृजना गरेको हुन्छ । तर बढ्दो जनसंख्या र अरु बैकल्पिक व्यवस्थाहरुको अभावमा वन क्षेत्रमा चाप बढी रहेको छ । जसले गर्दा वन जंगलको विनास, भू-क्षय, जैविक विविधतामा ह्रास जस्ता पर्यावरणीय प्रतिकूलताहरु बढ्दै गएको छ । यस अवस्थामा पाँचखाल नगरपालिकामा सहभागितामूलक वन व्यवस्थापन मार्फत गरिव तथा पिछडिएका वर्गको हितलाई ध्यानमा राख्दै वन क्षेत्रको संरक्षण, संवर्द्धन तथा दीगो विकास, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन, जैविक विविधताहरुको संरक्षण र विकास गर्न जरुरी देखिएको छ । यसो गर्न सकिएमा नगरपालिकामा रहेको कूल क्षेत्रफलको करीव ३८ प्रतिशत भू-भाग वन क्षेत्रले ढाकेकोले यस नगरपालिकाका मानिसले वनमा आधारित भएर पनि आर्थिक गतिविधिहरु संचालन गर्न सक्ने सम्भावना प्रशस्त देखिन्छ ।

दैविक प्रकोपले मानिसहरुलाई बेलाबेलामा सताउने पनि गर्ने गर्दछ । बेलाबेलामा आईपर्ने दैवी प्रकोपमा मुख्य रुपमा बाढी, पहिरो, भूकम्प तथा महामारी पर्दछन् । यस नगरपालिकामा अन्य प्रकोपको संभावना नरहेको भएतापनि बैशाख १२ गतेको महाभुकम्पले नगरपालिकालाई पुर्ण रुपमा प्रभावित गरेको थियो । यस नगरपालिकाका वडा तथा वस्तीहरुमा प्रकोप सम्बन्धी सकलन गरिएको तथ्याङ्कहरुलाई अध्ययन तथा विश्लेषण गर्दा धेरै परिवारहरु भुकम्पबाट पिडित रहेका छन् । तसर्थ यस नगरपालिकामा विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमहरु संचालन गरि न्युनीकरण तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ । वन वातावरण लगायत विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी थप विषयलाई तल व्याख्या गरिएको छ ।

६.१.१ वन सम्बन्धी विवरण

क्रं सं	वन सम्बन्धी विवरण	(वर्ग कि.मी)
१	वन क्षेत्र	३२.५४
२	घाँसे क्षेत्र	३.७
३	भाडी क्षेत्र	३.२७
४	वाँफो क्षेत्र	०.०३६
५	बगैचा	०.६
	जम्मा	४०.१४६

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, काभ्रे तथा जि.आई.एस. नक्सांकन २०७५

६.१.२ वन क्षेत्र र प्रकार सम्बन्धी विवरण

सि. नं	विवरण	हेक्टर
१	सामुदायिक वन हेक्टर	२९१५.६४
२	कबुलियती वन हे.	१८४.७२
	कुल वनक्षेत्र हे.	४०४०

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, काभ्रे २०७५

६.१.१ वन व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरण (सामुदायिक, कबुलियती, धार्मिक र नीजि वन)

यस नगरपालिकामा कबुलियति वनको विवरणलाई हेर्दा ३७ वटा रहेका छन् । जसको क्षेत्रफल जम्मा १७७२.२२ हेक्टर रहेको छ । तलको तालिकामा पाँचखाल नगरपालिकामा रहेका कबुलियत वन सम्बन्धी विवरणलाई देखाइएको छ ।

तालिका नं. ६.१.३ कबुलियती वन उपभोक्ता समूहको विस्तृत विवरण

सि.न	कबुलियत व.स. नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल	ई.व.का
१	चारपिप्ले १०	पाँचखाल ९	८.१६	महादेवस्थान
२	चारपिप्ले ११	पाँचखाल ९	१२.४८	महादेवस्थान
३	चारपिप्ले १२	पाँचखाल ९	१२.७	महादेवस्थान
४	चारपिप्ले १३	पाँचखाल ९	१०.४	महादेवस्थान
५	चारपिप्ले १४	पाँचखाल ९	१०.७२	महादेवस्थान
६	चारपिप्ले १५	पाँचखाल ९	९.९६	महादेवस्थान
७	चारपिप्ले १६	पाँचखाल ९	१०.७२	महादेवस्थान
८	चारपिप्ले १७	पाँचखाल ९	४.६४	महादेवस्थान
९	बदेली डुम्रेघारी १	पाँचखाल १२	६	महादेवस्थान
१०	बदेली डुम्रेघारी २	पाँचखाल १२	६.७५	महादेवस्थान
११	सिरिसघारी १८	पाँचखाल १२	३.५	महादेवस्थान
१२	सिरिसघारी १९	पाँचखाल १२	३	महादेवस्थान
१३	सिरिसघारी २०	पाँचखाल १२	३.५	महादेवस्थान
१४	सिरिसघारी २१	पाँचखाल १२	३.५	महादेवस्थान
१५	सिरिसघारी २२	पाँचखाल १२	३	महादेवस्थान
१६	सिरिसघारी २३	पाँचखाल १२	३	महादेवस्थान
१७	सिरिसघारी २४	पाँचखाल १२	३	महादेवस्थान
१८	डाँडागाउँ १(१) २८	पाँचखाल ९	४.५	महादेवस्थान
१९	डाँडागाउँ १(२) २९	पाँचखाल ९	४.५	महादेवस्थान
२०	डाँडाथोक (१) २५	पाँचखाल ९	५	महादेवस्थान
२१	डाँडाथोक (२) २६	पाँचखाल ९	५	महादेवस्थान
२२	डाँडाथोक (३) २७	पाँचखाल ९	५	महादेवस्थान
२३	ढुङ्गेधारा १	पाँचखाल ९	२.७	महादेवस्थान
२४	ढुङ्गेधारा २	पाँचखाल ९	२.७	महादेवस्थान
२५	सेतीदेवी १	पाँचखाल २	२.८७	महादेवस्थान
२६	सेतीदेवी २	पाँचखाल २	२.८७	महादेवस्थान
२७	रुप्से पोखरी	पाँचखाल २	५.५७	महादेवस्थान
२८	लेकालीटोल १	पाँचखाल २	४	महादेवस्थान
२९	लेकालीटोल २	पाँचखाल २	३.५	महादेवस्थान
३०	लेकालीटोल ३	पाँचखाल ९	३.७	महादेवस्थान
३१	भिरपानी १	पाँचखाल ९	२.६६	महादेवस्थान
३२	भिरपानी २	पाँचखाल ९	२.६६	महादेवस्थान
३३	डाँडाथोक ३	पाँचखाल ९	२.८८	महादेवस्थान
३४	भिरपानी ३	पाँचखाल ९	२.६६	महादेवस्थान
३५	माने च्यानडाँडा १	पाँचखाल २	२.२४	महादेवस्थान

३६	माने च्यानडाँडा २	पाँचखाल २	२.४४	महादेवस्थान
३७	माने च्यानडाँडा ३	पाँचखाल २	२.२४	महादेवस्थान

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, काभ्रे २०७५

तालिका नं. ६.१.४ सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको विस्तृत विवरण

सि.न	सा.व.उ.स.को नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल
१	धारापानी बिसाउना	पाँचखाल १२	१०.२५
२	धैरेनीपाखा	पाँचखाल १२	९.७५
३	खावाको रातोमाटे पाखा	पाँचखाल १२	१०८.१
४	बेलाखोलेपाखा	पाँचखाल १२	१४१.३
५	लब्लेड हडबडे किम्सी	पाँचखाल १२	१०.८२
६	भूवनेश्वरी	पाँचखाल १२	२४.६२
७	कर्केटार	पाँचखाल १२	६०.७
८	भैसेखोला	पाँचखाल ३	१३८.६१
९	बोक्से	पाँचखाल ४	१०२.४
१०	नाग्दी खोला	पाँचखाल ४,११	४५.२५
११	कुभिण्डेपाखा नारायणस्थान	पाँचखाल ७	८.४८
१२	गोल्मादेवी	पाँचखाल ७	६०
१३	शिखरपुर	पाँचखाल ७	५९.४१
१४	खानीखोला	पाँचखाल ७	४५.२५
१५	टोपल भिमसेन	पाँचखाल ९	७.१६
१६	वहलेखोला	पाँचखाल ९	३९.८

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, काभ्रे २०७५

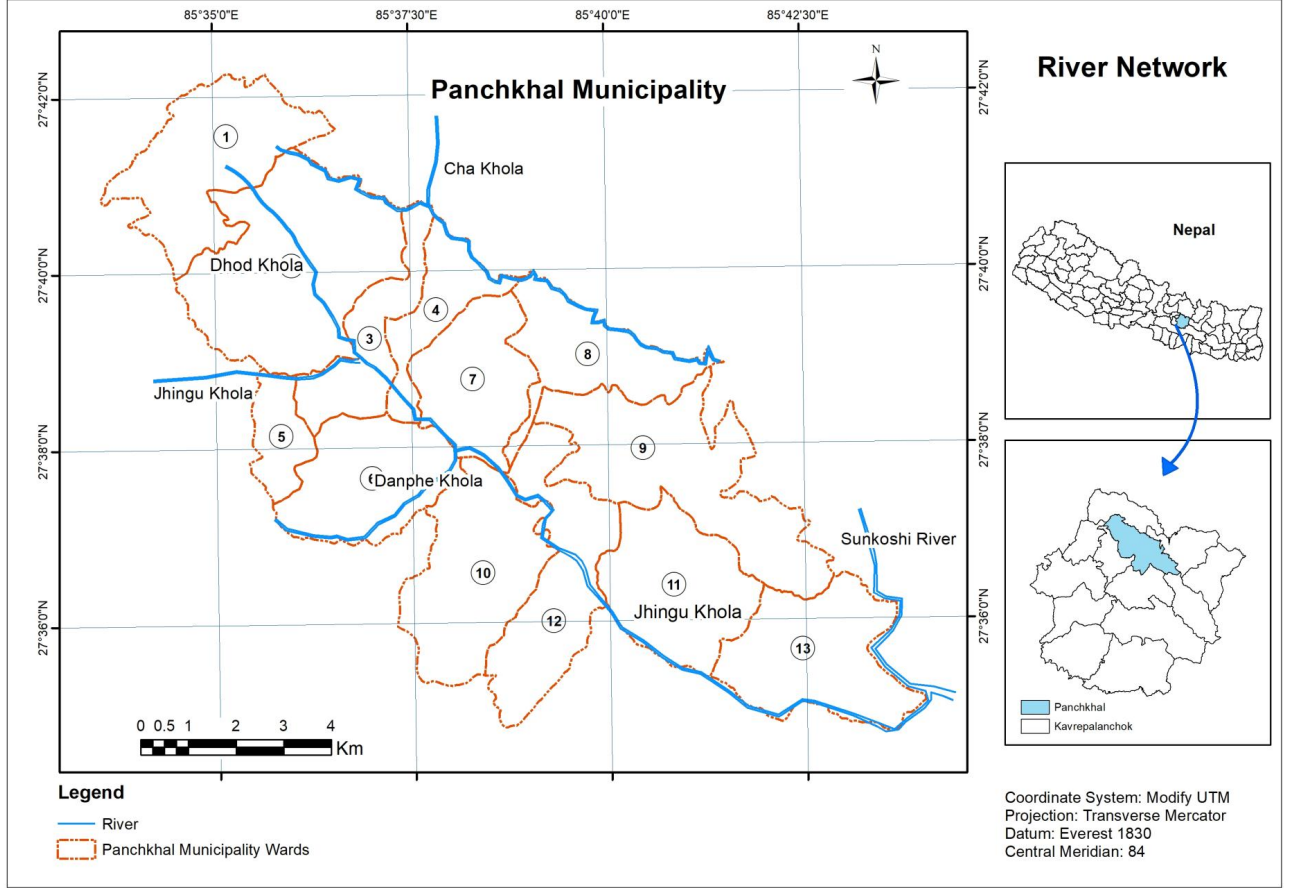
६.१.५ खानेपानीका प्राकृतिक स्रोतहरू

क्र.सं	स्रोत तथा मुहानहरू	वडा नं
१	अनैकोट खानेपानी	१
२	साद खोला खानेपानी मुहान	१
३	दाठे खोला खानेपानी मुहान	२
४	सिमखोला खानेपानी मुहान	२
५	पाँचखाल खानेपानी मुहान	३
६	थलथले कुवा	४
७	शिखरपुर सिमपोखरी	७
८	पुरानदी खानेपानी	७
९	सिमपाखा खानेपानी मुहान	८
१०	होक्से खानेपानी मुहान	८
११	मघाने खानेपानी मुहान	८
१२	तातोपानी खानेपानी मुहान	८
१३	भुतेको पधैरा	१३
१४	ढुंगेधारा खानेपानी मुहान	१३

क्र.सं	स्रोत तथा मुहानहरु	वडा नं
१५	तिपतिप्पे कुवा	१३

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

६.२ नदी तथा खोला सम्बन्धी विवरण

Data Source: Government of Nepal, Survey Department

६.२ जैविक विविधता र वातावरणीय सेवा

६.२.१ वासस्थानका आधारमा महत्वपूर्ण जनावर तथा चराचुरूङ्गीको विवरण

नगरमा पाइने मुख्य जनावरहरूमा सालक, चितुवा, भालु, बँदेल, दुम्सी, खरायो, स्याल, रतुवा मृग लङ्कुर, बाँदर आदि छन् भने चराचुरूङ्गीमा काग, परेवा, चिवे, कालिज, हुचिल, लाटोकोसेरा, भंगेरा, मैना, सुगा, बाज, ठेउवा, जुरेली, फिस्टा, तित्रा, बकुल्ला, चिल, गिद्ध, वनकुखुरा, ढुकुर जस्ता पंक्षी पाईन्छन् । गोहोरो, सर्प, छेपारो, माउसुली जस्ता सरीसृप, भ्यागुतो जस्ता उभयचर, विच्छी, फट्यांग्रा, वन मौरी, अरिङ्गाल, बारूलो र विभिन्न जातका अन्य किराहरू पाईन्छन् ।

६.२.२ महत्वपूर्ण वनस्पति विवरण

यस नगरपालिका अन्तर्गत पर्ने महाभारत क्षेत्र जुन जैविक विविधताले महत्वपूर्ण मानिन्छ, उक्त क्षेत्रमा पाइने मुख्य जडिबुटीहरूमा लौठसल्ला, सुगन्धवाल, चिराईतो, जटामसी, धसिंगरे, कुटकी, पाखनवेद, कुरिलो, सतिवयर, नूनढिकी, भ्याउ, पदमचाल, गुराँस, लप्सी, बेल आदि हुन् । तर यी जडिबुटीको व्यवसायिक

प्रयोजनका हिसावले प्रयोग भएको भने पाँडुदैन । यस बाहेक डाबर नेपालले उग्रतारा जनागलमा जडिबुटी खेती गरेको छ भने केही किसानहरूले पनि जडिबुटी खेती शुरूवात गरेका छन् । महाभारत क्षेत्रको हुंखर्क, भुग्देउ, च्यासिंखर्क, चलाल गणेशस्थान क्षेत्रमा पाइने केही महत्वपूर्ण जडिबुटीहरू लौठ सल्ला, ठिंघ्रे सल्ला, विस्वामा, लोक्ता, अर्घौली, भ्याउ, सुगन्धवाल, चिराइतो, मजिठो, कुरीलो आदि रहेका छन् ।

६.३ विपद् जोखिम व्यवस्थापन

अचानक प्राकृतिमा हुने असामान्य गतिविधीका कारण उत्पन्न भएका घटना वा नकारात्मक परिणामलाई प्राकृतिक प्रकोप भनिन्छ । प्राकृतिक प्रकोपका घटनाहरू कतिखेर घट्छन् भनेर एकिन साथ भन्न सकिदैन मात्र यसको पुर्वानुमान गर्न सकिन्छ । प्राकृतिक विपत्तिले ठुलो जनधनको क्षति गराउनका साथै ठुलो मानसिक विचलन ल्याउने गर्दछ । नेपालको सन्दर्भमा यसको ज्वलन्त उदाहरणको रूपमा २०७२ सालमा गएको महाभूकम्प लाई लिन सकिन्छ । त्यसैगरी हाम्रो देश नेपाल बाढि पहिरोको उच्च जोखिमयुक्त मुलक पनि भएको हुदा आईपर्ने प्राकृतिक विपत्ती प्रति समयमानै सावधानीका उपायहरू अपनाउनु आवश्यक छ । यसका लागि निर्माण गरिएका निति नियमका अक्षरस कार्यन्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ । साथै गृहमन्त्रालयको मातहतमा रहेको विपद् व्यवस्थापन महाशाखा लगायत जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्लाका अन्य सुरक्षा निकाय लगायत यस क्षेत्रमा काम गर्ने संघसंस्थाहरू चनाखो रूपमा रही आफ्नो भुमिका निर्वाह गर्नु पर्दछ । प्राकृतिक प्रकोपहरू मुख्य गरी निम्न प्रकारका हुन्छन् :

- भुकम्प
- आँधीहुरी
- बाढी
- पहिरो
- आगजनी
- डढेलो
- हैजाको माहामारी

विपद् व्यवस्थापनका रोकथामका उपायहरूमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक निति नियम बनाउनुका साथै भौतिक संरचनाहरूको निर्माण गर्दा विशेष सावधानी अपनाउने त्यसैगरी बृक्षारोपण गर्ने तटबन्ध गर्ने साथै प्राकृतिक विपत्ती सम्बन्धी जनचेतना जगाउने कार्यक्रमहरू संचालन गर्नुपर्ने अवस्था छ ।

अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टि, बाढीपहिरो, भुकम्प, ज्वलामुखी विष्फोट आदि प्रकोपहरू प्रकृति सिर्जित प्राकृतिक प्रकोप हुन् तर सबै किसिमका प्राकृतिक प्रकोपहरू प्राकृतिक कारणले मात्र हुदैनन् र मानविय लापरवाहीका क्रियाकलापहरूबाट पनि प्राकृतिक प्रकोप हुन सक्छ, जस्तै वनजङ्गलमा आगजनी हुनु, बाँध फुट्नु, बाढीपहिरो जानु आदि । यस्ता प्राकृतिक प्रकोपहरू रोकथाम र न्युनिकरणमा हामी सबैको समान जिम्मेवारी हुन्छ । तसर्थ, हामी सबैले विभिन्न किसिमका सम्भाव्य विपत्का कारणहरूको रोकथाम र न्युनिकरणका लागि घरपरिवार र समाजमा जनचेतना जगाउनु पर्छ । साथै सम्भाव्य विपत्को तयारीका बारेमा सधै सचेत रहनु पर्ने हुन्छ ।

बाढीपहिरो आएर धनजनको क्षति हुनु भनेको प्राकृतिक विपत् हो र घरजग्गा खोलाको नजिक हुनु भनेको बाढीको जोखिममा हुनु हो । त्यसैगरी निजी घरहरू, कलकारखानाहरू, बाँध र खेतीवाली भएका स्थानहरू बाढी

नगर पार्श्वचित्र, पाँचखाल नगरपालिका २०७५
पहिरोका लागि अति नै खतरापूर्ण ठाउँहरु हुन । बाढी पहिरो आएमा त्यहाँको समुदाय नै सडकटमा पर्छ । प्राकृतिक प्रकोपका अलवा मानव सिर्जित विपत् जस्तै बम विस्फोटन, रासायनिक दुर्घटना, सडक दुर्घटना, युद्ध, हिंसा, आतङ्क, आदिले पनि हाम्रो जिवनमा नकारात्मक असर पार्ने हुँदा यस्ता विपत्बाट सधैं सजग र होसीयार हुनु पर्दछ ।

पाँचखाल नगरपालिकामा प्रकोपको अवस्थालाई अध्ययन तथा विश्लेषण गर्दा २०७२ सालमा गएको महा भूकम्पबाट पाँचखाल नगरपालिका पनि प्रभावित भएकोछ । यस प्राकृतिक प्रकोपबाट नगरपालिकामा धनजन तथा मानसिक विचलनका समस्याहरु देखापरेका छन । यसको रोकथाम तथा निवारणका लागि प्राकृतिक श्रोतहरुको संरक्षणका लागि स्थानीय स्तरमा गरिने क्रियाकलापहरु जस्तै जनचेतनाको विकास, सुरक्षित वस्तीको निर्माण, वृक्षारोपण, वातावरणीय सरसफाइ, वनफँडानी रोकथाम सम्बन्धी कार्यक्रमहरु संचालन गरि आफ्नो जिम्मेवारी बहन गर्नका लागि समेत प्रोत्साहन गर्दै जानु पर्दछ । पाँचखाल नगरपालिकामा भूकम्पबाट प्रभावित घरपरिवार विवरणलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ६.३.१ २०७२ को भूकम्प प्रभावित घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

क्र.स	विवरण	संख्या
१	लाभग्राही	६७४७
२	गुनासो	८३९
३	जम्मा	७५८६
४	प्रथम किस्ता	७४६६
५	दोस्रो किस्ता	४२९५
६	तेस्रो किस्ता	१२३१ (२०७५ वैशाख मसान्त सम्म)

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका २०७५

तालिका नं. ६.३.२ खुला क्षेत्र वा खेल मैदान सम्बन्धी विवरण

क्र.स	विवरण	ठेगाना
१	सुन्दर खेलकुद मैदान	वडा नं.१
२	अनेकोट खेलकुद मैदान	वडा नं.१
३	भिरवारी सोलाथापे खेलकुद मैदान	वडा नं.१
४	पुफा खेलकुद मैदान	वडा नं.१
५	माभडिही खेलमैदान	वडा नं.२
६	टाके खेलमैदान	वडा नं.२
७	अगलेकोट खेलमैदान	वडा नं.३
८	चारपिप्ले खेलमैदान	वडा नं.३
९	संखरे आँप बोट खेलमैदान	वडा नं.३
१०	लामे डाँडा खेलमैदान	वडा नं.४
११	पाँचखाल दुर्गेश्वरी खेलमैदान	वडा नं.४
१२	न्यौपानेडिही खेलमैदान	वडा नं.५
१३	काभ्रेडाँडा खेलमैदान	वडा नं.८

स्रोत : पाँचखाल नगरपालिका २०७५

परिच्छेद ७ : भौतिक विकासको अवस्था

७.१ यातायात पूर्वाधार

हरेक समुदाय देखि लिएर वस्ती वस्तीको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको लागि आवश्यक आधारभूत पूर्वाधार सडक, यातायातको सबै भन्दा कम खर्चिलो माध्यम हो । पाँचखाल नगरपालिका क्षेत्र भित्र बसोबास गर्ने मानिसहरूले पूर्वाधार विकासका आधारमा के कस्तो प्रकारका सेवा सुविधा पाईरहेका छन् र त्यसको अवस्था के कस्तो रहेको छ भन्ने बारेमा अध्ययन गर्नको लागि यस क्षेत्रमा प्राप्त हुने न्यूनतम आधार क्षेत्रहरूलाई सहस्राब्दी विकास लक्ष्यले अंगिकार गरेको वातावरणीय दिगोपनलाई स्थानीयकरण गरी विश्लेषण गरिएको छ ।

७.१.१ सडक संजालको विद्यमान अवस्था

हालसालै बनेको नगर यातायात गुरुयोजना अनुसार पाँचखाल नगरपालिका भित्र रहेका पक्की, ग्राभेल तथा कच्ची सडक आदि सहितको सडक लम्बाईलाई हेर्दा यहाँ जम्मा जम्मी २९१.०५६ कि.मी सडक रहेको अवस्था छ । नगर यातायात गुरुयोजनाका अनुसार यस नगरपालिका भित्र चार प्रकारका सहकहरू रहेको देखिन्छ । क वर्गका सडक भित्र ४ वटा सडकहरू रहेका छन् जसको जम्मा कि.मि. १२.९५ रहेको छ । त्यसैगरि ख वर्गका सडकहरू २९ वटा रहेका छन् र यिनीहरूको जम्मा लम्बाई ८१.४५५ कि.मि. रहेको छ । ग वर्गका सडक भित्र ८९ वटा सडकहरू रहेका छन् र यि सडकहरूको जम्मा लम्बाई ११४.४० कि.मि. रहेको छ र अन्तमा घ वर्गका १४७ वटा सडकहरू रहेका छन् र यिनीहरूको जम्मा लम्बाई ८२.२५१ कि.मी. रहेको छ । पाँचखाल नगरपालिकामा रहेका सबै वर्गका सहकहरूको पुर्ण विवरण लगायत मुख्य सडक सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. ७.१.१ सडक सम्बन्धी विवरण (किमी)

“क” वर्गका सडक

सडक कोड	सडकको नाम	लम्बाई (कि.मी)
००१	घुमाउने चौर-छाप-कालिका उ.मा.वि-कोत्याङ्ग गाँउ-छिन्या पैरो-फेदी सडक	६.९११
००२	अरनिको राजमार्ग-तामाघाट-सिंगकाचटे-सुंगुरी-घट्ट(दिप बोरिङ्ग)-डाँफेखोला सडक	२.८२४
००३	छाप-आंसी खोला-नयाँगाँउ सडक	१.७४१
००४	काफ्ले डि - चारपिप्ले-एपिएफ-दोभान पार्टी- टडकी सडक	१.४८४
जम्मा		१२.९५

“ख” वर्गका सडक

सडक कोड	सडकको नाम	लम्बाई (कि.मी)
ख००१	सत्र डाँडा-दोङ्गाँउ-ज्यामिरकोट सडक	३.४७७
ख००२	DRCN-कृष्ण मन्दिर-ज्यामिरकोट-देविस्थान-श्री धनलक्ष्मी देवि मन्दिर-सहरेवोट-गिरी टोल-DRCN (बनेपा-रविओपी-पाँचखाल रोड) सडक	६.१९६
ख००३	तिनकुने-बगाल डि-देउराली पाठी पुने-ज्यामिरकोट सडक	३.२३४
ख००४	तिनकुने-बगाल डि-हाँगेठाँटी सडक	२.६५
ख००५	बाघ खोर-तल्लो थुम्का-माथिल्लो थुम्का सडक	१.५६३

सडक कोड	सडकको नाम	लम्बाई (कि.मी)
ख००६	किटिनी-सानो पिपल-जोर पिपल सडक	२.६०१
ख००७	तल्ली भञ्ज्याङ्ग-भँगेरी-४९ कि.मी सडक	२.०३४
ख००८	थाली भञ्ज्याङ्ग-कालीमाटी-पहुला सडक	२.३४६
ख००९	रातमाटे-राटाडी-खतार सडक	३.४९३
ख०१०	प्रतिक्षालय-डाँडाखर्क-५२ कि.मि सडक	१.७६८
ख०११	नयाँ सडक-कालिमाटी-थापाचौर-५४ कि.मि सडक	३.४८८
ख०१२	थापाचौर-भुम्लु गाँउपालिका सिमाना सडक	२.५५२
ख०१३	भान्से पोखरी-फुलबारी-गैरीगाँउ चारपिपल-लखपुर-पहारी बस्ती-सुनकोशी दोभान सडक	५.४१७
ख०१४	चापडाँडा-थपलिया चोक-श्रीराम स्कुल सडक	१.६०९
ख०१५	वडा कार्यालय-मानेगाँउ-शिखर कतेरी-वरको रुख-कुशलटार-खर्कचौर सडक	४.२९६
ख०१६	फेदी-धराने प्रा.वि-बरबन्दी सडक	२.०९७
ख०१७	कालिका मन्दिर-भेट्वालथोक-नारायणस्थान-भिमसेनस्थान-नागवेली सडक	५.३५७
ख०१८	दाल पिपल-नाग वेली सडक	०.९८९
ख०१९	पाँचखाल-पलाञ्चोक भगवती रोड-दलित बस्ती-जनजागरण प्रा.वि-आँपघारी सडक	१.३१९
ख०२०	नाग वेली-बाकुल्टार सडक	१.१८६
ख०२१	खहरेखोला-नारायण प्रा.वि-चरुवा बस्ती-नमोबुद्ध नगरपालिका सिमाना सडक	५.३१२
ख०२२	DRCN-चालिसे-कर्कटार-चिसापानी-ठकुरीगाँउ प्रा.वि-भास्मे-ठकुरी गाँउ-बुच्चाकोट सडक	३.८४१
ख०२३	आँपकोट-वरको बोट-भञ्ज्याङ्ग पोखरी-नयाँगाँउ सडक	१.८१४
ख०२४	तिनपिप्ले-ठुलीटार सडक	१.९८२
ख०२५	अरनिको राजमार्ग-गणेश मा.वि-वरको रुख-गिरीगाँउ-खाँवा-धुलिखेल नगरपालिका सिमाना सडक	४.२४३
ख०२६	अरनिको राजमार्ग-बकालीचोक-शिव मन्दिर-गाई फर्म-दिप बोरिङ्ग-घट्टा सडक	१.२७३
ख०२७	समाज कल्याण रोड-नगरपालिका कार्यालय-जोरपाटी सडक	१.१३२
ख०२८	केराघारी बस स्टप-जनउद्धार प्रा.वि-दलित बस्ती-APF सडक	१.८६
ख०२९	अरनिको राजमार्ग-केराघारी बस स्टप-शिव मन्दिर-सालथुङ्का चोक-तामाङगाँउ-धुलिखेल नगरपालिका सिमाना सडक	२.३२६
जम्मा		८१.४५५

“ग” वर्गका सडक

सडक कोड	सडकको नाम	लम्बाई (कि.मी)
ग००१	ज्ञान उदय मा.वि-जमुना बोट वन-कृषि सडक	१.४६५
ग००२	माउले पोखरी-माने सडक	१.९०३
ग००३	महिला भवन-छहरे छाँगा सडक	२.३८३
ग००४	ठाँटी-फुटबल खेल मैदान सडक	०.६५४

सडक कोड	सडकको नाम	लम्बाई (कि.मी)
ग००५	महिला भवन-शहिद पार्क सडक	०.८५९
ग००६	भञ्ज्याङ्ग टोल-लम्साल टोल-छहरे छाँगा सडक	२.२७८
ग००७	डोबी खोला-धुलिखेल नगरपालिका सिमाना सडक	१.२११
ग००८	जल हुंगा-दलित बस्ती सडक	०.३३५
ग००९	बाल डि-साहिली-ज्यामिरकोट सडक	३.३८८
ग०१०	DRCN-हर्सेचोक-माँझ डि-रातोपैरा सडक	१.७२४
ग०११	ट्याङ्की पार्टी-खोक-ट्याङ्की देउराली सडक	१.३३१
ग०१२	DRCN-भञ्ज्याङ्ग टोल-अर्चले-टेके सडक	३.७११
ग०१३	पाथी पुज्य चोक-भोटेरी वन सडक	०.६९८
ग०१४	खोक-लाउकेनी-देविस्थान सडक	१.९६१
ग०१५	आवास सडक	०.३१६
ग०१६	देवीस्थान-लाउकेनी-खोक सडक	१.१७४
ग०१७	तल्लो थुम्का-कोल्ड स्टोर सडक	१.४६६
ग०१८	ढाँप-दुधेश्वर मन्दिर सडक	०.८४१
ग०१९	अरनिको राजमार्ग-ढाँप खोलो-काली आँपको बोट-सिमाली घारी खुकुरी टार -अड्रे देवी मन्दिर-कुविन्डे खोल्सो-श्रीराम पार्टी बस स्टेशन (DRCN) सडक	०.७६६
ग०२०	४८ कि.मी-छा खोला सडक	०.६३४
ग०२१	चार पिप्ले-नयाँ बस्ती सडक	०.४३८
ग०२२	कालिमाटी-खोरन टोल-५३ कि.मी सडक	१.५९३
ग०२३	बेला छाँप-खरवेशी-डोबल्याङ-ओभेटार सडक	१.३९७
ग०२४	बेला छाँप-खरवेशी-डोबल्याङ-ओभेटार सडक	१.२८९
ग०२५	सि ओ २५ सडक	१.२३४
ग०२६	सातदोबाटो-लेकाली टोल-लामाटोल-रेखरटार सडक	२.७८८
ग०२७	आवास-भुम्तु गाँउपालिका सडक	१.४२९
ग०२८	सि ओ २८ सडक	०.८२६
ग०२९	ठाँटे मुनी-रोटेपिङ-कामी गाँउ सडक	२.१६८
ग०३०	श्रीराम स्कुल-नारपति चोक-ज्यामिरे बस्ती सडक	१.२५२
ग०३१	सातदोबाटो -काटुन्जे - डाँडाथोक सडक	१.१६९
ग०३२	भगवती स्कुल-फुटबल खेल मैदान-श्वारा सडक	१.०३४
ग०३३	DRCN-फेदी-बोटाटार-जारेटार बस्ती-खर्कचौर सडक	०.८९६
ग०३४	भञ्ज्याङ्ग-सकिने -जल हुंगा सडक	०.५३८
ग०३५	न.पा-मोठापाटी-खर्क-थुम्का सडक	१.६६२
ग०३६	काप्ले डि-साँझकाटे सडक	०.८०४
ग०३७	DRCN-खोल्सी-ठकुरी-बुच्चाकोट सडक	३.६३२
ग०३८	ठकुरी गाँउ-चरुवा बस्ती सडक	१.०४
ग०३९	जुरेली थुम्का-छड्के -खरवेशी सडक	२.०१४

सडक कोड	सडकको नाम	लम्बाई (कि.मी)
ग०४०	बेला रुम्ता सडक	१.५३४
ग०४१	वरको बोट-लुईटेल गाँउ सडक	१.६५४
ग०४२	बेलाछाप-खरवेशी-डोबल्याङ्ग-ओभोटार सडक	१.८०५
ग०४३	छापको बोट-इन्द्रमान-कनिके दोभान सडक	२.५१३
ग०४४	बाघदेवीको मन्दिर-खरेगाउँ सडक	०.८८१
ग०४५	DRCN-जनभावना प्रा.वि-ठुला गाँउ-जनजागरण प्रा.वि सडक	१.२३९
ग०४६	एकता बस्ती- कृषिपथ सडक	१.४५४
ग०४७	DRCN-आवास सडक	१.२२३
ग०४८	आँपको बोट- हेल्थपोष्ट-जोगीडाँडा-बाँनिया डि-अरनिको राजमार्ग सडक	१.२६८
ग०४९	३७ कि.मी-दुमकाँटे सडक	१.४३४
ग०५०	अरनिको राजमार्ग-भमरकोट हिमालयन स्कुल सडक	१.५४३
ग०५१	सेतीमाति-तिनपिप्ले सडक	०.५०२
ग०५२	हनुमानगढी-खाँवा सडक	२.२२२
ग०५३	खसीगढी-देवी मन्दिर सडक	०.९६३
ग०५४	मिलनचोक माटाखानी-दिप बोरिङ्ग-खाँवा सडक	१.०२
ग०५५	सर्वमंगल-नयाँ बस्ती-सल्लेनी गैरा सडक	२.७३७
ग०५६	छक्कमे -दोवार डि चोक	१.१५३
ग०५७	अरनिको राजमार्ग -धाप खोला-काली आँपकोबोट-सिमलीघारी-खुकुरीटार-अइरे देवी मन्दिर-कुविन्डे खोल्सो -श्रीराम पार्टी बस स्टेशन (DRCN) सडक	१.४७८
ग०५८	पाँचखाल-पलाञ्चोक भगवती-शान्तिगेट- UN Traning Centre-मजार टोल-राधा स्वामी-कालीआँपको बोट सडक	१.४९४
ग०५९	सरस्वती मा.वि ढाप-सिमलघारी सडक	०.६१५
ग०६०	तिनपिप्ले - वडा नं ६ कार्यालय-छेडा सडक	१.७३
ग०६१	खरेनी-सुर्वणे सडक	०.४०८
ग०६२	गैरा पिपल-त्रिपतिथोक-सौर्यडाँडा सडक	१.६५
ग०६३	खरेनी सडक	०.७३१
ग०६४	रातमाटे - खरेनी सडक	१.०२९
ग०६५	हुंगानावेशी-डाँफे खोला सडक	१.०८७
ग०६६	वडा नं ९ र १० को सिमाना सडक	०.९९३
ग०६७	अरनिको राजमार्ग -धाप खोला-काली आँपकोबोट-सिमलीघारी-खुकुरीटार-अइरे देवी मन्दिर-कुविन्डे खोल्सो -श्रीराम पार्टी बस स्टेशन (DRCN) सडक	०.५०१
ग०६८	आइतबारे खोल्सो-सानो पिप्ले-कुभिन्डे सडक	१.६९७
ग०६९	स्यानटन डाँडो-तिनखुट्टे-नारायणस्थाने-मुला पाटालो-मिजार टोल सडक	२.४२३
ग०७०	DRCN- श्रीराम पार्टी बस स्टेशन-गोडार-भिँकु खोला कनिका दोभान-RT सडक	१.१६२
ग०७१	ठुलागाँउ-पारीथोक-गुप्तेश्वर महादेव सडक	०.६७६
ग०७२	सालघारी-खरन्या सडक	०.५०४
ग०७३	अरनिको राजमार्ग-गणेश मा.वि सडक	०.९९६

सडक कोड	सडकको नाम	लम्बाई (कि.मी)
ग०७४	अरनिको राजमार्ग-अग्लेकोट-लमिठी-चार पिप्ले सडक	२.१५६
ग०७५	धैरनीडाँडा-राधाकृष्ण प्रा.वि सडक	१.६०७
ग०७६	खोरड टोल-अइसेलु खर्क-५२ कि.मी सडक	१.३७५
ग०७७	वडा कार्यालय-सुस्त मनष्टिति केन्द्र-कोल डाँडा सडक	१.४२४
ग०७८	खोटाटार-जरेटार बस्ती-खर्कचौर सडक	१.४६२
ग०७९	सातदोबाटो-रैकर बेशी सडक	२.७०९
ग००१	ज्ञान उदय मा.वि-जमुना बोटे वन-कृषि सडक	१.४६५
ग००२	माउले पोखरी-माने सडक	१.९०३
ग००३	महिला भवन-छहरे छाँगा सडक	२.३८३
ग००४	ठाँटी-फुटबल खेल मैदान सडक	०.६५४
ग००५	महिला भवन-शहिद पार्क सडक	०.८५९
ग००६	भञ्ज्याङ्ग टोल-लम्साल टोल-छहरे छाँगा सडक	२.२७८
ग००७	डोबी खोला-धुलिखेल नगरपालिका सिमाना सडक	१.२११
ग००८	जल हुंगा-दलित बस्ती सडक	०.३३५
ग००९	बाल डि-साहिली-ज्यामिरकोट सडक	३.३८८
ग०१०	DRCN-हर्सेचोक-माँझ डि-रातोपैरा सडक	१.७२४
जम्मा		११४.४०

"घ" वर्गका सडक

सडक कोड	सडकको नाम	लम्बाई (कि.मी)
घ००१	माने-कोटगेन डाँडा सडक	०.७६८
घ००२	कालिका स्कुल-सगुने सडक	०.५६
घ००३	स्याल मारा सडक	०.५३
घ००४	बालुवा भञ्ज्याङ्ग-सिमले लामिडाँडा सडक	०.५८४
घ००५	डि ००५ सडक	०.२८३
घ००६	ठाँटी- सिमले लामिडाँडा वन सडक	०.७४८
घ००७	शिव मन्दिर-चाखोला फेदी सडक	०.४७६
घ००८	लामिडाँडा चोक-शिव मन्दिर सडक	०.३१६
घ००९	खराने-छेडा सडक	०.३४१
घ०१०	आँप डाँडा-कालिनजोर-पुच्छर गाँउ सडक	१.४६१
घ०११	ज्यामिरकोट-वरकोबोट-थुम्का सडक	०.७४४
घ०१२	कोब नेपाल पोल्ट्री फर्म सडक	०.७५२
घ०१३	बुद्ध पार्क-गोल्मा देवी मन्दिर सडक	०.३९४
घ०१४	पाथी पुज्य-मिश्र टोल सडक	०.४४५
घ०१५	जोर पिपल-खर्क छुटेनी सडक	०.६८
घ०१६	डि ०१६ सडक	०.१०७
घ०१७	बलराम मोड-डाँडाखर्क सडक	०.२८४

सडक कोड	सडकको नाम	लम्बाई (कि.मी)
घ०१८	पाँचखाल-पलाञ्चोक भगवती-प्रतिक्षालय-आवास सडक	०.५८२
घ०१९	खोरुङ्ग टोल-थापाचौर सडक	०.८१६
घ०२०	डि ०२० सडक	०.५१५
घ०२१	चाँपको बोट-ठुलो पँधेरो सडक	१.४९३
घ०२२	सिमाना (भुम्लु गाँउपालिका र पाँचखाल नगरपालिका) सडक	०.९०१
घ ०२३	डि ०२३ सडक	०.२३१
घ०२४	सिमाना (भुम्लु गाँउपालिका र पाँचखाल नगरपालिका) सडक	०.४२२
घ०२५	भित्री आवास साडक	०.३०६
घ०२६	डि ०२६ सडक	०.३२२
घ०२७	पाँचखाल-पलाञ्चोक भगवती-गणेशस्थान चोक-साँठीघर- DRCN सडक	०.४७३
घ०२८	लम्साल टोल-डाँडा पोखरी-तल्लो दाहाल टोल सडक	०.२
घ०२९	गोल्मा देवी प्रा.वि-तामाङ बस्ती सडक	०.१५१
घ०३०	डि ०३० सडक	०.४२२
घ०३१	पाँचखाल प्रहरी चौकी-दलित बस्ती-शान्तिगेट सडक	०.६१४
घ०३२	ठुलोचौर-बेल डाँडा सडक	०.४३८
घ०३३	ठुलीचौरी-फदके सागु सडक	०.६३४
घ०३४	अरनिको राजमार्ग-समाज कल्याण प्रा.वि सडक	०.४
घ०३५	लम्साल टोल-छ्याने बजार छहरे खोला सडक	०.८९
घ०३६	थापालियाथोक-मोहरिया-माथिल्लो बस्ती सडक	०.६६१
घ०३७	काल्बी-ब्लक फ्याक्ट्री-ब्रम्हपुर-डाँडा सडक	०.८९६
घ०३८	बोटेदार भित्री सडक	०.५४६
घ०३९	स्ट्रमटार सडक	०.००९
घ०४०	बोटेदार-खहरेगाँउ सडक	०.६९८
घ०४१	खर बेशी जंगल-ठकुरी गाँउ प्रा.वि सडक	१.३३३
घ०४२	गंगा प्रा.वि-माने श्वारा-रसैते पाखा सडक	२.००२
घ०४३	भञ्ज्याङ्ग-थुम्का-कोशकाँडे सडक	२.११९
घ०४४	तिनघरे फाँट सडक	०.३४५
घ०४५	तिनघरे बस्ती सडक	०.३२९
घ०४६	फाँट-कृषि सडक	०.४८५
घ०४७	नागबेली-कृषि सडक	०.४४३
घ०४८	अरनिको राजमार्ग-भ्याली स्कुल-आर्थिक विकास बैंक-सरस्वती स्कुल सडक	०.७२३
घ०४९	डि ०४९ सडक	०.४०७
घ०५०	डि ०५० सडक	०.७२८
घ०५१	डि ०५१ सडक	०.२२६
घ०५२	पादुला-सुवर्ण खोल्सा-सिम-भैसेली गाँउ सडक	०.९३५
घ०५३	डि ०५३ सडक	०.१२
घ०५४	आँपघारी-राम्चे -भालेश्वर महादेव सडक	१.१९२
घ०५५	डि ०५५ सडक	०.७४

सडक कोड	सडकको नाम	लम्बाई (कि.मी)
घ०५६	डि ०५६ सडक	०.५७६
घ०५७	डि ०५७ सडक	०.४१९
घ ०५८	डि ०५८ सडक	०.३३९
घ०५९	डि ०५९ सडक	०.५५२
घ०६०	बेला गाँउदो-नर्सरी सडक	०.२१७
घ०६१	किटिनी-हनुमान भट्ट-रानाबास सडक	१.१६१
घ०६२	भिँगु खोला कनिका दोभान-ढेकुरे खोल्सो सडक	०.५०८
घ०६३	किटिनी-ढाँप खोला-भिँगु खोला	०.४३
घ०६४	पोखरी-श्रीराम पार्टी बस स्टेशन सडक	०.४२२
घ०६५	नारायणस्थान-ढाँप खोला सडक	०.४८८
घ०६६	सानो पिपल-तिनखुट्टे सडक	०.८२१
घ०६७	सानो पिपल-गल्छीदा सडक	०.३०६
घ०६८	पलाञ्चोक सडक-खाँटीडाँडा वन सडक	०.१७२
घ०६९	फुसोमाटो-ठुलो पिप्ले सडक	०.८४१
घ०७०	राधा स्वामी-खुखुरीटार सडक	०.६२१
घ०७१	कुखुरेटार-किटिनी-उज्वालीचौर सडक	१.०५८
घ०७२	काली आँपको बोट-नयाँ बस्ती सडक	०.३६१
घ०७३	डि ०७३ सडक	०.०८३
घ०७४	छाँप पिपलचोक-रामपुर टोल-खर्कचौर-ब्लक फ्याक्ट्री सडक	०.६२२
घ०७५	डि ०७५ सडक	०.०५१
घ०७६	मोठापाटी-नगरपालिका कार्यालय सडक	०.६७९
घ०७७	डि ०७७ सडक	०.१४
घ०७८	डि ०७८ सडक	०.२०२
घ०७९	अरनिको राजमार्ग-नयाँ बस्ती-काली आँपको बोट सडक	०.६
घ०८०	डि ०८० सडक	०.२२
घ०८१	डि ०८१ सडक	०.२२१
घ०८२	डि ०८२ सडक	०.७४७
घ०८३	वडा कार्यालय-बोटे खोला सडक	०.६२४
घ०८४	खोक-कठौरी सडक	०.११३
घ०८५	DRCN-खानीगाँउ-रातो पैरा सडक	२.०७
घ०८६	जेठिया चौतारा-धोटखोला सडक	०.५३५
घ०८७	तिनकुने-गलाखेत-बगाल डि सडक	०.५०२
घ०८८	सिमखेत -द्वारे डि सडक	०.३३६
घ०८९	छोलेचौर-ढकाल टोल-खर्क सडक	०.५८६
घ०९०	ढकालटोल सडक	०.०९४
घ०९१	टंके-अधिकारी टोल रोड	०.१०१
घ०९२	डि ०९२ सडक	०.०६२
घ०९३	सालथुम्का-रयाले सडक	०.२२६

सडक कोड	सडकको नाम	लम्बाई (कि.मी)
घ०९४	जल हुंगा-सर्वमंगल-चार पिपले -सल्लेनी गैरे सडक	०.६५६
घ०९५	डि ०९५ सडक	०.०६१
घ०९६	अरनिको राजमार्ग-पार्टी घर-जोरपाटी सडक	१.२८१
घ०९७	DRCN- जोरपाटी -Poultry Farm-लाउकिने-A007 सडक	२.१
घ०९८	ठाँटी-मयलडाँडा-आसि खोला सडक	२.७९४
घ०९९	शंकर बेल सडक	०.१७७
घ१००	बानिया DI-संगुरे सडक	०.३०४
घ१०१	डि १०१ सडक	०.०३२
घ१०२	नारायण प्रा.वि- छहरे सडक	०.६१४
घ१०३	गणेश मन्दिर-भिँगना देवी प्रा.वि.-छेदा सडक	०.३६८
घ१०४	छेदा-पिपलटार सडक	०.४६२
घ१०५	धैरेनी ठुलोचौर-जैसी डि सडक	०.६७२
घ१०६	धैरेनी वन-सानाचौर सडक	०.४०१
घ१०७	एकता बस्ती-कृषिपथ सडक	०.७८५
घ१०८	खोलाचौर-ज्यामदेल बेशी सडक	०.४८२
घ१०९	डि १०९ सडक	०.३०२
घ११०	भञ्ज्याङ्ग पोखरी-बोटेदार सडक	०.३३४
घ१११	रानीपानी- भञ्ज्याङ्ग पोखरी सडक	०.६३१
घ११२	डि ११२ सडक	०.३१२
घ११३	बालुवाटार-स्वामीकोबोट-इन्द्रमान सडक	०.७०४
घ११४	राधाकृष्ण मन्दिर-लुइटेलगाँउ-पाँचको बगैँचा सडक	१.५८८
घ११५	Engineer को घर- अर्धेरी खोला सडक	०.२९२
घ११६	बेला-चिउरी बोट-धुरपुरा-कोव नेपाल सडक	१.१५८
घ११७	पिपल बोट-छाँप सडक	०.३७१
घ११८	बेला-साल थुम्का सडक	०.३९३
घ११९	भष्मे -ठकुरीगाँउ सडक	०.३३४
घ१२०	डि १२० सडक	०.२५२
घ१२१	चरुवा बस्ती सडक	०.८९१
घ१२२	डि १२२ सडक	०.२५९
घ१२३	देउतीस्थान सडक	०.३८३
घ१२४	नारायण प्रा.वि-मसर खोला सडक	०.३०९
घ१२५	महेन्द्र सडक	०.४४२
घ१२६	३६ किलो-भान्से सडक	०.४७३
घ१२७	भमरकोट-कृष्ण मन्दिर सडक	०.५१२
घ१२८	भमरकोट-कोत देवी मन्दिर सडक	०.२१३
घ१२९	कोत थुम्का सडक	०.२६७
घ१३०	डि १३० सडक	०.६६२

सडक कोड	सडकको नाम	लम्बाई (कि.मी)
घ१३१	डि १३१ सडक	०.४०९
घ१३२	डि ३१२ सडक	०.१६९
घ१३३	तल्लो थुम्का-भञ्ज्याङ्ग सडक	०.३७२
घ१३४	पुरानो पोखरी-खानीगाँउ सडक	०.२०२
घ१३५	ज्यामिरकोट-डाँडाखेत सडक	०.९८४
घ१३६	डि १३६ सडक	०.४६६
घ१३७	रोटेपिङ्ग-देवीस्थान पहारी खोला सडक	०.८९१
घ१३८	लम्साल टोल भित्री सडक	०.३४४
घ१३९	धारे डाँडा सडक	०.१८५
घ१४०	डि १४० सडक	०.२१२
घ१४१	अरनिको राजमार्ग-तामाघाट-खतमोटर बाटो	०.८९४
घ१४२	३६ -किलो -माटाखानी सडक	०.४५४
घ१४३	पाधलीचौर सडक	०.१९७
घ१४४	महिला भवन-घाटिपिपल सडक	०.३६१
घ१४५	बाङ्गे-धौद्रा सडक	०.२६७
घ१४६	अइरी देवी मन्दिर-फुटबल खेल मैदान-नारायणस्थान सडक	०.७४१
घ१४७	गोल्मा देवी प्रा.वि-तामाडगाँउ सडक	०.३६९
जम्मा		८२.२५१

श्रोत: नगर यातायात गुरुयोजना, पाँचखाल नगरपालिका २०७५

७.२ निर्माणाधिन नगरस्तरीय सडक व्यवस्थापन

विकास पुर्वाधारको प्रमुख मेरुदण्डको रूपमा रहेको सडकले अन्य विकास निर्माणमा पनि अत्यन्तै सहयोगी भुमीका निर्वाह गर्ने कुरामा कुनै दुइमत छैन । विकास कार्यलाई अझ बढी चुस्त दुरुस्त तथा तन्दुरुस्त बनाउनको लागि सडक यातायात लाई नै मध्यनजर गर्दै पाँचखाल नगरपालिकामा पनि तिब्र रूपमा सडक व्यवस्थापनलाई निरन्तरता दिइएको पाइन्छ ।

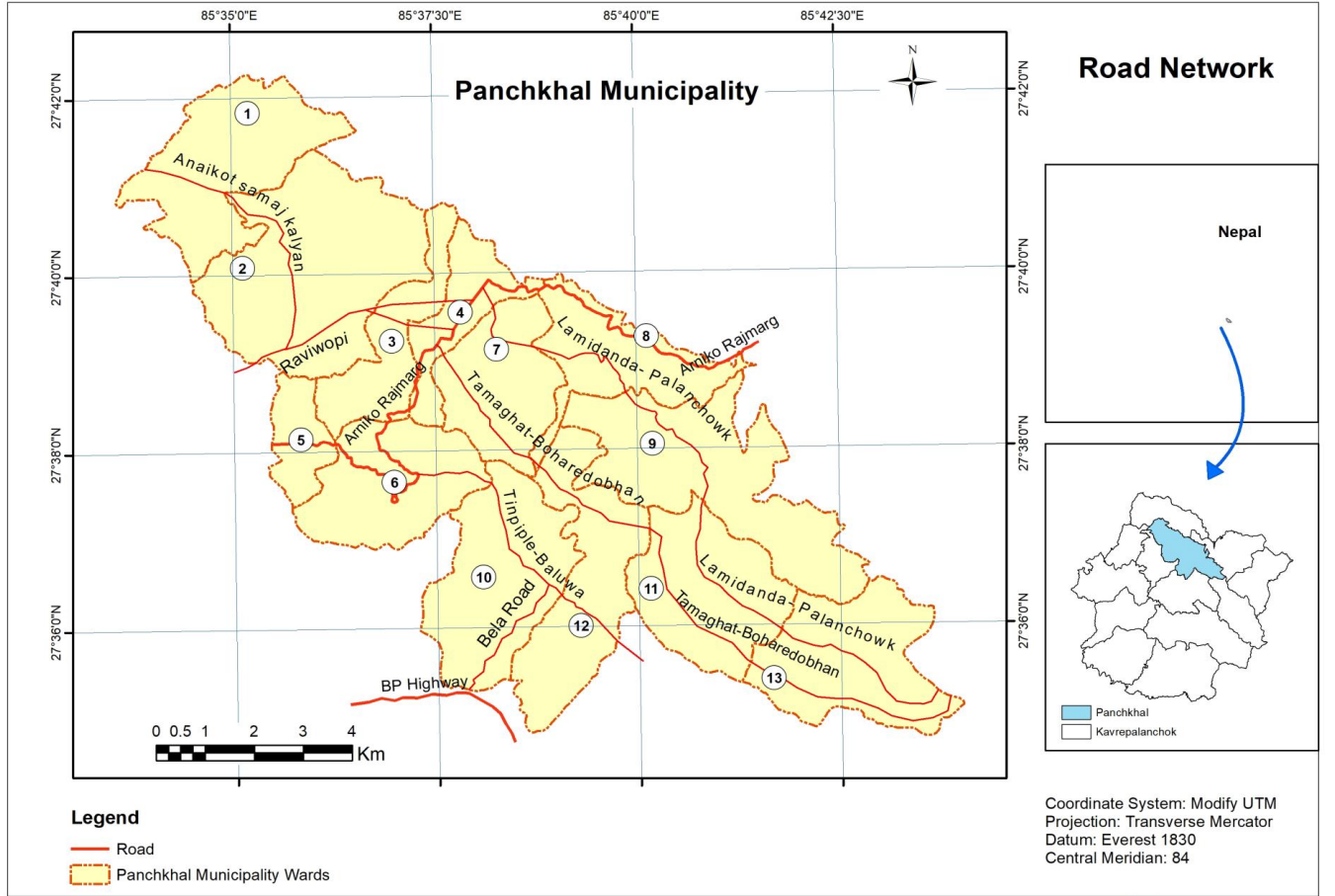
७.३ भोलुंगे पुल तथा पुलपुलेसा

यातायातलाई सहज बनाउनका लागि पुलपुलेसाहरुको पनि ठुलो महत्व रहेको हुन्छ । ठुला तथा साना नदिहरु भएको स्थानहरुमा सहज रूपमा यातायात संचालन गर्न गराउनका लागि मोटरेवल पुलहरुको आवश्यकता पर्दछ भने ग्रामिण स्थानहरुमा भोलुङ्गे पुलहरुले यसको काम गरि रहेका हुन्छन । यस नगरपालिका भित्र साना ठुला गरी विभिन्न प्रकारका पुलहरु रहेको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा, सडक पुल तथा काठ वा बाँसवाट वनेको कच्ची पुलहरु रहेका छन । तलको तालिकामा पुल, त्यस पुलवाट जोडिने वस्तीहरुको नामको वारेमा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ७.३.१ पुल तथा कल्भर्ट सम्बन्धी विवरण

क्र.स	विवरण	दाँया स्थान	बायाँ स्थान	सहयोगी निकाय
१	तामाघाट पक्की पुल	तामाघाट	तामाघाट	नेपाल सरकार
२	दर्शन ढुङ्गे पक्की पुल	नयाँ वस्ती	टाके	नेपाल सरकार
३	धाप खोला पक्की पुल	वडा नं ४	वडा नं ७	नेपाल सरकार
४	हर्से खोला	बनेपा	धुलीखेल	नेपाल सरकार
५	भिगु खोला पक्की पुल	तामाघाट	पिपल डाँडा	नेपाल सरकार
६	फेदी भोलुङ्गे कच्ची पुल	जिरो किलो	फेदी	नेपाल सरकार
७	डाँफे ढुङ्गानावेशी भोलुङ्गे पुल	ढुङ्गानावेशी	तामाघाट	नेपाल सरकार
८	कजवे पक्की पुल	श्री रामपाटी	डाँडापाथरा	नेपाल सरकार
९	चारखोले भोलुङ्गे पुल			नेपाल सरकार
१०	लुकु भुकु खोला भोलुङ्गे पुल	धोर्डिङ्ग डाँडा	तिमाल	नेपाल सरकार
११	डाँफे खोला भोलुङ्गे पुल	पाँचखाल	वडा नं १०	नेपाल सरकार
१२	ढोप खोला पक्की पुल	पाँचखाल ४	पाँचखाल ७	नेपाल सरकार

श्रोत: नगर यातायात गुरुयोजना, पाँचखाल नगरपालिका २०७५

७.४ इन्धन उपयोग विवरण

यस नगरपालिकामा बसोबास गर्ने ५११२ घरपरिवारको (५४.५० प्रतिशत) खाना पकाउने प्रमुख इन्धन काठ वा दाउरा रहेको छ। यस्तैगरी इन्धनको रूपमा यहाँका बासिन्दाहरूले एल.पी ग्याँस पनि ३८९८ (४१.५५२ प्रतिशत) घरपरिवारले प्रयोग गर्दै आएको तथ्यांकले देखाएको छ। त्यस्तै वायोग्याँस, मट्टितेल, विद्युतको स्रोतबाट खाना पकाउने परिवारको संख्या न्यून रहेको छ। तलको तालिकामा नगरपालिका तथा वडामा रहेको इन्धनको किसिम सम्बन्धी विवरणलाई दिईएको छ।

तालिका नं. ७.४.१ इन्धन प्रयोगको किसिम सम्बन्धी विवरण

विवरण	परिवार संख्या	प्रतिशत
काठ वा दाउरा	५११२	५४.४९३
मट्टितेल	३१	०.३३०५
एल.पी ग्याँस	३८९८	४१.५५२
गोबर वा गुँइठा	४८	०.५११७
गोबर ग्याँस र बायोग्याँस	२७२	२.८९९५
बिजुली	६	०.०६४
अन्य	१४	०.१४९२
जम्मा	९३८१	१००

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ७.४.२ वडागत इन्धन प्रयोगको किसिम सम्बन्धी विवरण

विवरण तथा वडा नं.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
काठ र दाउरा	५९०	६०२	१८०	१६१	३४४	९९	२२०	५४७	५८९	३१९	५१३	४७०	४७८	५११२
मट्टितेल	३							१	१९			६	२	३१
एल.पी.ग्याँस	१५६	२४१	३२३	५५९	२४१	१००६	२३४	१४७	१६५	१४४	१५८	५१०	१४	३८९८
गोबर र गुँइठा	१४	१		२	७		१	१	१	४	२	१५		४८
गोबर ग्याँस र बायोग्याँस	९२	३३	७४		७	३	१७	७	२	१९	५	१२	१	२७२
बिजुली	१			१		२	१					१		६
अन्य			१					५	३	१	३		१	१४
जम्मा	८५६	८७७	५७८	७२३	५९९	१११०	४७३	७०८	७७९	४८७	६८१	१०१४	४९६	९३८१

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७५

७.४.१ बत्ति बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार / विद्युत तथा बैकल्पिक उर्जा

यस नगरपालिकाको कुल जनसंख्या मध्य प्रायजसो परिवारमा बत्तीको सेवा उपलब्ध छ। यस नगरपालिकामा बसोबास गर्ने नगरबासीहरूले राष्ट्रिय प्रसारणमार्फतको विद्युतको सेवा उपभोग गरेका छन्। जस अनुसार ९२८१ परिवारले राष्ट्रिय प्रसारणबाट विद्युत सेवा प्राप्त गरेका छन्। यो संख्या यस नगरपालिकाको कुल घरपरिवार संख्याको ९८.९३ प्रतिशत हुन आउदछ। तलको तालिकामा विद्युत तथा उज्यालो सेवा उपलब्ध परिवारको विवरणलाई देखाईएको छ।

तालिका नं. ७.४.३ विद्युत सेवा प्रयोग सम्बन्धी विवरण

सि. नं.	विवरण	जम्मा	प्रतिशत
१	विजुली	९२८१	९८.९३
२	मट्टितेल	६५	०.६९
३	वायोग्याँस	५	०.०५
४	सोलार बत्ती	१६	०.१७
५	अन्य	१४	०.१५
	जम्मा	९३८१	१००.००

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ७.४.४ वडागत विद्युत सेवा प्रयोग सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
विजुली	८५२	८७६	५७०	७२१	५९७	१११०	४६९	६९८	७५७	४८३	६७७	९७८	४९३	९२८१
मट्टितेल	४		२	१	१		२	३	१५	३	१	३२	१	६५
वायोग्याँस				१	१				२				१	५
सोलार बत्ती		१	५				२	२	२		१	३		१६
अन्य			१					५	३	१	२	१	१	१४
जम्मा	८५६	८७७	५७८	७२३	५९९	१११०	४७३	७०८	७७९	४८७	६८१	१०१४	४९६	९३८१

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका तथा घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

७.५ सञ्चार तथा प्रविधि

नेपाल टेलिकम प्रा.लि. तथा एनसेल प्रा.लि. मार्फत यस नगरपालिकामा विभिन्न दूर सञ्चार सेवाहरू उपलब्ध रहेका छन् । सञ्चार प्रणालीमा हुलाक, निजी कुरियर, टेलिफोन, फ्याक्स तथा इन्टरनेट जस्ता आधुनिक सञ्चार सुविधाहरू पनि यस नगरपालिकामा उपलब्ध रहेका छन् । साथै यस्ता सेवा ठाउँ-ठाउँमा खुलेका साइबर क्याफेहरू, होटल, लज, विद्यालय र क्याम्पसहरूमा पनि उपलब्ध रहेकाले दुर सञ्चार सेवामा सर्वसाधारणको पहुँच सजिलो भएको छ ।

७.५.१ हुलाक तथा पत्रपत्रिका सम्बन्धी विवरण

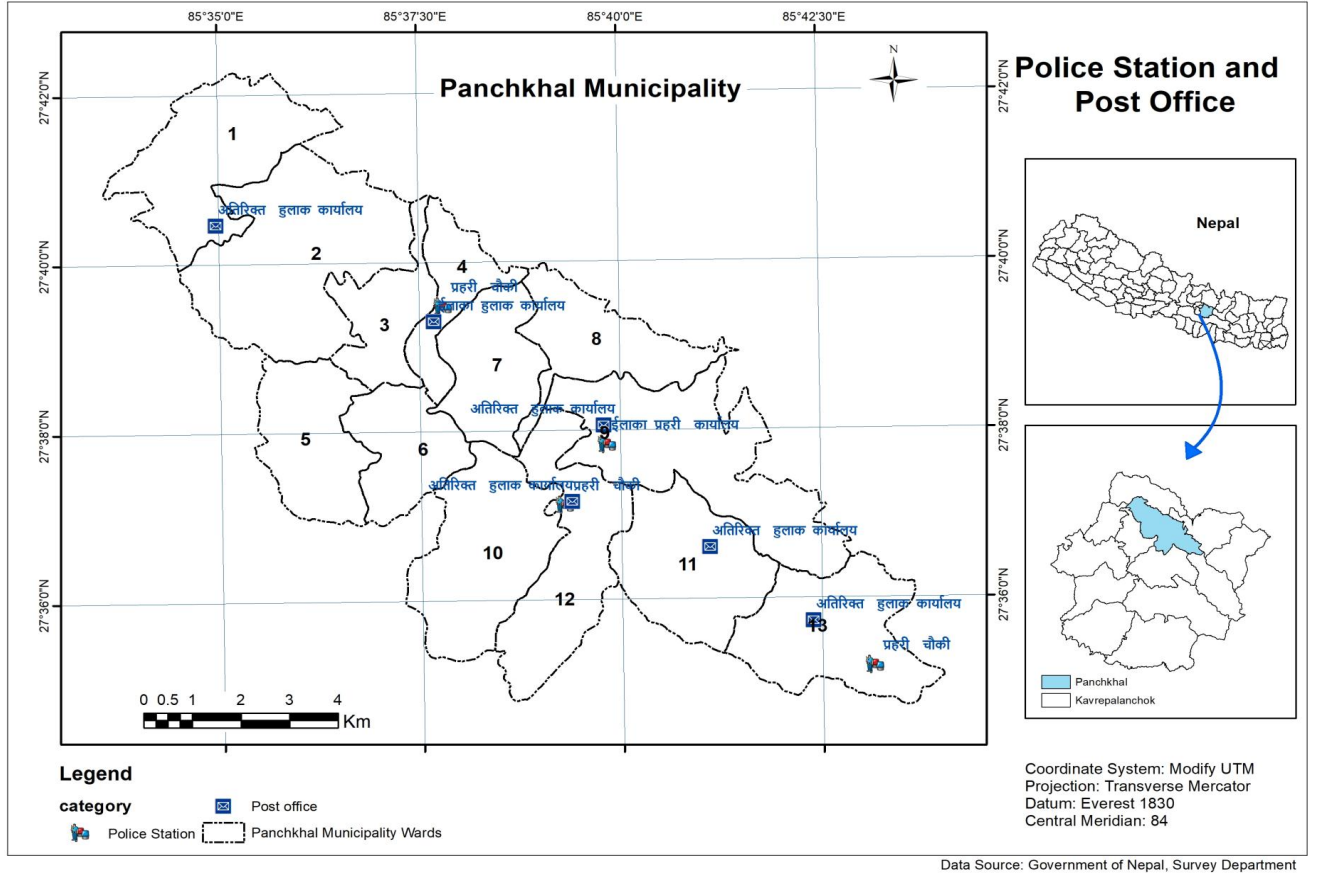
सञ्चारको अर्को साधन हुलाक सेवा पनि एक हो । जिल्ला हुलाक कार्यालय काभ्रेपलाञ्चोक सुरुवातसँगै सूचना तथा खबरहरू आदान प्रदानमा सरल र सुलभ भएको छ । जिल्ला हुलाक कार्यालयको साथै यस नगरपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयलाई तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका नं. ७.५.१ पाँचखाल नगरपालिका भित्रका हुलाक कार्यालय

क्र. स.	नाम	स्थान	वार्ड नं.
१.	ईलाका हुलाक कार्यालय	पाँचखाल	४
२.	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	अनैकोट	१
३.	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	बालुवा	१२
४.	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	साठिघर	
५.	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	खरेलथोक	११
६.	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	कौशिदेखा	१३

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका तथा घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

७.४ नगरपालिका अन्तर्गतका सरकारी भवन सम्बन्धी विवरण

क्र सं	भवनको नाम	स्थान	कार्यालयको नाम	भवन	अवस्था
१	वडा कार्यालय	पदालीचौर	वडा नं १ कार्यालय	२ तल्ला	राम्रो
२	वडा कार्यालय र नगरपालिकाको कार्यालय	समाजकल्याण	वडा नं ३ र नगरपालिका	१ तल्ला	राम्रो
३	मसला वाली, वन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय	तामाघाट, पाँच खाल	मसला वाली, वन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय	२ तल्ला	राम्रो
४	वडा कार्यालय	तिनपिप्ले	वडा नं ६ कार्यालय	२ तल्ला	राम्रो
५	वडा कार्यालय	होक्से बजार	वडा नं ८ कार्यालय	१ तल्ला	राम्रो
६	वडा कार्यालय	पलाञ्चोक	वडा नं ९ कार्यालय	१ तल्ला	राम्रो
७	वडा कार्यालय	खरेलथोक	वडा नं ११ कार्यालय	१ तल्ला	राम्रो
८	वडा कार्यालय	बालुवा	वडा नं १२ कार्यालय	१ तल्ला	राम्रो
९	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	दुलालचोक	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	२ तल्ला	राम्रो

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

७.५ शवदाहस्थल सम्बन्धी विवरण

नाम	ठेगाना
तामाघाट शवदाह स्थल	तामाघाट

श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका तथा स्थलगत सर्वेक्षण २०७५

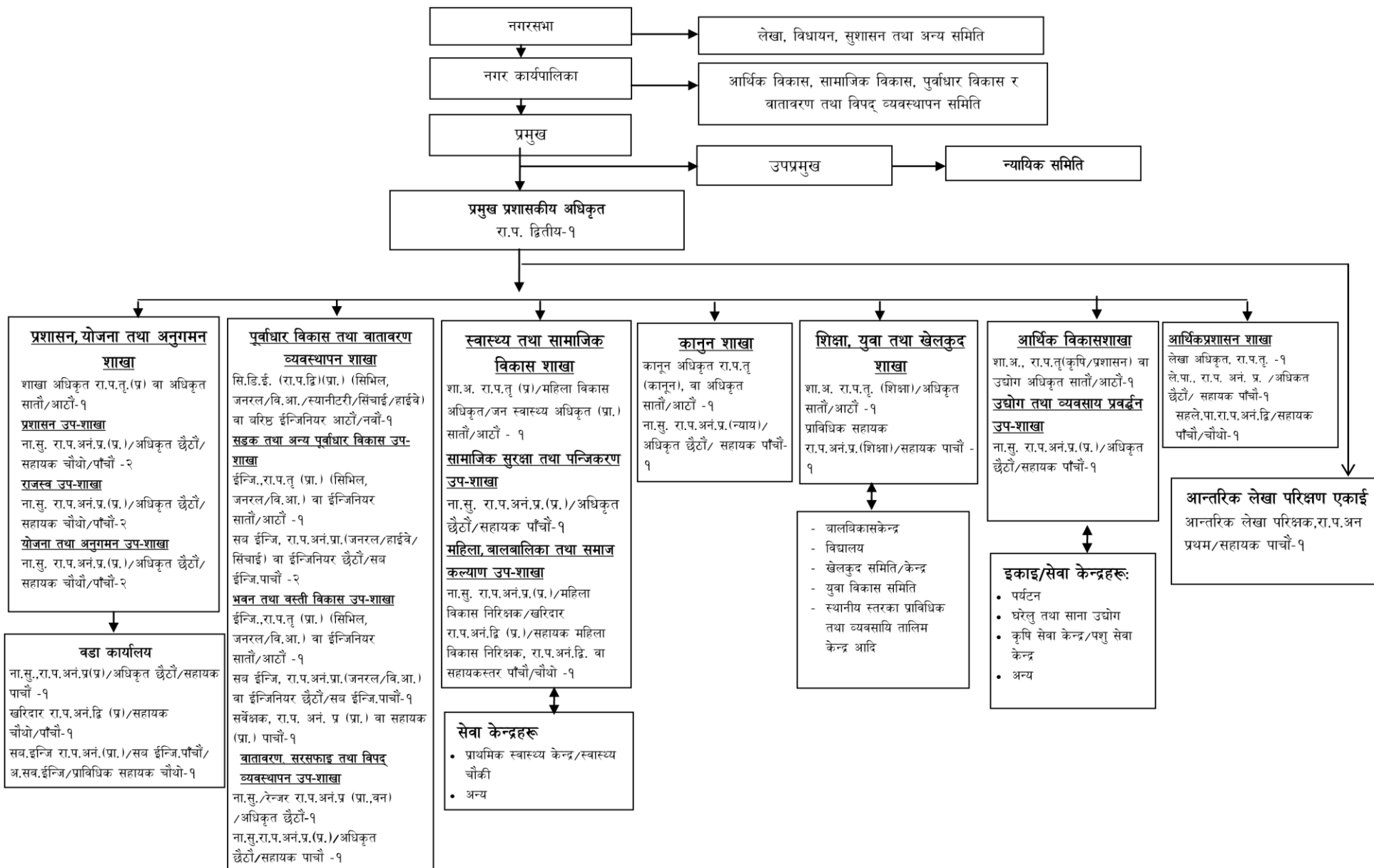
परिच्छेद आठ: संस्थागत तथा सुशासन

संस्थागत विकास र सुशासन स्थानीय स्वायत्त सरकारका आधारस्तम्भहरू हुन् । प्रभावकारी सेवा प्रवाह र सुशासनको प्रत्याभूतिबाट मात्रै स्थानीय शासन तथा तह संस्थागत हुने गर्दछ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ लगायत सम्बन्धित ऐन, नियम, निर्देशिकाले स्थानीय तहलाई स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी दिएको छ । उपरोक्त कानूनी व्यवस्था अनुसार विकास सम्बन्धी गतिविधि सञ्चालन तथा सेवा प्रवाहलाई परिणाममुखी र प्रभावकारी बनाउन स्थानीय तहको पुर्ण तथा समन्वयकारी भूमिकाको अपेक्षा गरिएको छ । नगर विकासका प्रयासहरूलाई व्यवस्थित, नतिजामूलक तथा प्रभावकारी बनाउन नगरपालिकाको समग्र नेतृत्व र विषयगत निकायहरूको विषयगत नेतृत्वमा योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नतिजा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया संस्थागत हुन आवश्यक छ ।

नगरपालिका तथा हालको स्थानीय सरकारको समग्र समन्वय र विषयगत निकायहरूको विषयगत क्षेत्रको नेतृत्वमा नगर विकासको विद्यमान स्थितिको चित्रण गर्दै विकासका सम्भावना र आवश्यकताका आधारमा नगरको रणनीतिक तथा वार्षिक योजना तर्जुमा गर्ने, स्वीकृत कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने, आयोजना तथा कार्यक्रमको नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने प्रणाली संस्थागत गर्न आवश्यक देखिन्छ । यसबाट नगरको एकिकृत विकासमा स्थानीय तथा वाह्य श्रोत साधनको पहिचान तथा परिचालन र नगर विकासका सरोकारवाला (सरकारी, गैर सरकारी, निजी र नागरिक) बीच समन्वय, सहकार्य तथा साभेदारीमा अभिवृद्धि भई विकासका प्रयासहरू व्यवस्थित, नतिजामूलक तथा प्रभावकारी हुन सक्दछ ।

सामान्यतः नगरपालिकाको नगर पार्श्वचित्र निर्माणले नगरका विकासको लागि मार्गचित्र प्रस्तुत गर्दछ । यसै सन्दर्भमा नगर पार्श्वचित्रका विभिन्न विषय शिर्षक तथा प्राथमिकताका विषय क्षेत्रमध्ये संस्थागत विकास तथा सुशासन पनि एक रहेको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ लगायत अन्य कानूनी शासनको मूल्य तथा मान्यता अनुरूप नागरिक संलग्नता, जवाफदेहिता, पारदर्शिता र भ्रष्टचारमुक्त अवस्थाको सिर्जना र सञ्चालित विकास कार्य तथा प्रवाहित सेवाको प्रभावकारितामा अभिवृद्धि गरी विकास कार्यलाई नतिजामुखी बनाउन जोड दिएको छ । सुशासन ऐन २०६४ र नियमावली २०६५ ले सार्वजनिक निकायहरूले क्षतिपूर्तीसहितको नागरिक वडापत्र, गुनासो सुनुवाई, पारदर्शिता र जवाफदेहितासहित सेवाग्राहीमैत्री कार्यप्रणाली अपनाउनु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । यसैगरी स्थानीयस्तरका सेवा प्रदायक निकायलाई सेवाग्राहीप्रति जवाफदेही बनाउन उत्तरदायित्व सम्बन्धी संयन्त्रहरूको कार्यान्वयन रणनीति तथा सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षण कार्यविधि तथा सूचनाको हकसम्बन्धी कानूनी र नीतिगत व्यवस्था र औजारहरू उपलब्ध रहेको छ ।

८.१ नगरपालिकाको संगठन संरचना

८.२ नागरिक बडापत्र

आर्थिक वर्ष २०७५/७६

क्र सं	सेवा/सुविधाको किसिम	सेवा प्राप्त गर्न पेश गर्नुपर्ने कागजात	सेवा शुल्क / दस्तुर		एकाई	सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने समय	सेवा प्रदान गर्ने अधिकारी / शाखा/ उपशाखा/ इकाई
			निवेदन /टिकट	शुल्क / दस्तुर			
१	नेपाली नागरिकता प्रमाणपत्र						
(क)	वंशज	<ul style="list-style-type: none"> ✓ २ प्रति नागरिकताको फारम कालो मसिले भरि पुरुष भएमा टोपी लगाई दुवै कान देखिने अटो साईजको फोटो टाँस गरी, ✓ सनाखत गर्न जाने व्यक्तिको नागरिकता (तीनपुस्ते नाता खुलेको), जन्म दर्ता, ✓ वसाईसराई दर्ता, अस्थायी निस्सा, ✓ आवश्यकतानुसार जग्गा धनी प्रमाण पुर्जाको फोटोकपी । 	रु २०१-	रु १००१-	गोटा	तुरुन्तै	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
(ख)	विवाहित अंगिकृत र अंगिकृत	<ul style="list-style-type: none"> ✓ कुन देशको नागरिक हो उक्त देशको नागरिकता त्याग गरेको कागजात, ✓ नाता कायम भई रहेको भए स्वदेशी वा विदेशी तर्फको सम्बन्ध ✓ विषयमा आधारित अन्य कागजात प्रमाणहरूको फोटोकपी 	रु.२०१-	रु १०००१-	गोटा	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर अवस्था हेरी मिल्ने भए सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
(ग)	नेपाली नागरिकता प्रतिलिपि	<ul style="list-style-type: none"> ✓ नागरिकताको फोटोकपी ✓ स्थलगत सर्जमिन मुचुल्का आवश्यकता अनुसार 	रु २०१-	रु २००१-	गोटा	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर अवस्था हेरी मिल्ने भए सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
२	नाता प्रमाणित	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन, ✓ स्थलगत सर्जमिन मुचुल्का, ✓ निवेदक तथा नाता प्रमाणित गर्नु पर्ने व्यक्तिहरूको नागरिकता/जन्मदर्ता, ✓ मृत्यू दर्ताको फोटोकपी र ३/३ प्रति पासपोर्ट साईजको फोटो ✓ (फोटो प्रमाणित गर्नुपर्ने व्यक्ति स्वयम् सक्कल कागजात सहित उपस्थित हुनु पर्ने छ ।) 	रु ५०१-	रु. ३००१-	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
३	वैदेशिक प्रयोजनार्थ नाता प्रमाणित	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन ✓ स्थलगत सर्जमिन मुचुल्का, ✓ निवेदक तथा नाता प्रमाणित गर्नु पर्ने व्यक्तिहरूको नागरिकता/जन्मदर्ता, ✓ मृत्यू दर्ताको फोटोकपी र ३/३ प्रति पासपोर्ट साईजको फोटो 	रु ५०१-	रु. १०००१-	गोटा	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष

		✓ (फोटो प्रमाणित गर्नुपर्ने व्यक्ति स्वयम् सक्कल कागजात सहित उपस्थित हुनु पर्ने छ ।)					
४	नाम संशोधन सिफारिस	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन ✓ नागरिकता/जन्मदर्ता, ✓ नाम संशोधन गर्नुपर्ने कागजात ✓ निवेदकको नागरिकता/जन्मदर्ता नभएमा पिता/पतिको नागरिकता ✓ विषय अनुसारको अन्य कागजातहरूको फोटोकपी 	रु १५१-	रु. १००१-	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
५	जग्गा नामसारी सिफारिस						
(क)	अरनिको राजमार्गले छोएको दुवै तर्फका जग्गा सडकबाट २०० मिटरभित्र	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन, ✓ निवेदक तथा नामसारी गर्नु पर्ने व्यक्तिको नागरिकता/जन्मदर्ता, ✓ मृत्यू दर्ताको फोटोकपी, ✓ मृतकको २ वा सो भन्दा बढी हकदारहरू भएमा हकदारहरूको उपस्थितिमा मञ्जुरीनामा, ✓ जग्गा धनी प्रमाण पूर्जा, ✓ सम्पत्ति कर तिरेको रसिद, ✓ नाता प्रमाणितको फोटोकपी, ✓ आवश्यक भएमा नापी नक्सा 	रु १५१-	रु. ५००	रोपनी	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
(ख)	अन्य सबै जग्गा	"	रु १५१-	रु. ३००१-	रोपनी	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
(ग)	छुट जग्गा दर्ता सिफारिस	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन, स्थलगत सर्जिमिन मुचुल्का, ✓ फिल्ड बुक, नापी नक्सा, ✓ नाता प्रमाणित प्रमाणपत्र, ✓ मृत्यू दर्ता, नागरिकता, जन्मदर्ता, ✓ अन्य सो सम्बन्धि आवश्यक लिखतहरूको फोटोकपी 	रु १५१-	रु. ६००१-	रोपनी	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर फिल्ड निरिक्षण गर्नुपर्ने बाहेक सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
६	घरबाटो सिफारिस	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन ✓ जग्गाधनी प्रमाणपुर्जाको प्रतिलिपि ✓ नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि ✓ कित्ता खुलेको नापीबाट प्रमाणित नक्सा 					
(क)	राष्ट्रिय राजमार्गले छोएको	✓ जग्गाको क्षेत्रफल अनुसार	रु १५१-	रु. ३०० देखि १६००० सम्म	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
(ख)	फिडर सडक एवं	✓ जग्गाको क्षेत्रफल अनुसार	रु १५१-	रु. ३०० देखि	पटक	प्रमाण पुरा भएको	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष

	जिल्ला सडक			१२००० सम्म		निवेदन उपर सोही दिन	
(ग)	नगरस्तरीय क वर्गको सडक	✓ जग्गाको क्षेत्रफल अनुसार	रु १५१-	रु. २०० देखि १०००० सम्म			
(घ)	नगरस्तरीय ख वर्गको सडक	✓ जग्गाको क्षेत्रफल अनुसार	रु १५१-	रु. १७५ देखि ८००० सम्म	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
(ङ)	नगरस्तरीय ग वर्गको सडक	✓ जग्गाको क्षेत्रफल अनुसार	रु १५१-	रु. १५० देखि ६००० सम्म	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
(च)	नगरस्तरीय घ वर्गको सडक	✓ जग्गाको क्षेत्रफल अनुसार	रु १५१-	रु. १०० देखि ५००० सम्म	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
(छ)	गोरेटो घोडेटो बाटोले छोएको जग्गा	✓ जग्गाको क्षेत्रफल अनुसार	रु १५१-	रु. ५० देखि ३००० सम्म		प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
(ज)	कुनै पनि बाटोले नछोएको जग्गा	✓ जग्गाको क्षेत्रफल अनुसार	रु १५१-	रु. २५ देखि ४००० सम्म		प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
७	घरजग्गा दर्ता						
(क)	अरनिको राजमार्गले छोएको दुवै तर्फका जग्गा सडकबाट २०० मिटरभित्र	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन, ✓ निवेदक तथा नामसारी गर्नु पर्ने व्यक्तिको नागरिकता/जन्मदर्ता, ✓ मृत्यू दर्ताको फोटोकपी, ✓ मृतकको २ वा सो भन्दा बढी हकदारहरु भएमा हकदारहरुको उपस्थितिमा मञ्जुरीनामा, ✓ जग्गा धनी प्रमाण पूर्जा, आवश्यक भएमा नापी नक्सा ✓ सम्पत्ति कर तिरेको रसिद, ✓ नाता प्रमाणितको फोटोकपी, 	रु १५१-	रु. ५००	रोपनी	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
(ख)	अन्य सबै जग्गा	"	रु १५१-	रु. २००	रोपनी	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
८	जोत नामसारी सिफारिस	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन ✓ नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि ✓ जग्गाधनी प्रमाणपुर्जाको प्रतिलिपि ✓ कित्ता खुलेको नापीबाट प्रमाणित नक्सा ✓ सर्जमिन मुचुल्का 	रु १५१-	रु २००१-	रोपनी	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर फिल्ड निरिक्षण गर्नुपर्ने बाहेक सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
९	जोत छोडपत्र र नाम कट्टा	"	रु १५१-	रु ५००१-	रोपनी		सम्बन्धित वडा अध्यक्ष

१०	वित्ता नामसारी जग्गा	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन, नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि ✓ जग्गाधनी प्रमाणपुर्जाको प्रतिलिपि ✓ कित्ता खुलेको नापीबाट प्रमाणित नक्सा ✓ सर्जमिन मुचुल्का 	रु १५१-	रु ५००१-	रोपनी	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर फिल्ड निरिक्षण गर्नुपर्ने वाहेक सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
११	चारकिल्ला प्रमाणित	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन ✓ जग्गाधनी प्रमाणपुर्जाको प्रतिलिपि ✓ नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि ✓ कित्ता खुलेको नापीबाट प्रमाणित नक्सा 				प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर फिल्ड निरिक्षण गर्नुपर्ने वाहेक सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
	(क)	राष्ट्रिय राजमार्ग तथा पक्की मोटरबाटो जोडिएको जग्गा	रु १५१-	रु. १०००	कित्ता		
	(ख)	फिडर तथा जिल्ला सडकले छोएका जग्गाहरु	रु १५१-	रु. ९००	कित्ता		
	(ग)	नगरस्तरीय क वर्गको सडक जोडिएका जग्गा	रु १५१-	रु. ७००			
	(घ)	नगरस्तरीय ख वर्गको सडक जोडिएका जग्गा	रु १५१-	रु. ६००			
	(ङ)	नगरस्तरीय ग वर्गको सडक जोडिएका जग्गा	रु १५१-	रु. ५००			
	(च)	नगरस्तरीय घ वर्गको सडक जोडिएका जग्गा	रु १५१-	रु. ४००			
	(छ)	अन्य सबै जग्गाहरु	रु १५१-	रु. ३००	कित्ता		
	(ज)	उद्योग तथा होटेल जुनसुकै वडाको	रु १५१-	रु. ३०००	कित्ता	"	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
१२	अपुताली सिफारिस	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन ✓ नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि ✓ नाता प्रमाणित पत्र 	रु १५१-	रु ६००१-	कित्ता	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर फिल्ड निरिक्षण गर्नुपर्ने वाहेक सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
१३	मोही दर्ता सिफारिस	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन, नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि ✓ जग्गाधनी प्रमाणपुर्जाको प्रतिलिपि ✓ सम्भव भएसम्म मोहीको मन्जुरीनामा ✓ चारकिल्लाभित्रका संधियारको सहिछाप भएको सर्जमिन मुचुल्का 	रु १५१-	रु २००१-	कित्ता	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर फिल्ड निरिक्षण गर्नुपर्ने वाहेक सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
१४	मोही लगत कट्टा सिफारिस	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन, नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि ✓ जग्गाधनी प्रमाणपुर्जाको प्रतिलिपि ✓ सम्भव भएसम्म मोहीको मन्जुरीनामा ✓ चारकिल्लाभित्रका संधियारको सहिछाप भएको सर्जमिन मुचुल्का 	रु १५१-	रु ५००१-	कित्ता	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर फिल्ड निरिक्षण गर्नुपर्ने वाहेक सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
१५	मोही नामसारी सिफारिस	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन, नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि ✓ जग्गाधनी प्रमाणपुर्जाको प्रतिलिपि ✓ सम्भव भएसम्म मोहीको मन्जुरीनामा 	रु १५१-	रु २००१-	कित्ता	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर फिल्ड निरिक्षण गर्नुपर्ने वाहेक	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष

		✓ चारकिल्लाभित्रका सधियारको सहिछाप भएको सर्जमिन मुचुल्का				सोही दिन	
१६	उद्योग दर्ता सिफारिस रु. दशलाखसम्म पुँजी लगानी रु. दश लाखभन्दा माथि	✓ निवेदन, सर्जमिन मुचुल्का, ✓ उद्योग सञ्चालन स्थल/घरको लालपुर्जा, ✓ सम्पत्ति कर तिरेको रसिद, ✓ नागरिकता (उद्योग सम्बन्धि शुरु कार्यवाही अन्य विषयगत कार्यालयमा गरिएको भए सोको कागजात तथा विनियम आदि) को फोटोकपी ।	रु १५१-	रु ५०००	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
१७	डिलरसिप सिफारिस	✓ निवेदन, सर्जमिन मुचुल्का, ✓ डिलरसिप सञ्चालन स्थल/घरको लालपुर्जा, ✓ सम्पत्ति कर तिरेको रसिद, ✓ नागरिकता (डिलरसिप सम्बन्धि शुरु कार्यवाही अन्य विषयगत कार्यालयमा गरिएको भए सोको कागजात तथा विनियम आदि) को फोटोकपी ।	रु १५१-	रु ३०००१-	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
१८	धारा विजुली जडान सिफारिस	✓ नागरिकताको फोटोकपी, ✓ सम्पत्ति कर तिरेको रसिदको फोटोकपी, ✓ लालपुर्जाको फोटोकपी, ✓ घरको स्थायी नक्सा पास ईजाजत पत्रको फोटोकपी	रु १५१-	रु २००१-	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
१९	धारा विजुली नामसारी सिफारिस	✓ नागरिकताको फोटोकपी, ✓ सम्पत्ति कर तिरेको रसिदको फोटोकपी, ✓ लालपुर्जाको फोटोकपी, ✓ घरको स्थायी नक्सा पास ईजाजत पत्रको फोटोकपी	रु १५१-	रु २००१-	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
२०	घर ब्लक नंबर सिफारिस	✓ नागरिकताको फोटोकपी, ✓ सम्पत्ति कर तिरेको रसिदको फोटोकपी, ✓ लालपुर्जाको फोटोकपी, ✓ घरको स्थायी नक्सा पास ईजाजत पत्रको फोटोकपी	रु १५१-	रु २००१-	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
२१	घर ब्लक नंबर नामसारी सिफारिस	✓ नागरिकताको फोटोकपी, ✓ सम्पत्ति कर तिरेको रसिदको फोटोकपी, ✓ लालपुर्जाको फोटोकपी, ✓ घरको स्थायी नक्सा पास ईजाजत पत्रको फोटोकपी	रु १५१-	रु २००१-	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
२२	संस्था दर्ता सिफारिस	✓ निवेदन, प्रस्तावित संस्था खोल्न भएको भेलाको निर्णय, ✓ प्रमाणित मस्यौदा विधान, ✓ अख्तियारी प्रदान भएको निर्णय,	रु १५१-	रु ५००१-	गोटा	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ पदाधिकारीहरुको नागरिकताको प्रतिलिपि ✓ निवेदनको प्रकृति अनुसार आवश्यक कागजातको फोटोकपी 					
२३	वार्षिक आम्दानी प्रमाणित सेवा						
(क)	वैदेशिक रोजगार वा अध्ययनमा जाने नागरिक वा निजको परिवार	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन, सम्बन्धित व्यक्तिको नागरिकता ✓ आयआर्जन हुने विवरणको प्रमाणहरु ✓ सम्बन्धि कर तिरेको रसिद ✓ नाता प्रमाणित पत्र 	रु १५१-	प्रमाणित कुल आम्दानीको ०.३० प्रतिशत	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
(ख)	कृषि प्रयोजनको लागि	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन, सम्बन्धित व्यक्तिको नागरिकता ✓ आयआर्जन हुने विवरणको प्रमाणहरु ✓ सम्बन्धि कर तिरेको रसिद 	रु १५१-	प्रमाणित कुल आम्दानीको ०.१० प्रतिशत	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
(ग)	आवास तथा अन्य प्रयोजन	"	रु १५१-	प्रमाणित कुल आम्दानीको ०.१५ प्रतिशत	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
(घ)	व्यापारिक प्रयोजनको लागि	"	रु १५१-	प्रमाणित कुल आम्दानीको ०.३० प्रतिशत	पटक	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
२४	साधारण विविध सिफारिस	✓ निवेदन, वडाको सिफारिस, नागरिकता तथा निवेदनको प्रकृति अनुसार आवश्यक विषयका आधारमा अन्य कागजातहरु समेतको फोटोकपी ।	रु १५१-	रु २००१-	गोटा	प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा अध्यक्ष
२५	चिठ्ठीपत्र दर्ता	✓ सम्बन्धित व्यक्तिको निवेदन वा संघ संस्था र कार्यालयको पत्र माथि कार्यालय प्रमुखबाट तोक आदेश भए पछि ।				तुरुन्तै	दर्ता चलानी तथा सोधपुछ एकाई
२६	चिठ्ठीपत्र चलानी	✓ नगरपालिकामा तिर्नु बुझाउनु पर्ने शुल्क दस्तुर बुझाई कार्यालय प्रमुखको दस्तखत भएपछि ।				तुरुन्तै	दर्ता चलानी तथा सोधपुछ एकाई
२७	विवाह दर्ता गर्न	<ul style="list-style-type: none"> ✓ दुलाहा र दुलहीको नागरिकता, ✓ दुलहीले नागरिकता नलिएको खण्डमा पतिको नागरिकता, ✓ माईती तर्फ वावु/आमाको नागरिकता 	रु १५	३५ दिनभित्र निःशुल्क, सोभन्दा माथि रु १००१००	गोटा	प्रक्रिया पुरा गरी सूचकले सूचना दिएकै दिन	स्थानीय पञ्जिकाधिकारी, पञ्जिकरण एकाई
२८	वसाई सराई गर्न	<ul style="list-style-type: none"> ✓ वसाई सरी जाने स्थानको जग्गा धनी दर्ता प्रमाण पूर्जाको प्रतिलिपि, ✓ चालु आवका सम्पत्तिकर बुझाएको रसिदको प्रतिलिपि, ✓ वसाई सरी जाने परिवारका सबै सदस्यहरुको जन्म मिति, ✓ सूचक परिवारको मुख्य व्यक्ति हुनुपर्ने तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता भए नभएको विवरण, 	रु १०	३५ दिनभित्र निःशुल्क, सोभन्दा माथि रु १००१००	गोटा	प्रक्रिया पुरा गरी सूचकले सूचना दिएकै दिन	स्थानीय पञ्जिकाधिकारी, पञ्जिकरण एकाई

		✓ सरी आउँनेहरुको हकमा वसाई सराई दर्ताको प्रमाण पत्र					
२९	जन्म दर्ता गर्न	<ul style="list-style-type: none"> ✓ सम्बन्धित वच्चाको आमा/बाबुको नागरिकता ✓ आवश्यकतानुसार सूचना दिने व्यक्तिको नागरिकता ✓ सूचना दिने व्यक्ति एकाघरको उमेर पुगेको मुख्य व्यक्ति हुनु पर्ने 	रु १०	३५ दिनभित्र निशुल्क, सो भन्दा माथि रु १००।००	गोटा	प्रक्रिया पुरा गरी सूचकले सूचना दिएकै दिन	स्थानीय पञ्जिकाधिकारी, पञ्जिकरण एकाई
३०	मृत्यु दर्ता गर्न	<ul style="list-style-type: none"> ✓ मृतकको नागरिकता ✓ सूचना दिने व्यक्तिको नागरिकता ✓ सूचना दिने व्यक्ति एकाघरको उमेर पुगेको मुख्य व्यक्ति हुनु पर्ने 	रु १०	३५ दिनभित्र निशुल्क, सो भन्दा माथि रु १००।००	गोटा	प्रक्रिया पुरा गरी सूचकले सूचना दिएकै दिन	स्थानीय पञ्जिकाधिकारी, पञ्जिकरण एकाई
३१	असहाय, विधवा, जेष्ठ नागरिक तथा अशक्त, अपांगहरुको भत्ता सम्बन्धि परिचय पत्र	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन, पासपोर्ट साईजको ३/३ प्रति फोटो, ✓ एकल महिलाको हकमा ६० वर्ष उमेर पुरा भै निर्देशिका बमोजिम शर्त पुरा भएको ✓ जेष्ठ नागरिक अन्यको हकमा ७० वर्ष पुरा भएको नागरिकताको प्रतिलिपी ✓ विधवाको लागि श्रीमानको मृत्युदर्ता प्रमाणपत्र प्रतिलिपी, ✓ दलित जेष्ठ नागरिक भएमा ६० वर्ष उमेर पुरा भएको नागरिकताको प्रतिलिपि ✓ अन्यत्रवाट आएको भए वसाई सराई प्रमाण पत्र, 	नलाग्ने			निर्णय भए पश्चात १ वर्षभित्र	स्थानीय पञ्जिकाधिकारी, पञ्जिकरण एकाई
३२	जेष्ठ नागरिक परिचय पत्र	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन ✓ नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि ✓ फोटो २ प्रति 	नलाग्ने			सोहि दिन	सम्बन्धित वडा कार्यालय, महिला तथा बालबालिका शाखा
३३	पूर्जामा घर जनाउँने सिफारिस	<ul style="list-style-type: none"> ✓ वडाको सिफारिस, नागरिकताको फोटोकपी, ✓ सम्पत्ति कर तिरेको रसिदको फोटोकपी, ✓ लालपूर्जाको फोटोकपी, ✓ घरको स्थायी नक्सा पास ईजाजत पत्रको फोटोकपी 	तोकिए बमोजिम			प्रमाण पुरा भएको निवेदन उपर सोही दिन	सम्बन्धित वडा कार्यालय, वडा अध्यक्ष
३४	व्यवसाय दर्ता	<ul style="list-style-type: none"> ✓ निवेदन, उपलब्ध भएसम्म घरेलु तथा साना उद्योगको दर्ता प्रमाणपत्र ✓ नागरिकताको प्रतिलिपि ✓ फोटो २ प्रति 	तोकिए बमोजिम			तुरुन्तै	सम्बन्धित वडा कार्यालय, वडा अध्यक्ष
३५	प्रतिलिपी	<ul style="list-style-type: none"> ✓ सम्बन्धित शाखावाट प्रमाणित भई आएमा 	तोकिए बमोजिम			तुरुन्तै	सम्बन्धित वडा कार्यालय, वडा अध्यक्ष
३६	नक्सा नामसारी दस्तुर	<ul style="list-style-type: none"> ✓ योजना शाखावाट प्राप्त विवरण एवं प्राप्त भरपाई 	तोकिए बमोजिम			तुरुन्तै	सम्बन्धित वडा कार्यालय, वडा अध्यक्ष

८.३ नगरपालिकाबाट पारित भएका, ऐन, नियम, नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड

क्र.सं.	ऐन, नियम, नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड	स्वीकृत मिति	स्वीकृत निकाय
१	नगर कार्यपालिका (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४	२०७४-०३-२५	प्रथम नगरसभा
२	नगर कार्यपालिकाको बैठक संचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४	२०७४-०३-२५	प्रथम नगरसभा
३	आर्थिक ऐन, २०७४	२०७४-०३-२५	प्रथम नगरसभा
४	नगर कार्यपालिका (कार्यसम्पादन) नियमावली, २०७४	२०७४-०३-२५	प्रथम नगरसभा
५	नगर कार्यपालिका (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४	२०७४-०३-२५	प्रथम नगरसभा
६	विनियोजन ऐन, २०७४	२०७४-०३-२५	प्रथम नगरसभा
७	नगर कार्यपालिका (कार्यसम्पादन) नियमावली, २०७४	२०७४-०३-२५	प्रथम नगरसभा
८	स्थानीय तहको प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्ने ऐन, २०७४	२०७४-११-२२	दोश्रो नगरसभा
९	पाँचखाल नगरपालिकाको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४	२०७४-११-२२	दोश्रो नगरसभा
१०	जेष्ठ नागरिक परिचयपत्र निर्देशिका, २०७४	२०७४-११-२२	दोश्रो नगरसभा
११	नगरसभा संचालन कार्यविधि, २०७४	२०७४-११-२२	दोश्रो नगरसभा
१२	आधारभुत तह (कक्षा-८) अन्तिम परिक्षा संचालन व्यवस्थापन तथा नियमन कार्यविधि, २०७४	२०७४-११-२२	दोश्रो नगरसभा
१३	पाँचखाल नगरपालिकाका पदाधिकारीहरूको आचार संहिता, २०७४	२०७४-११-२२	दोश्रो नगरसभा
१४	स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ (परिमार्जित)	२०७४-१२-१३	नगर कार्यपालिका
१५	स्थानीय राजपत्र प्रकाशन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४	२०७४-१२-१३	नगर कार्यपालिका
१६	प्राविधिक कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५	२०७५-०२-२३	नगर कार्यपालिका
१७	उपभोक्ता समिति गठन परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि २०७५	२०७५-०२-२३	नगर कार्यपालिका
१८	“घ” वर्गको व्यवसायी इजाजतपत्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५	२०७५-०२-२३	नगर कार्यपालिका
१९	आर्थिक ऐन, २०७५	२०७५-०३-१७	तेस्रो नगरसभा
२०	विनियोजन ऐन, २०७५	२०७५-०३-१७	तेस्रो नगरसभा

८.४ पाँचखाल नगरपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुको विवरण

क्र.सं.	नाम थर	ठेगाना	पद	सम्पर्क नं.
१	महेश खरेल	पाँचखाल न.पा.	प्रमुख	९८४३०४१७८८
२	लक्ष्मी दनुवार	पाँचखाल न.पा.	उपप्रमुख	९८४१६७०५९४
३	अष्ट ब. तामाङ	पाँचखाल -१	वडा अध्यक्ष	९८१८८३१११८
४	हरि राम खतिवडा	पाँचखाल -२	वडा अध्यक्ष	९८४१७०८९०२
५	सुन्दर अधिकारी	पाँचखाल -३	वडा अध्यक्ष	९८५१००७६३९
६	सुन्दर तामाङ	पाँचखाल -४	वडा अध्यक्ष	९८४१८९७४७४
७	बाल कृष्ण सापकोटा	पाँचखाल -५	वडा अध्यक्ष	९८५१०७९४०८
८	राम शरण दुलाल	पाँचखाल -६	वडा अध्यक्ष	९८४९१३४१०३
९	पुस्कर ढकाल	पाँचखाल -७	वडा अध्यक्ष	९८४१४३४७७२
१०	संजय तामाङ	पाँचखाल -८	वडा अध्यक्ष	९८५१०७३२७८
११	किरण श्रेष्ठ	पाँचखाल -९	वडा अध्यक्ष	९८५११७७६९४
१२	नारायण प्रसाद सापकोटा	पाँचखाल -१०	वडा अध्यक्ष	९८४१४८६०१५
१३	शिवशरण लामा	पाँचखाल -११	वडा अध्यक्ष	९८४१२७८३१०
१४	गोपाल ब. दनुवार	पाँचखाल -१२	वडा अध्यक्ष	९८४१८४३१५२
१५	सुकुविर तामाङ	पाँचखाल -१३	वडा अध्यक्ष	९८४१५२५३४१
१६	हरिशरण मिजार	पाँचखाल -७	कार्यपालिका सदस्य	९८४११०५७४८
१७	माइली दनुवार	पाँचखाल -४	कार्यपालिका सदस्य	९८४३५६७१६६
१८	शत्रुघ्न दनुवार	पाँचखाल -६	कार्यपालिका सदस्य	९८४१९५५०३१
१९	जमुना वि.क.	पाँचखाल -६	कार्यपालिका सदस्य	९८१३२२७०३०
२०	कान्छी दमाई	पाँचखाल -१	कार्यपालिका सदस्य	९८२३०३९७५७
२१	सुभद्रा रोकका	पाँचखाल -१२	कार्यपालिका सदस्य	९८१०१४४९५९
२२	श्रीजना परियार	पाँचखाल -२	कार्यपालिका सदस्य	९८०३०५५६८१
२३	इन्दिरा मिजार	पाँचखाल -१०	कार्यपालिका सदस्य	९८२३५७३४१०
२४	गंगा माया दाहाल	पाँचखाल -१	महिला सदस्य	९८४१५१४१८९
२५	अनिल क. तामाङ	पाँचखाल -१	वडासदस्य	९५१८३१८६१७
२६	धन ब. तामाङ	पाँचखाल -१	वडासदस्य	९८१८६९०२८६
२७	सिता माया तामाङ	पाँचखाल -२	महिला सदस्य	९८६००४०७०२
२८	मैया विश्वकर्मा	पाँचखाल -२	दलित महिला सदस्य	९८१३७०१४७४
२९	कृष्ण ब. श्रेष्ठ	पाँचखाल -२	वडासदस्य	९७४१०२४९८२
३०	हरि कृष्ण श्रेष्ठ	पाँचखाल -२	वडा सदस्य	९८४११००७५३
३१	विन्दु पराजुली	पाँचखाल -३	महिला सदस्य	९८१३३२३९२५
३२	राम कुमार दनुवार	पाँचखाल -३	वडासदस्य	९८४९३४४८१८
३३	मधु सुदन बराल	पाँचखाल -३	वडासदस्य	९८४९२६११२१
३४	संजीता दनुवार	पाँचखाल -४	महिला सदस्य	९८४९३३३२१७
३५	जमुना वि.क.	पाँचखाल -४	दलित महिला सदस्य	९८२४१३७८५६
३६	निर बहादुर लामा	पाँचखाल -४	वडा सदस्य	९८०८६७८३२०
३७	कृष्ण बहादुर राई	पाँचखाल -४	वडा सदस्य	९८४३८१२६४९
३८	चित्र कुमारी सापकोटा	पाँचखाल -५	महिला सदस्य	-
३९	जमुना मिजार सार्की	पाँचखाल -५	दलित महिला सदस्य	-
४०	तोप प्रसाद सापकोटा	पाँचखाल -५	वडा सदस्य	-

क्र.सं.	नाम थर	ठेगाना	पद	सम्पर्क नं.
४१	भोटु गिरी	पाँचखाल -५	वडा सदस्य	-
४२	पार्वती देवी प्याकुरेल	पाँचखाल -६	महिला सदस्य	९८४९३१३०१७
४३	मञ्जु गौतम	पाँचखाल -६	वडा सदस्य	९८४१६९१९८६
४४	शिवहरी पराजुली	पाँचखाल -६	वडा सदस्य	९८४१९२८९८७
४५	मिठु काफ्ले	पाँचखाल -७	महिला सदस्य	९८४३५६८४७७
४६	विश्वनाथ बोलखे	पाँचखाल -७	दलित महिला सदस्य	९८४३१८७४१५
४७	लालविर मिजार	पाँचखाल -७	वडा सदस्य	९८४१००२३१३
४८	गोमा मिजार	पाँचखाल -७	वडा सदस्य	९८०३८८१७५०
४९	सरस्वती फौजु	पाँचखाल -८	महिला सदस्य	९८४९१०९७२४
५०	मैया विश्वकर्मा	पाँचखाल -८	दलित महिला सदस्य	९८२३७४५९३५
५१	ध्रुवराज थापा	पाँचखाल -८	वडा सदस्य	९८४१३२९०४५
५२	शिव ब. सापकोटा	पाँचखाल -८	वडा सदस्य	९८४११०६२२८
५३	सानु पहरी	पाँचखाल -९	महिला सदस्य	९८४११३५३१२
५४	निर्मला सार्की	पाँचखाल -९	दलित महिला सदस्य	९८०८७८९७९०
५५	प्रेमराज भेटवाल	पाँचखाल -९	वडा सदस्य	९८४१३३२२४१
५६	रामकाजी श्रेष्ठ	पाँचखाल -९	वडा सदस्य	९८४१५१७७०४
५७	दुर्गा हुमागाई	पाँचखाल -१०	महिला सदस्य	९८०८६३४३२४
५८	गुरुचन्द्र श्रेष्ठ	पाँचखाल -१०	वडा सदस्य	९८४१८१३६३२
५९	ढलक प्र. गौतम	पाँचखाल -१०	वडा सदस्य	९८४१४७००७७
६०	सुमित्रा खरेल	पाँचखाल -११	महिला सदस्य	९८४९१६१५२७
६१	सृजना परियार	पाँचखाल -११	दलित महिला सदस्य	-
६२	रोहित लामा	पाँचखाल -११	वडा सदस्य	९८१३२०७१९४
६३	हिराकाजी तामाङ	पाँचखाल -११	वडा सदस्य	९८१८१४४६१०
६४	शुभवती विश्वकर्मा	पाँचखाल -१२	महिला सदस्य	९८४१३८६९९७
६५	दुर्गा मिजार	पाँचखाल -१२	दलित महिला सदस्य	-
६६	सुरेश दुनुवार	पाँचखाल -१२	वडा सदस्य	९८६०५२५४५३
६७	राजेश मैनाली	पाँचखाल -१२	वडा सदस्य	९८४१७९७८५४
६८	गीता थापा	पाँचखाल -१३	महिला सदस्य	९८०८८३१९४२
६९	निर ब. तामाङ	पाँचखाल -१३	वडा सदस्य	९८२३७०१०१३
७०	मनोज खरेल	पाँचखाल -१३	वडा सदस्य	९८४१७९९८९९

८.५ नगरपालिकामा हाल कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.सं.	नाम थर	पद	सम्पर्क नं.
१	भोला प्र. चापागाईं	प्र.प्रशासकीय अधिकृत	९८५१२५००३१
२	रोशन पुन	शाखा अधिकृत	९८४९७८८३८९
३	दत्त प्र. गौतम	पशु विकास अधिकृत	९८४९४९४००९
४	मानदास तामाङ	वि. नि.	९८४९३३४९७१
५	चन्द्रभुषण भ्ना	वागवानी विकास अधिकृत	९८६८०७९६५६
६	धन ब. वस्नेत	स्रोत व्यक्ति	९८४९४३५८४५
७	नारायाण कु. राई	स्रोत व्यक्ति	९८४९५१०७६३
८	कमल ब. लामा	लेखा अधिकृत	९८५७६३८००४
९	कपिलदेव भट्ट	इन्जिनियर	९८५८७५०९८५,
१०	उज्वल अधिकारी	सि.अ.हे.व.	९८४९२९६०४०
११	विष्णु प्र. गौतम	सि.अ.हे.व.	९८५११२९६२७
१२	मुना आचार्य	कविराज निरिक्षक	९८४९६९९४५५
१३	दिनेश चौहान	सूचना प्रविधि अधिकृत	९८४९५२६५८३
१४	सुविता ढुंगाना	ब.प्रशासन सहायक	९८४९७४५८८८
१५	राजेन्द्र तिमल्सिना	सव.ईन्जिनियर	९८४९००६२२७
१६	पुष्पमाया दनुवार	ब.राजस्व सहायक	९८४९०९३३०४
१७	शुशिला पाठक	लेखापाल	९८४९५२८००४
१८	गौतम पराजुली	सव. इन्जिनियर	९८४४९९४८०९
१९	रामेश्वर श्रेष्ठ	प्रीवधिक सहायक	९८४९००७९६४
२०	ईश्वर अधिकारी	प्रीवधिक सहायक	९८४९६७४४५५
२१	लक्ष्मी के.सी.	महिला विकास निरिक्षक	९८४९७७५३७३
२२	चन्द्र सापकोटा	अ.सव ईन्जिनियर	९८५११५०९९६
२३	गोपाल खतिवडा	खरिदार	९८५२०४९०००
२४	गणेश सापकोटा	अमिन	९८४९५७९९६२
२५	रामशरण कोइराला	खरिदार	९८४९५४०९९४
२६	सानुमैया थापा मगर	खरिदार	९८६०३९०६४६
२७	पदम कु. दनुवार	स.क.अ.	९८४९९०२४९६
२८	शिवराम दुलाल	अमिन	९८४९२८७५९२
२९	जगन्नाथ हुमागाईं	अमिन	९८४३३७०२९७
३०	मन्दिप पोखरेल	अमिन	९८९८५०४२७५
३१	शर्मिला बुढाथोकी	अमिन	९८४३९६८६९७
३२	निर्मला ढुंगाना	सहायक स्तर चौथो	९८४९८०९७६८
३३	मोहन कुमार खरेल	सहायक स्तर चौथो	९८४९६५६२९८

क्र.सं.	नाम थर	पद	सम्पर्क नं.
३४	ईन्द्रमाया कुँवर	सहायक स्तर चौथो	९८४१००६६८८
३५	पवन सापकोटा	सहायक स्तर तेस्रो	९८४१९१३६९१
३६	अनिता तिमल्सिना	सहायक स्तर तेस्रो	९८४१०४०१७४
३७	सिता कु. तामाङ	सा.प कोअडिनेटर	९८४११०००५९
३८	सम्भना तामाङ	सा.प.	९८४९२६९८९०
३९	कमला दनुवार	सा.प.	९८४३५३१६३२
४०	निरा मिजार	सा.प.	९८२३१११९२७
४१	रमा पहरी	सा.प.	९८४९१००९३८
४२	विष्णुमाया दनुवार	सा.प.	९८४९२६१५३०
४३	गोमा खरेल	सा.प.	९८६०८०४१०४
४४	सुनिता त्रिपाठी	सा.प.	९८४३२५०७५१
४५	रुद्र पौडेल	ह. सवारी चालक	९८५११८९८४९
४६	राम बहादुर शिवभक्त	कार्यालय सहयोगी	९८४०७१८६९२
४७	ईन्द्र बहादुर दनुवार	कार्यालय सहयोगी	९८४१९८७६६९
४८	विष्णु बहादुर कार्की	सुरक्षा गार्ड	९८४११०९४९९
४९	राजन चापागाई	हेभि सवारी चालक	९८४९६६६६४९
५०	शान्ता कोइराला	का.स.	९८६१३३२०९६
५१	भगवती पराजुली	का.स.	९८६९२३६८१०

द.६ काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला भित्र रहेका सरकारी कार्यालय तथा सम्पर्क नम्बरहरुको विवरण

क्र.सं.	जिल्ला स्थित सरोकारवाला कार्यालयको नाम	टेलिफोन नम्बर
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	०११-४९०१२३, ०११-४९०३२०
२	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	०११-४९०१९०, ०११-४९०२४६
३	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	०११-४९०२०२
४	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	
५	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	
६	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	०११-४९०२०१
७	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	
८	कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय	०११-४९०१४५
९	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	
१०	जिल्ला प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	
११	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	०११-४९०३००
१२	महिला विकास कार्यालय	०११-४९०१२१
१३	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय	०११-४९०२६६
१४	नापी विभाग कार्यालय	
१५	जिल्ला वन कार्यालय	०११-४९०१७५
१६	जिल्ला भु संरक्षण कार्यालय	०११-४९०५३७
१७	सहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग डिभिजन कार्यालय	०११-४९०२४९
१८	जिल्ला आयुर्वेद औषधालय, बनेपा	०११-६६२१३४
१९	जिल्ला सिँचाई विकास डिभिजन कार्यालय	०११-४९०४६१
२०	घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति	०११-४९०१५४
२१	जिल्ला अदालत	०११-४९०२२१

द.७ पाँचखाल नगरपालिका भित्रका सुरक्षा निकाय

क्र. स.	नाम	स्थान	वार्ड नं.
१.	प्रहरी चौकी पाँचखाल	पाँचखाल	४
२.	ईलाका प्रहरी कार्यालय	भगवती स्थान	९
३.	प्रहरी चौकी बालुवा	बालुवा	१२
४.	प्रहरी चौकी तिमाल	तिमाल	१३
५.	UN Mission		८

अनुसूची

सर्वेक्षणका महत्वपूर्ण नतिजाहरू (Highlights of Survey Results)**वर्तमान भू उपयोग सम्बन्धी विवरण**

भू उपयोग सम्बन्धी विवरण (वर्ग कि.मी)	
कृषि क्षेत्र	६१.७६
वन क्षेत्र	३२.५४
घाँसे क्षेत्र	३.७
भाडी क्षेत्र	३.२७
बाँभो क्षेत्र	०.०३६
बगैचा	०.६
नदीनाला तथा पोखरी	०.३३
अन्य (बगर तथा भीर क्षेत्र)	०.८१
जम्मा	१०२.९५

वडा कार्यालय सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	वडा कार्यालय रहेको स्थान	कैफियत	वडा नं.	वडा कार्यालय रहेको स्थान	कैफियत
१	अनैकोट	आफ्नै	७	शिखरपुर	आफ्नै
२	तीनकुने	भाडामा	८	होक्से वजार	आफ्नै
३	पाँचखाल तामाघाट	आफ्नै	९	पलाञ्चोक मन्दिर	आफ्नै
४	पाँचखाल तामाघाट	आफ्नै	१०	नयाँ गाँउ	भाडामा
५	केराघारी	भाडामा	११	खरेलथोक	आफ्नै
६	तीनपिप्ले	आफ्नै	१२	देवभूमी बालुवा	आफ्नै
श्रोत: पाँचखाल नगरपालिका २०७५			१३	कौसीदेखा	आफ्नै

धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरूको विवरण

क्र.स	नाम	स्थलको महत्व	वडा नं.
१	पञ्चकन्या देवी	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	१
२	कालिका देवी	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	
३	कृष्ण मन्दिर	धार्मिक	
४	भकरम देवी	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	२
५	सत्यस्वर मन्दिर	धार्मिक तथा पर्यटकीय	
६	दुधेश्वर मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	३
७	तामेश्वर महादेव	धार्मिक तथा पर्यटकीय	
८	गोल्मादेवी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	४
९	तामाधार देवी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	
१०	गुम्बा	धार्मिक	
११	कोटदेवी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	५

क्र.स	नाम	स्थलको महत्व	वडा नं.
१२	महाकाल मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	६
१३	हनुमान गढी मन्दिर	धार्मिक तथा पर्यटकीय	
१४	कृष्ण मन्दिर	धार्मिक	
१५	रानीपोखरी	ऐतिहासिक	७
१६	नाटेश्वरी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	
१७	आइतबारे देवी थान	धार्मिक	
१८	सुर्वणेश्वरी महादेव मन्दिर	ऐतिहासिक	८
१९	सेतीदेवी मन्दिर	धार्मिक	
२१	हरहर महादेव	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	
२२	निर्जलादेवि मन्दिर	धार्मिक तथा पर्यटकीय	
२३	भिमसेन मन्दिर	धार्मिक तथा पर्यटकीय	
२४	पलाञ्चोक मन्दिर	धार्मिक ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय	
२५	कालिका भगवती	धार्मिक ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय	९
२६	सन्तानेश्वर महादेव	धार्मिक ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय	
२७	भ्रमकेश्वरी महादेव	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	
२८	नारायणस्थान	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	
२९	दरवार	ऐतिहासिक	१०
३०	गुप्तेश्वर महादेव	ऐतिहासिक	११
३१	हिगी स्तुपा	ऐतिहासिक	
३२	बालकुमारी देवी	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	
३३	कोशी नदी	पर्यटकीय	१३

सार्वजनिक पाटीपौवा र चौतारा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सामुदायिक भवनको नाम	स्थान	ठेगाना	हालको उपयोग
१	जेष्ठ नागरिक भेटघाट चौतारी	तिन पिप्ले	वडा नं १	स्थानीय वासिन्दा
२	जेष्ठ नागरिक भेटघाट चौतारी	पदाली चौर	वडा नं १	स्थानीय वासिन्दा
३	पुरानो पोखरी चौतारा	पुरानो पोखरी	वडा नं २	स्थानीय वासिन्दा
४	ज्यामीरकोट चौतारा	ज्यामीरकोट	वडा नं २	स्थानीय वासिन्दा
५	छागेडाँटे चौतारा	घगेडाटे	वडा नं २	स्थानीय वासिन्दा
६	देविस्थान चौतारा	देविस्थान	वडा नं २	स्थानीय वासिन्दा
७	तामाघर पाटी	तामाघर	वडा नं ३	नगरवासी
८	मोठा पाटी	गिरीटोल	वडा नं ३	स्थानीय

क.सं.	सामुदायिक भवनको नाम	स्थान	ठेगाना	हालको उपयोग
९	दुधेश्वर मन्दिर पाटी	दुधेश्वर	वडा नं ३	नगरबासी
१०	पाँचखाल पुरानो बजार पाटी	तामाघाट	वडा नं ४	नगरबासी
११	दनुवार वस्ती चौतारा	तामाघाट	वडा नं ४	नगरबासी
१२	देविस्थान मन्दिर	तामाघाट	वडा नं ४	नगरबासी
१३	जगता पाटी	जगता पाटी	वडा नं ५	स्थानीय वासिन्दा
१४	मैदान चौतारा	मैदान	वडा नं ५	स्थानीय वासिन्दा
१५	मयत पानी चौतारा	मयतपानी	वडा नं ५	स्थानीय वासिन्दा
१६	आँपाबोट चौतारा	दुलालथोक	वडा नं ६	स्थानीय वासिन्दा
१७	दुलालथोक प्रतिक्षालय	दुलालथोक	वडा नं ६	सार्वजनिक
१८	बखेली प्रतिक्षालय	दुलालथोक	वडा नं ६	सार्वजनिक
१९	वृद्ध भेटघाट चौतारी	वडा कार्यालय अगाडी	वडा नं ६	सार्वजनिक
२०	ठाँटी दोभान पाटी	ठाँटी	वडा नं ६	सार्वजनिक
२१	श्रीराम पाटी	श्रीराम पाटी	वडा नं ७	स्थानीय वासिन्दा
२२	कोटिनी वर पिपल चौतारी	कोटिनी	वडा नं ७	स्थानीय वासिन्दा
२३	माभी गाउँ वर पिपल चौतारी	शीखरपुर	वडा नं ७	स्थानीय वासिन्दा
२४	स्वामीको चौतारा	पोखरी	वडा नं ८	स्थानीय वासिन्दा
२५	तल्ले भञ्ज्याङ्ग चौतारी	तल्ले भञ्ज्याङ्ग	वडा नं ८	स्थानीय वासिन्दा
२६	रातमाटे चौतारा	रातमाटे	वडा नं ८	स्थानीय वासिन्दा
२७	कृष्ण मन्दिर चौतारा	रातमाटे	वडा नं ८	स्थानीय वासिन्दा
२८	धरने पौवा	खरेलथोक	वडा नं ९	स्थानीय वासिन्दा
२९	शिवालय पाटी	खरेलथोक	वडा नं ९	स्थानीय वासिन्दा
३०	बालुवा पार्टी	बालुवा	वडा नं १२	स्थानीय वासिन्दा
३१	ठाँटी को पाटी	ठाँटी	वडा नं १३	स्थानीय वासिन्दा
३२	कोशीदेखा चौतारा	ठाँटी	वडा नं १३	स्थानीय वासिन्दा
३३	महाकाल पाटी	बेला	वडा नं १०	स्थानीय वासिन्दा
३४	वर पिपल चौतारा	रानीपानी	वडा नं १०	स्थानीय वासिन्दा
३५	चापाबोट चौतारा	चापाबोट	वडा नं १०	स्थानीय वासिन्दा
३६	रानीपानी चौतारा	रानीपानी	वडा नं १०	स्थानीय वासिन्दा

वडागत परिवार संख्या र जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	घरघुरी	पुरुष	महिला	तेश्रो लिङ्गी	जम्मा
१	८५६	२०२८	२१७२	०	४२००
२	८७७	२००२	२०८७	०	४०८९
३	५७८	१२७३	१२७२	०	२५४५
४	७२३	१५९७	१५८१	०	३१७८
५	५९९	१२८९	१३६५	०	२६५४
६	१११०	१९४६	२०१४	१	३९६१
७	४७३	११२५	११४८	१	२२७४
८	७०८	१८०५	१७३०	०	३५३५
९	७७९	१६६१	१७१६	०	३३७७
१०	४८७	१००४	१११२	१	२११७
११	६८१	१४५७	१३९५	०	२८५५
१२	१०१४	२४३२	२२८८	१	४७२१
१३	४९६	१२०४	१३०१	०	२५०५
जम्मा	९३८१	२०८२३	२११८४	४	४२०११

उमेर समुह तथा लिङ्ग अनुसार जनसंख्या विवरण

उमेर समुह	महिला	पुरुष	जम्मा
०-४	१३९२	१२२६	२६१८
५-९	१५७८	१३७२	२९५०
१०-१४	१८३७	१८२७	३६६४
१५-१९	२०४६	२०४२	४०८८
२०-२४	२२०३	२३०६	४५०९
२५-२९	२३६७	२२७१	४६३८
३०-३४	१७८३	१७७०	३५५३
३५-३९	१६२४	१६३७	३२६१
४०-४४	१३८०	१३७६	२७५६
४५-४९	१२७८	१३२८	२६०६
५०-५४	१०६५	९५५	२०२०
५५-५९	७८०	७१९	१४९९
६०-६४	५९०	६५८	१२४८
६५-६९	४८६	४६०	९४६
७०-७४	३१३	४१९	७३२
७५+	४६२	४६१	९२३

मातृभाषा अनुसार परिवार संख्याको विवरण

सि. नं.	मातृभाषा	जनसंख्या	प्रतिशत
१	नेपाली	२४६८७	५८.७६
२	तामाङ	९२१४	२१.९३
३	दनुवारी	५००३	११.९१

४	नेवारी	२५२२	६.००
५	मगर	५६८	१.३५
६	गुरुङ	८	०.०२
७	माभी	४	०.०१
८	अन्य	५	०.०१
जम्मा		४२०११	१००.००

मुख्य धर्म

सि. नं.	धर्म	जम्मा जनसंख्या	प्रतिशत
१	हिन्दु	३१०६३	७३.९४
२	बौद्ध	९७३४	२३.१७
३	मुस्लीम	३८	०.०९
४	क्रिस्चियन	११५७	२.७५४
५	अन्य	१९	०.०४५
जम्मा		४२०११	१००

जातजाती अनुसार जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	जातजाती	जम्मा	प्रतिशत
१	ब्राहमण	१२१३९	२८.८९
२	तामाङ	९२१४	२१.९३
३	दनुवार	५२०३	१२.३८
४	क्षेत्री	३६७५	८.७५
५	नेवार	३२०४	७.६३
६	कामी	३०३७	७.२३
७	सार्की	२०५७	४.९०
९	मगर	९५३	२.२७
१०	दमाई / ढोली	७२०	१.७१
८	घर्ती र भुजेल	६६१	१.५७
११	ठकुरी	४४९	१.०७
१२	राई	२९४	०.७०
१३	पहरी	२०१	०.४८
१४	सन्यासी र दशनामी	११६	०.२८
१५	दराई	४१	०.१०
१६	मुस्लिम	१४	०.०३
१७	गुरुङ	८	०.०२
१८	गाइने	८	०.०२
१९	घले	६	०.०१
२०	माभी	६	०.०१
२१	अन्य	५	०.०१

	जम्मा	४२०११	१००.००
--	-------	-------	--------

घरमुलीको विवरण

क्र.स	लिङ्ग	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	पुरुष	७९०७	८४.३
२	महिला	१४७३	१५.७
३	तेश्रो लिंगी	१	०
जम्मा		९३८१	१००

अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्या

अपाङ्गता विवरण	जम्मा
शारिरीक अपाङ्ग	२५९
बौद्धिक अपाङ्ग	३१
दृष्टिविहिन	२२
बोल्न तथा सुन्न नसक्ने (बहिरा)	३८
स्वर बोलाई सम्बन्धी अपाङ्ग	२१
श्रवण दृष्टिविहिन	१०
मनोसामाजिक अपाङ्गता	१२
जम्मा	३९३

पेशागत जनसंख्या विवरण

पेशा	जम्मा	प्रतिशत
कृषि तथा पशुपालन	२०८७१	४९.६८
नोकरी	२६६२	६.३४
उद्योग तथा व्यापार	१२४२	२.९६
ज्याला र मजदुरी	१४८९	३.५६
वै. रोजगारी	२६०९	६.२
व्यवसायिक कार्य	१४१	०.३४
विद्यार्थी	५७४९	१३.६८
गृहणी	४४८२	१०.६७
बैरोजगार	२०८८	४.९७
अन्य	६७८	१.६
जम्मा	४२०११	१००

विशेष सीप र तालिम प्राप्त जनसंख्या

विवरण तथा वडा	जम्मा
सुचना तथा प्रविधि	४८०
सिलाई बुनाई	४६३

विवरण तथा वडा	जम्मा
निर्माण सम्बन्धी	२६३
इञ्जिनियरिङ्ग	८१
कृषि	९३७
जनस्वास्थ्य सम्बन्धी	७१
पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी	५१
वन सम्बन्धी	११
पर्यटन टुरगाइड, टाभल र सत्कार	२१
होटल सम्बन्धी	३४६
सवारी चालक	६१८
कला सम्बन्धी	५४
फोटोग्राफी	१५
सुचना ,सिलाई ,कृषि ,होटल	३०५
अन्य	३१४
जम्मा	४०३०

औषत मासिक पारिवारिक आम्दानी

क्र.स	औषत मासिक पारिवारिक आम्दानी	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	१००० भन्दा कम	१९९५	२१.२७
२	१००० देखि २०००	१२०९	१२.८९
३	२००१ देखि ३०००	७९२	८.४४३
४	३००१ देखि ५०००	३५४	३.७७४
५	५००१ देखि १००००	३९८	४.२४३
६	१०००१ देखि १५०००	६७२	७.१६३
७	१५००१ देखि २५०००	४५०	४.७९७
८	२५००० भन्दा माथि	३५११	३७.४३
	जम्मा	९३८१	१००

औषत मासिक पारिवारिक बचत

क्र.स	औषत मासिक बचत	संख्या	प्रतिशत
१	शुन्य	५९१९	६३.१
२	५०० देखि १०००	३०८	३.२८३
३	१००१ देखि २०००	५७३	६.१०८
४	२००१ देखि ३०००	७५	०.७९९
५	३००१ देखि ५०००	८५	०.९०६
६	५००१ देखि १००००	१४६	१.५५६
७	१०००० भन्दा माथि	२२७५	२४.२५
	जम्मा	९३८१	१००

खाद्यान्न अवस्था सम्बन्धी पारिवारिक विवरण

विवरण	जम्मा
-------	-------

वर्षभरी नै पुग्ने र बचत समेत हुने	२७३५
१० -१२ महिना सम्म	१५३४
७ -९ महिना सम्म	११३७
४ -६ महिना सम्म	१४३५
३ महिना भन्दा कम	५७७
उत्पादन नगर्ने	१९६३
जम्मा	९३८१

घरको छानाको प्रकार सम्बन्धी विवरण

विवरण	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा	प्रतिशत
फुस वा खरको छाना	२७	२	१	४	५		१	२	२	११	३	२	८	६८	०.७२
जस्ता टिनको छाना	७५३	५९१	२९०	३५२	४१२	६४०	२९८	५०९	४९४	३४९	५३२	७७५	३९५	६३९०	६८.१
टायल ढुंगाको छाना	१५	२२	११	१७	३६	९३	४५	१४	१९	४२	१०	१७	१६	३५७	३.८१
आर.सी.सी ढलान	५६	२५८	२७५	३२६	१४५	३७५	१२५	१२९	२६१	७१	१२१	२०२	१८	२३६२	२५.२
अन्य	५	४	१	२४	१	२	४	५४	३	१४	१५	१८	५९	२०४	२.१७
वडागत जम्मा	८५६	८७७	५७८	७२३	५९९	१११०	४७३	७०८	७७९	४८७	६८१	१०१४	४९६	९३८१	१००

घरको स्वामित्वको अवस्था

घरको स्वामित्वको अवस्था	जम्मा	प्रतिशत
निजी	८८६१	९४.४६
भाडा	३३६	३.५८
संस्थागत	१	०.०१
सार्वजनिक जग्गामा	९५	१.०१
अन्य	८८	०.९४
जम्मा	९३८१	१००.००

जनसंख्याको आधारमा साक्षरता तथा शैक्षिक तह सम्बन्धी विवरण

शैक्षिक स्तर	जम्मा	प्रतिशत
पूर्वप्राथमिक	६९९८	१६.६६
आधारभूत तह	९४५५	२२.५१
माध्यमिक तह	९२३७	२१.९९
स्नातक तह	२६५४	६.३२
स्नातकोत्तर	७१९	१.७१
एमफिल र पिएचडी	१२३	०.२९
प्राविधिक	२७५	०.६६
साधारण लेखपढ (साक्षर)	७६१६	१८.१३
निरक्षर	५२०४	११.७
जम्मा	४२०११	१००

विद्यमान स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	स्वास्थ्य सेवा	जम्मा
१	सरकारी अस्पताल	१
२	आयुर्वेद औषधालय	१
३	स्वास्थ्य चौकी	७

४	रेडक्रस	१
५	प्राथमिक स्वास्थ्य स्याहार केन्द्र	२
६	शहरी स्वास्थ्य इकाई	१
७	निजि अस्पताल	१
८	फार्मसी	८
९	चिकित्सक संख्या	४
१०	बर्थिङ सेन्टर (एउटा बर्थिङ सेन्टर परिवार नियोजन मार्फत)	४
११	क्लिनिक	३
१२	खोप केन्द्र	८
१३	टि.बी उपचार केन्द्र	७
१४	महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका संख्या:	८१

खोप, पोषण तथा सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	बालबालिका संख्या			सुरक्षित मातृत्व
	१ बर्ष मूनीका	२ बर्ष मूनीका	५ बर्ष मूनी	१५-५९ बर्षका महिलाको संख्या
१	८५	८१	४६२	८८१
२	८१	७७	३६३	८३७
३	५२	४९	१९६	५५२
४	१२८	१२४	३५६	९२१
५	५९	५६	२४५	६३०
६	४६	९०	३४७	१०२३
७	५२	४९	१६२	५३३
८	५५	५३	२५१	५३१
९	६२	५९	२९०	६१२
१०	४२	४०	१६७	४३१
११	५५	५२	२२५	५४६
१२	१२४	११८	५५३	१२९९
१३	४०	३९	१९३	४०४
जम्मा	८८१	८८७	३८१०	९२००

कुपोषणमा परेका बालक र बालिकाहरु सम्बन्धी

लिङ्ग	संख्या
बालक	३ (जना)
बालिका	३ (जना)
जम्मा	६ (जना)

औसत आयु सम्बन्धी विवरण

औसत आयु	७०.२५
महिला औसत आयु	७१.८८
पुरुष औसत आयु	६८.६६

खानेपानी स्रोतको विवरण

खानेपानीको मुख्य स्रोत	परिवार संख्या	प्रतिशत
पाइप धारा घर कम्पाउण्डमा	१६२७	१७.३४
पाइप धारा सार्वजनिक	२८९२	३०.८३
डिप बोरिङ्ग	१४८४	१५.८२
ट्युबवेल हेन्डपम्प	३२	०.३४१
ढाकिएको इनार र कुवा	९९९	१०.६५
नढाकिएको इनार र कुवा	३१८	३.३९
मुलको पानी	२०२९	२१.६३
जम्मा	९३८१	१००

शौचालय र प्रकार

सि नं	विवरण	जम्मा	प्रतिशत
१	शौचालय नभएको	६९२	७.३८
२	फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	१३९	१.४८
३	फ्लस भएको (सेप्टिक ट्यांक)	२७१९	२८.९८
४	साधारण चर्पी	५८१६	६२.००
५	सामुदायिक र सार्वजनिक चर्पी	१३	०.१४
६	अन्य	२	०.०२
	जम्मा	९३८१	१००.००

इन्धन प्रयोगको किसिम सम्बन्धी विवरण

विवरण	परिवार संख्या	प्रतिशत
काठ वा दाउरा	५११२	५४.४९३
मट्टितेल	३१	०.३३०५
एल.पी ग्याँस	३८९८	४१.५५२
गोबर वा गुँइठा	४८	०.५११७
गोबर ग्याँस र बायोग्यास	२७२	२.८९९५
बिजुली	६	०.०६४
अन्य	१४	०.१४९२
जम्मा	९३८१	१००

विद्युत सेवा प्रयोग सम्बन्धी विवरण

सि. नं.	विवरण	जम्मा	प्रतिशत
१	बिजुली	९२८१	९८.९३
२	मट्टितेल	६५	०.६९
३	वायोग्याँस	५	०.०५
४	सोलार बत्ती	१६	०.१७
५	अन्य	१४	०.१५
	जम्मा	९३८१	१००.००

भुकम्प प्रभावित घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

क्र.स	विवरण	संख्या
१	लाभग्राही	६७४७
२	गुनासो	८३९
३	जम्मा	७५८६
४	प्रथम किस्ता	७४६६
५	दोस्रो किस्ता	४२९५
६	तेस्रो किस्ता	१२३१ (२०७५ वैशाख मसान्त सम्म)

सडक संजालको विद्यमान अवस्था

सडक कोड	लम्बाई (कि.मी)
क वर्ग	१२.९५
ख वर्ग	८१.४५५
ग वर्ग	११४.४०
घ वर्ग	८२.२५१
जम्मा	२९१.०५६

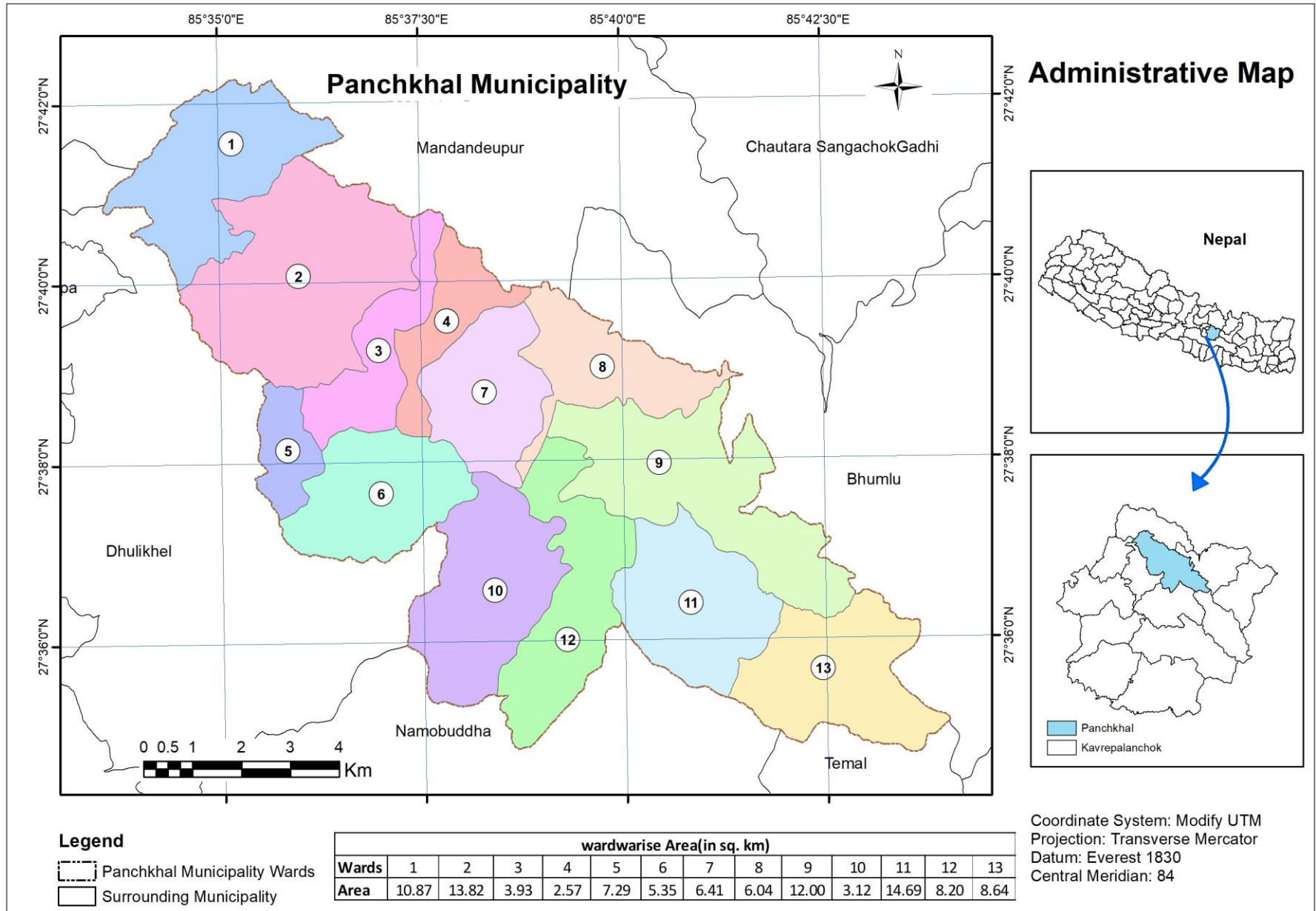
कार्यक्रममा उपस्थित सहभागीहरु

उपरोक्त सम्बन्धमा आज मिति २०७५।३।३२ गते पांचखाल नगरपालिकाको नगर पार्श्वचित्र प्रगति प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरण कार्यक्रम न.पा.का नगर प्रमुख श्रीमान महेश खरैल ज्यूको अध्यक्षतामा प्रस्तुतीकरण गरियो । उपस्थित ।

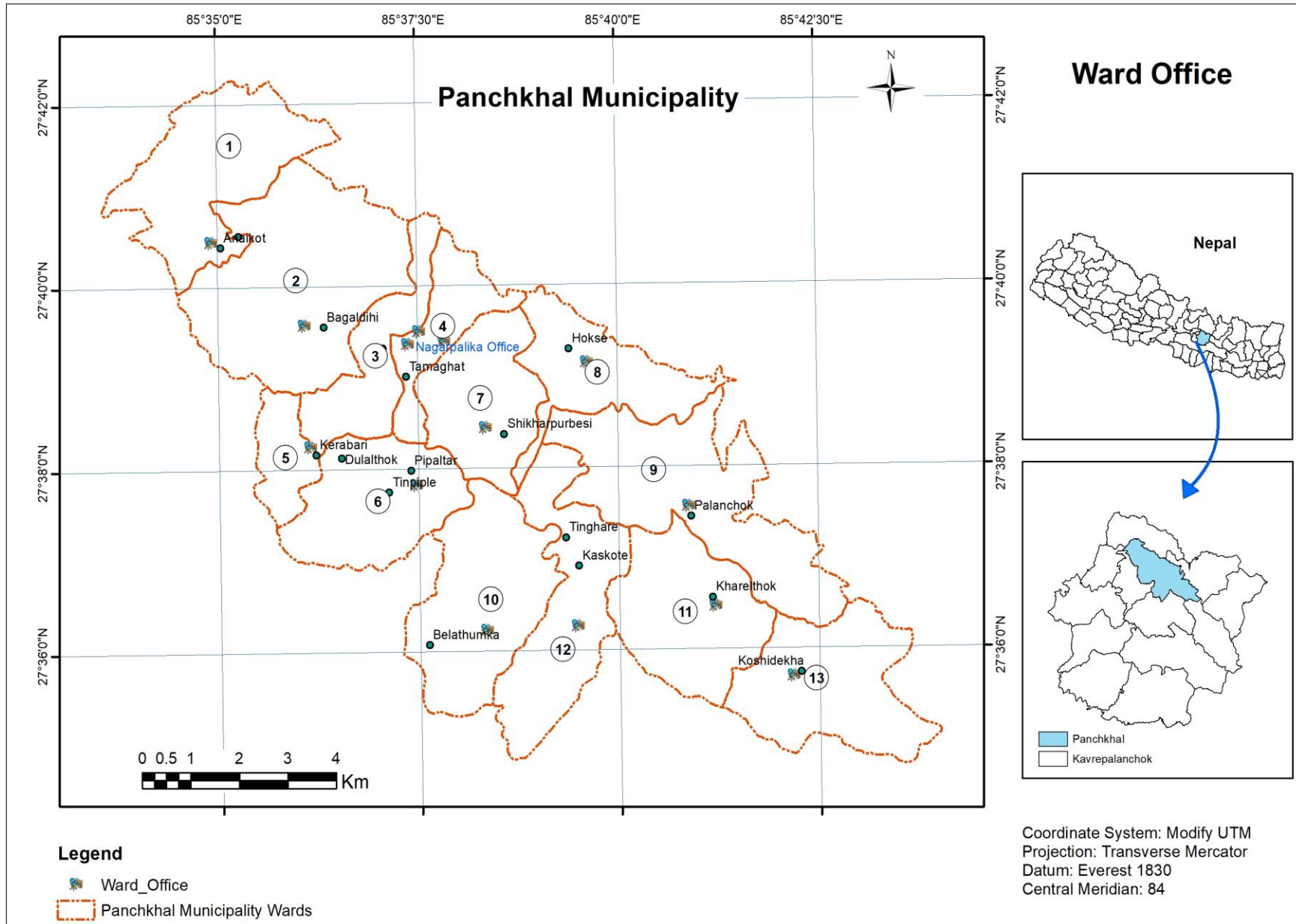
क्र.सं.	नाम	पद	दस्तखत
१.	महेश खरैल	नगर प्रमुख	
२.	लक्ष्मी दडुवाट	उपप्रमुख	
३.	कोला प्र. चापागाई	प्रमुख प्र. अधिकारी	
४.	डाक्टर व. लामाङ	पडा अध्यक्ष	
५.	दशरथ खतिवडा	"	
६.	सुन्दर अधिकारी	"	
७.	सुन्दर लामाङ	"	
८.	बालकृष्ण सापकाटा	"	
९.	रविशरण कुलाल	"	
१०.	पुम्कर कञ्जल	"	
११.	सम्पत लामाङ	"	
१२.	किरण श्रेष्ठ	"	
१३.	नारायण प्र. सापकाटा	"	
१४.	विश्वराम लामा	"	
१५.	गोपाल व. ठनुवार	"	
१६.	सुकुविर लामाङ	"	
१७.	शैलान पुन	डा. डा.	
१८.	सुकिता कुंजाल	व. प्र. आ.	
१९.	दिनेश चौहान	IT Officer	
२०.	विष्णु व. कार्की		
२१.	भगवती वरापुनरी		
२२.	शत्रुघ्न ठनुवार	कम्प्युटरिकल मध्ये	
२३.	माइती देववाट	" अध्ये	
२४.	उमेश्वरी श्रेष्ठ	पडा न. व. गणक	
२५.	सुषमा इमान	पडा प्र. व. "	

२६.	नरेश विष्ट ३०२५०	अध्यक्षी वि. खोला नगरपालिका	
२७.	गारा कुँवर	डिप्टि कमिश्नर "	
२८.	शम्भु शर्मा	नेवा/प्रजासत्त प्रमुख "	
२९.	हरि सुब्बा जोशी	डिप्टि सुपभाइता "	
३०.	प्रदिप खत्री	डिप्टि कमिश्नर "	
३१.	दिपक शर्मा	पदाध्यक्षता "	

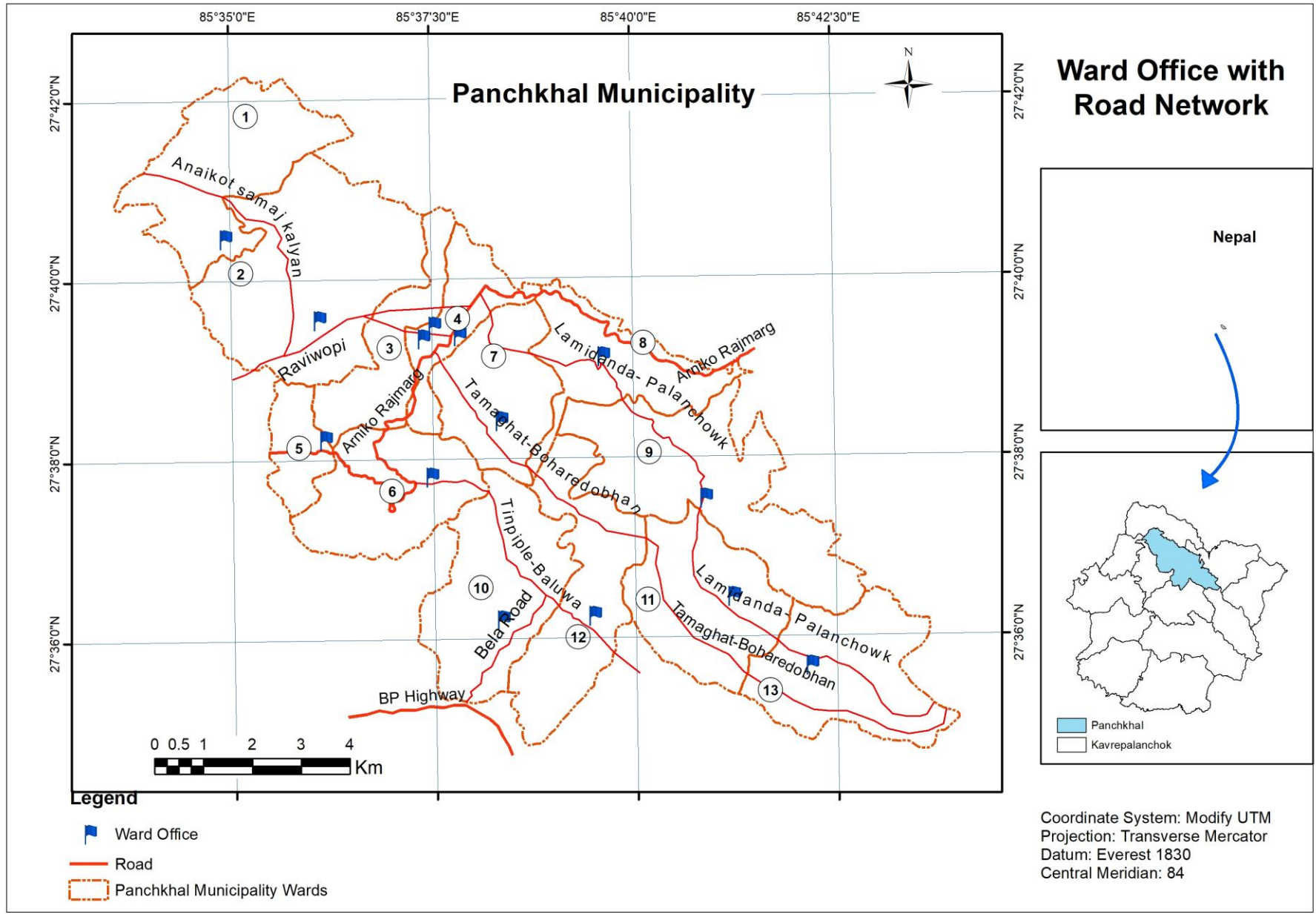
नक्सा

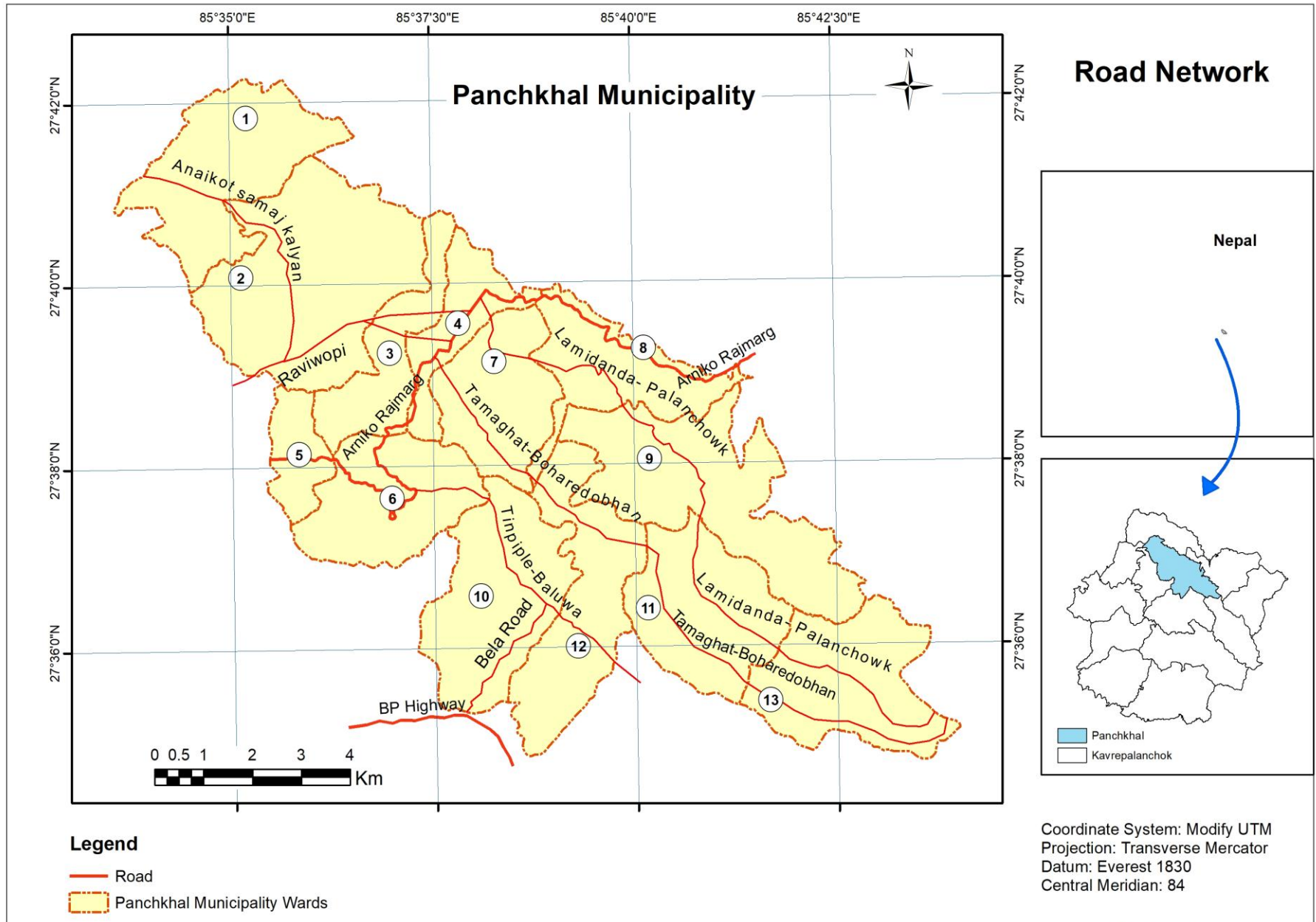
Data Source: Government of Nepal, Survey Department

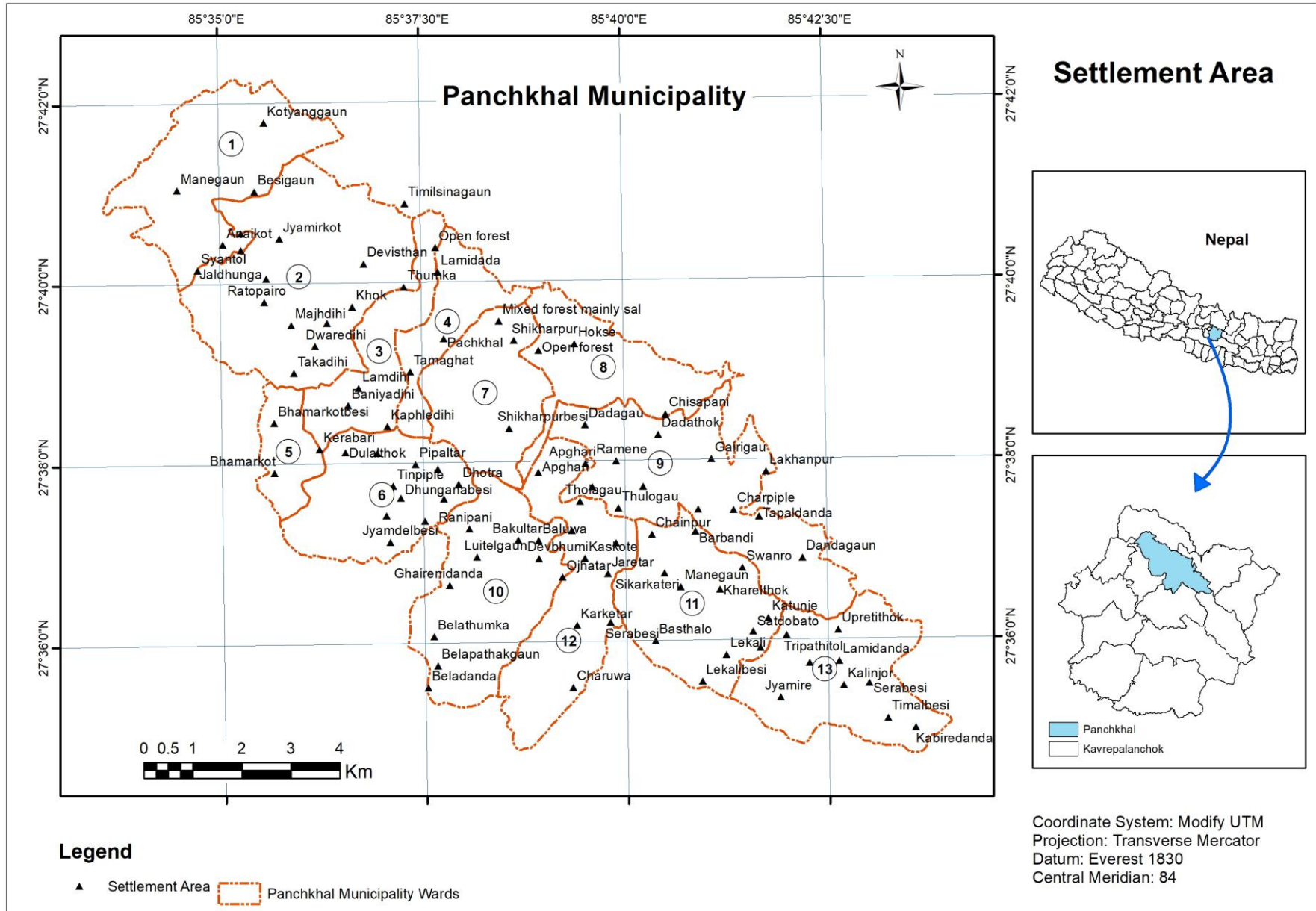

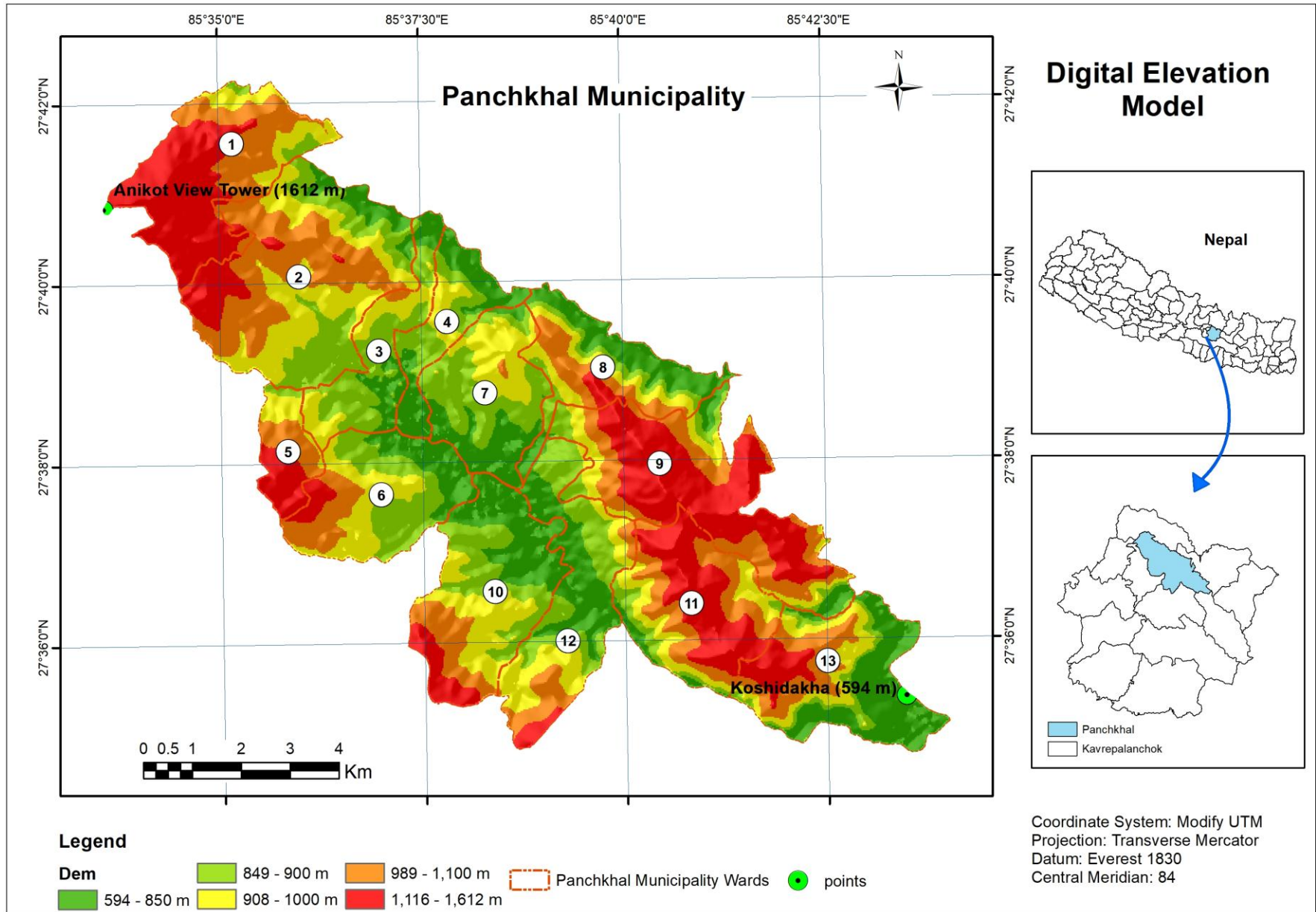

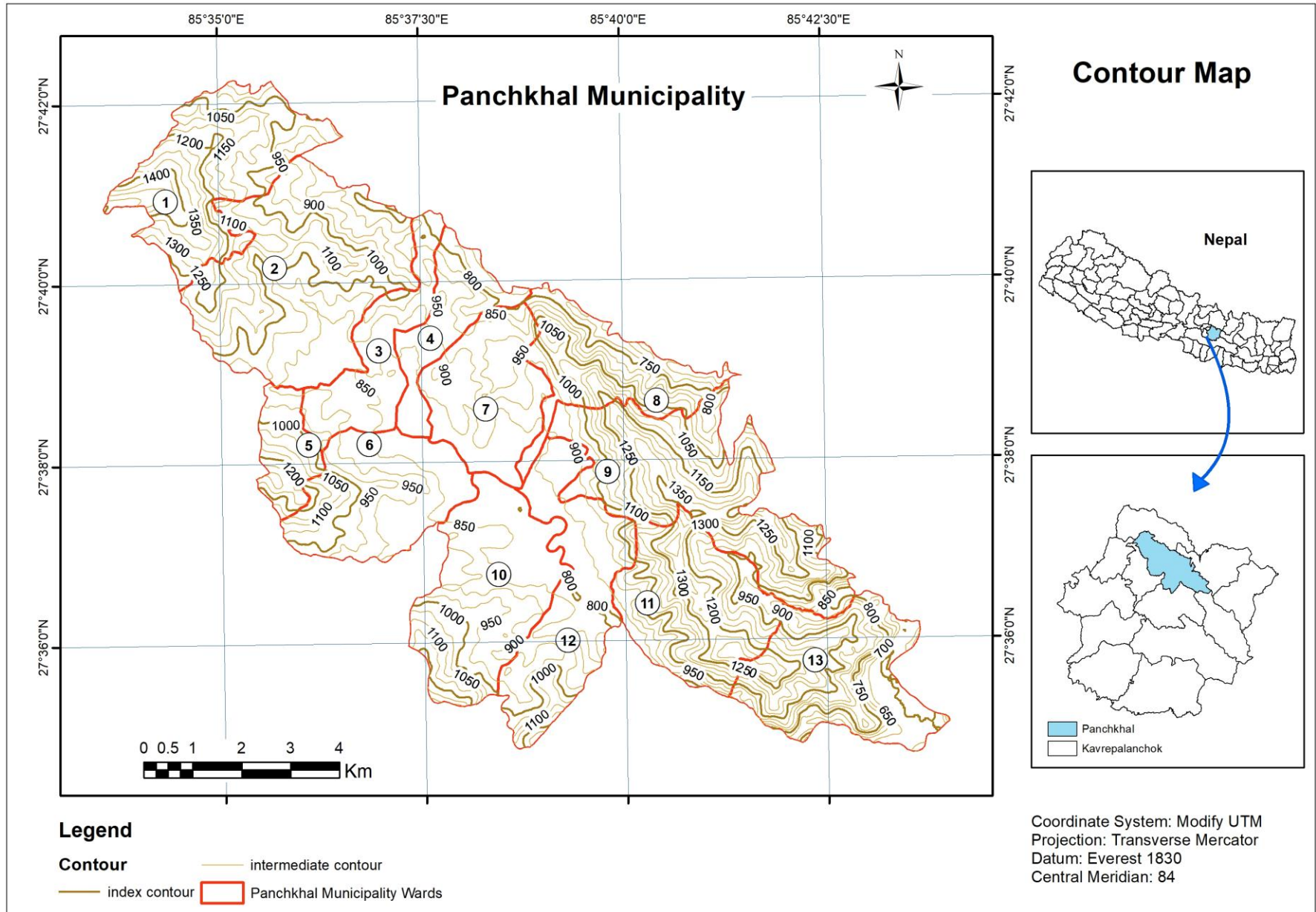
Data Source: Government of Nepal, Survey Department

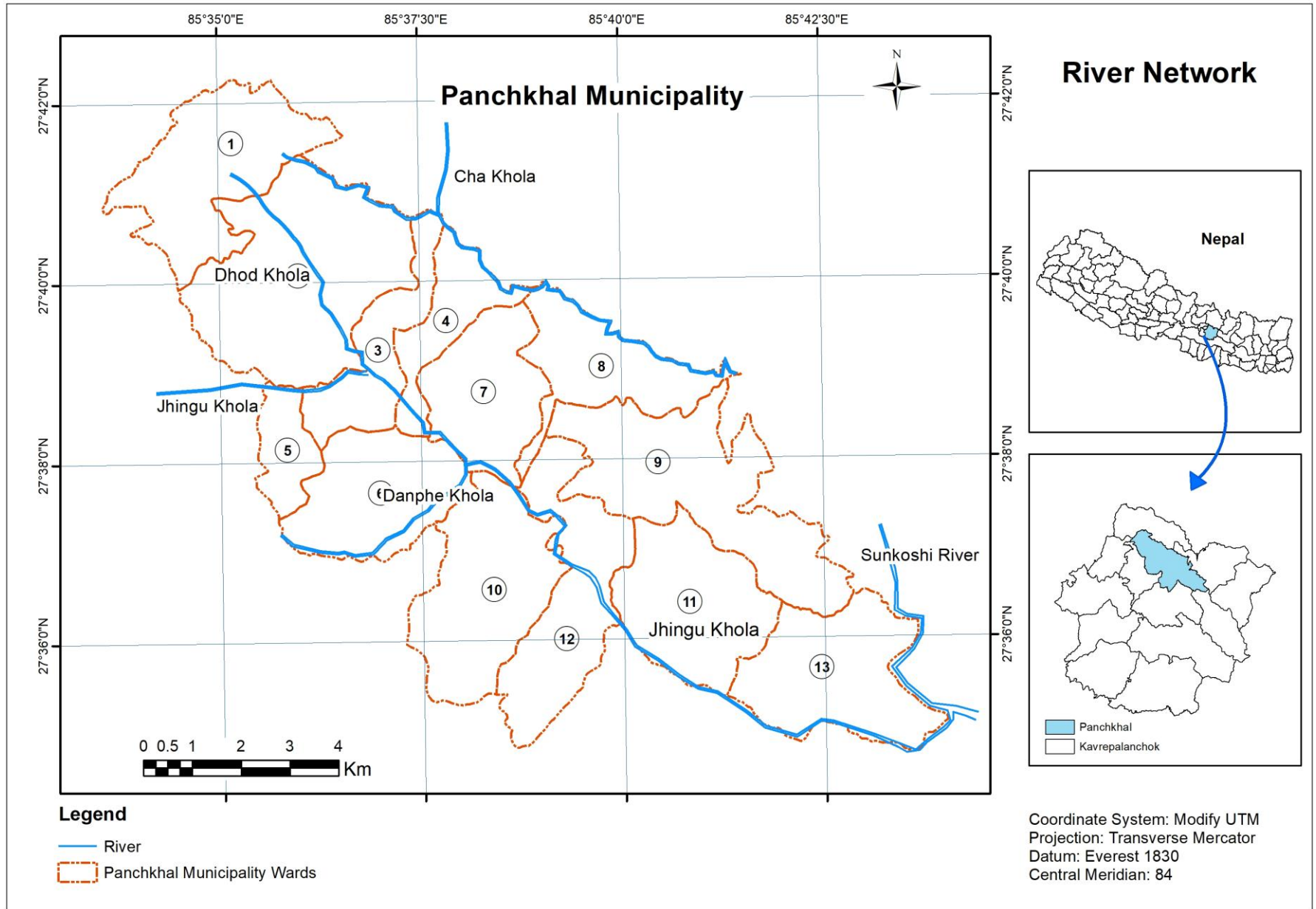

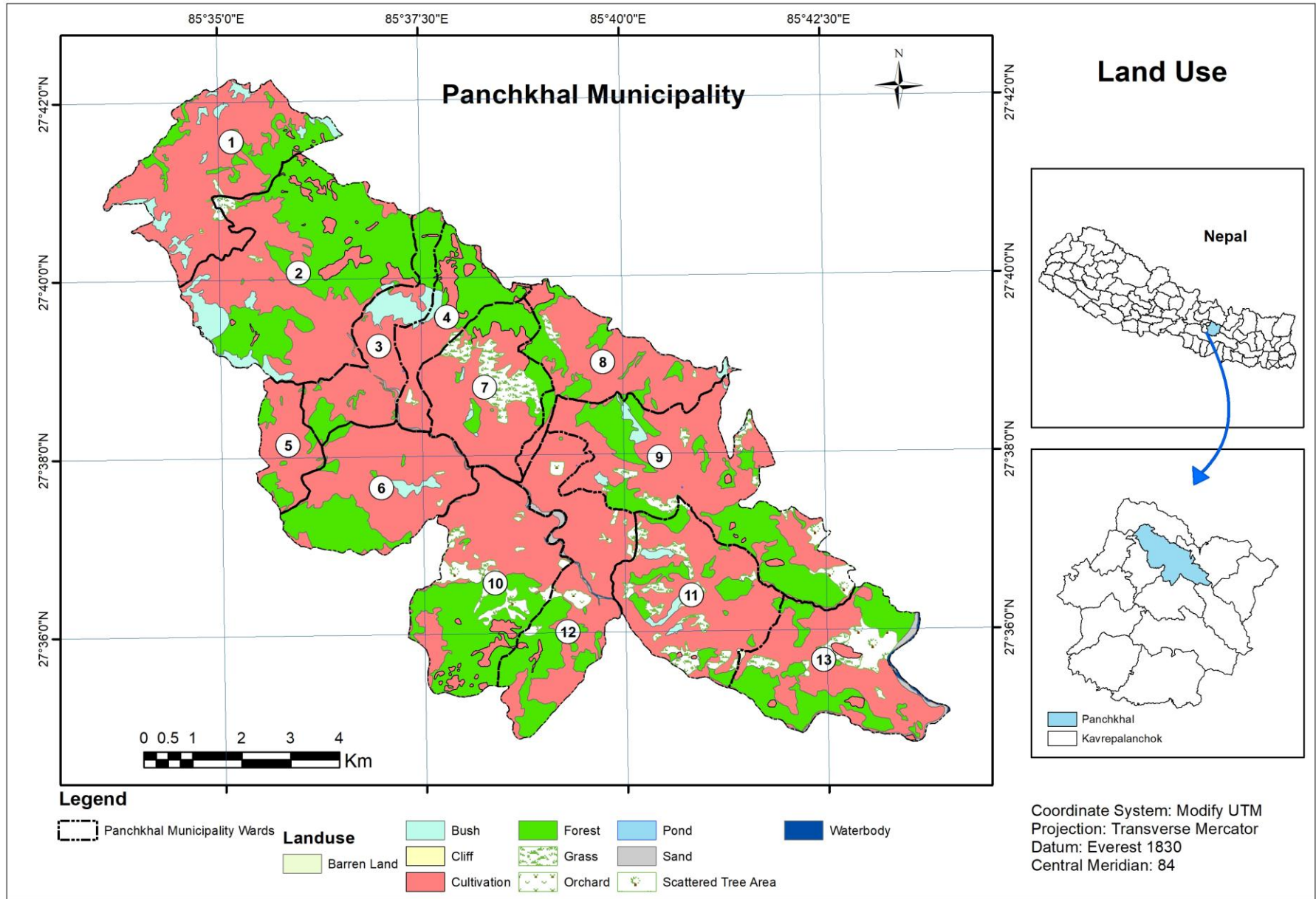

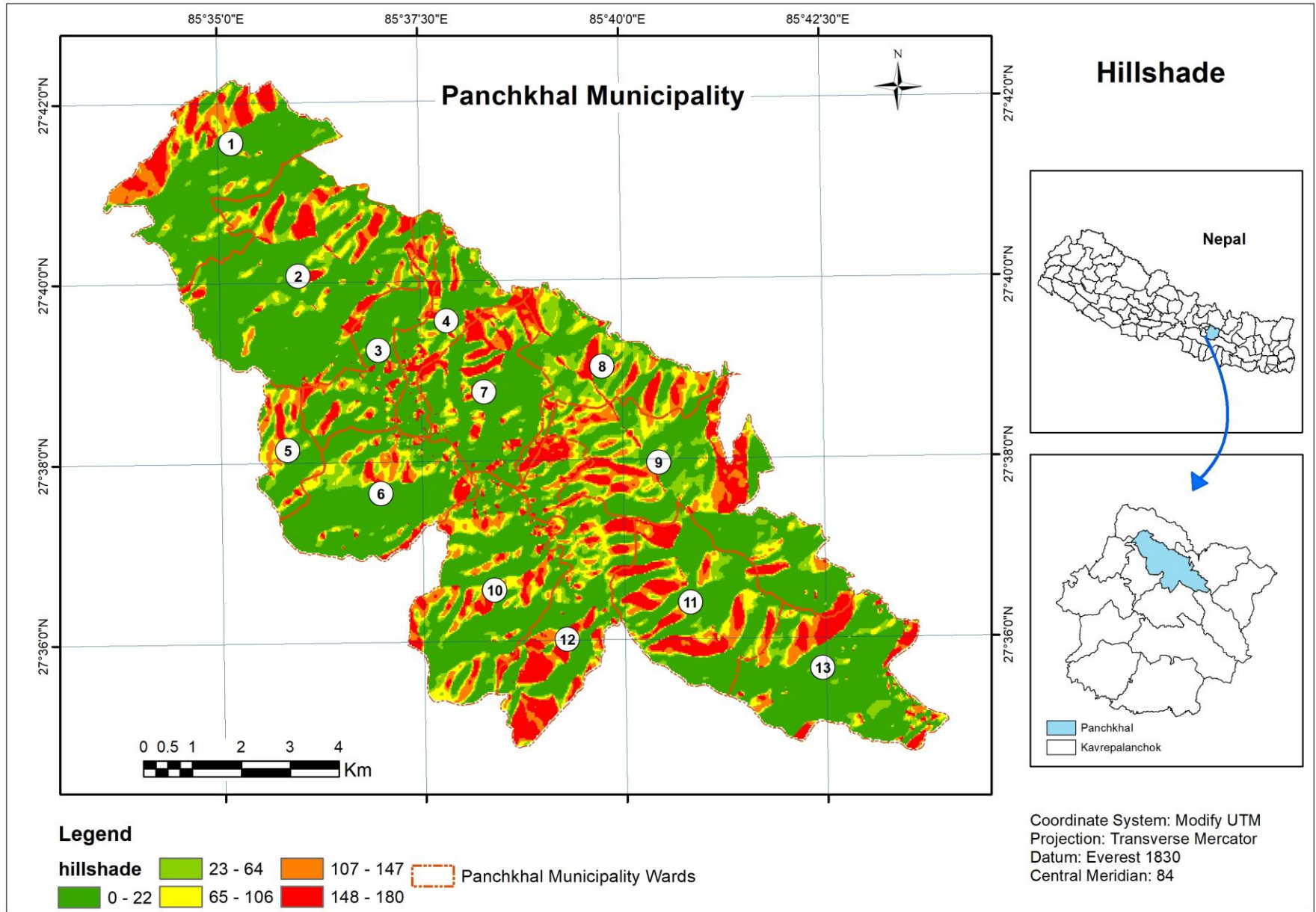

Data Source: Government of Nepal, Survey Department

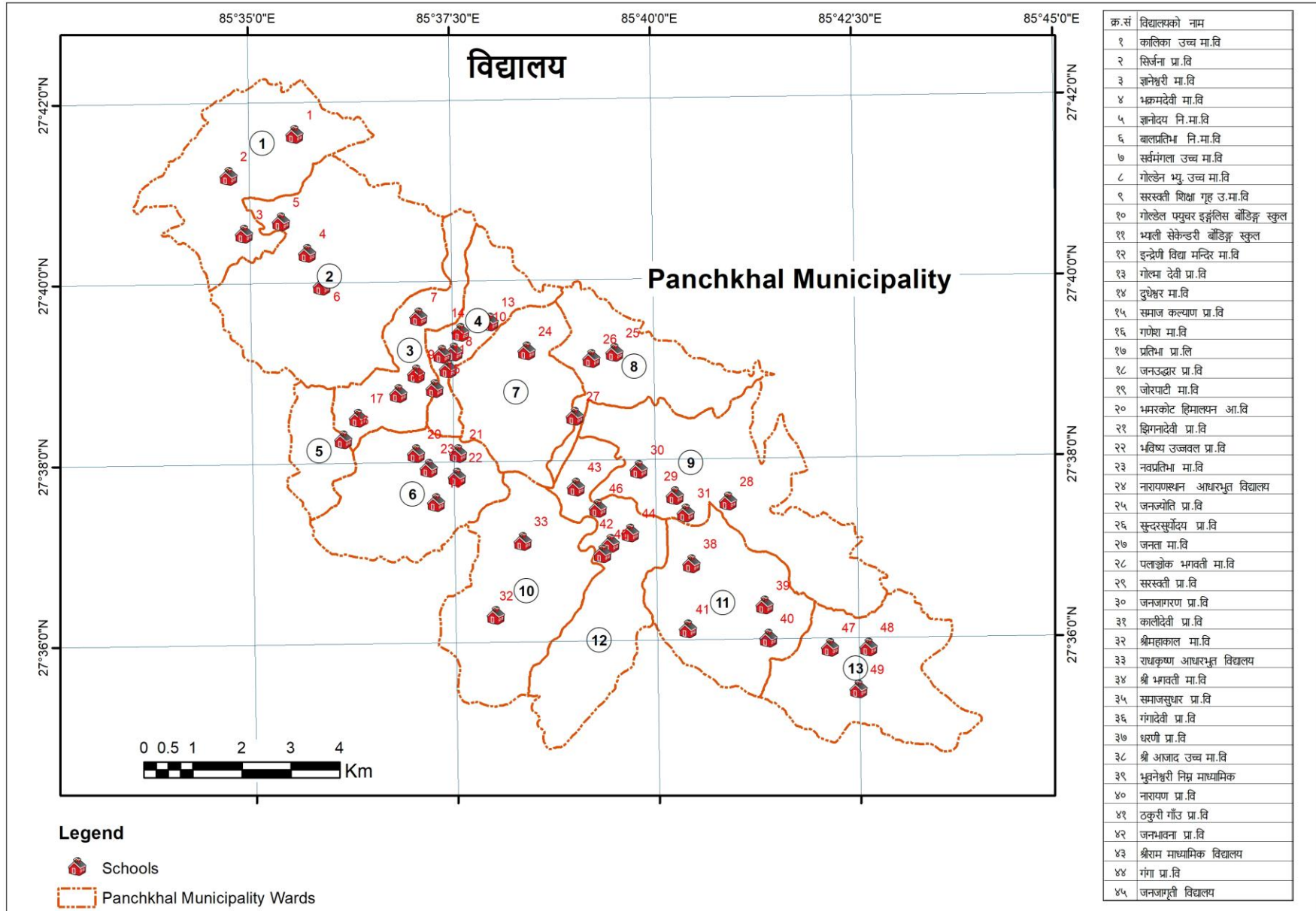

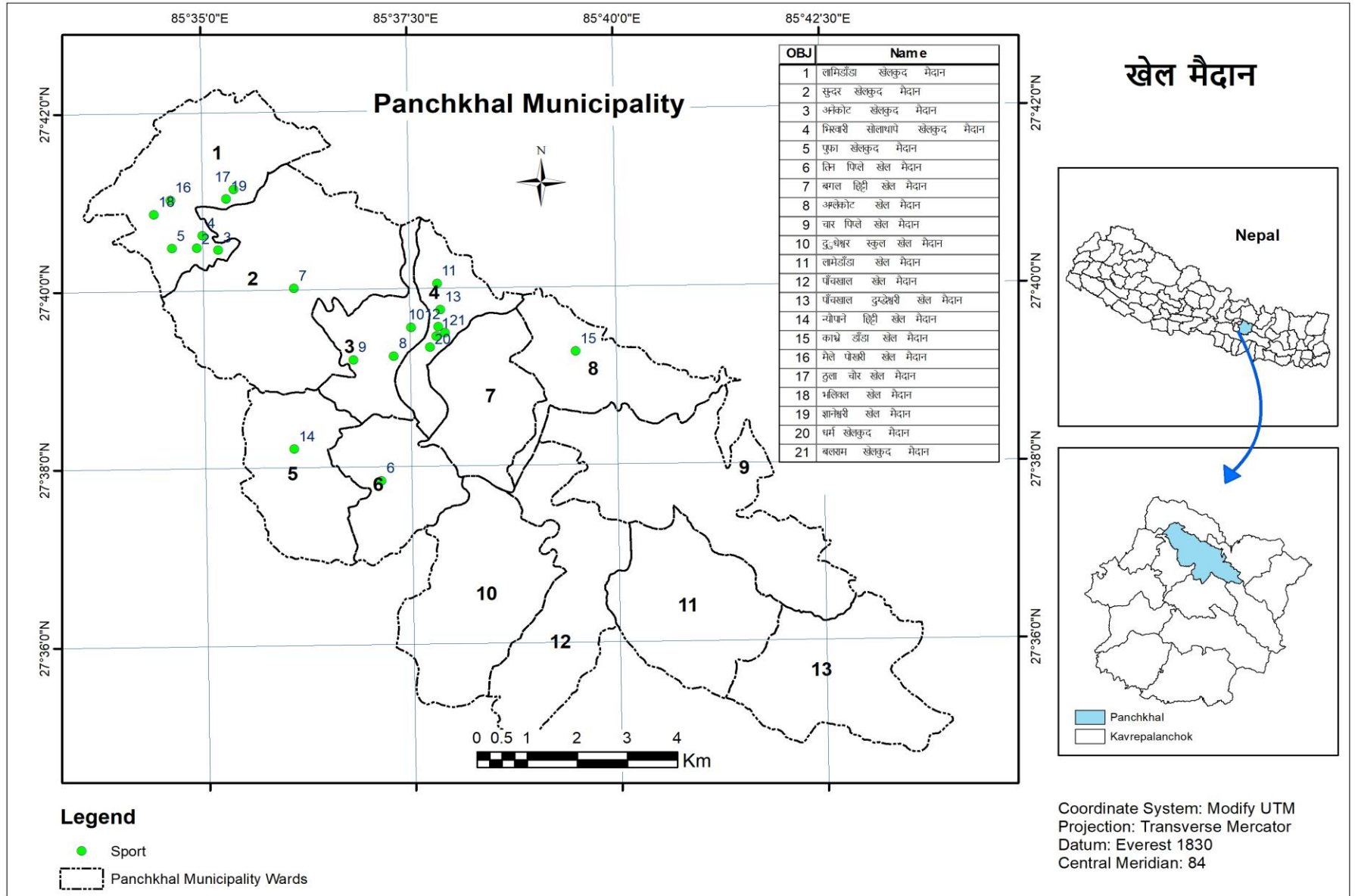

Data Source: Government of Nepal, Survey Department

